

รายงานการวิจัย

บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

Teacher Librarians' Roles in Information Literacy Instruction
in Secondary Schools, Bangkok Metropolitan.

คณะผู้วิจัย

สุพัฒน์ สองแสงจันทร์
บุญยืน จันทรวงศ์
ศศิพิมล ประพินพงศกร
พวงผกา คงอุทัยกุล
ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์
พัชร พิพิธกุล

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2551

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เงินรายได้คณะมนุษยศาสตร์)
ประจำปี 2550

ชื่อเรื่องงานวิจัย : **บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร**

ชื่อผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์
อาจารย์บุญยืน จันทรัสว่าง
อาจารย์ศศิพิมล ประพินพงศกร
อาจารย์พวงผกา คงอุทัยกุล
รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์
อาจารย์พัชร พิพิษฐกุล

ปีที่วิจัย : 2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการสอนการใช้ห้องสมุด และบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร และทำการเปรียบเทียบโดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ และ ประสิทธิภาพการสอนการใช้ห้องสมุด กลุ่มตัวอย่างคือครูบรรณารักษ์จำนวน 102 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามสภาพการสอนการใช้ห้องสมุด และบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ตาม มาตรฐานของ AASL และ AECT ซึ่งมี 3 ด้านคือ การรู้สารสนเทศ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการ รับผิดชอบต่อสังคม และทำการสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์อีก 11 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ F-test และ t-test

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. สภาพการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน พบว่าครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะสอนทั้ง 2 รูปแบบคือเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนที่เป็นทางการจะจัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง โดยสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนที่ไม่เป็นทางการ กิจกรรมที่ส่วนใหญ่จัดคือ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และวิธีการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด
2. บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ พบว่า ครูบรรณารักษ์มีบทบาทการสอน การรู้สารสนเทศทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ในระดับมาก แต่จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ครูบรรณารักษ์ไม่มีความเข้าใจในเรื่องของการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้
3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศพบว่า 1) ตัวแปรวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ พบว่าผลโดยรวมมีความแตกต่างกันที่ระดับ .05 โดยครูบรรณารักษ์ที่มี วุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์มีบทบาทมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทาง บรรณารักษศาสตร์ ส่วนรายด้านพบความแตกต่างใน 2 ด้าน คือ ด้านการรู้สารสนเทศ และด้านการ เรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ตัวแปรระยะเวลาการทำงาน พบว่าผลโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ตัวแปรประสิทธิภาพการสอนการใช้ห้องสมุด พบว่าผลโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่รายด้านพบความ

แตกต่างในด้านการรับผิดชอบต่อสังคม โดยครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนมากมีบทบาทมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนปานกลาง

Research Title : **Teacher Librarians' Roles in Information Literacy Instruction in Secondary Schools, Bangkok Metropolitan.**
Researcher : Assoc.Prof. Suphat Songsaengchan
Mrs. Boonyuen Chansawang
Miss Sasipimol Prapinpongsakorn
Mrs. Puangphaka Konguthaikul
Assoc.Prof. Tadasak Wajiraprechapong
Miss Patchara Pipitkul
Year : 2008

ABSTRACT

The purposes of this study are to: investigate the situation of library instruction in secondary schools in Bangkok Metropolitan; study the roles of teacher librarians in these schools regarding information literacy instruction; and compare these teacher librarians' roles by classifying them according to their LIS educational background, length of working experience and library instruction experiences. The samples are 102 teacher librarians. The first research tool is AASL and AECT standardized questionnaires covering three standards: information literacy, independent learning and social responsibility. The second tool is an interview of eleven teacher librarians. SPSS for Window is used to analyze the data and F-test and t-test are used to assess the hypotheses.

The results are as follows:

1. There are both official and unofficial situations of library instruction. For official teaching situation, a separated library class is included in the junior high curriculum. For unofficial teaching, the schools offer advisory service on learning resources and information retrieval.
2. On the item of teacher librarians' roles in information literacy instruction, both overall and specific results are high. However, the results from the interview reveal that most teacher librarians do not have true understanding of what they are teaching.
3. The comparison results of teacher librarians' roles in information literacy instruction are as follows. First, on the LIS educational background item, the overall differentiation of statistical significance is 0.5. Teacher librarians with Library and Information Science degree have more important roles than those who do not. The specific results also show some discrimination in terms of information literacy and independent learning. Second, on the item of the length of working experience, no discrimination is found from both overall and specific results. Third, the overall results on library instruction experience item show no discrimination. However, the specific results show some differentiation on the social responsibility item. Teacher librarians with high level of teaching experiences have more important roles than those with moderate level of experiences.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากงบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ (เงินรายได้คณะมนุษยศาสตร์) ประจำปีงบประมาณ 2550 และสำเร็จลงด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1, 2 และ 3 กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ คณาจารย์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 11 ท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ รวมทั้งอาจารย์อุไร จ้อยเจริญ และ อาจารย์ธมลวรรณ หลิมวงศ์ ที่ช่วยประสาน คณาจารย์ในการสัมภาษณ์จนลุล่วงไปด้วยดี และทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์รพีไพร เปรมสมิทธิ์ และ รองศาสตราจารย์สีปาน ทรัพย์ทอง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ในส่วนของบทบาทการรู้สารสนเทศ ตามมาตรฐานของ AASL และ AECT

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร รองศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และอาจารย์สุชาดา บุญอิต ที่ให้คำแนะนำและความอนุเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ในหลายประการ

สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์

หัวหน้าคณะผู้วิจัย

พฤษภาคม 2551

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อ	(2)
Abstract	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
บัญชีตาราง	(8)
1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
สมมติฐานการวิจัย	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความรู้เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดและการรู้สารสนเทศ	
พัฒนาการการสอนการใช้ห้องสมุด	12
พัฒนาการการรู้สารสนเทศ	15
ความแตกต่างของการสอนการใช้ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ	20
การสอนการใช้ห้องสมุดและการสอนการรู้สารสนเทศในประเทศไทย	21
บทบาทของครูบรรณารักษ์ในการสอนการรู้สารสนเทศ	26
มาตรฐานการรู้สารสนเทศ	31
มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียน (Information Literacy Standards For Student Learning)	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
งานวิจัยในต่างประเทศ	38
งานวิจัยในประเทศ	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินงานวิจัย	
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	56
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
ความมุ่งหมายของการวิจัย	84
สมมติฐานการวิจัย	84
วิธีดำเนินการวิจัย	84
สรุปผลการวิจัย	86
อภิปรายผลการวิจัย	88
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	96
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	97
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	105
ประวัติย่อผู้วิจัย	181

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตัวอย่างชื่อรายวิชาที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุด ในโรงเรียนมัธยมศึกษาบางแห่ง	25
2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนตัว..	63
3 จำนวนและร้อยละของครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอน การใช้ห้องสมุด ในช่วงระยะเวลาต่างๆ	64
4 สภาพการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน	65
5 ลักษณะการสอนอย่างเป็นทางการ	65
6 จำนวนรายวิชาที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองโดยเฉพาะ	66
7 ชื่อรายวิชาที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุด	66
8 ลักษณะการสอนการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการ	67
9 ค่าเฉลี่ยบทบาทของครูบรรณารักษ์ในด้านการสอนหรือการให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศแก่นักเรียน	68
10 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ทางบรรณารักษศาสตร์	72
11 ค่าเฉลี่ยของบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ ที่มีระยะเวลาการทำงานต่างกัน	72
12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทในการสอน การรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน	73
13 ค่าเฉลี่ยของบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ ที่มีประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด แตกต่างกัน	74
14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทในการสอน การรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด	74
15 ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ ในด้านการรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามประสบการณ์การสอน การใช้ห้องสมุด ที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่	75

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดระบบการศึกษาเป็น 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยที่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาจะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการในการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545: 11-12) จะเห็นได้ว่าสาระทั้งหมดที่กล่าวมามีเป้าหมายที่จะให้ผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ รู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง และอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นแนวคิดเดียวกันกับ "การรู้สารสนเทศ (Information literacy)" (American Library Association. 1994 : Online) ที่มุ่งให้บุคคลเป็นผู้ที่มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และใช้ประโยชน์จากความรู้นั้นในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพการงานหรือการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข หรืออีกนัยหนึ่งในสังคมสารสนเทศหรือสังคมฐานความรู้เช่นปัจจุบัน บุคคลไม่ควรมีความรู้เดิมที่ได้จากการศึกษาหรือเมื่อจบการศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะความจริงในวินาทีนี้อาจกลายเป็นเรื่องล้าสมัยในวันรุ่งขึ้น ฉะนั้นความรู้ที่มีแต่เดิมจึงไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้ บุคคลจึงต้องสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่และใช้ประโยชน์จากความรู้ใหม่นั้นได้อย่างเหมาะสม

คำว่า "การรู้สารสนเทศ" โดยทั่วไปจะหมายถึง ความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน จัดระเบียบ และใช้สารสนเทศจากแหล่งต่างๆ คณะกรรมการบริหารการรู้สารสนเทศ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA Presidential Committee on Information Literacy) ได้กำหนดนิยามที่ถือได้ว่าเป็นบทสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศไว้ว่า "บุคคลที่จะได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศจะต้องมีความสามารถที่จะตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศของตน และมีความสามารถในการกำหนดที่อยู่ (Locate) ประเมิน และใช้สารสนเทศที่ต้องการนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ" นั่นคือ บุคคลผู้รู้สารสนเทศจำเป็นต้องรู้ถึงวิธีนิยามเนื้อหาหรือขอบเขตของเรื่องที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน รู้จักเลือกคำที่เหมาะสมที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดหรือประเด็นที่จะศึกษา สามารถกำหนดกลยุทธ์การค้นที่

นำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ และรู้วิธีการจัดระบบของสารสนเทศ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ในเรื่องของคุณค่า ความตรง (Relevancy) คุณภาพ และความเหมาะสม จากนั้นแปลงสภาพสารสนเทศให้เป็นความรู้ เหนืออื่นใดบุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศคือบุคคลที่ "เรียนรู้ถึงวิธีการเรียน (Learned how to learn)" ทั้งนี้เนื่องจาก "เขารู้ว่าความรู้มีการจัดระบบอย่างไร จะค้นหาสารสนเทศให้ได้อย่างไรและจะใช้สารสนเทศอย่างไร ซึ่งบุคคลอื่นสามารถเรียนรู้จากเขาได้ เขาเป็นบุคคลที่ได้รับการเตรียมตัวเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพราะเขาสามารถค้นหาสารสนเทศที่จำเป็นเพื่องานในหน้าที่หรือเพื่อการตัดสินใจได้" (ALA. Presidential Committee on Information Literacy. 1989 : Online)

การที่จะสร้างบุคคลให้เป็นผู้รู้สารสนเทศได้นั้นจำเป็นต้องอาศัย โรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่ตระหนักถึงความสำคัญของการรู้สารสนเทศ และนำแนวคิดของการรู้สารสนเทศบูรณาการเข้าไปในโปรแกรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในฐานะผู้นำในการสร้างคนให้มีความได้เปรียบในแง่ของโอกาสที่มีอยู่ในสังคมฐานความรู้ อันเป็นการเตรียมบุคคลเพื่อให้เป็นบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการใช้สารสนเทศ และเนื่องจากการสอนการรู้สารสนเทศ เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้บุคคล *เรียนรู้ถึงวิธีการเรียน* บทบาทของผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนไปจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้ฝึก (Coach) หรือผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentor) สำหรับครูบรรณารักษ์ในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางสารสนเทศ นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการรู้สารสนเทศของนักเรียนและนักศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ท่ามกลางสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ครูบรรณารักษ์จึงมีภารกิจโดยตรงที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษาให้มีทักษะทางด้านการรู้สารสนเทศ โดยประสานร่วมมือกับครูหรืออาจารย์ผู้สอน ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น จัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตร (Stand-alone courses) จัดสอนแบบเชื่อมโยงกับโปรแกรมการสอนการใช้ห้องสมุด (Course-related library instruction session) จัดสอนแบบบูรณาการไปกับรายวิชาต่าง ๆ (Course-integrated projects) หรือ จัดสอนทางออนไลน์ (Online tutorials) ในลักษณะของชุดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

องค์ประกอบของการรู้สารสนเทศมีหลายประการ แต่ที่สำคัญคือ การรู้ห้องสมุด (Library literacy) การรู้คอมพิวเตอร์ (Computer literacy) และ ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical thinking skills)

ในประเทศไทย การสอนการรู้สารสนเทศพัฒนามาจากการสอนการใช้ห้องสมุด ซึ่งแต่เดิมจะเน้นทักษะการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการค้นหาสารสนเทศ เช่น บัตรรายการ ตระขี้นวารสาร ฯลฯ รวมถึงหนังสืออ้างอิงและการเขียนรายงาน เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อระบบสารสนเทศ และแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง การสอนการใช้ห้องสมุดจึงเปลี่ยนไปเน้นที่คุณค่าของการค้นหา เทคนิคการค้นหา การประเมินและการใช้สารสนเทศ รวมทั้งเทคนิคการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศ

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้มีการบรรจุวิชาการใช้ห้องสมุดไว้ในหลักสูตรเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 คือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 โดยจัดเป็นวิชาเลือก ชื่อรหัสวิชา

หส 011 (การใช้ห้องสมุด) มีหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้ (ปัจจุบันใช้คำว่า หน่วยกิต) ใช้เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ใน 1 ภาคเรียน มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุด มีทักษะในการใช้ห้องสมุด รักการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเอง และให้เป็นพื้นฐานในการใช้ห้องสมุดต่อไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กำหนดให้มีการสอนรายวิชา ท 081 (การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น) แทนวิชา หส 011 (การใช้ห้องสมุด) โดยให้เป็นวิชาเลือกในหมวดวิชาภาษาไทย มีหน่วยการเรียนรู้ 1 หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ใน 1 ภาคเรียน มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้าข้อมูลที่ได้จากแหล่งวิทยาการต่างๆ อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนเชิงกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความรู้ มีคุณธรรม มีทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพอย่างพอเพียงที่จะเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพในอนาคต ฉะนั้นเพื่อตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายดังกล่าว เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับห้องสมุดจึงได้ปรับเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่ง โดยได้กำหนดวิชาเลือกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับห้องสมุดไว้ดังนี้

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมี 2 รายวิชา จัดอยู่ในกลุ่มวิชาการทำงานและอาชีพ กลุ่มที่ 2 คือ งานห้องสมุด 1 (รหัสวิชา ช 0245) และ งานห้องสมุด 2 (รหัสวิชา ช 0246)

- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมี 2 รายวิชา จัดอยู่ในกลุ่มวิชาอาชีพ กลุ่มที่ 2 คือ งานห้องสมุด 1 (รหัสวิชา ช 0247) และ งานห้องสมุด 2 (รหัสวิชา ช 0248)

ทั้ง 4 รายวิชาดังกล่าว แต่ละรายวิชา มีหน่วยการเรียนรู้ 1 หน่วยการเรียนรู้ใช้เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ เนื้อหาสาระของรายวิชาดังกล่าว ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ห้องสมุด และการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านเช่นที่ผ่านมา หากแต่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะเบื้องต้นด้านห้องสมุดที่สามารถนำไปประกอบอาชีพในห้องสมุดได้ เช่น รับพิมพ์งานบัตรรายการ รับเย็บเล่ม เข้าปกวารสาร รับราชการเป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ฯลฯ เป็นต้น (สุนทรี เชื้อวงษ์. 2539: 1-3, 15-18)

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรซึ่งแต่เดิมถูกกำหนดจากส่วนกลางได้เปลี่ยนมาเป็นการกำหนดโดยสถานศึกษา โดยในมาตรา 27 ระบุให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลางเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. 2549 : 12) โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 5)

- ระดับช่วงชั้น แบ่งเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

- สารการเรียนรู้ แบ่งเป็น 8 กลุ่มคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา/ ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ ภาษาต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาเนื้อหาวิชาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม พบว่าเนื้อหาที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดไม่มีอยู่ในกลุ่มสาระใดโดยเฉพาะ แต่จะมีแทรกอยู่ในกลุ่มภาษาไทย สารที่ 1 และสารที่ 2 คือ นิสัยรักการอ่าน การเขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้า สำหรับการค้นหาสารสนเทศ มีปรากฏในกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี สารที่ 4 ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 12,19) กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิชาการใช้ห้องสมุด ที่มุ่งสอนให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้านั้นไม่มีปรากฏในหลักสูตร แต่หากสถานศึกษาใดประสงค์ที่จะให้มีการสอน ก็สามารถกำหนดขึ้นเองได้ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยที่ห้องสมุดยังคงเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของสถานศึกษาอยู่เช่นเดิม เพียงแต่เรียกชื่อใหม่ว่าเป็น "ศูนย์การเรียนรู้" ที่เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ที่ให้บริการแก่ครูอาจารย์และนักเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการอ่าน และสนับสนุนการเรียนการสอนโดยสอนนักเรียนให้รู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 44-49)

ดังที่กล่าวมาแต่ต้นว่า การสอนการรู้สารสนเทศพัฒนามาจากการสอนการใช้ห้องสมุด ซึ่งครูบรรณารักษ์เป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมาก แต่เมื่อการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาไม่มีรายวิชาที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดอีกแล้ว จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาบทบาทในการสอนของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับสภาพการสอนการใช้ห้องสมุด และการมีส่วนร่วมในการสอนสารดังกล่าวให้กับนักเรียน รวมทั้งบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศเพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศว่ามีมากน้อยเพียงใดและลักษณะใด ทั้งนี้เพื่อเสนอแนะผู้บริหารโรงเรียนในการพิจารณาส่งเสริม และสนับสนุนบทบาทของครูบรรณารักษ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียนให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาสภาพการสอนการใช้ห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร

2 เพื่อศึกษาบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร

3 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ระยะเวลาการทำงาน และ ประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้ง สำนักงานเขตการศึกษา 1, 2 และ 3 กรุงเทพมหานคร สามารถนำมาใช้ในการวางแผน ตลอดจน การปรับปรุงพัฒนา และสนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดให้เป็นไปในแนวทางของ การรู้สารสนเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญคือ การปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ ซึ่งเป็น สิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลในสังคมยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามเจตนารมณ์แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูบรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 เขต จำนวน 119 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 29 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 90 แห่ง ตามเกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียน ของเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร (<http://bangkok.net/database/page06.php>)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) จากกลุ่ม ประชากรในแต่ละกลุ่ม จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาด กลางและขนาดใหญ่ จำนวน 28 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 74 แห่ง ได้จำนวนกลุ่ม ตัวอย่างโรงเรียน 102 แห่ง ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างครูบรรณารักษ์ทั้งสิ้นจำนวน 102 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ประเด็นที่เป็นปัญหา หรือข้อสงสัยจากการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ทั้งนี้เพื่อการยืนยันผลที่ได้ให้ ชัดเจน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างครูบรรณารักษ์แบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 11 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ที่เกี่ยวข้องกับครูบรรณารักษ์ มีดังนี้

1) วุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ จำแนกเป็น มี และ ไม่มี

2) ระยะเวลาการทำงาน จำแนกเป็น

- ต่ำกว่า 5 ปี
- 6-10 ปี
- 11-15 ปี และ
- ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

3) ประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด จำแนกเป็น มาก ปานกลาง น้อย

2.2 ตัวแปรตาม คือ

- บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน และใช้สารสนเทศที่หลากหลายจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่เป็นไปตาม มาตรฐานการรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน คือ “Information Literacy Standards for Student Learning” ของ สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา ภายใต้ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน และ สมาคมเพื่อการสื่อสารและเทคโนโลยีการศึกษา (American Association of School Librarians, American Library Association and Association for Educational Communications and Technology) (<http://www.ala.org/ala/aasl/aaslproftools/informationpower/Informationpower.htm>) ดังนี้

มาตรฐานด้านการรู้สารสนเทศ

มาตรฐาน 1 นักเรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 ตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศของตน

ดัชนีบ่งชี้ 2 ตระหนักว่าการตัดสินใจที่ชาญฉลาดต้องอาศัยสารสนเทศที่ถูกต้องและครอบคลุมเป็นฐาน

ดัชนีบ่งชี้ 3 รู้จักกำหนดคำถามตามความต้องการสารสนเทศของตน

ดัชนีบ่งชี้ 4 รู้จักแหล่งของสารสนเทศที่อาจเป็นประโยชน์ตรงตามความต้องการ

ดัชนีบ่งชี้ 5 สามารถคิดและใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศได้อย่างเป็นผล

มาตรฐาน 2 นักเรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ สามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณและชำนาญ

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 สามารถตัดสินใจได้ว่าสารสนเทศที่ได้นั้นมีความถูกต้อง ความเกี่ยวข้อง และครอบคลุมกับที่ต้องการหรือไม่

ดัชนีบ่งชี้ 2 สามารถจำแนกได้ว่าสารสนเทศใดที่เป็นข้อเท็จจริง เป็นแง่คิด หรือเป็น ความเห็นส่วนบุคคล

ดัชนีบ่งชี้ 3 สามารถบอกได้ว่าสารสนเทศใดที่ข้อมูลไม่ถูกต้องหรือทำให้เข้าใจผิดได้

ดัชนีบ่งชี้ 4 รู้จักเลือกสารสนเทศที่เหมาะสมกับปัญหาหรือคำถามของตน

มาตรฐาน 3 นักเรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและ สร้างสรรค์

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 มีทักษะในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในบริบทต่างๆ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ดัชนีบ่งชี้ 2 รู้จักบูรณาการสารสนเทศที่ได้มาเข้ากับความรู้เดิมของตนเอง

ดัชนีบ่งชี้ 3 สามารถใช้สารสนเทศในกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

ดัชนีบ่งชี้ 4 สามารถสร้างและนำเสนอสารสนเทศและแนวคิดของตนได้ ในรูปแบบที่ เหมาะสม

มาตรฐานด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐาน 4 นักเรียนผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้รู้สารสนเทศและแสวงหาสารสนเทศที่ ตรงกับความสนใจของตนเองได้

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 สามารถค้นหาสารสนเทศที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตที่ดีของบุคคลใน ด้านต่างๆ ได้เช่น อาชีพที่น่าสนใจ การมีส่วนร่วมในชุมชน สาระเกี่ยวกับสุขอนามัย และการ พักผ่อนหย่อนใจที่เหมาะสม

ดัชนีบ่งชี้ 2 สามารถออกแบบ จัดทำ และประเมินสื่อสารสนเทศ (Information products) และข้อมูลต่างๆ (Solutions) ในเรื่องที่อยู่ในความสนใจของตนได้

มาตรฐาน 5 นักเรียนผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้รู้สารสนเทศ รู้ถึงคุณค่าของวรรณกรรม และสารสนเทศที่สร้างสรรค์ต่างๆ

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 เป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน และรักในการอ่าน

ดัชนีบ่งชี้ 2 สามารถเข้าใจความหมายสารสนเทศที่นำเสนออย่างสร้างสรรค์ และในรูปแบบที่หลากหลาย

ดัชนีบ่งชี้ 3 สามารถสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ ในรูปแบบที่หลากหลายได้

มาตรฐาน 6 นักเรียนผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้รู้สารสนเทศและมุ่งมั่นให้เกิดความชำนาญในการค้นหาสารสนเทศและการสร้างองค์ความรู้

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 สามารถประเมินคุณภาพกระบวนการค้นหาสารสนเทศ และองค์ความรู้ที่ตนสร้างสรรค์

ดัชนีบ่งชี้ 2 รู้จักคิดหาวิธีการเพื่อการแก้ไข และปรับปรุงองค์ความรู้ที่ตนสร้างสรรค์ ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

มาตรฐานด้านการรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรฐาน 7 นักเรียนผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคมโดยทั่วไป เป็นผู้รู้สารสนเทศและตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อสังคมประชาธิปไตย

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 เป็นผู้รู้จักแสวงหาสารสนเทศจากแหล่ง บริบท สาขาวิชา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ดัชนีบ่งชี้ 2 ยอมรับหลักของความเสมอภาคในการเข้าถึงสารสนเทศ

มาตรฐาน 8 นักเรียนผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคมโดยทั่วไป เป็นผู้รู้สารสนเทศ และเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 เคารพในหลักการของเสรีภาพทางความคิด

ดัชนีบ่งชี้ 2 เคารพในสิทธิของทรัพย์สินทางปัญญา

ดัชนีบ่งชี้ 3 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีความรับผิดชอบ

มาตรฐาน 9 นักเรียนผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคมโดยทั่วไป เป็นผู้รู้สารสนเทศ และมีส่วนร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในการสืบค้นสารสนเทศและสร้างองค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 แลกเปลี่ยนความรู้และสารสนเทศกับผู้อื่น

ดัชนีบ่งชี้ 2 เคารพในความคิดและภูมิหลังของผู้อื่น ตลอดจนซาบซึ้งต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์แก่ชุมชนของผู้อื่น

ดัชนีบ่งชี้ 3 ร่วมมือกับผู้อื่น ทั้งด้วยตนเองและผ่านทางเทคโนโลยี เพื่อแยกแยะปัญหาด้านสารสนเทศ และหาวิธีแก้ไข

ดัชนีบ่งชี้ 4 ร่วมมือกับบุคคลอื่น ทั้งด้วยตนเองและผ่านทางเทคโนโลยี ในการออกแบบ พัฒนา และประเมิน สื่อสารสนเทศ (Information products) และวิธีการแก้ไขปัญหา (Solutions)

ดัชนีบ่งชี้ทุกตัว ใน 9 มาตรฐานข้างต้น จะนำมาตีความ เพื่อสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามเพื่อวัดบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์

2. การสอนการรู้สารสนเทศ หมายถึง การให้ความรู้ในรูปของการสอน การให้คำแนะนำ หรือการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนของครูบรรณารักษ์ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ ในแง่ของความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน และใช้สารสนเทศที่หลากหลายจากแหล่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ตามที่ระบุไว้ในมาตรฐาน “Information Literacy Standards for Student Learning” ของ American Association of School Librarians, American Library Association และ Association for Educational Communications and Technology

3. บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ หมายถึง ระดับของการปฏิบัติของครูบรรณารักษ์ ตามนิยามข้อ 2 ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามมาตรฐานและดัชนีบ่งชี้ ตามนิยามในข้อ 1

4. สภาพการสอนการใช้ห้องสมุด หมายถึง ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบันของครูบรรณารักษ์ เช่น มีการจัดการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ หรือทั้งสองอย่าง ชื่อรายวิชาที่สอน จำนวนคาบ/สัปดาห์ ระดับชั้นที่สอน และจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด เป็นต้น

5. วุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ หมายถึง การมี หรือ ไม่มี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาด้านบรรณารักษศาสตร์ ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

5.1 มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ หรือ บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ หรือ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หรือ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศึกษา

5.2 ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น ที่นอกเหนือจากข้อ 5.1

6. ระยะเวลาการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ครูบรรณารักษ์เข้าทำงานในโรงเรียนนับแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุด หรือการสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองประการรวมกัน ซึ่งแยกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- 6.1 ต่ำกว่า 5 ปี
- 6.2 6-10 ปี
- 6.3 11-15 ปี
- 6.4 ตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป

7. ประสิทธิภาพการสอนการใช้ห้องสมุด หมายถึง ความรู้ ความชำนาญ เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จาก

7.1 ลักษณะการสอน ประกอบด้วย

- 1) การสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองในปัจจุบัน
- 2) การสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุดในอดีต (เช่น การสอนรายวิชางานห้องสมุด 1 หรือ งานห้องสมุด 2)
- 3) การสอนการใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการรูปแบบต่างๆ ในห้องสมุด
- 4) การสอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครูในรายวิชาต่างๆ

7.2 ความยาวนานของระยะเวลาที่สอน

โดยจะกำหนดน้ำหนักคะแนนให้การสอนลักษณะต่างๆ ตามความสำคัญ และความยาวนานของระยะเวลาที่สอน ดังนี้

ลักษณะการสอน

- 1) สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองในปัจจุบัน
ให้ค่าน้ำหนัก 4 คะแนน
- 2) สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในอดีต ให้ค่าน้ำหนัก 3 คะแนน
- 3) สอนการใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการรูปแบบต่างๆ ในห้องสมุด
ให้ค่าน้ำหนัก 2 คะแนน
- 4) สอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครูในรายวิชาต่างๆ ให้ค่าน้ำหนัก 1 คะแนน

ความยาวนานของระยะเวลาที่สอน

- 1) ไม่เกิน 5 ปี ให้ค่าน้ำหนัก 1 คะแนน
- 2) ระหว่าง 6-10 ปี ให้ค่าน้ำหนัก 2 คะแนน
- 3) เกินกว่า 10 ปีขึ้นไป ให้ค่าน้ำหนัก 3 คะแนน

นำค่าน้ำหนักคะแนนลักษณะการสอนคูณกับค่าน้ำหนักคะแนนความยาวนานของระยะเวลาที่สอน จะได้ค่าคะแนนสูงสุด 30 คะแนน ต่ำสุด 10 คะแนน จากนั้นนำค่าคะแนนที่ได้มาจัดกลุ่มเพื่อแบ่งประสิทธิภาพการสอนเป็น 3 ระดับ คือ

คะแนน 1-10 ถือว่ามีประสิทธิภาพการสอน น้อย

คะแนน 11-20 ถือว่ามีประสิทธิภาพการสอน ปานกลาง

คะแนน 21-30 ถือว่ามีประสิทธิภาพการสอน มาก

8. ครูบรรณารักษ์ หมายถึง บรรณารักษ์ หรือ ครู/อาจารย์ ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 และทำหน้าที่สอนการใช้ห้องสมุด หรือ การรู้สารสนเทศ ให้กับนักเรียน

9. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1-3 ปีการศึกษา 2550

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ และ ไม่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ แตกต่างกัน

2. ครูบรรณารักษ์ที่มีระยะเวลาการทำงาน ต่างกัน มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ แตกต่างกัน

2. ครูบรรณารักษ์ที่มีประสิทธิภาพการสอนการใช้ห้องสมุด ต่างกัน มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดและการรู้สารสนเทศ

พัฒนาการการสอนการใช้ห้องสมุด

การสอนการใช้ห้องสมุด ในภาษาอังกฤษมีใช้หลายคำ เช่น Library instruction, Bibliographic instruction, Library orientation instruction, Library orientation, Library use instruction, User education ฯลฯ ส่วนคำว่า Information literacy เป็นคำที่เพิ่งปรากฏเมื่อไม่นานมานี้

ใน Harrod's Librarians' Glossary ใช้คำว่า การให้การศึกษาแก่ผู้ใช้ (User education) แทนคำว่า การสอนการใช้ห้องสมุด และได้นิยามไว้ว่า หมายถึง โปรแกรมด้านสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดให้กับผู้ใช้ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้ทรัพยากรห้องสมุดและบริการต่างๆ ได้โดยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งวิธีการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้อาจรวมถึง การนำชมห้องสมุด การบรรยาย การทำแบบฝึกหัด ตลอดจนการจัดเตรียมสื่อสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง (Prytherch. 1995: 665)

ส่วนใน ALA Glossary of Library and Information Science ได้นิยามไว้ว่า การสอนการใช้ห้องสมุด หมายถึง บริการสารสนเทศที่จัดให้กับกลุ่มผู้ใช้ โดยการออกแบบการสอนให้กับผู้ใช้ห้องสมุดให้รู้ถึงวิธีการกำหนดที่อยู่ของสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป้าหมายสำคัญของกระบวนการนี้ก็คือ เข้าใจระบบห้องสมุดในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดทรัพยากรและสามารถที่จะเลือกใช้วัสดุเพื่อการอ้างอิงได้ นอกเหนือจากนี้การสอนการใช้ห้องสมุดอาจครอบคลุมในเรื่องโครงสร้างของวรรณกรรม และวิธีดำเนินการวิจัยที่เป็นวิธีการทั่วไปและลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับสาขาวิชา (ALA Glossary of Library and Information Science. 1983: 22)

จะเห็นได้ว่า การสอนการใช้ห้องสมุดเป็นกระบวนการที่บรรณารักษ์ช่วยเหลือผู้ใช้ให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและโดยอิสระ การสอนนั้นอาจเป็นการสอนที่เป็นทางการหรือเป็นกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้นในลักษณะต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันอาจมีการใช้เทคนิคต่างๆ ซึ่งรวมทั้งมัลติมีเดียหรือระบบปฏิสัมพันธ์ร่วมด้วยก็ได้ การที่ต้องมีการสอนการใช้ห้องสมุดให้กับผู้ใช้นั้น เนื่องจากสมมติฐานที่ว่า ผู้ใช้ไม่มีความสามารถในการใช้ห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้เพื่อการสืบค้นมีความซับซ้อน ผู้ใช้จึงอาจไม่สามารถค้นหาสารสนเทศที่ตนต้องการได้ หรือใช้เวลานานเกินความจำเป็น และหากมองในมุมกว้างกล่าวได้ว่า การสอนการใช้ห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล (Breivik. 1982: 4) ดังนั้นการสอนการใช้ห้องสมุดให้กับผู้ใช้นั้นจึงมีความจำเป็น และถือเป็นส่วนหนึ่งของงานการให้บริการของห้องสมุด ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสอนการใช้ห้องสมุดจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ได้แก่ ผู้อำนวยการ

ห้องสมุด บรรณารักษ์ ผู้บริหารสถาบัน อาจารย์ผู้สอนผู้ซึ่งเป็นรากฐานของความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโปรแกรมการสอนการใช้ห้องสมุด และนักศึกษา (Breivik. 1982: 7-16)

เนื้อหาที่นำมาสอนในการสอนการใช้ห้องสมุดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่บรรณารักษ์คิดว่าเป็นสิ่งที่ "ดี" หรือ "สำคัญ" ที่ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ แต่ควรจะเป็นเนื้อหาที่สนับสนุนต่อความสำเร็จของเป้าหมายทางการเรียน ซึ่งปกติจะครอบคลุมเนื้อหาพื้นฐาน 6 ประการคือ เจตคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุด เนื้อหา/หรือกระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด เนื้อหา/หรือกระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือบอกแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ การจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ และกลยุทธ์การค้นหาสารสนเทศ อย่างไรก็ตามผู้เรียนบางคนอาจจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะต่างๆ เพื่อให้อยู่ในสังคมได้ (Survival skills) แนวทางการสอนการใช้ห้องสมุดที่ดีมี 2 ประการ คือ 1) เริ่มจากผู้เรียนและความต้องการของเขา และ 2) จัดสถานการณ์การเรียนรู้ให้เป็นไปตามสภาพวิถีชีวิตที่เป็นจริง (Breivik. 1982: 85)

การสอนการใช้ห้องสมุดเริ่มมีขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 17-19 ในประเทศเยอรมนี จากนั้นจึงได้แพร่เข้าไปในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเริ่มจากข้อเขียนของ เมลวิลล์ ดิวอี้ ในปี ค.ศ. 1876 ที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดในฐานะศูนย์กลางของสถาบันการศึกษา และกล่าวว่า "ถึงเวลาแล้วที่ห้องสมุดจะเป็นโรงเรียน และบรรณารักษ์ก็เป็นผู้เหมาะสมที่สุดที่จะเป็นครูผู้สอน" ข้อเขียนนี้ได้รับการสนับสนุนจาก โรบินสัน โดยได้สนับสนุนความคิดที่ว่าบทบาทของบรรณารักษ์นั้น เป็นนักการศึกษา มากกว่าผู้อ่านหนังสือ ฉะนั้นคณาจารย์และบรรณารักษ์จึงควรทำงานร่วมกันในการให้การศึกษาแก่นักศึกษา ทั้งนี้เพราะความสามารถในการใช้ห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศเป็นช่องทางที่จะช่วยให้บุคคลและวิชาชีพมีความเจริญก้าวหน้า แนวคิดนี้เป็นสมมติฐานที่เป็นมโนทัศน์ของห้องสมุดประชาชนในฐานะ "มหาวิทยาลัยของปวงชน" (Breivik. 1982: 85; citing Robinson.) ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในช่วงทศวรรษ 1960 ที่การสอนการใช้ห้องสมุดนี้ บรรณารักษ์ฝ่ายบริการจะเป็นผู้รับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม การสอนการใช้ห้องสมุดได้เริ่มขึ้นอย่างจริงจังในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ซึ่งในขณะนั้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีขนาดเล็กมาก แต่เมื่อมีการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเกิดขึ้น จึงเป็นแรงผลักดันให้มีการขยายห้องสมุดให้มีขนาดใหญ่มากขึ้น และทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษาถึงวิธีการใช้ห้องสมุดให้กับผู้ใช้ (Lorenzen. 2007: Online)

ในปี ค.ศ. 1880 วินเซอร์ (Lorenzen. 2007: Online; citing Winsor. 1880) หัวหน้าห้องสมุดมหาวิทยาลัยเฮาเวิร์ด ได้สนับสนุนความคิดของเมลวิลล์ ดิวอี้ โดยชี้ให้เห็นว่า ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของมหาวิทยาลัยและเป็นแหล่งของการสอน เขามีความเชื่อว่าบรรณารักษ์และอาจารย์มีความสำคัญเท่าเทียมกันในการให้การศึกษาแก่นักศึกษาและควรร่วมมือกันในการสอน ดังนั้นในช่วงทศวรรษ 1880 จึงมีบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยบางแห่งได้จัดให้มีการสอนการใช้ห้องสมุดขึ้นในชั้นเรียน

บรรณารักษ์ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 นั้นมีอยู่หลายคนที่เป็นอาจารย์ผู้สอนด้วย การสอนการใช้ห้องสมุดในห้องเรียน หรือจัดสอนเป็นรายวิชานี้ จึงถือว่าเป็นเรื่องใหม่ และในทศวรรษ 1880 นี้ เดวิส (Lorenzen. 2007: Online; citing Davis. 1886) ถือได้ว่าเป็นคนแรกที่ได้กำหนดให้

หน่วยกิตกับรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับบรรณานุกรม หรือการสอนการใช้ห้องสมุด ที่มหาวิทยาลัย มิชิแกน ซึ่งรายวิชาที่เกี่ยวกับบรรณานุกรมนี้อาจกลายเป็นต้นแบบของรายวิชาอื่นๆ จำนวนมากที่ คล้ายคลึงกันในมหาวิทยาลัยต่างๆ

ในศตวรรษที่ 20 ช่วงทศวรรษ 1940 การสอนยังไม่เป็นระบบมาตรฐานตึ้นัก トラาจนถึง ช่วงทศวรรษ 1960 (Lorenzen. 2007 : Online) กล่าวคือเริ่มจากในปี ค.ศ. 1929 สมาคมห้องสมุด อเมริกันได้ศึกษาพบว่า นักศึกษากว่าร้อยละ 80 ไม่ได้เรียนการใช้ห้องสมุดในระดับโรงเรียน ส่วน ในมหาวิทยาลัยห้องสมุดได้จัดโปรแกรมการสอนการใช้ห้องสมุดให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในช่วงการ ปฐมนิเทศ โดยมีกิจกรรมการบรรยาย การนำชมห้องสมุด และการให้ฝึกปฏิบัติ นอกจากนี้ วิชาการ ใช้ห้องสมุดยังจัดเป็นวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาอีกด้วย (สมาน ลอยฟ้า. 2545: 22) กล่าวกันว่าช่วง ทศวรรษ 1920 นี้ เป็นยุคทองของการสอนการใช้ห้องสมุด และเมื่อห้องสมุดได้นำคอมพิวเตอร์เข้า มาใช้ในช่วงทศวรรษ 1960 เพื่อช่วยงานของบรรณารักษ์แต่ยังไม่ได้นำมาให้บริการแก่ผู้ใช้ การสอน การใช้ห้องสมุดได้พัฒนาขึ้นไปอีกโดยมีการนำโสตทัศนวัสดุและเทคโนโลยีต่างๆ เช่น เครื่องฉาย ภาพข้ามศีรษะ เทปบันทึกเสียง สไลด์ ภาพยนตร์และโทรทัศน์วงจรปิดรวมทั้งคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ฯลฯ มาใช้ในการสอน กล่าวได้ว่าในช่วงทศวรรษ 1960 จนถึงต้นทศวรรษ 1970 แนวคิด เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดได้เปลี่ยนไป โดยมีการสอนเกี่ยวกับ ทักษะในการแก้ปัญหา และ เน้นทักษะการเข้าถึงสารสนเทศ และเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล การสอนการใช้ห้องสมุดใน มหาวิทยาลัยจึงแพร่หลายมากขึ้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าของการสอนการใช้ห้องสมุดได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงของการอุดมศึกษาที่เน้นหนังสือเป็นศูนย์กลาง ทำให้มวลทรัพยากรของ ห้องสมุดมีขนาดใหญ่มากขึ้น 2) โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับงานห้องสมุดมีมากขึ้น 3) บทความและ หนังสือเกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดมีเพิ่มมากขึ้น 4) หน่วยงานรัฐและมูลนิธิให้เงินสนับสนุน โปรแกรมการสอนการใช้ห้องสมุด 5) สมาคมวิชาชีพให้การสนับสนุนการสอนการใช้ห้องสมุดโดย กำหนดมาตรฐาน จัดการประชุม สัมมนาและการจัดทำสื่อการสอน นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 1971 สมาคมห้องสมุดเพื่อการวิจัยและวิทยาลัย (Association of College and Research Libraries : ACRL) ได้จัดตั้ง Bibliographic Instruction Task Force ขึ้น ซึ่งต่อมาได้กลายเป็น Bibliographic Instruction Section และในปี ค.ศ. 1972 ได้มีการจัดตั้งโครงการ Library Orientation and Instruction Exchange (LOEX) ขึ้นที่มหาวิทยาลัยมิชิแกนตะวันออก เพื่อเป็นศูนย์รวบรวม จัดการ และเผยแพร่ข้อมูลด้านการสอนการใช้ห้องสมุด และในปี ค.ศ. 1977 สมาคมห้องสมุดอเมริกัน ได้ จัดตั้ง Library Instruction Round Table ขึ้น ส่งผลให้การสอนการใช้ห้องสมุดพัฒนาก้าวหน้ามา กยิ่งขึ้น โดยในช่วงทศวรรษ 1980 ได้มีการนำเอาเรื่องทักษะการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์เข้า มาสอนในวิชาการสอนการใช้ห้องสมุด ในช่วงนี้ เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการสอนการใช้ห้องสมุด อย่างมาก เช่น โอแพก ฐานข้อมูลออนไลน์ ซีดีรอม และอินเทอร์เน็ต ได้ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้เรื่อง ต่างๆ ที่นอกเหนือจากเนื้อหาเดิม (Lorenzen. 2007 : Online) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสืบค้น สารสนเทศ อีกทั้งยังเน้นในเรื่องการคิดวิเคราะห์มากขึ้นด้วย

ในปี ค.ศ. 1983 สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of School Librarian: AASL) และสมาคมเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (Association for Educational Communications and Technology : AECT) ได้ร่วมมือกันจัดทำแนวทางระดับชาติเชิงพันธะหน้าที่สำหรับห้องสมุดโรงเรียนขึ้น เอกสารฉบับร่างจัดทำเสร็จในปี ค.ศ. 1987 และในปี ค.ศ. 1988 จึงได้จัดพิมพ์ฉบับเผยแพร่ โดยใช้ชื่อ "Information Power : Guidelines for School Library Media Programs" โดยระบุถึงพันธะหน้าที่ของบรรณารักษ์ในการสนับสนุนเป้าหมายของชาติที่ต้องการสร้างสังคมผู้รู้สารสนเทศ (Information literate society) การสอนการรู้สารสนเทศจึงถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอย่างจริงจังและบรรจุเข้าไปในหลักสูตรการสอนการใช้ห้องสมุด

ในทศวรรษ 1990 เทคโนโลยีการพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เวิลด์ไวด์เว็บและอีเมล ได้ทำให้การสอนการใช้ห้องสมุดหันมาเน้นในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการรู้สารสนเทศมากขึ้น และในปี ค.ศ. 1995 ได้เริ่มมีการใช้เว็บเพจ รวมทั้ง Online tutorials ในการสอน และการสอนการใช้ห้องสมุดได้ขยายขอบเขตไปสู่การรู้สารสนเทศ โดยหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ยอมรับแนวคิดเกี่ยวกับทักษะสารสนเทศ (Information skills) บรรจุเข้าไปในหลักสูตรทุกระดับซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในหลักสูตรการสอนการใช้ห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในปัจจุบัน (สมานลอยฟ้า. 2545: 23-24)

พัฒนาการการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศ แปลจากคำในภาษาอังกฤษว่า Information literacy ในบางครั้งจะใช้คำว่า Information competency หรือ Information skills ซึ่งมีนัยเดียวกัน

คำว่า “การรู้สารสนเทศ” โดยทั่วไป จะหมายถึง ความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน จัดระเบียบ และใช้สารสนเทศจากแหล่งต่างๆ แต่นิยามหรือความหมายที่ถือว่าเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปคือนิยามของ คณะกรรมการบริหารการรู้สารสนเทศ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน ที่นิยามไว้ว่า “บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ จะต้องมีความสามารถที่จะตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศของตน และมีความสามารถในการกำหนดที่อยู่ (Locate) ประเมิน และใช้สารสนเทศที่ความต้องการนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ” นั่นคือ บุคคลผู้รู้สารสนเทศ จำเป็นต้องรู้ถึงวิธีนิยามเนื้อหาหรือขอบเขตของเรื่องที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน รู้จักเลือกคำที่เหมาะสมที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดหรือประเด็นที่จะศึกษา สามารถกำหนดกลยุทธ์การค้นที่นำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศต่างๆ และรู้วิธีการจัดระบบของสารสนเทศ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ในเรื่องของคุณค่า ความตรง (Relevancy) คุณภาพ และความเหมาะสม จากนั้นแปลงสภาพสารสนเทศให้เป็นความรู้เหนืออื่นใด บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศคือบุคคลที่ “เรียนรู้ถึงวิธีการเรียน (learned how to learn)” เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) (สัพพัญญู ส่องแสงจันทร์. 2548: 23; อ้างอิงจาก ALA. Presidential Committee on Information Literacy. 1989)

นิยามของคณะกรรมการบริหารการรู้สารสนเทศ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน แม้ว่าจะเป็นนิยามที่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไป แต่ก็ยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับความคลุมเครือและขาดแนวทางที่เป็นรูปธรรมที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายของการรู้สารสนเทศ จึงทำให้บุคคลและสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้พยายามกำหนดนิยามขึ้นใหม่ที่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ เช่น ดอยล์ (Christina S. Doyle) เป็นบุคคลหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในประเด็นดังกล่าวโดยได้นิยาม การรู้สารสนเทศ ไว้ในเอกสารชื่อ *Final Report to the National Forum on Information Literacy* ว่า “การรู้สารสนเทศ หมายถึง สมรรถนะในการเข้าถึง ประเมิน และใช้สารสนเทศ จากแหล่งต่างๆ ที่หลากหลาย” จากนิยามนี้สามารถกำหนดรายละเอียดอันเป็นคุณลักษณะของบุคคลผู้รู้สารสนเทศที่บ่งบอกถึงสมรรถนะในด้านต่างๆ ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ (สุพรรณ ส่องแสงจันทร์. 2548: 23-24; อ้างอิงจาก Doyle. 1994)

1. ตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้อง และสมบูรณ์ เป็นรากฐานของการตัดสินใจที่ชาญฉลาด
2. ตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ
3. สามารถกำหนดคำถามบนพื้นฐานของความต้องการสารสนเทศได้
4. สามารถกำหนดแหล่งสารสนเทศที่เหมาะสมได้
5. พัฒนากลวิธีการสืบค้นสารสนเทศได้ตามที่ต้องการ
6. สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศต่างๆ ได้ รวมทั้งที่เป็นคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอื่นๆ
7. สามารถประเมินสารสนเทศได้
8. สามารถจัดระบบสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติได้
9. สามารถบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับองค์ความรู้เดิมได้
10. สามารถใช้สารสนเทศในกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้

นอกเหนือจากนิยามหรือความหมายที่กำหนดไว้ข้างต้น ยังมีบุคคลอื่น สถาบัน และสถานศึกษาต่างๆ ได้พยายามกำหนดนิยามที่เป็นเฉพาะของตนขึ้นมา โดยยึดนิยามของคณะกรรมการบริหารการรู้สารสนเทศ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน เป็นหลักซึ่งจะมีสาระที่เหมือนกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งสิ้น

ในแง่ของพัฒนาการ การรู้สารสนเทศมีวิวัฒนาการมาจาก “การรู้หนังสือ (Literacy)” และเป็นอีกก้าวหนึ่งของพัฒนาการด้านการสอนการใช้ห้องสมุด ดัชนีชี้วัดบุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้หนังสือก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการสารสนเทศ (Information needs) ของสังคมในขณะนั้น เช่น ในสหรัฐอเมริกา ก่อนหน้าที่ตัวเลขสำมะโนประชากรจะเสร็จสิ้นดัชนีที่ใช้บ่งชี้บุคคลว่าเป็นผู้รู้หนังสือคือความสามารถในการเซ็นชื่อ ต่อมาในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ดัชนีที่นำมาใช้ก็เปลี่ยนไป เริ่มจากสำรวจสำมะโนประชากรในปี ค.ศ. 1840 ผู้รู้หนังสือจะหมายถึงผู้ที่สามารถอ่าน

และเขียนได้ และในปี ค.ศ. 1940 จะหมายถึงผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 ปี ซึ่งหมายความว่าใช้โรงเรียนเป็นเกณฑ์พื้นฐานในการตัดสินการรู้หนังสือ

เมื่อสังคมเปลี่ยนไป นิยามของคำว่า การรู้หนังสือก็ขยายขอบเขตออกไปด้วยตามความต้องการของสังคม กล่าวคือเมื่อนักวิชาการการรู้หนังสือตระหนักถึงความสำคัญของบริบททางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ การรู้หนังสือที่แต่เดิมเน้นความสามารถในด้านหนังสือ ก็ได้เปลี่ยนมาเป็น "คุณค่าที่มีต่อชุมชน คุณค่าของเศรษฐกิจสังคมและตัวเอง การเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ การมีเหตุผล ความถูกต้องทางศีลธรรม และความมีระเบียบวินัย" และเมื่อสังคมเข้าสู่ยุคของสารสนเทศ ก่อปรกับความเจริญรุดหน้าของเทคโนโลยีข่าวสารในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้สารสนเทศในโลกที่เราอาศัยอยู่มีความซับซ้อนมากขึ้นและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ กล่าวคือมีทั้งสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ ดิจิทัล อินเทอร์เน็ต อิมเมจ รูปภาพ อวกาศ เสียง และตัวเลข ฯลฯ ประเด็นที่เป็นปัญหาก็คือ ไม่มีผู้ใดที่จะได้สารสนเทศอย่างเพียงพอ แต่ในขณะเดียวกันสารสนเทศที่มีอยู่ก็มากมายมหาศาลจนท่วมท้นทั้งในเรื่องรูปแบบและคุณค่า เฉพาะฉะนั้นความสามารถในการเข้าถึง การค้นคืน และการประเมินสารสนเทศ ที่เหมาะสมโดยที่ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น จึงเป็นประเด็นสำคัญ และเป็นกุญแจสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับการรู้หนังสือในปัจจุบัน และเป็นองค์ประกอบสำคัญของนิยามคำว่า การรู้หนังสือ ดังนั้นคำเดิม "การรู้หนังสือ" ที่เคยใช้กันอยู่ จึงถูกแทนที่ด้วยคำใหม่ที่เรียกว่า "การรู้สารสนเทศ"

คำว่า Information literacy ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1974 โดย พอล ซูร์คาวสกี (Paul Zurkowski) ประธานสมาคมอุตสาหกรรมสารสนเทศ ได้เสนอข้อคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศว่าหมายถึง "ผู้ที่มีความชำนาญในการนำทรัพยากรสารสนเทศมาใช้ประโยชน์กับงานของตน จะได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ ทั้งนี้เพราะเขาได้เรียนรู้ถึงเทคนิค และทักษะการใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางจากเครื่องมือที่ให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นต้นแหล่งของความรู้ ในการกำหนดกรอบคำตอบให้กับปัญหาของเขา" จากนิยามของซูร์คาวสกี ให้แก่วัดได้ว่า 1) ทรัพยากรที่เป็นความรู้ ข่าวสารต่างๆ จะต้องถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน 2) เทคนิคและทักษะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการใช้เครื่องมือที่ให้ข้อมูลข่าวสารและแหล่งปฐมภูมิต่างๆ 3) ใช้สารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหา (Behrens. 1994 : 309-310)

แนวคิดของการรู้สารสนเทศปรากฏเป็นที่ฮือฮาอีกครั้งในปี ค.ศ. 1976 เมื่อ ลี เบอชินัล (Lee Burchinal) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศไว้ว่า "การเป็นผู้รู้สารสนเทศจำเป็นต้องมีทักษะลักษณะใหม่ชุดหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการระบุแหล่ง และใช้สารสนเทศที่ต้องการในการแก้ปัญหา รวมทั้งการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล" (Behrens. 1994 : 310) นิยามของ เบอชินัล นี้เชื่อมโยงการรู้สารสนเทศไว้กับ 1) ทักษะต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการระบุแหล่งและใช้สารสนเทศ 2) มีการใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และ 3) รู้จักแหล่งสารสนเทศและสามารถใช้ประโยชน์จากสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

พัฒนาการการรู้สารสนเทศระดับชาติ เกิดขึ้นจากการประชุม คณะกรรมการบริหาร การรู้สารสนเทศ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA Presidential Committee on Information Literacy) ในปี ค.ศ. 1987 และจัดพิมพ์รายงานฉบับสุดท้ายในเดือนมกราคม ค.ศ. 1989 โดยได้ กำหนดนิยามที่ถือได้ว่าเป็น *"บทสรุปแนวคิด"* เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศที่ได้มีการนิยามกันไว้ มากมายก่อนหน้านี้ นิยามดังกล่าวกล่าวว่า "บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศจะต้องมีความ สามารถที่จะตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศของตน และมีความสามารถในการกำหนดที่อยู่ (Locate) ประเมินและใช้สารสนเทศที่ต้องการนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ" นั่นคือ บุคคลผู้รู้สารสนเทศ จำเป็นต้องรู้ถึงวิธีนิยามเนื้อหาหรือขอบเขตของเรื่องที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน รู้จักเลือกคำที่ เหมาะสมที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดหรือประเด็นที่จะศึกษา สามารถกำหนดกลยุทธ์การค้นที่นำไปสู่ การตัดสินใจเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศต่างๆ และรู้วิธีการจัดระบบของสารสนเทศ สามารถวิเคราะห์ ข้อมูลที่รวบรวมได้ในแง่ของคุณค่า ความตรง (Relevancy) คุณภาพ และความเหมาะสม จากนั้น แปลงสภาพสารสนเทศให้เป็นความรู้ จากนิยามข้างต้นจะเห็นว่า การรู้สารสนเทศไม่ใช่เรื่องของ วิธีการ แต่เป็นเรื่องของเป้าหมายสำหรับผู้เรียน และเป้าหมายของการรู้สารสนเทศก็คือ การสร้าง บุคคลให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เหนืออื่นใด บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้ สารสนเทศคือบุคคลที่รู้ว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไร (Information literate people are those who have learned how to learn) ทั้งนี้เนื่องจาก "เรารู้ว่าคุณมีความรู้มีการจัดระบบอย่างไร จะค้นหาสารสนเทศ ให้ได้อย่างไรและจะใช้สารสนเทศอย่างไร ซึ่งบุคคลอื่นสามารถเรียนรู้จากเขาได้ เขาเป็นบุคคลที่ ได้รับการเตรียมตัวเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเขาสามารถค้นหาสารสนเทศที่จำเป็นเพื่องานใน หน้าที่หรือเพื่อการตัดสินใจได้" (ALA. Presidential Committee on Information Literacy. 1989: Online) ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1989 ได้มีการประชุม National Forum on Information Literacy (NFIL) เพื่อสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศว่า การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นที่ หลีกเลียงไม่ได้ สำหรับยุคแห่งสารสนเทศ (Eisenberg; Lowe; & Spitzer. 2004: 15)

ในปี ค.ศ. 2002 AOL Time Warner Foundation และ Bertelsmann Foundation ให้การ สนับสนุนในการจัดประชุมในหัวข้อ 21st Century Information Literacy ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจาก ประเทศต่างๆ 300 คนจาก 33 ประเทศ ในที่ประชุมได้อภิปรายถึงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สมัยใหม่ รวมทั้งสมรรถนะของเทคโนโลยีดิจิทัล ที่

- สนับสนุนการเข้าถึงสารสนเทศโดยปราศจากข้อจำกัดทั้งในเรื่องเวลาและสถานที่
- สนับสนุนการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลบนพื้นฐานของความสนใจ ความต้องการและ ความสามารถของนักเรียน
- ช่วยเหลือนักเรียนในการกำหนดแนวทางและรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ การเรียนรู้ของเขาอย่างกระตือรือร้น โดยใช้สื่อผสม
- ส่งเสริมการรู้เทคโนโลยี (Technological literacy : ความสามารถในการใช้สื่อ สมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ในการเข้าถึงและสื่อสารสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ) การรู้ความ

เป็นไปของโลก (Global literacy : ความสามารถในการร่วมมือข้ามวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ) และ การรู้ถึงความรับผิดชอบ (Literacy with responsibility : ความสามารถในการพิจารณาสังคมที่เป็นผลอันเนื่องมาจากสื่อ ในแง่ของความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และประเด็นอื่นๆ เช่น จริยธรรม และลิขสิทธิ์) (Rockman; and associates. 2004: 244-245)

จึงเห็นได้ว่าการรู้สารสนเทศได้ขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบัน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องเข้าใจถึงนิสัยของนักเรียน/นักศึกษา รวมทั้งรูปแบบการเรียนรู้ของเขา เพื่อที่จะได้ออกแบบและพัฒนาโปรแกรมทางเทคโนโลยี ที่จะช่วยขยายและเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้สารสนเทศของนักเรียน/นักศึกษาให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

พัฒนาการการรู้สารสนเทศในวงการการศึกษา การรู้สารสนเทศในระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา (K-12) ในสหรัฐอเมริกา เริ่มขึ้นจากเอกสาร A Nation at Risk ในปี ค.ศ. 1983 ที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาไม่ได้เข้มงวดกวดขันการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง มาตรฐานการศึกษาหย่อนยานไปจากที่ควรจะเป็น รายงานยังได้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการสารสนเทศที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัลเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองต่อรายงานดังกล่าว คณะกรรมาธิการแห่งชาติว่าด้วยห้องสมุดและสารสนเทศศาสตร์ (National Commission on Libraries and Information Science: NCLIS) ได้ชี้ให้เห็นว่าห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศมีบทบาทความสำคัญต่อการเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ทักษะและความชำนาญที่จำเป็นก็คือการค้นหาและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นจุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการศึกษาก็คือ ให้นักเรียนแต่ละคนเรียนรู้ถึงวิธีการกำหนดความต้องการสารสนเทศ การระบุแหล่งที่อยู่ และจัดการกับสารสนเทศเหล่านั้นได้ รวมทั้งสามารถนำเสนอได้อย่างชัดเจนและน่าเชื่อถือ (Eisenberg; Lowe; & Spitzer. 2004: 17-18)

จากนั้นมีการประชุม Educating Students to Think : The Role of School Library Media Program ในปี ค.ศ. 1986 ซึ่งให้โครงสร้างแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของห้องสมุดและบทบาทของทรัพยากรสารสนเทศสำหรับการศึกษาระดับ K-12 และที่สำคัญคือบทความของ คัลเธา "Information Skills for an Information Society : A Review of the Research" ที่ได้เสนอแนวคิดที่เป็นการอุดช่องว่างของการรู้สารสนเทศโดยนำเอา ทักษะห้องสมุด และทักษะคอมพิวเตอร์ เข้าไว้ในนิยามการรู้สารสนเทศด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าทักษะการใช้ห้องสมุดเป็น "ความชำนาญที่จำเป็น" มิใช่เป็นเพียงการรู้จักใช้ห้องสมุดเท่านั้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1988 สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of School Librarian: AASL) แห่งสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ร่วมกับสมาคมเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (Association for Educational Communications and Technology : AECT) ได้จัดพิมพ์เอกสารชื่อ Information Power : Guidelines for School Library Media Programs โดยลงลบบทบาทเชิงลบของผู้เชี่ยวชาญสื่อใน

ห้องสมุด (Library Media Specialist) ไปเป็น บุคคลผู้เป็นกุญแจสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน โดยกำหนดพันธกิจของห้องสมุดโรงเรียน ในการช่วยให้นักเรียน และบุคลากรเป็นผู้ใช้ที่มีความสามารถในการใช้สารสนเทศและความคิด (Ideas) โดย

- จัดให้มีการเข้าถึงวัสดุทุกรูปแบบ ทั้งในเรื่องความรู้และทางกายภาพ
- จัดการสอนเพื่อสนับสนุนความสามารถ และกระตุ้นความสนใจในการอ่าน การคิด

และการใช้สารสนเทศและความคิด และ

- ร่วมมือกับนักการศึกษาในการกำหนดกลยุทธ์การเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียนแต่ละคน

ในปี ค.ศ. 1998 ได้มีการจัดพิมพ์เอกสาร Information Power : Building Partnership for Learning" ซึ่งเป็นเอกสารที่ปรับปรุงจากเอกสาร Information Power : Guidelines for School Library Media Programs ฉบับปี ค.ศ. 1988 เอกสารนี้มุ่งหมายให้เป็นคู่มือสำหรับครูผู้สอน ครูใหญ่ ผู้ปกครอง สภานักเรียน และผู้บริหาร ที่เน้นย้ำถึงพันธกิจของห้องสมุดโรงเรียนเหมือนเช่นเอกสารฉบับปี ค.ศ. 1988 โดยชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของพันธกิจขึ้นอยู่กับโปรแกรมสื่อของห้องสมุดโรงเรียน รวมทั้งบริการ ที่เน้นในเรื่องการรู้สารสนเทศ องค์ประกอบสำคัญของโปรแกรมสื่อของห้องสมุดโรงเรียนที่สนับสนุนพันธกิจนี้มีหลายประการ เช่น การเรียนและการสอน การเข้าถึงสารสนเทศ และการบริหาร ประการสำคัญคือ มาตรฐาน Information Literacy standards for Student Learning ได้รวมอยู่ในเอกสารฉบับนี้ด้วย (Eisenberg; Lowe; & Spitzer. 2004: 19-23; Plotnick. 2003: Online) และเป็นมาตรฐานที่ยึดถือปฏิบัติในการให้การศึกษารู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนทั่วทั้งประเทศ

ความแตกต่างของการสอนการใช้ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ

การสอนการใช้ห้องสมุดที่ถือปฏิบัติกันมาแต่เดิม จะเน้นให้ผู้เรียนรู้จักทรัพยากรประเภทต่างๆ และการใช้บริการต่างๆ ของห้องสมุด มีการเน้นทักษะในการค้นหาและการใช้เครื่องมือต่างๆ ตลอดจนกลยุทธ์ในการค้นหาเพื่อเข้าถึงสารสนเทศ ส่วนการสอนการใช้ห้องสมุดแนวใหม่จะเน้นที่คุณค่าของการค้นหาสารสนเทศ (เช่น การเลือกแหล่งทรัพยากร การค้นหาข้อมูล เทคนิคการสืบค้นฐานข้อมูล ฯลฯ) การประเมินสารสนเทศ (โดยเฉพาะสารสนเทศบนเวปไซด์) และการใช้สารสนเทศ การเขียนเอกสารอ้างอิงอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนเทคนิคการคิดเชิงวิเคราะห์ ส่วนการรู้สารสนเทศเป็นกระบวนการการสอนที่เน้นในเรื่องเป้าหมายสำหรับผู้เรียน คือการสร้างบุคคลให้เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ตลอดชีวิต

เชโนไฟร์ (สมาน ลอยฟ้า. 2545: 27; อ้างอิงจาก Tenopir. 2002) กล่าวว่า การสอนการใช้ห้องสมุดเป็นเพียงส่วนย่อย (Subset) ของการสอนการรู้สารสนเทศ หรืออีกนัยหนึ่งการสอนการรู้สารสนเทศจะรวมการสอนการใช้ห้องสมุดเข้าไว้ด้วย และมีขอบเขตที่กว้างมากกว่าการสอนให้รู้จักแหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมค้นหา (Search engine) กล่าวคือ จะครอบคลุมถึง

การใช้ทรัพยากรทั้งในรูปสิ่งพิมพ์และดิจิทัล การประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา และการนำเสนอสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังรวมถึงความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะในด้านการสืบค้นสารสนเทศ

ลักษณะสำคัญของการสอนการรู้สารสนเทศมีดังนี้ (สมาน ลอยฟ้า. 2545: 27; อ้างอิงจาก CSUSM Library & Information Services. 1999)

1. มีขอบเขตกว้างกว่าและสูงกว่าการสอนการใช้ห้องสมุด กล่าวคือ การสอนการใช้ห้องสมุดจะเน้นทักษะการใช้ห้องสมุด (Library skills) โดยเน้นให้รู้จักแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ และวิธีการใช้บริการของห้องสมุด ส่วนการรู้สารสนเทศมีเป้าหมายคือ มุ่งเน้นการสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต และให้มีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ซึ่งประกอบไปด้วย การใช้แหล่งทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ การแปลความหมาย และการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ตลอดจนแนวคิดและรูปแบบในการจัดการสารสนเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการเปลี่ยนจากการสอนทักษะการใช้ห้องสมุดไปเป็นทักษะทางสารสนเทศ (Information skills)

2. กระบวนการสอนจะเน้นการใช้แนวคิด (Concept) ในการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง (Constructivist approach) มากกว่าวิธีการถ่ายทอดความรู้ในแบบเดิม

3. เน้นการบูรณาการเรื่องการรู้สารสนเทศเข้าไปในหลักสูตรการศึกษา โดยได้รับความช่วยเหลือจากห้องสมุด บรรณารักษ์จะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการสอนนักเรียน นักศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้เพราะบรรณารักษ์เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมความต้องการสารสนเทศของบุคคล โครงสร้างของสารสนเทศ ระบบสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ และการประเมินสารสนเทศ

การสอนการใช้ห้องสมุดและการสอนการรู้สารสนเทศในประเทศไทย

การสอนการใช้ห้องสมุดในประเทศไทย เริ่มมีขึ้นเป็นครั้งแรกในมหาวิทยาลัย โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อให้มีทักษะในการใช้ห้องสมุด และหนังสือประเภทต่างๆ
2. เพื่อให้สนใจและหาความรู้เพิ่มเติมให้กว้างขวางและทันสมัย
3. เพื่อฝึกนิสัยให้รู้จักพึ่งตนเองในการศึกษาเล่าเรียน
4. เพื่อฝึกให้รู้จักสิทธิของตน และให้รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ห้องสมุด และฝึกให้รู้จักรักษาสารณสมบัติ และรักษาระเบียบของห้องสมุด
5. เพื่อปลูกฝังให้รักการอ่านหนังสือจนเป็นกิจนิสัย

สถาบันแห่งแรกที่จัดสอนวิชานี้ คือ วิทยาลัยวิชาการศึกษา (ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) โดยจัดสอนวิชา การใช้ห้องสมุด ให้แก่นิสิตนักศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2500 เรียกชื่อวิชาว่า “ห้องสมุด ว.ศ.” หรือ “Know Your Library” มีหน่วยกิต 1 หน่วยกิต ต่อมา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนวิชา “บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้หนังสือและ

ห้องสมุดแก่นิสิตชั้นปีที่ 1 ในคณะอักษรศาสตร์ แล้วต่อมาได้ขยายไปสอนในคณะครุศาสตร์ และ คณะรัฐศาสตร์ จากนั้นการสอนวิชาเกี่ยวกับห้องสมุดก็ได้ขยายออกไปยังมหาวิทยาลัยต่างๆ ใน ระยะแรกนี้ ทุกสถาบันจะกำหนดเนื้อหาไว้คล้ายคลึงกัน ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้ (นนทนา เผือกผ่อง. 2520: 143-145)

1. ความสำคัญของห้องสมุด
2. การจัดห้องสมุด กฎระเบียบการใช้ห้องสมุด ชนิดของหนังสือ และอุปกรณ์ต่างๆ ของห้องสมุด
3. ส่วนต่างๆ ของหนังสือ และการระวังกษาหนังสือ
4. การแบ่งหมวดหมู่หนังสือ การเรียงหนังสือตามลำดับเลขเรียกหนังสือ
5. บัตรรายการหนังสือ ความสำคัญ ประโยชน์และการใช้
6. หนังสืออ้างอิง การใช้หนังสืออ้างอิง บริการตอบคำถาม จุลสาร วารสารและ หนังสือพิมพ์ ดัชนีนิตยสาร
7. การจดโน้ต การทำบันทึกย่อ
8. การค้นคว้าเขียนรายงาน ภาคนิพนธ์และวิทยานิพนธ์
9. การรวบรวมบรรณานุกรมประกอบการค้นคว้า

สำหรับในห้องสมุดโรงเรียน เนื้อหาที่สอนจะมี 8 เรื่องดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับห้องสมุด
 ความสำคัญของห้องสมุดของสถาบัน ประเภทของสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดและ
 โสตทัศนวัสดุ ระเบียบการใช้ห้องสมุด ข้อควรปฏิบัติในการใช้ห้องสมุด บริการและกิจกรรมของ
 ห้องสมุด การระวังกษาหนังสือและการซ่อมหนังสือ
2. ส่วนต่างๆ ของหนังสือ และสิ่งพิมพ์อื่นๆ
3. เลขหมู่หนังสือและการจัดหนังสือบนชั้น
4. บัตรรายการ
5. หนังสือประเภทต่างๆ
6. หนังสืออ้างอิง
7. วิธีอ่านหนังสือ
 การอ่านหนังสือประเภทต่างๆ และการทำบรรณนิทัศน์สังเขป
8. การเขียนรายงานการค้นคว้า
 ส่วนต่างๆ ของรายงาน ลำดับขั้นในการเขียนรายงานการค้นคว้า รวมทั้ง
 เชิงอรรถและบรรณานุกรม

จะเห็นได้ว่าการสอนการใช้ห้องสมุดแต่เดิมนั้นจะเน้นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักทรัพยากรและ บริการของห้องสมุด ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อห้องสมุดและสังคม ทำ

ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการสารสนเทศ ช่วยให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นสารสนเทศได้รวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อกระบวนการและวิธีการด้านเอกสารใหม่ จากแบบเส้นตรง (Linear) ไปเป็นแบบแยกย่อยไปยังส่วนที่เกี่ยวข้อง (Branching) มีการเชื่อมโยง การบูรณาการและการสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์ เป็นต้น ดังนั้นการสอนการใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัย จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยพัฒนาเนื้อหาให้เหมาะสมกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเน้นที่คุณค่าของการค้นหา การใช้สารสนเทศ และการประเมินสารสนเทศ ตลอดจนเทคนิคการคิดวิเคราะห์ (สมานลอยฟ้า. 2545: 27) โดยจะเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการค้นหาสารสนเทศจากโอแพก ฐานข้อมูล และอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งได้ปรับเปลี่ยนชื่อวิชาไปเป็นชื่ออื่นๆ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศกับการค้นคว้า วิธีการค้นหาสารสนเทศและห้องสมุด การใช้ห้องสมุดและทักษะการเรียนรู้ สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า เป็นต้น โดยมีขอบข่ายเนื้อหาที่เป็นส่วนหนึ่งของการรู้สารสนเทศ และมีเป้าหมายหลักคือ เพื่อสร้างผู้รู้สารสนเทศ (ชุตินา สัจจามันท์. 2544: 57) ตามแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางทั่วโลก

สำหรับในมหาวิทยาลัยราชภัฏนั้น ได้สอดแทรกเนื้อหาลงในรายวิชาต่างๆ เช่น รายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น หรือรายวิชาเกี่ยวกับการวิจัย เป็นต้น โดยเนื้อหาการสอนส่วนใหญ่จะเน้นหนักในเรื่องของแหล่งสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์ ต่อมาได้มีการพัฒนาเนื้อหาโดยเพิ่มในเรื่องของแหล่งทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ และอินเทอร์เน็ต วัตถุประสงค์ของการสอนการใช้ห้องสมุดเดิมจึงเปลี่ยนไปจากการที่เน้นให้นักศึกษามีความรู้ในการใช้ห้องสมุด เป็นการเข้าถึงสารสนเทศ

ส่วนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นั้น การสอนความรู้ความสามารถและทักษะที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศจะสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา นอกจากนี้ยังมีพัฒนาการรูปแบบการสอน โดยประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การใช้เว็บช่วยสอน การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น (ชุตินา สัจจามันท์. 2544: 57)

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้มีการบรรจุวิชาการใช้ห้องสมุดไว้ในหลักสูตรเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 คือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 โดยจัดเป็นวิชาเลือก ชื่อรหัสวิชา หส 011 (การใช้ห้องสมุด) มีหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้ (ปัจจุบันใช้คำว่า หน่วยกิต) ใช้เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ใน 1 ภาคเรียน โดยมีจุดประสงค์ดังนี้ (สุนทรี เชื้อยวง. 2539: 15-18)

1. เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุด
2. เพื่อให้มีทักษะในการใช้ห้องสมุด
3. เพื่อให้รักการอ่านและค้นคว้าด้วยตนเอง
4. เพื่อเป็นพื้นฐานในการใช้ห้องสมุดต่อไป

เนื้อหาที่สอนได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับห้องสมุด ส่วนต่างๆ ของหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่นๆ เลขหมู่หนังสือและการจัดชั้นหนังสือ บัตรรายการ หนังสือประเภทต่างๆ หนังสืออ้างอิง วิธีการอ่านหนังสือ และการเขียนรายงานการค้นคว้า

ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กำหนดให้มีการสอนรายวิชา ท 081 (การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น) แทนวิชา หส 011 (การใช้ห้องสมุด) โดยจัดให้เป็นวิชาเลือกในหมวดวิชาภาษาไทย มีหน่วยการเรียนรู้ 1 หน่วย การเรียน เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ใน 1 ภาคเรียน มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้า รวบรวมและบันทึกข้อมูลที่ได้จากแหล่งวิทยาการต่างๆ อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ เนื้อหาที่สอนได้แก่ ความรู้เรื่องการใช้ห้องสมุด ผังการใช้ห้องสมุด การเก็บและบันทึกข้อมูลจากการอ่าน หนังสือ เอกสาร แผนภูมิ แผนที่และสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์และสังเกต

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนเชิงกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความรู้ มีคุณธรรม มีทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ อย่างพอเพียงที่จะเห็นช่องทางการประกอบอาชีพในอนาคต ฉะนั้นเพื่อตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายดังกล่าว เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับห้องสมุดจึงได้ปรับเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่ง โดยได้กำหนดวิชาเลือกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับห้องสมุดไว้ดังนี้

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมี 2 รายวิชา จัดอยู่ในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ กลุ่มที่ 2 คือ งานห้องสมุด 1 (รหัสวิชา ช 0245) และ งานห้องสมุด 2 (รหัสวิชา ช 0246)

- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมี 2 รายวิชา จัดอยู่ในกลุ่มวิชาอาชีพ กลุ่มที่ 2 คือ งานห้องสมุด 1 (รหัสวิชา ช 0247) และ งานห้องสมุด 2 (รหัสวิชา ช 0248)

ทั้ง 4 รายวิชาดังกล่าว แต่ละรายวิชา มีหน่วยการเรียนรู้ 1 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์

รายวิชางานห้องสมุด 1 (รหัสวิชา ช 0245 และรหัสวิชา ช 0247) มีจุดประสงค์ที่เหมือนกันคือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาและซ่อมหนังสือ จัดเตรียมหนังสือและลงทะเบียนสิ่งพิมพ์และครุภัณฑ์ห้องสมุด และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ และเนื้อหาที่เหมือนกันคือ ศึกษางานห้องสมุด คุณสมบัติ หน้าที่และความรับผิดชอบการจัดห้องสมุด การดำเนินงานห้องสมุดเกี่ยวกับหนังสือ วารสารและหนังสือพิมพ์ จุลสาร กฤตภาคและโสตทัศนวัสดุ การเตรียมออกให้ยืม การลงทะเบียน การจัดชั้น การจัดเก็บ การดูแลรักษาและซ่อมแซม การสำรวจ และการจำหน่ายออกจากห้องสมุด ปฏิบัติงานจัดครุภัณฑ์ห้องสมุดและตกแต่งห้องสมุด จัดวัสดุห้องสมุดขึ้นชั้น เตรียมสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุ ลงทะเบียนวัสดุห้องสมุด ซ่อมแซมหนังสือแบบต่างๆ และเย็บเล่มเข้าปกวารสารและหนังสือ

รายวิชางานห้องสมุด 2 (รหัสวิชา ช 0246 และรหัสวิชา ช 0248) มีจุดประสงค์ที่เหมือนกันคือ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัตรต่างๆ ของห้องสมุด ให้บริการยืม-ส่งคืนหนังสือ และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ สำหรับเนื้อหาที่สอนที่เหมือนกันประกอบด้วย ศึกษาการจัดทำและการพิมพ์บัตรของห้องสมุด ดัชนีวารสาร บรรณนิทัศน์ บรรณานุกรมช่วยการค้นคว้า บัตรการใช้หนังสืออ้างอิง บัตรรายการหนังสือและโสตทัศนวัสดุ

จุลสาร และกฤตภาค บัตรทะเบียนสมาชิกห้องสมุด การเรียงบัตรประเภทต่างๆ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับงานบริการและกิจกรรมห้องสมุด การเก็บสถิติประเมินผลงานและรายงานห้องสมุด การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ปฏิบัติงานจัดทำบัตรดัชนีวารสาร บรรณนิทัศน์ บรรณานุกรมและบัตรสมาชิก พิมพ์บัตรทุกประเภท เรียงบัตรทุกประเภท บริการให้ยืม รับคืน และทวงถาม จัดนิทรรศการ จัดแสดงหนังสือใหม่ จัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด และประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด

จะเห็นได้ว่า เนื้อหาสาระของรายวิชาดังกล่าว ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ห้องสมุด และการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านเช่นที่ผ่านมา หากแต่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะเบื้องต้นด้านห้องสมุดที่สามารถนำไปประกอบอาชีพในห้องสมุดได้ เช่น รับพิมพ์งานบัตรรายการ รับเย็บเล่ม เข้าปกวารสาร รับราชการเป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ฯลฯ เป็นต้น (สุนทรี เชียงว่อง. 2539: 1-3, 15-18)

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรซึ่งแต่เดิมถูกกำหนดจากส่วนกลางได้เปลี่ยนมาเป็นการกำหนดโดยสถานศึกษา โดยในมาตรา 27 ระบุให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลางเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2542 : 15) เนื้อหาที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดไม่ได้กำหนดไว้เลย แต่จะมีแทรกอยู่ในกลุ่มภาษาไทย สาระที่ 1 และสาระที่ 2 คือ นิยรักการอ่าน การเขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้า สำหรับการค้นหาสารสนเทศ มีปรากฏในกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 4 ที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 12,19) แต่หากสถานศึกษาใดประสงค์ที่จะให้มีการสอนก็สามารถกำหนดขึ้นเองได้ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2542: 15) ดังตัวอย่างในตาราง 1

ตาราง 1 ตัวอย่างชื่อรายวิชาที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนมัธยมศึกษาบางแห่ง

โรงเรียน	ชื่อรายวิชาที่เปิดสอน	กลุ่มสาระฯ	ระดับ	จำนวนหน่วยกิต	จำนวนคาบ/สัปดาห์	ระยะเวลาเรียน (ปี/ หรือ ภาคการศึกษา)
วัดสุทธิวราราม	สารสนเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า	การงานอาชีพฯ	ม.1	1	1	1 ปี
	สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	การงานอาชีพฯ	ม.2	1	1	1 ภาค

ตาราง 1 (ต่อ)

โรงเรียน	ชื่อรายวิชาที่เปิดสอน	กลุ่มสาระฯ	ระดับ	จำนวน หน่วย กิต	จำนวน คาบ/ สัปดาห์	ระยะเวลาเรียน (ปี/ หรือ ภาค การศึกษา)
วัดสุทธวราราม (ต่อ)	สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้	การงานอาชีพฯ	ม.3	1	2	1 ภาค
สวนกุหลาบ วิทยาลัย	ห้องสมุดและการรู้ สารสนเทศ	การงานอาชีพฯ	ม.1	0.5	1	1 ปี
	เทคโนโลยีสารสนเทศ	การงานอาชีพฯ	ม.1	0.5	1	1 ปี
	เทคโนโลยีสารสนเทศ	การงานอาชีพฯ	ม.4	1	2	1 ภาค
นนทบุรีวิทยา	การศึกษาค้นคว้า เบื้องต้น	การงานอาชีพฯ	ม.3	2	2	1 ปี
	สารสนเทศและการศึกษา ค้นคว้า 1	การงานอาชีพฯ	ม.4	1	2	ภาค 1
	สารสนเทศและการศึกษา ค้นคว้า 2	การงานอาชีพฯ	ม.4	1	2	ภาค 2
จันทร์ประดิษฐา- รามวิทยาคม	การอ่านและการค้นคว้า	ภาษาไทย	ม.4	0.5	1	1 ภาค
ศึกษานารีวิทยา	งานห้องสมุด	การงานอาชีพฯ	ม.1			1 ปี
เบญจมราชาลัย	การใช้ห้องสมุด		ม.1	1	1	1 ปี
	การใช้ห้องสมุด		ม.6			1 ภาค

ที่มา: ธมลวรรณ หลิมวงศ์ (2550, 6 กันยายน). สัมภาษณ์โดย สุปัทพ์น์ ส่องแสงจันทร์
ที่ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ

บทบาทของครูบรรณารักษ์ในการสอนการรู้สารสนเทศ

ครูบรรณารักษ์ ผู้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านสารสนเทศนี้ มีบทบาทสำคัญในเรื่องที่
เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ 2 ประการ คือ ในฐานะผู้สอน โดยมีหน้าที่ในการพัฒนาบทเรียนทั้งในด้าน
เนื้อหาและรูปแบบเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งการกำหนดนโยบายและมาตรฐานที่
เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศ และในฐานะผู้ประสานงานการสอนการรู้
สารสนเทศกับครูผู้สอนของสถานศึกษา

ในฐานะผู้สอน

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า "การรู้สารสนเทศ" หรือ "Information literacy" มีวิวัฒนาการมาจาก "การรู้หนังสือ (Literacy)" และเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่พัฒนาขึ้นมาจากการสอนการใช้ห้องสมุด

คำว่า "การรู้หนังสือ" โดยทั่วไปจะหมายถึง "การอ่านออก เขียนได้" แต่ในเชิงวิชาการตาม "โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ (ครช.)" ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) (ปัจจุบันคือ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน) จะหมายถึง "ความเข้าใจในด้านการอ่าน ความสามารถในการเขียน และความสามารถด้านการคิดเลข" ซึ่งเป็นความรู้ความสามารถพื้นฐานง่ายๆ สำหรับชีวิตประจำวัน (จำลอง สุวรรณเรือง. 2532 : 6-7)

ส่วน "การใช้ห้องสมุด" จะหมายถึง โปรแกรมด้านสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดให้กับผู้ใช้ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้ทรัพยากรห้องสมุดและบริการต่างๆ ได้โดยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งวิธีการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้อาจรวมถึง การนำชมห้องสมุด การบรรยาย การทำแบบฝึกหัด ตลอดจนการจัดเตรียมสื่อสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง (Prytherch. 1995: 665)

จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็น "การรู้หนังสือ" หรือ "การใช้ห้องสมุด" กิจกรรมที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะทั้ง 2 ประการดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นจากการเรียนการสอนในสถานศึกษา ฉะนั้น "การรู้สารสนเทศ" ก็เช่นกัน ทั้งนี้เพราะการรู้สารสนเทศไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ หากแต่เกิดจากการที่จะต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ การที่จะสร้างบุคคลให้เป็นผู้รู้สารสนเทศได้นั้นจะต้องอาศัยสถาบันการศึกษาทั้งในระดับโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย โดยนำแนวคิดของการรู้สารสนเทศบูรณาการเข้าไปในโปรแกรมการเรียนการสอน (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. 2548: 31)

องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการรู้สารสนเทศ คือ การรู้ห้องสมุด (Library literacy) คือ ความสามารถในการใช้ทรัพยากรและบริการของห้องสมุด อีกทั้งรู้จักใช้ห้องสมุดเป็นประตู (Gateway) ไปสู่ความรู้ภายนอก ผู้ที่มีความเหมาะสมที่สุดที่จะสอนในเรื่องนี้ก็คือ บรรณารักษ์ หรือครูบรรณารักษ์ โดยนัยนี้ การรู้สารสนเทศ ก็เช่นกันที่ บรรณารักษ์ /หรือ ครูบรรณารักษ์ จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สอน (Simpson. 2003: Online) ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่อยู่ท่ามกลางสารสนเทศ และมีเชี่ยวชาญทางสารสนเทศมากกว่าผู้อื่น การทำหน้าที่สอนการรู้สารสนเทศ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. สอนการรู้สารสนเทศอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดให้เป็นรายวิชาหนึ่งของหลักสูตร และผสมผสานเนื้อหาสาระของการใช้ห้องสมุดเข้าไปตามความเหมาะสม เนื้อหาสาระของการรู้สารสนเทศ มีดังนี้ (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. 2548: 32-33)

หัวข้อที่ 1. กำหนดความชัดเจนเกี่ยวกับหัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า : สอนวิธีการพัฒนาหัวข้อศึกษาค้นคว้าให้กระจ่างแจ่มชัดโดยใช้การคิดเชิงวิเคราะห์ โดยวิธีการการแจกแจงหัวข้อศึกษาเป็นคำถามและกำหนดกรอบแนวคิด

หัวข้อที่ 2. กำหนดสารสนเทศที่ต้องการ : สอนวิธีการพิจารณาสารสนเทศที่ต้องการ โดยพิจารณาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ต้องทำ ในประเด็นที่เกี่ยวกับ ความลึก ประเภท ความทันสมัย และ รูปแบบ ของสารสนเทศที่ต้องการ

หัวข้อที่ 3. กำหนดแหล่งแหล่งสารสนเทศและการค้นคืนสารสนเทศ : สอนวิธีการเข้าถึงสารสนเทศโดยใช้เครื่องมือช่วยค้น ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ โดยสอนให้รู้ถึง องค์ความรู้ทั้งในแง่ของโครงสร้างและความรู้เฉพาะด้าน จุดหรือชื่อเพื่อการเข้าถึง (Access points) แหล่งอ้างอิงประเภทต่าง ๆ (เช่น สารานุกรม พจนานุกรม ชีวประวัติ บรรณานุกรม ดรรชนีและ สารระสังเขป แหล่งสถิติ คู่มือ สิ่งพิมพ์รัฐบาล) และที่สำคัญคือ เครื่องมือต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต เช่น เวิลด์ไวด์เว็บ โปรแกรมค้นหา ฯลฯ

หัวข้อที่ 4. การใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูล : สอนวิธีการใช้ ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ในเรื่องของ การเลือกใช้ชื่อที่ใช้เพื่อการเข้าถึง (Choice of access points) รายการค้นออนไลน์ (Online catalog) หรือ โอแพกของห้องสมุด การเลือก ฐานข้อมูลรวมทั้งความครอบคลุมและโครงสร้าง แนวคิดในการสืบค้นที่สำคัญ (เช่น การใช้เมนู ศัพท์ ควบคุมและศัพท์อิสระ และการค้นโดยใช้เขตข้อมูล ฯลฯ) กลยุทธ์การสืบค้น (เช่น การตัดคำ การใช้ คำเชื่อมตรรกะ การจำกัดขอบเขตการค้น ฯลฯ) การสร้างข้อคำสั่งเพื่อการสืบค้น การพิจารณา และแปลความผลการค้น การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การสืบค้น (เช่นการเปลี่ยนคำค้น การเปลี่ยน ฐานข้อมูล ฯลฯ) การดึงข้อมูลออกมา (เช่น การดาวน์โหลด การพิมพ์ การส่งผ่านทางอีเมล ฯลฯ)

หัวข้อที่ 5. การประเมินสารสนเทศ : ให้คำแนะนำวิธีการประเมินสารสนเทศในแง่ของ ประโยชน์และคุณค่าของสารสนเทศที่ค้นคืนมาได้ โดยพิจารณาถึง ความตรง ความทันสมัย ความ น่าเชื่อถือ ความสมบูรณ์ และความถูกต้องของสารสนเทศ

หัวข้อที่ 6. การจัดระเบียบและการสังเคราะห์สารสนเทศ : สอนวิธีการบูรณาการและ การจัดลำดับสารสนเทศให้อยู่ในกรอบของงานที่ต้องทำอย่างเป็นตรรกะ

หัวข้อที่ 7. การสื่อสารสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ : ให้คำแนะนำ เพื่อการตัดสินใจในการใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล โดยให้คำนึงถึง จุดมุ่งหมาย ความละเอียดของเนื้อหา และ เครื่องมือสื่อสาร (เช่น แผ่นภาพโปร่งใส มัลติมีเดีย เว็บ วิดีทัศน์ ฯลฯ) ทั้งนี้โดยให้คำนึงถึงผู้รับสารสนเทศ (Audience) นอกจากนี้ยังรวมถึงวิธีการเรียงเรียงอย่าง เป็นลำดับ ชัดเจน และถูกต้องตามหลักของการอ้างอิงด้วย

หัวข้อที่ 8. ความเข้าใจในประเด็นของ จรรยาบรรณ กฎหมาย และสังคมการเมืองที่ เกี่ยวข้องกับสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิการเข้าถึงข้อมูล การตรวจ พิจารณา (Censorship) และสิทธิเสรีภาพ ลักษณะภาวะส่วนตัว (Privacy) และสารสนเทศที่ให้ ข้อมูลผิดพลาด

หัวข้อที่ 9. การใช้ การประเมิน และจัดกระทำกับสารสนเทศที่ได้รับจากสื่อสาร- มวลชนอย่างสุขุมรอบคอบ โดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประเมินเพื่อการใช้ประโยชน์ และความ น่าเชื่อถือของสารสนเทศจากสื่อมวลชน

อนึ่ง ทรงพันธ์ เจริมประยงค์ (2547: 25-27) ได้กล่าวถึงรายวิชาทักษะการรู้สารสนเทศของ สมาคมสื่อการศึกษาของรัฐโอเรกอน (Oregon Education Media Association) ที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของบรรณารักษ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

คำอธิบายรายวิชา: ทักษะการรู้สารสนเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต โดยเริ่มตั้งแต่ให้ผู้เรียนตระหนักรู้ถึงความต้องการสารสนเทศ สามารถกำหนดความต้องการสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง สามารถเลือกและประเมินแหล่งสารสนเทศได้ ตลอดจนสามารถเลือก ประเมิน ใช้ และเผยแพร่สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมสนองตอบความต้องการของตนได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์: หลักจากที่เรียนแล้ว ผู้เรียนสามารถ

- 1) ตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้อง ครบถ้วน มีคุณค่าต่อการตัดสินใจ
- 2) กำหนดความต้องการสารสนเทศที่ชัดเจนของตนเองได้
- 3) ทราบถึงแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องได้
- 4) พัฒนากลยุทธ์ในการสืบค้นที่มีประสิทธิผลได้
- 5) ประเมินคุณค่าสารสนเทศได้
- 6) จัดการสารสนเทศเพื่อการใช้งานได้
- 7) บูรณาการความรู้ใหม่กับองค์ความรู้เดิมได้
- 8) ใช้สารสนเทศในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้

รายละเอียดรายวิชา:

1) ตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้อง ครบถ้วน มีคุณค่าต่อการตัดสินใจ : อธิบายถึงความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งชี้ให้เห็นว่าในโลกนี้มีสารสนเทศจำนวนมากในรูปแบบต่างๆ และสามารถเข้าถึงได้ในหลายลักษณะ

2) กำหนดความต้องการสารสนเทศของตนเองที่ชัดเจนได้ : ชี้ให้เห็นว่าทุกคนมีความต้องการสารสนเทศ และความต้องการสารสนเทศจะเกิดขึ้นอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน อธิบายขั้นตอนการแปลงความต้องการสารสนเทศให้อยู่ในรูปของคำถาม รวมทั้งให้สามารถอธิบายถึงประเภทของสารสนเทศต่างๆ ได้ เช่น บันทึคดีหรือสารคดี สารสนเทศปฐมภูมิทุติยภูมิ หรือตติยภูมิ สารสนเทศทันสมัยหรือสารสนเทศเชิงประวัติ เป็นต้น

3) ทราบถึงแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้องได้ : อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งสารสนเทศประเภทต่างๆ ตลอดจนวิธีการใช้แหล่งสารสนเทศประเภทนั้นๆ รวมทั้งวิธีการกำหนดแหล่งสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ตอบคำถามได้

4) พัฒนากลยุทธ์ในการสืบค้นที่มีประสิทธิผลได้ : อธิบายเกี่ยวกับการเลือกหัวเรื่องหรือคำสำคัญ การใช้ศัพท์ควบคุม อรรถาภิธาน/หรือศัพท์สัมพันธ์ การใช้การตัดคำในการเพิ่มประสิทธิภาพการสืบค้น และการใช้คำเชื่อมตรรกะประกอบการสืบค้น

5) ประเมินคุณค่าสารสนเทศได้ : อธิบายเกี่ยวกับ การวิเคราะห์คุณภาพของสารสนเทศ ทั้งในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ระยะเวลา และความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ

6) จัดการสารสนเทศเพื่อการใช้งานได้ : อธิบายเกี่ยวกับการเขียนเชิงเทคนิค การเขียนบันทึกอย่างสั้นๆ การลงรายการบรรณานุกรม และการอ้างอิง

7) บูรณาการความรู้ใหม่กับองค์ความรู้เดิมได้ : โดยจำแนกให้เห็นความแตกต่างระหว่างสารสนเทศและองค์ความรู้ รวมทั้งวิธีการบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

8) ใช้สารสนเทศในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ : โดยชี้ให้เห็นถึงการใช้ทักษะการเรียนรู้ในการตอบสนองความต้องการสารสนเทศของตนในชีวิตประจำวัน การบูรณาการทักษะการรู้สารสนเทศกับการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ และการใช้ทักษะการรู้สารสนเทศในการประกอบอาชีพ

2. สอนการรู้สารสนเทศอย่างไม่เป็นทางการ ในลักษณะของกิจกรรมที่จัดขึ้นในห้องสมุด โดยมีบทบาทใน 2 ประเด็น คือ (Simpson. 2003: Online)

2.1 แนะนำและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learners) เช่น นำชมห้องสมุด การจัดทำรายงานและการเขียนบรรณานุกรม เทคนิคการสืบค้นข้อมูล เป็นต้น

2.3 จัดทำบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองทางออนไลน์ ในรูปของบทเรียน Tutorial อย่างเช่น สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of School Librarians) ได้จัดทำบทเรียนต่างๆ ที่เกี่ยวกับการค้นหาสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้นักเรียนได้เข้ามาศึกษาด้วยตนเองโดยอิสระ (<http://www.ala.org/ala/aasl/aaslpfotools/toolkits/toolkits.cfm>)

2.2. แนะนำครูผู้สอนในการค้นหาสารสนเทศ นับตั้งแต่การใช้ โอแพก ฐานข้อมูล อินเทอร์เน็ต โปรแกรมค้นหา เทคนิคในการค้นหาสารสนเทศ รวมทั้งการสังเคราะห์สิ่งที่พบเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่

ในฐานะผู้ประสานงาน

โดยให้ความร่วมมือและประสานงานกับครูผู้สอนในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการใช้ห้องสมุดและการเรียนรู้สารสนเทศ ให้กับนักเรียน ตลอดจนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

คุณสมบัติของครูบรรณารักษ์ในฐานะผู้ปฏิบัติงานสารสนเทศ ควรมีดังนี้

1) ความรู้ด้านผู้ใช้และการใช้สารสนเทศ คือ รู้จักวิธีการศึกษาผู้ใช้ ทั้งในด้านพฤติกรรมและความต้องการสารสนเทศ รวมทั้งความรู้ด้านการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ซึ่งเป็นความรู้ที่สำคัญที่ผู้สอนพึงมีในฐานะส่วนหนึ่งของเนื้อหาของการสอน อันนำไปสู่การประเมินเนื้อหาและการสอนทักษะการรู้สารสนเทศ

2) ความรู้และทักษะในการสืบค้น เป็นทักษะที่สำคัญที่จะนำไปสู่การตอบสนองความต้องการสารสนเทศได้ ครูบรรณารักษ์จะต้องมีความรู้และความสามารถในการพัฒนากลยุทธ์การค้น และการใช้เครื่องมือต่างๆ ในการสืบค้นได้เป็นอย่างดี

3) ความรู้และทักษะในด้านแหล่งสารสนเทศ คือ การรู้จักใช้แหล่งสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม เป็นการรวมเอาทักษะในการเลือก ประเมิน และบูรณาการแหล่งสารสนเทศต่างๆ เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการสารสนเทศ

4) ความรู้ด้านเทคโนโลยี เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการสอนและการปฏิบัติงานสารสนเทศ โดยที่จะต้องตื่นตัวและตอบรับกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

5) ทักษะการสอนและการนำเสนอ ความแตกต่างของผู้ใช้จะชี้ให้เห็นถึงพื้นฐาน พฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบของการเรียนการสอนที่แตกต่างกันด้วย ในขณะที่การนำเสนอถือเป็นอีกทักษะหนึ่งที่สำคัญไปกับทักษะการสอน ที่ช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จมากขึ้น

6) ทักษะการวิจัยเพื่อการประเมิน เป็นทักษะที่ต้องแฝงไว้ในทุกทักษะ กล่าวคือ เป็นการนำทักษะในการวิจัยไปศึกษาปัจจัยและตัวแปรต่างๆ เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอน

7) การยอมรับความเปลี่ยนแปลง ถือเป็นคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานสารสนเทศในยุคปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับการขับเคลื่อนขององค์ความรู้ และการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นนั้น สามารถทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างรวดเร็ว

8) การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน นักศึกษาหรือผู้ใช้ จะไม่บังเกิดผลสัมฤทธิ์เลยหากผู้สอนไม่มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต กล่าวคือ หากผู้สอนไม่ตระหนักถึงประโยชน์ที่แท้จริงที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตแล้ว ย่อมส่งผลไปถึงเนื้อหาการสอนและวิธีการสอน ตลอดจนทัศนคติของผู้เรียนได้ และไม่อาจสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิตได้

มาตรฐานการรู้สารสนเทศ

ในระดับอุดมศึกษา สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association) โดยสมาคมห้องสมุดวิจัยและวิทยาลัย (Association of College & Research Libraries (ACRL). 2005 : Online) ได้กำหนด "มาตรฐานทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Information Literacy Competency Standards for Higher Education)" และได้นิยาม การรู้สารสนเทศไว้ว่าเป็น "ชุดของความสามารถที่แต่ละบุคคลจำเป็นต้องมีเพื่อให้ตระหนักถึงความ ต้องการสารสนเทศ และมีความสามารถในการกำหนดแหล่ง ประเมิน และใช้สารสนเทศที่ต้องการ นั้นอย่างมีประสิทธิภาพ" ซึ่งเป็นนิยามที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาทุกระดับ จากนั้นได้กำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลผู้รู้สารสนเทศไว้ 7 ประการดังนี้

"บุคคลผู้รู้สารสนเทศแต่ละคน จะต้องมีความสามารถ

- กำหนดขอบเขตความต้องการสารสนเทศ
- เข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ
- ประเมินสารสนเทศและแหล่งของสารสนเทศนั้นอย่างพินิจพิเคราะห์
- นำสารสนเทศที่คัดเลือกไปบูรณาการเข้ากับองค์ความรู้เดิม
- ใช้สารสนเทศเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ
- เข้าใจในประเด็นทางด้านเศรษฐกิจกฎหมายและสังคมที่มีผลต่อการใช้สารสนเทศ อีกทั้งสามารถเข้าถึงและใช้สารสนเทศอย่างมีคุณธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย"

สำหรับห้องสมุดโรงเรียนได้จัดการสอนการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน นับแต่ทศวรรษ 1990 โดยในปี ค.ศ. 1994 สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา ได้จัดพิมพ์เอกสารที่อธิบายขั้นตอนของกระบวนการการแก้ปัญหา โดยถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรการรู้สารสนเทศ โดยยึดตาม Information Literacy : A Position Paper on Information Problem-Solving ของสมาคมสื่อเพื่อการศึกษาแห่งวิสคอนซิน (WEMA) และอีก 2-3 ปีต่อมา สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา ร่วมกับสมาคมเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (Association for Educational Communications and Technology) ได้พัฒนามาตรฐานการรู้สารสนเทศและดัชนีชี้วัด ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับปรุง "Information Power"

นอกเหนือจากมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่กล่าว นักวิชาการ สมาคมและสถาบันการศึกษาต่างๆ ยังได้กำหนดตัวแบบ (Model) มาตรฐาน (Standards) และ Benchmarks ที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ อีกมากมาย เช่น

- ◎ The Big6 SkillsTM Model ของ Michael B. Eisenberg & Robert E. Berkowitz
- ◎ Information Search Model หรือ Khulthau Model ของ Carol Collier Kuhlthau
- ◎ Pathways to KnowledgeTM Model ของ Marjorie L. Pappas & Ann E. Tepe
- ◎ *Australian and New Zealand Information Literacy Framework : Principles, Standards and Practice* ของ Australian and New Zealand Institute for Information Literacy (http://www.library.qut.edu.au/ilfs/il_standards.jsp)
- ◎ *Information Literacy Syllabus : Standards* ของ Queensland University of Technology Library. (<http://www.library.qut.edu.au/ilfs/syllabus/standards/index.jsp>)
- ◎ *Essential Skills for Information Literacy* ของ Office of the Superintendent of Public Instruction, Olympia, WA and the Washington Library Media Association (<http://www.wlma.org/literacy/eslintro.htm>)

◎ *Information Literacy at FIU* ของ Florida International University Libraries
(<http://www.fiu.edu/~library/ili/>)

◎ *Information Literacy : Florida's Library Media / Curriculum Connections* ของ
Office of Instructional Materials and Library Media Services, Bureau of Improving Academic
Standards and School Performance, Florida Department of Education
(<http://www.firn.edu/doe/instrmat/pdf/introduction.pdf>)

◎ *Benchmarks : Information Literacy Standards* : Benchmarks for the American
Library Association's "Information Literacy Standards for Student Learning"
(<http://www.ccsd.edu/bardonia/CCSDLibraryCurriculum/CurriculumCommittee/benchmarks.htm>)

◎ *WLMA/OSPI Essential Skills for Information Literacy : Benchmarks for
Information Literacy* ของ Washington Library Media Association
(<http://www.wlma.org/Instruction/benchmarks.htm>)

มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียน (Information Literacy Standards for Student Learning)

สมาคมบรรณรักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา (AASL) ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน และ สมาคมการสื่อสารและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (AECT) ได้ร่วมกันกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียน คือ "Information Literacy Standards for Student Learning" ซึ่งแบ่งสาระเป็น 3 กลุ่ม คือ การรู้สารสนเทศ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการรับผิดชอบต่อสังคม มาตรฐานทั้ง 3 กลุ่มมี 9 มาตรฐาน และ 29 ดัชนีชี้วัด โดยมีรายละเอียดดังนี้
(<http://www.ala.org/ala/aasl/aaslproftools/informationpower/Informationpower.htm>)

กลุ่มที่ 1 มาตรฐานด้านการรู้สารสนเทศ

มาตรฐาน 1 นักเรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

นักเรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศตระหนักดีว่าการมีสารสนเทศที่ดีจะเป็นกุญแจที่นำไปสู่โอกาสและความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนรู้ว่าจะค้นหาสารสนเทศที่นอกเหนือจากความรู้ของตนเองที่มีได้อย่างไร จะกำหนดคำถามอย่างไรจึงจะทำให้ได้สารสนเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ และจะค้นจากที่ใด นักเรียนรู้วิธีการกำหนดแผนการค้นสารสนเทศจากแหล่งที่หลากหลายและในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ดีที่สุดตามความต้องการของตน

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 ตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศของตน

ดัชนีบ่งชี้ 2 ตระหนักว่าการตัดสินใจที่ชาญฉลาดต้องอาศัยสารสนเทศที่ถูกต้องและครอบคลุมเป็นฐาน

ดัชนีบ่งชี้ 3 รู้จักกำหนดคำถามตามความต้องการสารสนเทศของตน

ดัชนีบ่งชี้ 4 รู้จักแหล่งของสารสนเทศที่อาจเป็นประโยชน์ตรงตามความต้องการ

ดัชนีบ่งชี้ 5 สามารถคิดและใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศได้อย่างเป็นผล

มาตรฐาน 2 นักเรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ สามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมี
วิจารณ์ญาณและชำนาญ

นักเรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ รู้จักประเมินคุณภาพของสารสนเทศได้อย่างรอบคอบและ
ชาญฉลาด นักเรียนเข้าใจถึงหลักของการประเมินและใช้หลักของการประเมินในการประเมิน ความ
ถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความตรง ความสมบูรณ์ และความไม่ลำเอียง ของสารสนเทศ นักเรียนรู้จัก
ประยุกต์หลักของการประเมินสารสนเทศในการประเมินแหล่งและรูปแบบของสารสนเทศ และใช้
เหตุผลในการยอมรับ ปฏิเสธ หรือ สับเปลี่ยนสารสนเทศ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 สามารถตัดสินใจได้ว่าสารสนเทศที่ได้นั้นมีความถูกต้อง ความเกี่ยวข้อง และ
ครอบคลุมกับเรื่องที่ต้องการหรือไม่

ดัชนีบ่งชี้ 2 สามารถจำแนกได้ว่าสารสนเทศใดที่เป็นข้อเท็จจริง เป็นแง่คิด หรือเป็น
ความเห็นส่วนบุคคล

ดัชนีบ่งชี้ 3 สามารถบอกได้ว่าสารสนเทศใดที่ข้อมูลไม่ถูกต้องหรือทำให้เข้าใจผิด

ดัชนีบ่งชี้ 4 รู้จักเลือกสารสนเทศที่เหมาะสมกับปัญหาหรือคำถามของตน

มาตรฐาน 3 นักเรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและ
สร้างสรรค์

นักเรียนที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ สามารถจัดการกับสารสนเทศในบริบทต่างๆ ได้อย่างชำนาญ
และมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถจัดระบบและบูรณาการสารสนเทศที่ได้จากแหล่งและใน
รูปแบบต่างๆ ในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์
นักเรียนสามารถสื่อสารสารสนเทศและความคิดของตนเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ทั้งในเชิงวิชาการและ
การคิดริเริ่มให้กับบุคคลต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในรูปของสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์หรือ
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาตรฐานนี้มุ่งส่งเสริมการวางแผนและการกระทำเพื่อให้ได้ผลงานอันเป็นที่
น่าเชื่อถือได้ ทั้งนี้โดยใช้การคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์
ตามความเป็นจริง ดังนั้นดัชนีบ่งชี้ของมาตรฐานนี้จึงเบี่ยงเบนไปจากลักษณะการใช้สารสนเทศที่
กำหนดไว้แต่เดิม ที่แนะนำเพียงแต่ให้นักเรียนใช้สารสนเทศที่ค้นคว้าได้ผสมผสานเข้าไปในผลงาน

เท่านั้น หากแต่มุ่งเน้นที่กระบวนการคิดในการใช้สารสนเทศเพื่อนำไปสู่บทสรุปของประเด็นปัญหา และการสร้างความเข้าใจใหม่

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 มีทักษะในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในบริบทต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดัชนีบ่งชี้ 2 รู้จักบูรณาการสารสนเทศที่ได้มาเข้ากับความรู้เดิมของตนเอง

ดัชนีบ่งชี้ 3 สามารถใช้สารสนเทศในกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

ดัชนีบ่งชี้ 4 สามารถสร้างและนำเสนอสารสนเทศรวมทั้งแนวคิดของตนได้ ในรูปแบบที่เหมาะสม

กลุ่มที่ 2 มาตรฐานด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐาน 4 นักเรียนผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้รู้สารสนเทศและแสวงหาสารสนเทศที่ตรงกับความสนใจของตนเองได้

นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองสามารถใช้หลักการของการรู้สารสนเทศในการเข้าถึง ประเมิน และ ใช้สารสนเทศ ที่เกี่ยวกับประเด็นและสถานการณ์ที่ตนสนใจได้ โดยที่นักเรียนนั้นจะแสวงหาสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ ชุมชน สุขภาพอนามัย การใช้เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นๆ ด้วยความกระตือรือร้นและไม่พึ่งพาผู้ใด นักเรียนสามารถสร้างความรู้ที่มีคุณค่าให้กับตนเอง โดยอาศัยสารสนเทศและการสื่อสารความรู้ที่ถูกต้องและอย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 สามารถค้นหาสารสนเทศที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตที่ดีของบุคคลในด้านต่างๆ ได้เช่น อาชีพที่น่าสนใจ การมีส่วนร่วมในชุมชน สาระเกี่ยวกับสุขภาพ และ การพักผ่อนหย่อนใจที่เหมาะสม

ดัชนีบ่งชี้ 2 สามารถออกแบบ พัฒนา และประเมิน สื่อสารสนเทศ (Information products) และข้อมูลต่างๆ (Solutions) ในเรื่องที่อยู่ในความสนใจของตนได้

มาตรฐาน 5 นักเรียนผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้รู้สารสนเทศ เข้าใจถึงคุณค่าของวรรณกรรมและสารสนเทศที่สร้างสรรค์ต่างๆ

นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองสามารถใช้หลักการของการรู้สารสนเทศในการเข้าถึง ประเมิน รู้สึกเพลิดเพลิน และรู้ถึงคุณค่า ของผลงานที่สร้างสรรค์อย่างมีศิลปะ โดยที่นักเรียนนั้นจะแสวงหาหลักการ แบบแผน และเกณฑ์ของวรรณกรรมต่างๆ ที่อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ สื่อโสต-ทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยความกระตือรือร้นและไม่พึ่งพาผู้ใด นักเรียนมีความเข้าใจและชื่นชอบผลงานสร้างสรรค์ต่างๆ ที่นำเสนอออกมาในทุกรูปแบบ และสามารถสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่เหมาะสมได้

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 เป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน และรักในการอ่าน

ดัชนีบ่งชี้ 2 เข้าใจคุณค่าของสารสนเทศที่นำเสนออย่างสร้างสรรค์ ในสื่อประเภทต่าง ๆ

ดัชนีบ่งชี้ 3 สามารถนำคุณค่าของสารสนเทศมาสร้างเป็นผลงานในรูปแบบต่าง ๆ

มาตรฐาน 6 นักเรียนผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้รู้สารสนเทศและมุ่งมั่นให้เกิดความชำนาญ ชำนาญในการค้นหาสารสนเทศและการเพิ่มพูนความรู้

นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถใช้หลักการของการรู้สารสนเทศในการประเมิน การใช้กระบวนการ และสร้างผลงานทางสารสนเทศ ของตนได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น โดยที่นักเรียนนั้น จะแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นและเป็นตัวของตนเองในกระบวนการคิดวิเคราะห์และการ สร้างสรรค์ผลงาน นักเรียนตระหนักดีว่าความพยายามลักษณะใดที่นำไปสู่ความสำเร็จ หรือความ ล้มเหลว รวมทั้งรู้จักพัฒนายุทธวิธีเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงกระบวนการและการสร้างผลงานทาง สารสนเทศโดยการปรับเปลี่ยนสารสนเทศ

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 สามารถประเมินคุณภาพกระบวนการค้นหาสารสนเทศ และผลการค้น ของตน

ดัชนีบ่งชี้ 2 รู้จักคิดหากกลยุทธ์เพื่อการแก้ไข และปรับปรุงความรู้ของตนให้มีความ ทันสมัยอยู่เสมอ

กลุ่มที่ 3 มาตรฐานด้านการรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรฐาน 7 นักเรียนผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคมโดยทั่วไป เป็น ผู้รู้สารสนเทศและตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อสังคมประชาธิปไตย

นักเรียนผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือสังคมในด้านสารสนเทศ เข้าใจดีว่าการเข้าถึงสารสนเทศเป็น พื้นฐานของประชาธิปไตย โดยที่นักเรียนจะแสวงหาสารสนเทศที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นข้อคิดเห็น เป็นเชิงวิชาการ และในแง่ของวัฒนธรรม เพื่อให้รู้ถึงเหตุผลและตอกย้ำความเข้าใจในประเด็นนั้น ๆ นักเรียนตระหนักดีว่าการเข้าถึงสารสนเทศอย่างเท่าเทียมจากแหล่งและในรูปแบบต่าง ๆ เป็นสิทธิ ขั้นพื้นฐานของประชาธิปไตย

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 เป็นผู้รู้จักแสวงหาสารสนเทศจากแหล่ง บริบท สาขาวิชา และวัฒนธรรม ที่หลากหลาย

ดัชนีบ่งชี้ 2 ยอมรับหลักของความเสมอภาคในการเข้าถึงสารสนเทศ

มาตรฐาน 8 นักเรียนผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคมโดยทั่วไป เป็น ผู้รู้สารสนเทศ และเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

นักเรียนผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือสังคมในด้านสารสนเทศ รู้จักใช้หลักการและแนวปฏิบัติของการรู้สารสนเทศที่แสดงให้เห็นถึงจรรยาบรรณที่ดีในการเข้าถึง ประเมิน และใช้สารสนเทศ โดยที่นักเรียนนั้นตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าถึงสารสนเทศอย่างเท่าเทียมในสังคมประชาธิปไตย และยอมรับหลักของเสรีภาพทางความคิดและสิทธิของผู้ผลิตทรัพย์สินทางปัญญา โดยที่นักเรียนรู้จักใช้หลักการเหล่านั้นกับสารสนเทศที่อยู่ในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 เคารพในหลักการของเสรีภาพทางความคิด

ดัชนีบ่งชี้ 2 เคารพในสิทธิของทรัพย์สินทางปัญญา

ดัชนีบ่งชี้ 3 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีความรับผิดชอบ

มาตรฐาน 9 นักเรียนผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคมโดยทั่วไป เป็นผู้รู้สารสนเทศ และมีส่วนร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในการสืบค้นสารสนเทศและเพิ่มพูนความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

นักเรียนผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือสังคมในด้านสารสนเทศ ประสบความสำเร็จในการเชื่อมโยงชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทั้งในระดับกลุ่มและทางเทคโนโลยีต่างๆ ในการเข้าถึง ประเมิน และใช้สารสนเทศ โดยที่นักเรียนรู้จักการแสวงหา การแลกเปลี่ยนสารสนเทศและความคิดจากแหล่งและมุมมองที่หลากหลาย ยอมรับถึงความลึกซึ้งและการสร้างสรรค์สารสนเทศภายใต้วัฒนธรรมและแขนงวิชาต่างๆ นักเรียนรู้จักร่วมมือกับบุคคลต่างๆ ในการจำแนกแยกแยะปัญหาทางสารสนเทศ รวมทั้งค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์

ดัชนีบ่งชี้

ดัชนีบ่งชี้ 1 แลกเปลี่ยนความรู้และสารสนเทศกับผู้อื่น

ดัชนีบ่งชี้ 2 เคารพในความคิดและภูมิหลังของผู้อื่น ตลอดจนซาบซึ้งต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์แก่ชุมชนของผู้อื่น

ดัชนีบ่งชี้ 3 ร่วมมือกับผู้อื่น ทั้งด้วยตนเองและผ่านทางเทคโนโลยี เพื่อแยกแยะปัญหาทางสารสนเทศ และค้นหาวิธีแก้ไข

ดัชนีบ่งชี้ 4 ร่วมมือกับบุคคลอื่น ทั้งด้วยตนเองและผ่านทางเทคโนโลยี ในการออกแบบ พัฒนา และประเมิน สื่อสารสนเทศ (Information products) และวิธีการแก้ไขปัญหา (Solutions)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

เนื่องด้วย "การรู้สารสนเทศ" เป็นประเด็นที่สถาบันการศึกษาทุกระดับให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก งานวิจัยส่วนใหญ่จึงมุ่งไปที่การรู้สารสนเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดจึงมีน้อยมาก และเท่าที่สามารถค้นพบเป็นงานวิจัยของ ดาลริมเพิล (Dalrymple. 2002: 261-273) ที่ศึกษาการรับรู้และการปฏิบัติของรูปแบบการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุด โดยศึกษากับบรรณารักษ์ผู้สอนการใช้ห้องสมุดที่เป็นสมาชิก Instruction Section, Library Instruction Round Table ของสมาคมห้องสมุดอเมริกันจำนวน 907 คน ผลการศึกษาพบว่า วิธีการสอนที่บรรณารักษ์ใช้มากที่สุดคือ วิธีการสอนแบบ บรรยาย/สาธิตทางออนไลน์ รองลงมาคือ การสาธิตทางออนไลน์ และการทดลองอย่างต่อเนื่อง (Online demos with simultaneous student experimentation) การเล่าเรื่อง (Humor or stories) การสอนทางเว็บ (Web-based instruction) การกำหนดงาน (Assignments) การทำแบบฝึกหัดเป็นรายบุคคล (Individual exercises) การอภิปรายในชั้นเรียน (Class discussions) การเรียนตามเนื้อหา (Contextual learning) การเรียนแบบร่วมมือ (Collaborative/cooperative learning) ศึกษาจากเอกสาร/สไลด์ที่จัดทำให้ (Copies of lecture notes/slides provided) Graphic organizers คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-assisted instruction) จัดการสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible classroom design) การเรียนแบบควบคุม (Student-controlled learning) การสอนทางไกล (Distance learning) และ การสอนโดยใช้เทปเสียงหรือวีดิทัศน์ (Audiotape or videotape instruction) ตามลำดับ ซึ่งจากงานวิจัยนี้จะเห็นได้ว่าวิธีการสอนของบรรณารักษ์มีหลายรูปแบบ และมักจะใช้เทคโนโลยีออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศแม้ว่าจะมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่จะศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ส่วนในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาพบน้อยมาก ดังเช่นงานวิจัยของ อัลสท์ และคนอื่นๆ (Aalst; et al. 2007: 533-552) ที่สำรวจการรู้สารสนเทศของนักเรียนในฮ่องกง งานวิจัยของ แจ็กสัน (Jackson. 2006: Online) ที่ศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียนจากการใช้เว็บไซต์ของห้องสมุดโรงเรียน งานวิจัยของ บลิกเกลย์ และ คาร์ริแกน (Bleakley; & Carrigan. 1996: Online) ที่ศึกษาการสอนการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดทรัพยากรเป็นหลัก (Resource-based learning) และงานวิจัยของ ลักเซนเบิร์ก (Luxenburg. 2002: Online) ที่ศึกษาการรู้สารสนเทศ ดิจิทัลของนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

อัลสท์ และคนอื่นๆ (Aalst; et al. 2007: 533-552) ได้ทำการศึกษาการรู้สารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษาในฮ่องกง ในโครงการการเรียนรู้ (Project learning) ที่เป็นการปฏิรูปการสอนโดยเปิดรายวิชาขึ้นใหม่ชื่อ "Liberal Studies" และนำ ตัวแบบ "กระบวนการค้นหาสารสนเทศ (Information search process: ISP)" ของคัลธา มาใช้ในการสอนการค้นหาสารสนเทศเพื่อทำรายงานตามโครงการที่ได้รับมอบหมาย จากนั้นจึงทำการศึกษาผลของการทดลองสอนโดยมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาถึงแหล่งสารสนเทศที่นักเรียนใช้ในการศึกษาว่ามีแหล่ง

ได้บ้าง 2) เพื่อศึกษาถึงประสบการณ์ด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัยที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำการสืบค้นสารสนเทศตามตัวแบบ "กระบวนการค้นหาสารสนเทศ" และ 3) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการค้นหาสารสนเทศตามโครงการการเรียนรู้ ในการดำเนินการทดลองมีนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 18 คน ใช้เวลาการทดลอง 5 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า แหล่งสารสนเทศที่นักเรียนใช้เป็นหลักในการค้นหาสารสนเทศคือ อินเทอร์เน็ต (Internet-base sources) และก็พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการทำโครงการที่ได้รับมอบหมายตามกระบวนการ "กระบวนการค้นหาสารสนเทศ" ให้เสร็จสิ้น จึงจำเป็นต้องให้การช่วยเหลือโดยการพัฒนาความรู้ของนักเรียนในเรื่องทฤษฎีความรู้ เพื่อให้เข้าใจถึงความหมายของบริบทและกระบวนการในการตีความเกี่ยวกับสารสนเทศที่ต้องการ ในเรื่องประสบการณ์ด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัยที่เกิดขึ้นพบว่านักเรียนสามารถกำหนดประเด็นสำคัญของเรื่องที่ศึกษาได้ อีกทั้งรู้สึกตัวเองเข้าใจได้อย่างชัดเจนและมีความเชื่อมั่น ในแง่ของความร่วมมือในการค้นหาสารสนเทศพบว่านักเรียนใช้วิธีการหลายรูปแบบ. ในการสื่อสารระหว่างกัน เช่น MSN/ICQ โทรศัพท์ และการประชุมร่วมกันซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้มากที่สุด

แจ็กสัน (Jackson. 2006: Online) ที่ศึกษาปัญหาทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียนจากการใช้เว็บไซต์ของห้องสมุดโรงเรียน เพื่อกำหนดและอธิบายถึงปัญหาการสอน รวมทั้งนำเสนอผลการออกแบบ การพัฒนา และการทดสอบเกี่ยวกับเว็บไซต์ของห้องสมุดซึ่งเป็นที่มาของปัญหา เริ่มจากทักษะการรู้สารสนเทศที่สำคัญคือ ความสามารถของนักเรียนในการระบุแหล่งและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ซึ่งนักเรียนส่วนมากเชื่อว่าเขามีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ แต่ไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงการมีทักษะการรู้สารสนเทศที่ดีได้ ทั้งนี้เป็นเพราะครูมักจะมีความรู้สึกว่าไม่มีเวลาที่จะสอนทักษะเหล่านั้นได้อย่างเพียงพอ และเป็นเพราะในขณะที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือ แต่ครูกลับไม่สามารถให้การช่วยเหลือเขาได้ การศึกษาครั้งนี้แนะนำให้เห็นว่าทักษะการรู้สารสนเทศเชื่อมโยงผ่านทางเว็บไซต์ห้องสมุดโรงเรียนได้อย่างไร และ ปัญหาของนักเรียนเกิดขึ้นในขณะที่พยายามทำโครงการวิจัยให้สำเร็จ การวิจัยครั้งนี้ศึกษากับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ผู้เรียนภาษาอังกฤษ นักเรียนการศึกษาพิเศษ ในโรงเรียนมัธยมในเขตชานเมืองของชิคาโก ซึ่งเป็นผู้ที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นี้แยกเป็น ปัญหาที่ไม่ได้กำหนดไว้ในการศึกษา ปัญหาที่สามารถทำให้พึงพอใจได้โดยการเชื่อมโยงกับเว็บเพจของห้องสมุด และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นมาในระหว่างศึกษา ในการศึกษาได้ออกแบบรูปแบบการเชื่อมโยง 4 ลักษณะ คือ Conceptual, Metacognitive, Procedural และ Strategic จากนั้นจึงได้ทำการวางแผนและออกแบบเว็บเพจของเว็บไซต์ห้องสมุดให้เป็นตามรูปแบบการเชื่อมโยงทั้ง 4 แบบ ส่วนผู้ที่ทำการตรวจสอบเว็บเพจคือ ครูผู้สอนและนักเรียนพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะไว้ ซึ่งคำแนะนำเหล่านี้ได้นำไปใช้ในกระบวนการปรับปรุงเว็บเพจของห้องสมุด

บลีกลีย์ และ คาร์ริแกน (Bleakley; & Carrigan. 1996: Online) ศึกษาการสอนการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดทรัพยากรเป็น

หลัก (Resource-based learning) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยหลายวิธีคือ ส่วนแรกของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดทรัพยากรเป็นหลัก คือนำเสนอกรณีปัญหาของนักเรียนเพื่อการเรียนรู้ โดยเป็นเงื่อนไขที่กระตุ้นให้นักเรียนต้องใช้ทรัพยากรที่หลากหลายเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ ส่วนที่สองประกอบด้วยแผนกิจกรรมซึ่งเป็นบทเรียนที่ครูและบรรณารักษ์นำไปใช้ได้อย่างประสบผลสำเร็จ เมื่อมองลึกลงไป ในทฤษฎีการศึกษาสมัยใหม่ ชุดของกิจกรรมที่พร้อมใช้นี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่มีต่อเนื้อหาของหลักสูตรแบบเดิม เช่นเดียวกับ ทรัพยากรที่นักเรียนนำมาใช้ แนวทางของประสบการณ์การเรียนรู้ประเภทของผลผลิตและผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ที่ยึดทรัพยากรเป็นหลัก เหล่านี้ จะช่วยนักเรียนในการวินิจฉัยความต้องการสารสนเทศ กำหนดที่อยู่และเข้าถึงสารสนเทศ วิเคราะห์และประเมินเนื้อหา ตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการใช้และการจัดระเบียบสารสนเทศ และสื่อสารผลงานที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาที่เป็นตัวแทนในบทเรียนที่กล่าวประกอบด้วยเนื้อหาของวิชา ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์/สุขภาพ สังคมศึกษา และอาชีวศึกษา

ลักเซนเบิร์ก (Luxenburg. 2002: Online) ศึกษาการรู้สารสนเทศดิจิทัลของนักเรียนมัธยมต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่จะทำ ให้การศึกษาค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยมีคำถาม 4 ข้อ คือ 1) โครงการศึกษาค้นคว้าช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้นได้อย่างไร 2) องค์ประกอบของการศึกษาค้นคว้าทางออนไลน์มีอะไรบ้าง 3) ความสามารถที่นักเรียนจำเป็นต้องมีเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าตามปกติและทางออนไลน์เกิดประสิทธิภาพ และ 4) ครูจะช่วยนักเรียนให้เป็นนักศึกษาค้นคว้าที่มีประสิทธิภาพได้อย่างไร วิธีดำเนินการศึกษาได้ทำการสำรวจทักษะการรู้สารสนเทศดิจิทัลที่ขาดหายไปกับนักเรียนจำนวนมาก ภายใต้ข้อกำหนดที่ว่า ถ้าครูจะไม่ให้การช่วยเหลือ แนะนำและสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่อง อินเทอร์เน็ต ช่องว่างระหว่างโครงสร้างและแนวปฏิบัติของสถานศึกษา (โรงเรียน วิทยาลัยและ มหาวิทยาลัย) และความต้องการของผู้เรียนจะขยายกว้างมากขึ้น ผลการศึกษาพบว่า โครงการศึกษาค้นคว้าเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับการเรียน ที่เอื้อโอกาสการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Student-directed learning) การร่วมมือกัน (Collaboration) การสอนแบบพหุพา (Peer teaching) การคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical thinking) และการคิดริเริ่ม (Creativity) ขณะเดียวกันก็ช่วยให้ความกระตือรือร้นและทักษะการรู้สารสนเทศเพิ่มพูนมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้ระบุถึงตัวประกอบแทรก ที่หลากหลายที่สนับสนุนประสิทธิภาพของการศึกษาในเรื่องโครงการศึกษาค้นคว้า และปรับปรุงการรู้สารสนเทศของนักเรียน

จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าได้มีความพยายามอย่างเข้มแข็งในการสอนและส่งเสริมให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศในรูปแบบและวิธีการต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น เว็บไซต์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น นอกจากนั้นในสังคมไซเบอร์สเปซเช่นปัจจุบัน นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องรู้จักและสามารถสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลในอินเทอร์เน็ต ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

นอกเหนือจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาแล้ว ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับ หลักสูตรการสอนการรู้สารสนเทศ เช่นงานวิจัยของ ลินด์เซย์ (Lindsey. 2000: Online) ที่ศึกษาเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับพัฒนาการหลักสูตรในด้านการสอนการรู้สารสนเทศ ทางอินเทอร์เน็ตให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาที่นาวาโจ รัฐแอริโซนา งานวิจัยนี้เป็นผลมาจากการศึกษาในปีการศึกษา 1999-2000 โดยศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรที่สอนการรู้สารสนเทศทาง อินเทอร์เน็ตให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาที่โรงเรียนนาวาโจ/ไดน์ (Navajo/Dine) บทเรียนที่ใช้สอน สร้างขึ้นจากการสังเกตการตอบสนองของนักเรียนและการอภิปรายอย่างเป็นทางการร่วมกับครู ตลอดโครงการ

การศึกษาแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะเริ่มแรกเป็นการแจกแจงเนื้อหาที่จะส่งผลต่อการเรียน อย่างมีประสิทธิภาพและแสงหารูปแบบที่มีคุณภาพ มีการกำหนดหลักการ 8 ประการในการสอน ให้กับนักเรียนแห่งนาวาโจ คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การเรียนแบบองค์รวม (Wholistic) ทางเลือกในโครงการ การเรียนรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ (Visual) ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างครูกับ นักเรียน ความรู้สึกเกี่ยวกับทักษะที่พัฒนาขึ้น การสอนเกี่ยวกับสารสนเทศที่จำเป็นต่อการ ดำรงชีวิตในสังคมลักษณะเด่น (Dominant) และการเปิดโอกาสให้ทำงานร่วมกัน

การศึกษาระยะที่สอง เป็นการนำผลที่ได้จากระยะแรกไปใช้ โดยพัฒนาบทเรียนย่อย 8 บทเรียน คือ *Thinking about assignment, Navigation and browsing on the internet, Exploring with the internet, Note taking and collecting information, Evaluating resources, Preparing to present, Reference lists* และ *Evaluating research skills*

การศึกษาระยะที่สาม กำหนดให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทำการประเมินตัวเอง ผล การศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนการรู้สารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต 3 บทเรียน มีความเชื่อมั่น เกี่ยวกับความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการทำงานในชั้นเรียน มากกว่านักเรียนที่เรียนเพียง บทเรียนเดียว

งานวิจัยเกี่ยวกับครูผู้สอนผู้มีบทบาทสำคัญต่อการรู้สารสนเทศของนักเรียน ดังเช่น งานวิจัยของ ชวง (Chuang. 2003: Online) และของ ชมิดท์ (Schmidt. 1987: Online) ซึ่งมี รายละเอียดดังนี้

ชวง (Chuang. 2003: Online) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้สารสนเทศของครูระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นกับการบูรณาการเทคโนโลยีการรู้สารสนเทศเข้าไปในหลักสูตร โรงเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น ประเทศไต้หวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของครู การบูรณาการเทคโนโลยีการรู้สารสนเทศเข้าไปในหลักสูตร และความสัมพันธ์ระหว่างการรู้ สารสนเทศกับการบูรณาการเทคโนโลยีการรู้สารสนเทศเข้าไปในหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า ระดับการรู้สารสนเทศของครูอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินการของครูในการบูรณาการ เทคโนโลยีการรู้สารสนเทศเข้าไปในหลักสูตรมีในระดับปานกลาง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้ สารสนเทศและการบูรณาการเทคโนโลยีการรู้สารสนเทศเข้าไปในหลักสูตรมีความสัมพันธ์ใน ระดับสูง การศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ประเทศไต้หวัน ควรจะ

ผนวกการรู้สารสนเทศเข้าไปในแผนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเขา เพื่อที่จะได้เพิ่มพูนความสามารถในการรู้สารสนเทศ และขยายการบูรณาการเทคโนโลยีการรู้สารสนเทศเข้าไปในหลักสูตรให้เพิ่มมากขึ้น

ชมิทธ์ (Schmidt. 1987: Online) ทำการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experiment) เพื่อศึกษาผลกระทบของการสอนบรรณานุกรมให้กับครูที่มีต่อทักษะการใช้ห้องสมุดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เตรียมเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าการจัดการสอนบรรณานุกรมให้กับครูจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ห้องสมุดของนักเรียนหรือไม่ วิธีการวิจัยใช้วิธีการวิจัยกึ่งทดลองกับครูและนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่มวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ โดยมีแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ครูที่เป็นกลุ่มทดลองจะได้รับบทเรียนที่เรียนด้วยตนเอง (Self-directed instruction) ที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์คำถาม (Reference queries) และการเลือกใช้เครื่องมืออ้างอิง (Reference tools) ส่วนครูที่เป็นกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับบทเรียนดังกล่าว

สมมติฐานการวิจัยคือ นักเรียนของครูที่ได้รับบทเรียนการอ้างอิงจะมีการพัฒนาในด้านทักษะเกี่ยวกับห้องสมุดและปริมาณการใช้ห้องสมุด มากกว่านักเรียนของครูที่ไม่ได้รับบทเรียนการอ้างอิง ผลการวิจัย พบว่าการจัดการสอนการใช้ห้องสมุดให้กับครูไม่ได้ส่งผลอย่างทันทีทันใดต่อการพัฒนาทักษะหรือปริมาณการใช้ห้องสมุดของนักเรียน แต่ทักษะเกี่ยวกับห้องสมุดและปริมาณการใช้ห้องสมุดของครูที่เป็นกลุ่มทดลองพัฒนาดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ครูกลุ่มทดลองที่สอนวิชาภาษาอังกฤษมีพัฒนาการที่ดีขึ้นมากกว่าครูกลุ่มควบคุมที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ แต่การใช้ห้องสมุดในด้านสาขาวิชาไม่ได้ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อทักษะห้องสมุดหรือปริมาณการใช้ห้องสมุดของนักเรียน

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า ไม่เพียงแต่นักเรียนเท่านั้นที่ควรได้รับการสอนการรู้สารสนเทศ ครูผู้สอนก็เช่นกันที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสอนการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน

อนึ่ง ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักเรียนมัธยมศึกษา กับมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในงานวิจัยของอิสแลม และ เมอโน (Islam; & Murno. 2006: 492-514) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนการรู้สารสนเทศของผู้ชำนาญการด้านสื่อการศึกษาของห้องสมุดโรงเรียน (School library media specialists) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมาย 4 ประการคือ 1) ทักษะการรู้สารสนเทศ ข้อใดที่ผู้ชำนาญการด้านสื่อการศึกษาของห้องสมุดโรงเรียนให้ความสำคัญมากที่สุด และน้อยสุด 2) การรับรู้ของผู้ชำนาญการด้านสื่อการศึกษาของห้องสมุดโรงเรียนเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียน 3) ปัญหาสำคัญของการสอนการรู้สารสนเทศ และ 4) สภาพแวดล้อมของห้องสมุดโรงเรียนที่ส่งเสริมการสอนการรู้สารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการสอนการรู้สารสนเทศ โดยพิจารณาว่า การสอนทักษะการรู้สารสนเทศในโรงเรียนตาม "มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียน" ของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา และสมาคมเพื่อการสื่อสารและเทคโนโลยีการศึกษา นั้น มีทักษะใดบ้างที่สอดคล้องกับ "มาตรฐานความสามารถการรู้

สารสนเทศในระดับอุดมศึกษา" ของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา ผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้อำนวยการด้านสื่อการศึกษาของห้องสมุดโรงเรียนทั่วทุกเขตของสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า 1) ทักษะการรู้สารสนเทศที่สอนในระดับโรงเรียน ข้อที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษามากที่สุดอยู่ในมาตรฐานที่ 5 รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 3, 1, 2, และ 4 ตามลำดับ 2) ทักษะการรู้สารสนเทศข้อที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุดจะอยู่ในมาตรฐานที่ 4, 2, 1, 3 และ 5 ตามลำดับ 3) ผู้อำนวยการด้านสื่อการศึกษาของห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.15) ให้ความเห็นว่านักเรียนมีเจตคติเชิงบวก (ร้อยละ 60.42) และเชิงบวกมาก (ร้อยละ 15.73) ต่อคุณค่าของห้องสมุด 4) ปัญหาสำคัญของการสอนการรู้สารสนเทศ คือ ผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร วิธีการสอนไม่ใช้การสอบแบบสืบสวนสอบสวนเป็นฐาน ครูผู้สอนวิชาแกนไม่มีความรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศ ขาดความร่วมมือระหว่างครูผู้สอน และ บุคลากรหรืองบประมาณไม่เพียงพอ 5) สภาพแวดล้อมของห้องสมุดโรงเรียนที่ส่งเสริมการสอนการรู้สารสนเทศ ผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่าห้องสมุดโรงเรียนจัดบริการเข้าถึงสารสนเทศได้หลายช่องทางเช่น อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 99.03) เครื่องบันทึกวีดิทัศน์แบบดัดแปลง (VCR) (ร้อยละ 92.94) ฐานข้อมูลออนไลน์ (ร้อยละ 90.39) เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียงแบบดัดแปลง (ร้อยละ 88.32) นอกจากนั้นห้องสมุดยังมีแนวโน้มที่จะจัดบริการเครื่องเล่นซีดี เครื่องพิมพ์ เครื่องฉายมัลติมีเดีย กล้องถ่ายภาพระบบดิจิทัล เครื่องสแกนเนอร์ เครื่องเล่นดีวีดี และ เครื่องบันทึกซีดีรอม (CD-ROM burner) ด้วย

นอกเหนือจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศ ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างมาตรฐานทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียน ดังเช่นงานวิจัยของ เวิน และ ชีฮ์ (Wen; & Shih, 2006: Online) ที่ศึกษาเพื่อสร้างมาตรฐานทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในไต้หวัน ซึ่งในการสร้างมาตรฐานดังกล่าวได้ดำเนินการโดยจัดให้มีการอภิปรายระหว่างผู้เชี่ยวชาญ (Expert round-table discussions) 2 ครั้ง และสำรวจโดยใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ โดยเชิญนักวิชาการวิชาชีพด้านสารสนเทศจำนวน 10 คนมาอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับนิยาม โครงสร้าง และข้อกำหนดของทักษะการรู้สารสนเทศ จากนั้นนำผลที่ได้ไปสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับเทคนิคเดลฟาย โดยศึกษากับ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ศาสตราจารย์ ครูใหญ่ ผู้อำนวยการและครู ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านสารสนเทศ และนักวิชาชีพสารสนเทศจำนวน 33 คน หลังจากที่ได้ดำเนินการเทคนิคเดลฟาย 3 รอบแล้ว จึงสรุปผลเป็น "มาตรฐานทักษะการรู้สารสนเทศครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา" โดยมีโครงสร้าง 3 ระดับ (คือ มาตรฐานดัชนีชี้วัดหลัก ดัชนีชี้วัดรอง) และ 3 มิติ (คือ ความรู้ ทักษะ และ เจตคติ) ซึ่งจากมาตรฐานที่ให้ ความสำคัญกับมิติด้านความรู้ และทักษะเป็นอย่างมากแล้ว ยังพบว่า มิติด้านเจตคติ มีอิทธิพลเป็น อย่างมากต่อสร้างเสริมทักษะการรู้สารสนเทศของครู และความเต็มใจในการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการสอน ผู้วิจัยคาดหวังว่ามาตรฐานที่สร้างขึ้นนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการ ประเมินตนเองของครูได้เช่นเดียวกันกับโปรแกรมการพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรมสำหรับครู ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในไต้หวัน

วิลเลียมส์ และ วาเวลล์ (Williams; & Wavell. 2006: Online) ศึกษาโน้ตสโน้ตของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักเรียนในสหราชอาณาจักร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าครูโรงเรียนมัศึกษากำหนดคุณลักษณะการรู้สารสนเทศของนักเรียนของตนไว้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อหาคำตอบให้ได้ว่าครูผู้สอนได้นำการรู้สารสนเทศไปเชื่อมโยงกับการกำหนดงานเพื่อการเรียน การให้คำแนะนำ และการประเมินอย่างไร ประเด็นการบูรณาการการรู้สารสนเทศเข้าไว้ในหลักสูตร นอกจากนั้นนักวิจัยยังสนใจที่จะทราบว่าโน้ตสโน้ตของครูผู้สอนได้เปลี่ยนไปหรือไม่หลังจากที่ได้มีการอภิปรายระหว่างครูผู้สอนร่วมกัน รวมทั้งความเข้าใจและการตีความการรู้สารสนเทศของนักวิชาชีพสารสนเทศและครูผู้สอนแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร การรวบรวมข้อมูลดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การสนทนากลุ่มระหว่างครูเพื่อกำหนดแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักเรียน 2) การประชุมโต๊ะกลมเพื่ออภิปรายระหว่างนักวิชาชีพสารสนเทศและการสัมภาษณ์ 2 ครั้ง โดยเชิญครูมาร่วมอภิปรายอย่างอิสระเกี่ยวกับการนำการรู้สารสนเทศไปบูรณาการกับกิจกรรมในชั้นเรียน ผลการศึกษาสรุปได้ว่าองค์ประกอบการรู้สารสนเทศของนักเรียนมีอยู่ 6 องค์ประกอบ ที่เกี่ยวกับสารสนเทศ คือ 1) การเข้าถึง (Finding ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดที่อยู่และเข้าถึงสารสนเทศได้ โดยเฉพาะสารสนเทศที่เป็นข้อเท็จจริง การใช้เทคโนโลยี และการใช้ห้องสมุดของโรงเรียน) 2) ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษา (Linguistic understanding) 3) การเชื่อมโยงสารสนเทศจากแหล่งและรูปแบบต่างๆ (Making connections) 4) ทักษะเชิงปฏิบัติ (Practical skills ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการฟัง การอ่าน การกำหนดแหล่งที่อยู่ของสารสนเทศ การใช้ห้องสมุด การใช้โปรแกรมค้นหา การอ่านและจับใจความ การสรุปความ การบูรณาการ การสังเคราะห์ การเขียน และเข้าใจเกี่ยวกับความลำเอียงของสารสนเทศ) 5) การใส่ใจอย่างรอบคอบเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากร (Critical awareness of sources ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน และการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพของสารสนเทศ การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ และเข้าใจเกี่ยวกับความลำเอียงของแหล่งสารสนเทศต่างๆ) และ 6) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Independent learning) องค์ประกอบดังกล่าวขึ้นอยู่กับ 1) ประสบการณ์และความเข้าใจของนักเรียนในด้านอารมณ์ (Affective) ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) และทักษะ (Skills) ซึ่งนำไปสู่สถานการณ์การเรียนรู้ 2) การมุ่งเน้นกิจกรรมของแต่ละบุคคล 3) ประสบการณ์ของครูผู้ควบคุมในชั้นเรียนในด้านการรู้จักลำดับความสำคัญและการมีสติ และ 4) แรงกดดันภายนอกจากประสบการณ์ของครู ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิชาชีพสารสนเทศพบว่าไม่มีสิ่งที่เหมือนกันและที่แตกต่างกัน หลังจากการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูผู้สอนพบว่าโน้ตสโน้ตของครูผู้สอนไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม แต่พฤติกรรม การแสดงออกของครูแต่ละคนจากการสังเกตและผลจากการวิจัย สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะและประสบการณ์ของครูแต่ละคน จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญของการรู้สารสนเทศที่มีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ไม่สามารถให้การสนับสนุนการพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ภายใต้สภาพแวดล้อมของหลักสูตรในปัจจุบัน

จากงานวิจัยที่กล่าว สามารถสรุปประเด็นได้ ดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ความสนใจต่อการรู้สารสนเทศของนักเรียนเป็นอย่างมาก และพยายามศึกษาวิธีการต่างๆ ในการที่จะสอนและปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศ
2. สำหรับครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสอนการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน เพราะฉะนั้นจึงต้องเข้าใจถึงหลักการการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้ และให้การสนับสนุนการพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักเรียนอย่างเต็มที่ทุกรูปแบบ
3. แม้ว่าจะได้มีการกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศไว้แล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นมาตรฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับบริบทในประเทศอื่น ฉะนั้นจึงได้มีการศึกษาและพยายามค้นหาคุณลักษณะ หรือ องค์ประกอบการรู้สารสนเทศของนักเรียน ในประเทศต่างๆ ดังเช่น ในไต้หวัน และสหราชอาณาจักร

งานวิจัยในประเทศ

1. การเรียนการสอนการรู้สารสนเทศและการใช้ห้องสมุด

ในปี พ.ศ. 2549 โดยสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมมือกันจัดตั้ง โครงการพัฒนาการรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียน (ประเทศไทย) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, โครงการพัฒนาการรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียน (ประเทศไทย), 2549: ก-ง). เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียน (Information literacy) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหาร ครู บรรณารักษ์ และครูผู้สอน ในปีการศึกษา 2547 จำนวน 646 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียน จำนวน 3 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร 2) แบบสอบถามสำหรับครูบรรณารักษ์ และ 3) แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เมษายน - พฤษภาคม 2548 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับแบบสอบถามปลายเปิด สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ด้านการตระหนักการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า การเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดมีความสำคัญกับนักเรียน ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด เป็นแหล่งรวมความรู้ที่ใกล้ชิดผู้เรียนที่มีความทันสมัย ใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันทต่อเหตุการณ์ เทคโนโลยี เกิดการเรียนรู้แบบยั่งยืนด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) ด้านวิสัยทัศน์เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนประมาณร้อยละ 50 มีความเห็นว่าสถานศึกษามีการกำหนดเรื่องการ

เรียนรู้ข่าวสารผ่านห้องสมุดโรงเรียนไว้ในวิสัยทัศน์และพันธกิจ แต่ทั้งนี้ไม่ถึงร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างระบุว่า มีการจัดพิมพ์เผยแพร่นโยบายในเรื่องดังกล่าว

3) ด้านการให้การศึกษาและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด และมีน้อยกว่าร้อยละ 10 ที่ศึกษาด้วยตนเอง

4) ด้านการนำเรื่องการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติ พบว่าสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโดยบูรณาการไปกับวิชาอื่นมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่จัดในช่วงชั้นที่ 2 สำหรับกิจกรรมการสอนที่ใช้ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ทำรายงาน สรุปข่าวในรอบสัปดาห์ และการทำสมุดข่าว เป็นต้น กิจกรรมเสริมหลักสูตรได้แก่ โครงการรักการอ่าน สัปดาห์ห้องสมุด ตอบปัญหาวิชาการ เป็นต้น

สำหรับเรื่องงบประมาณ ผู้บริหารส่วนใหญ่ระบุว่า สถานศึกษา/ชุมชน มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียนน้อยกว่าร้อยละ 10 ของงบประมาณทั้งหมด เพื่อจัดหาทรัพยากรห้องสมุดและบริการ

5) ด้านภาวะผู้นำในด้านการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด ผู้บริหารส่วนใหญ่ระบุว่า ได้มอบหมายให้รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผน และการนำการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยเห็นว่าบุคคลที่ได้รับมอบหมายเป็นคนสำคัญที่จะทำงานให้สำเร็จ

6) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนประมาณร้อยละ 50 ระบุว่ารับผิดชอบในเรื่องการประเมินผล คือ ครูบรรณารักษ์หรือครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ โดยระบุว่าประเมินผลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียนรู้ และระบุว่ามีการสอนการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียนเป็นเวลา 1-3 ปีมาแล้ว ซึ่งมีผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการต่างๆ เช่น มีนิสัยรักการอ่าน มีทักษะการอ่าน เขียนคัดลอกมากขึ้น รู้จักแสวงหาข่าวสารด้วยตนเอง

7) ด้านสภาพห้องสมุดโรงเรียนและการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ข่าวสาร พบว่าส่วนใหญ่สถานศึกษามีห้องสมุดโรงเรียนหรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น เช่น มุมหนังสือ ห้องอ่านหนังสือ ศูนย์เทคโนโลยี เป็นต้น โดยมีทรัพยากรประเภทหนังสือคิดเป็นอัตราส่วนกับนักเรียน 5 เล่มต่อ 1 คน ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่ทำงานเป็นบางเวลา และไม่มีบุคลากรตำแหน่งบรรณารักษ์วิชาชีพ แต่มีครูทำหน้าที่บรรณารักษ์อย่างน้อย 1 คน

8) ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่านโยบายการศึกษาของชาติได้ระบุถึงการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียนไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนเท่าที่ควร สำหรับหน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องดังกล่าวส่วนใหญ่คือกระทรวงศึกษาธิการ โดยการสนับสนุนที่จัดให้สถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด ซึ่งยังไม่เพียงพอ

9) ด้านองค์ประกอบการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียน ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนประมาณร้อยละ 35 เห็นว่าองค์ประกอบของการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทาง

ห้องสมุดโรงเรียน คือ ความสามารถในการตระหนักว่าข่าวสารจำเป็นเมื่อใด ความสามารถในการระบุแหล่งข่าวสาร ความสามารถในการเข้าถึงข่าวสาร ความสามารถในการเลือกข่าวสาร ความสามารถในการใช้ข่าวสาร ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมข้างต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม โดยนอกจากนั้น ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์/ครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ มีความเห็นด้านองค์ประกอบที่คิดว่าเป็นข้อสรุปของการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด กระจายไปในแต่ละองค์ประกอบดังกล่าว

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย ปรากฏในงานวิจัยของ ยุวดี ดอกกรังกุล (2550: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 และเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศและระดับการประเมินการรู้สารสนเทศของนักเรียนจำแนกตามเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาการใช้ห้องสมุด และประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้สารสนเทศกับระดับการประเมินการรู้สารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 357 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการรู้สารสนเทศของนักเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับการประเมินการรู้สารสนเทศโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนักเรียนพบว่า นักเรียนที่มี เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้วิชาการใช้ห้องสมุด ต่างกันมีความแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านักเรียนชายทุกด้าน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีระดับการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงและการประเมินสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและพอใช้ทุกด้าน นักเรียนที่ไม่เคยเรียนรู้วิชาการใช้ห้องสมุดมีระดับการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงสูงกว่านักเรียนที่เคยเรียน ส่วนนักเรียนที่มีประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบระดับการประเมินการรู้สารสนเทศพบว่านักเรียนที่มี เพศ และประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ต่างกัน มีความแตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้วิชาการใช้ห้องสมุด ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรู้สารสนเทศ และระดับการประเมินการรู้สารสนเทศมีความสัมพันธ์กันแต่อยู่ในระดับน้อย

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดนั้น เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ยกเลิกรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดในปี พ.ศ. 2533 และกำหนดรายวิชางานห้องสมุดที่มุ่งเน้นเพื่อการประกอบอาชีพขึ้นแทน การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดจึงไม่ปรากฏ แต่มีการวิจัยเกี่ยวกับรายวิชางานห้องสมุด 1 เรื่อง คืองานวิจัยของ สุนทรี เชื้องว่อง (2539: บทคัดย่อ) โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความคิดเห็นและเหตุผลที่สมควรเปิดสอนและไม่สมควรเปิดสอนรายวิชางานห้องสมุด ของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ผู้บริหาร และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทั้งเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน รวมทั้งศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับการเปิดสอนและไม่เปิดสอน และศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนเนื้อหารายวิชางานห้องสมุด โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำนวน 20 คน ผู้บริหารโรงเรียน 218 คน และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน 109 คน ผลการศึกษาพบว่า

1) ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ร้อยละ 92.03 เห็นว่าควรเปิดสอนรายวิชางานห้องสมุด (ไม่ใช่รายวิชาการใช้ห้องสมุด) โดยมีเหตุผลว่า เนื้อหารายวิชางานห้องสมุดสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนวิชาอื่นๆ ส่วนกลุ่มที่เห็นไม่สมควรให้เปิดสอนรายวิชางานห้องสมุด ร้อยละ 7.97 เห็นว่า นักเรียนควรเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดมากกว่าเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเล่าเรียนวิชาอื่นๆ

2) การเปรียบเทียบเหตุผลที่สมควรเปิดสอนและไม่สมควรเปิดสอนพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม

3) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับความคิดเห็นพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงเนื้อหาพบว่า กลุ่มที่เห็นสมควรให้เปิดสอนเห็นว่าควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาเรียนห้องสมุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน ส่วนกลุ่มที่เห็นไม่สมควรให้เปิดสอนเห็นว่า รายวิชาที่ควรเปิดสอนควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด และเปิดเป็นวิชาบังคับ

จากงานวิจัยของสุนทรี เชียงว่อง แสดงให้เห็นว่า เนื้อหา/หรือรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดนั้น ทั้งผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน เห็นว่า วิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมีความสำคัญน้อยกว่าวิชางานห้องสมุด เพราะเป็นวิชาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถนำความรู้ออกไปประกอบอาชีพได้

นอกเหนือจากงานวิจัยที่กล่าว ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

ณิชนันท์ พลเวียงพล (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการใช้ห้องสมุดของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนนุตรพิทยานุกูล และองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดของนักเรียน โดยศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2542 จำนวน 340 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง และเดือนละ 1-2 ครั้ง ตามลำดับ ช่วงเวลาที่เข้าใช้มากที่สุดคือเมื่อมีชั่วโมงว่าง และในชั่วโมงที่อาจารย์ผู้สอนมอบหมายให้ค้นคว้าข้อมูลจากห้องสมุด วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ห้องสมุดคือ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม รองลงมาคือ เพื่อค้นคว้าทำรายงาน ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้มากที่สุดคือ หนังสือ รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ บริการที่ใช้มากที่สุดคือ บริการถ่ายเอกสาร รองลงมาคือ บริการยืม-คืน วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศหนังสือและวารสารใช้วิธีเดินค้นหาตามชั้น รองลงมาคือ สอบถามเพื่อน ส่วนวิธีการค้นหาสตัทสนวัสดุใช้วิธีสอบถามเพื่อน รองลงมาคือ

สอบถามครูบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ สำหรับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดของนักเรียนพบว่า องค์ประกอบด้านตัวนักเรียนได้แก่ แผนการเรียน องค์ประกอบด้านห้องสมุดได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ และองค์ประกอบด้านแหล่งความรู้ภายในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนองค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดของนักเรียนในส่วนขององค์ประกอบด้านตัวนักเรียนได้แก่ เพศและระดับชั้น องค์ประกอบด้านห้องสมุดได้แก่ อาคารสถานที่ ทรัพยากรสารสนเทศและบุคลากรที่ให้บริการ และองค์ประกอบด้านแหล่งความรู้ภายนอกโรงเรียน

พยอม ยุวสุต (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการใช้ห้องสมุดและสารสนเทศของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอเมือง เขตการศึกษา 5 ปีการศึกษา 2541 โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นจำนวน 780 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นักเรียนมีการใช้สารสนเทศในระดับปานกลาง นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพห้องสมุดและการใช้สารสนเทศของนักเรียนไม่แตกต่างกัน 2) นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดและสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาในการใช้ห้องสมุดและสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอันดับแรกๆ คือ ทรัพยากรสารสนเทศยังจัดการไม่เป็นระบบและค้นหายาก และข้อมูลหนังสือขาดความสมบูรณ์

สำหรับ ทมลวรรณ เกียรติก้องศิริ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการใช้ ความพึงพอใจ และปัญหาในการใช้บริการสืบค้นสารสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และเปรียบเทียบความพึงพอใจและปัญหาการใช้บริการสืบค้นในด้านการให้บริการ ด้านระบบการสืบค้น ด้านผลการค้น และด้านผู้ใช้จำแนกตามระดับชั้นปีและประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ โดยศึกษากับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 440 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบและแบบมาตราประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนที่มาใช้บริการ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำรายงานประกอบการเรียน โดยใช้บริการ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ และใช้เวลาค้นแต่ละครั้งน้อยกว่า 5 นาที ฐานข้อมูลที่เลือกใช้มากที่สุดคือ ฐานข้อมูลหนังสือ และค้นโดยใช้ชื่อเรื่อง

2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการบริการสืบค้นสารสนเทศในด้านการให้บริการ ด้านระบบการสืบค้น และด้านผลการสืบค้น ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการสืบค้นสารสนเทศ พบว่า นักเรียนในระดับชั้นปี ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในด้านการให้บริการแตกต่างกัน นักเรียนที่มีประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์แตกต่างกันมีความพึงพอใจในด้านผลการสืบค้นแตกต่างกัน

3) นักเรียนประสบปัญหาในการสืบค้นสารสนเทศในด้านการให้บริการ ด้านระบบการสืบค้นและด้านผลการสืบค้นในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาด้านตัวผู้ใช้ในระดับน้อย ส่วนผลการเปรียบเทียบปัญหาการใช้บริการสืบค้นสารสนเทศพบว่า นักเรียนที่มีประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ต่างกัน ประสบปัญหาในการใช้บริการสืบค้นทั้ง 3 ด้านแตกต่างกัน ยกเว้นด้านตัวผู้ใช้

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาเข้าใช้บริการของห้องสมุด หรือศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดในระดับปานกลางซึ่งไม่มากเท่าที่ควร และจะเข้าใช้ห้องสมุดเมื่อมีชั่วโมงว่างหรือเมื่ออาจารย์ผู้สอนมอบหมายให้ค้นคว้าข้อมูลจากห้องสมุด โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาค้นคว้าประกอบการทำรายงาน ในแง่ของการสืบค้นข้อมูลจะเห็นได้ว่านักเรียนยังขาดความรู้ความสามารถ และทักษะในการสืบค้นข้อมูล ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ทั้งในส่วนของนักเรียนและการบริการของห้องสมุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือยุคของข่าวสารเช่นปัจจุบัน

บทบาทของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่มีต่อบริการของห้องสมุดโรงเรียน

พรวิไล จรรย์สุภกรินทร์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในห้องสมุด และความต้องการการใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุดของบรรณารักษ์รวมทั้งเปรียบเทียบความต้องการการใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุดด้วย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและบรรณารักษ์กลุ่มละ 143 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานในห้องสมุดในระดับมากที่สุดคืองบประมาณ ส่วนด้านบุคลากร การจัดการ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารเพศชายมีความเห็นด้วยมากกว่าผู้บริหารเพศหญิง และผู้บริหารที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทมีความเห็นด้วยมากกว่าผู้บริหารระดับปริญญาตรี ในด้านบรรณารักษ์มีความต้องการใช้คอมพิวเตอร์กับงานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการในระดับมาก บรรณารักษ์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทมีความต้องการมากกว่าบรรณารักษ์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี บรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มีความต้องการมากกว่าบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในระดับมากคือ งบประมาณ การจัดการ ส่วนด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ 1-10 ปี มีความคิดเห็นใน ด้านการจัดการ ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ และด้านงบประมาณสูงกว่าบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ 11-20 ปี และบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทมีความคิดเห็นสูงกว่าบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

ภัทรพร จินตกานนท์ จุฑารัตน์ ศรฉนวนวงศ์ และ ทิพย์วัลย์ ตูลยะสุข (2547: 51-63) ทำการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร จำนวน 73 แห่ง ผลการศึกษามีดังนี้ 1) สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ พบว่าส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมสำนักงานอัตโนมัติ และโปรแกรมใช้งานอินเทอร์เน็ต ส่วนโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติใช้โปรแกรมที่ผลิตในประเทศไทย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ใช้ซีดีรอมมัลติมีเดียซึ่งได้รับด้วยวิธีได้เปล่า ส่วน

ฐานข้อมูลพบว่าใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรมที่พัฒนาขึ้นเอง การใช้งานโปรแกรมทำงานห้องสมุดพบว่าส่วนใหญ่ใช้ในงานสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ 2) สภาพการใช้เทคโนโลยีสื่อสาร โทรคมนาคมพบว่าห้องสมุดมีการใช้แต่ยังไม่มากนัก 3) ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพบว่า บุคลากรห้องสมุดส่วนใหญ่ขาดความรู้และทักษะในการใช้งานระบบเครือข่าย และการใช้อุปกรณ์ที่ใช้บนระบบเครือข่าย และมีปัญหาในด้านงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์รอบข้างมีจำกัดไม่เพียงพอ

บทบาทของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน

ดวงสุดา พิมพ์อึ้ง (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมตลอดจนปัญหาการมีส่วนร่วมของครูบรรณารักษ์ในกระบวนการสอนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหัวหน้างานห้องสมุด 13 คนและครู 321 คน ผลการวิจัยพบว่าครูบรรณารักษ์ร้อยละ 73.65 มีส่วนร่วมในกระบวนการสอนของครู และอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามลำดับขั้นตอนการสอน พบว่าครูบรรณารักษ์เห็นว่าตนมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการสอนในระดับมาก ส่วนขั้นตอนการวางแผนและขั้นประเมินผลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์พบว่าครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ครูบรรณารักษ์ 6-10 ปี มีส่วนร่วมในกระบวนการสอนของครูในระดับมาก ส่วนครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ครูบรรณารักษ์ 1-5 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสอนในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามจำนวนคาบสอนพบว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีคาบสอน 11-15 คาบ มีส่วนร่วมในกระบวนการสอนของครูในระดับมาก ส่วนครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีคาบสอน หรือมีคาบสอนระหว่าง 1-5 คาบและ 6-10 คาบ จะมีส่วนร่วมในระดับน้อย เมื่อพิจารณาตามวุฒิการศึกษาพบว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิอื่นที่ไม่ใช่ทางบรรณารักษศาสตร์มีส่วนร่วมในกระบวนการสอนของครูในระดับมาก ส่วนครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ในด้านของครู เห็นว่าครูบรรณารักษ์มีส่วนร่วมในกระบวนการสอนทุกขั้นตอนในระดับปานกลาง ยกเว้นครูที่ที่มีประสบการณ์สอน 16 ปีขึ้นไปและครูที่ใช้วิธีการสอนแบบอื่นๆ (เช่น การศึกษาแบบโครงงาน) เห็นว่าครูบรรณารักษ์มีส่วนในกระบวนการสอนในระดับน้อย

ปัญหาการมีส่วนร่วมพบว่า ครูบรรณารักษ์ร้อยละ 93.49 มีปัญหาแต่เป็นปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนครูร้อยละ 80.22 มีปัญหาแต่เป็นปัญหาในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่ครูบรรณารักษ์และครูเห็นสอดคล้องกันคือ ขาดการวางแผนร่วมกันในขั้นเตรียมแผนการสอนในเนื้อหาวิชาที่ต้องสอนโดยใช้ห้องสมุด และห้องสมุดมีสถานที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการครั้งละหลายๆ ห้อง ซึ่งครูบรรณารักษ์เห็นว่าเป็นปัญหาในระดับมาก แต่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับน้อยและปานกลางตามลำดับ

เฟื่องฟ้า จิววงษ์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้เวลาในการปฏิบัติงานของครูบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 กลุ่มตัวอย่างคือครูบรรณารักษ์จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูบรรณารักษ์ใช้เวลาปฏิบัติงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์กับงานห้องสมุด 15.51 ชั่วโมง งานสอน 14.40 ชั่วโมง ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้น ครูแนะแนว งานสหกรณ์ และงานอื่นๆ 5.47 ชั่วโมง และทำกิจกรรมอื่นๆ 3.42 ชั่วโมง (คือ อ่านนิตยสาร/วารสาร หนังสือพิมพ์ ทำงานส่วนตัว ศึกษาค้นคว้า และพักผ่อน) รวมทั้งสิ้น ประมาณ 40 ชั่วโมง นอกจากนี้ได้ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการเฉลี่ย 8.28 ชั่วโมง/สัปดาห์ 2) การใช้เวลาในการปฏิบัติงานโดยพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า ด้านงานบริหารและธุรการ อันดับแรกคือ จัดเก็บสถิติงานต่างๆเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด รองลงมาคือจัดทำโครงการ งบประมาณและแผนปฏิบัติงาน และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ด้านงานเทคนิค อันดับแรกคือ ตรวจรับ/ลงทะเบียนหนังสือ รองลงมาคือ จัดหาหนังสือ จัดหาหนังสือพิมพ์ และตรวจรับ/ลงทะเบียนหนังสือพิมพ์ ด้านงานบริการและกิจกรรม อันดับแรกคือ ให้บริการอ่าน ยืม-คืนหนังสือ รองลงมาคือ จัดตกแต่งบรรยากาศภายในและนอกห้องสมุด จัดปฐมนิเทศ แนะนำการใช้ห้องสมุด จัดนิทรรศการในวันสำคัญต่างๆทั้งภายในและนอกห้องสมุด และจัดกิจกรรมชุมนุมห้องสมุด 3) การใช้เวลาในการปฏิบัติงานห้องสมุดของครูบรรณารักษ์มีการปฏิบัติงานในเวลาราชการมากกว่านอกเวลาราชการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานห้องสมุดในเวลาราชการเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำเป็นดังนี้ ด้านงานเทคนิค ด้านงานบริหารและธุรการ และด้านงานบริการและกิจกรรม ส่วนการปฏิบัติงานห้องสมุดนอกเวลาราชการเป็นดังนี้ ด้านงานบริการและกิจกรรม ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริหารและธุรการ

จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าครูบรรณารักษ์มีภาระงานมาก ทั้งงานห้องสมุด งานสอน และงานกิจกรรมของโรงเรียน ฉะนั้นบทบาทในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของครูจึงมีไม่มากนัก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้นประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด พบว่าไม่ส่งผลต่อการสอน ดังงานวิจัยของ สนทยา สาลี (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์สถาบันราชภัฏที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศ หมวดิวิชาการศึกษาทั่วไป และเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งแยกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านผู้สอนและการวัดผลประเมินผล ด้านการจัดตารางสอนและเวลาที่ใช้ในการสอน ด้านผู้เรียน และด้านห้องปฏิบัติการ โดยจำแนกตามตัวแปรตาม ประสบการณ์ในการสอน วิชาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุด ซึ่งจำแนกเป็น มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี, 5-10 ปี และ มากกว่า 10 ปี กลุ่มตัวอย่างคืออาจารย์โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏ 33 แห่ง จำนวน 113 คน ผลการศึกษาในส่วนที่เป็นการเปรียบเทียบความคิดเห็น

ของอาจารย์บรรณารักษ์ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป พบว่า อาจารย์บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น และวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการสืบค้นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

สำหรับประสบการณ์การสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า มีทั้งที่แตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ธีระยุทธ รัชชะ และชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์ (2548: 75-84) ศึกษาและเปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 2 จำแนกตามประสบการณ์การสอน กลุ่มตัวอย่างคือครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 2 จำนวน 331 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 2 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 2 ที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สุอารยะ ฐูปาอ่าง (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาการแสวงหาสารสนเทศและการใช้สารสนเทศทางวิทยาศาสตร์ของอาจารย์วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 12 สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา โดยศึกษากับอาจารย์วิทยาศาสตร์จำนวน 280 คน ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์วิทยาศาสตร์ที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีการแสวงหาสารสนเทศไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านการใช้สารสนเทศ พบว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีการใช้สารสนเทศทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องรูปแบบ การนำสารสนเทศไปใช้ในการสอน และแหล่งสารสนเทศไม่แตกต่างกัน ยกเว้นแหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคลที่พบว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอน 1-5 ปี ใช้สื่อบุคคลน้อยกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอน 16 ปีขึ้นไป

สมพงษ์ กระต่ายทอง (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรม การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร โดยศึกษากับครูวิทยาศาสตร์จำนวน 155 คน ผลการศึกษาพบว่า ครูวิทยาศาสตร์ที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

จงรักษ์ แจ้งยุบล (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาการศึกษาระดับและปัจจัยในการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยศึกษากับครูสังคมศึกษาจำนวน 342 คน ผลการศึกษาพบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอน

แตกต่างกันมีการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ยกเว้นครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การอบรมต่างกัน มีการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน

จากงานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรด้านประสบการณ์การสอน สรุปได้ว่าถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลการสอน ตัวแปรนี้จะไม่ส่งผลต่อผลการสอน แต่ถ้าเป็นเรื่องพฤติกรรมส่วนตัว ตัวแปรนี้จะส่งผลต่อพฤติกรรมของแต่ละคน

ตัวแปรด้านวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ พบว่า การมีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ส่งผลต่อกิจกรรมที่กระทำ ดังงานวิจัยของสาวิตรี พิทยารักษ์ (2542: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ กับไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโดยรวมและเป็นรายด้านในระดับปานกลาง แต่ครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโดยรวมและเป็นรายด้านในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบพบว่า ครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโดยรวมและเป็นรายด้านมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยของ พรวิไล จรรย์สุภกรินทร์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในห้องสมุด และความต้องการการใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุดของบรรณารักษ์รวมทั้งเปรียบเทียบความต้องการการใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุดด้วย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและบรรณารักษ์กลุ่มละ 143 คน ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรพบว่า 1) บรรณารักษ์มีความต้องการใช้คอมพิวเตอร์กับงานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการในระดับมาก โดยที่บรรณารักษ์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทมีความต้องการมากกว่าบรรณารักษ์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี 2) บรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มีความต้องการมากกว่าบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ 3) บรรณารักษ์มีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในระดับมากคืองบประมาณ การจัดการ ส่วนด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ 1-10 ปี มีความคิดเห็นในด้านการจัดการ ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ และด้านงบประมาณสูงกว่าบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ 11-20 ปี และบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทมีความคิดเห็นสูงกว่าบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

งานวิจัยของ อุษณีย์ ศรีสารคาม (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2540 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 1,873 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่

ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่ภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์อยู่ในระดับมาก แต่ภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง

จากงานวิจัยตัวแปรภูมิการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์ พบว่าการมีหรือไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและภาพลักษณ์แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูบรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 เขต จำนวน 119 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 29 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 90 แห่ง ตามเกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนของเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร (<http://bangkok.net/database/page06.php>)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608) จากกลุ่มประชากรในแต่ละกลุ่ม จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 28 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 74 แห่ง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน 102 แห่ง ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างครูบรรณารักษ์ทั้งสิ้นจำนวน 102 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ประเด็นประเด็นที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดในโรงเรียน รวมทั้งที่ประเด็นเป็นปัญหาหรือข้อสงสัยจากการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ทั้งนี้เพื่อการยืนยันผลที่ได้ให้ชัดเจน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครูบรรณารักษ์แบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 11 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุด และการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศ ในระดับมัธยมศึกษา ในประเทศไทย
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในแง่ของการสอนการใช้ห้องสมุด และการมีส่วนร่วมในกระบวนการสอนของครู ในประเทศไทย
3. ศึกษาเอกสาร ตัวแบบ (Model) ที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนการรู้สารสนเทศในโรงเรียน
4. ศึกษา มาตรฐานการรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน คือ “Information Literacy Standards for Student Learning” ของ สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่ง

สหรัฐอเมริกา ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน และ สมาคมเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (American Association of School Librarians, American Library Association and Association for Educational Communications and Technology) ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน 9 มาตรฐาน และ ดัชนีชี้วัด 29 ข้อ

5. กำหนดขอบเขตและสร้างแบบสอบถามในเรื่อง สภาพการสอนการใช้ห้องสมุดของ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน

6. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ โดยวิเคราะห์ มาตรฐานและดัชนีชี้วัดของ “Information Literacy Standards for Student Learning” ทั้ง 29 ข้อ แล้วตีความเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของครูบรรณารักษ์ในการสอนการรู้สารสนเทศ ได้ แบบสอบถามทั้งหมด 35 ข้อ ประกอบด้วย

ด้านการรู้สารสนเทศ

มาตรฐานที่ 1 มี 9 ข้อ

มาตรฐานที่ 2 มี 4 ข้อ

มาตรฐานที่ 3 มี 4 ข้อ

ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 4 มี 3 ข้อ

มาตรฐานที่ 5 มี 4 ข้อ

มาตรฐานที่ 6 มี 2 ข้อ

ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรฐานที่ 7 มี 2 ข้อ

มาตรฐานที่ 8 มี 3 ข้อ

มาตรฐานที่ 9 มี 4 ข้อ

7. นำแบบสอบถามส่วนที่เป็น บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ ที่สร้างเสร็จแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางบรรณารักษศาสตร์ และ/หรือบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 3 คน คือ รองศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์ และ รองศาสตราจารย์สีป่าน ทรัพย์ทอง ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม และให้คะแนนความ ตรงตามเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยวิธี IOC (Index of item objective congruence) ตาม ระดับความเหมาะสมของข้อคำถาม (คือ 1 มีความเหมาะสม 0 ไม่แน่ใจ และ -1 ไม่มีความ เหมาะสม) ซึ่งจากการคำนวณค่า IOC พบว่ามีอยู่ 3 ข้อที่ค่า IOC ไม่ถึง 0.5 จึงได้ทำการแก้ไขและ ปรับปรุงตามข้อสังเกตและคำชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญ

รายละเอียดของแบบสอบถามมีดังนี้

แบบสอบถาม มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัว สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลา

การทำงาน ประสิทธิภาพการสอนวิชา/หรือเนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สภาพการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน สอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดที่เป็นทางการ (ประกอบด้วยชื่อรายวิชาที่สอน จำนวนคาบ/สัปดาห์ ระดับชั้นที่สอน และการจัดเข้าอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้) และที่ไม่เป็นทางการ (เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในห้องสมุดเพื่อให้การช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำแก่นักเรียนในการใช้ห้องสมุด) เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบและแบบเติมคำ

ตอนที่ 3 บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ เป็นแบบสอบถามที่สร้างตาม มาตรฐาน และดัชนีชี้วัดการรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 35 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

8. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูบรรณารักษ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 เป็นการหาความตรงเชิงประจักษ์ (Face validity) ในแง่ของความเหมาะสมและความชัดเจนของข้อคำถาม สำนวนภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหา ส่วนแบบสอบถามตอนที่ 3 จะนำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นด้านการรู้สารสนเทศ 0.9249 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง 0.8614 และ ด้านการรับผิดชอบ ต่อสังคม 0.8787 รวมทุกด้านได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9476

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ที่มีเป้าหมายเพื่อสอบถามประเด็นที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดในโรงเรียน โดยเน้นในเรื่องของการทำรายงานและการสืบค้นข้อมูล รวมทั้งปัญหาหรือข้อสงสัยที่ได้จากการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณจากการตอบแบบสอบถาม ภายใต้อำนาจคำถามดังต่อไปนี้

1. วิชาการใช้ห้องสมุดที่สอนในปัจจุบัน สอนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง
2. การทำรายงานของนักเรียน ท่านได้ให้คำแนะนำแก่นักเรียนในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่อย่างไร
 - 2.1 การกำหนดโครงเรื่องและขอบเขตของเรื่อง
 - 2.2 การตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องทำรายงาน
3. ในการสืบค้นข้อมูล ท่านได้แนะนำนักเรียนในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่อย่างไร
 - 3.1 การกำหนดคำค้น เช่น คำสำคัญ
 - 3.2 การกำหนดแหล่งที่ควรสืบค้นข้อมูล
4. เมื่อนักเรียนได้สารสนเทศมาแล้ว ท่านได้แนะนำวิธีการพิจารณาความน่าเชื่อถือของสารสนเทศอย่างไร
5. ในกระบวนการสืบค้นสารสนเทศ ท่านได้สอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการประเมินขั้นตอนการสืบค้นและผลการสืบค้น หรือไม่ อย่างไร
6. ท่านคิดว่า "การรู้สารสนเทศ" มีความจำเป็นต่อนักเรียนหรือไม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามกับผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1, 2, 3

2. ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมซองผนึกแนบไปเพื่อการส่งคืนทางไปรษณีย์ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 2550 และได้ทวงถามไป 2 ครั้งคือในวันที่ 16 ตุลาคม 2550 และ 21 พฤศจิกายน 2550 ได้รับแบบสอบถามฉบับสุดท้ายเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2550 รวมได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์คืนมาทั้งสิ้น 102 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ในประเด็นที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดในโรงเรียน โดยเน้นในเรื่องของการทำรายงานและการสืบค้นข้อมูล รวมทั้งปัญหาหรือข้อสงสัยที่ได้จากการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณจากการตอบแบบสอบถาม โดยทำการสัมภาษณ์คนละประมาณ 1/2-1 ชั่วโมง ในระหว่างวันที่ 28 มกราคม-13 กุมภาพันธ์ 2551 จำนวนทั้งสิ้น 11 คน จากโรงเรียนต่างๆ เรียงตามลำดับอักษร ดังนี้

1. โรงเรียนเทพศิลา
2. โรงเรียนเทพศิรินทร์
3. โรงเรียนนทรีวิทยา
4. โรงเรียนบดินเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
5. โรงเรียนปทุมคงคา
6. โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย
7. โรงเรียนโยธินบูรณะ
8. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
9. โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
10. โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
11. โรงเรียนวัดสุทธิวราราม

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

สำหรับประสิทธิภาพการสอนการใช้ห้องสมุด จะดำเนินการ ดังนี้

1) ลักษณะการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ จะพิจารณาจาก

- 1.1) การสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง
 - 1.2) การสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุดในอดีต (เช่น การสอนรายวิชา งานห้องสมุด 1 หรือ งานห้องสมุด 2)
 - 1.3) การสอนการใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการรูปแบบต่าง ๆ ในห้องสมุด
 - 1.4) การสอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครูในรายวิชาต่างๆ
 - 2) ความยาวนานของระยะเวลาที่สอน
- โดยจะกำหนดน้ำหนักคะแนนให้การสอนลักษณะต่างๆ ในข้อ 1.1)- 1.4) และความยาวนานของระยะเวลาที่สอน ดังนี้

ลักษณะการสอน

- 1) สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองในปัจจุบัน
ให้ค่าน้ำหนัก 4 คะแนน
- 2) สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในอดีต ให้ค่าน้ำหนัก 3 คะแนน
- 3) สอนการใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการรูปแบบต่างๆ ในห้องสมุด
ให้ค่าน้ำหนัก 2 คะแนน
- 4) สอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครูในรายวิชาต่างๆ ให้ค่าน้ำหนัก 1 คะแนน

ความยาวนานของระยะเวลาที่สอน

- 1) ไม่เกิน 5 ปี ให้ค่าน้ำหนัก 1 คะแนน
- 2) ระหว่าง 6-10 ปี ให้ค่าน้ำหนัก 2 คะแนน
- 3) เกินกว่า 10 ปีขึ้นไป ให้ค่าน้ำหนัก 3 คะแนน

นำค่าน้ำหนักคะแนนการสอน คูณกับค่าน้ำหนักคะแนนความยาวนานของระยะเวลาที่สอน จะได้ค่าคะแนนสูงสุด 30 คะแนน ต่ำสุด 10 คะแนน จากนั้นนำค่าคะแนนที่ได้มาจัดกลุ่มเพื่อแบ่งประสิทธิภาพเป็น 3 ระดับ คือ

คะแนน 1-10	ถือว่ามีประสิทธิภาพการสอน น้อย
คะแนน 11-20	ถือว่ามีประสิทธิภาพการสอน ปานกลาง
คะแนน 21-30	ถือว่ามีประสิทธิภาพการสอน มาก

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับสภาพการสอนการใช้ห้องสมุด มาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

3. นำแบบสอบถามตอนที่ 3 บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มาแจกแจงความถี่ โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

มีการปฏิบัติมากที่สุด	5 คะแนน
มีการปฏิบัติมาก	4 คะแนน

มีการปฏิบัติปานกลาง	3 คะแนน
มีการปฏิบัติน้อย	2 คะแนน
มีการปฏิบัติน้อยที่สุด	1 คะแนน

จากนั้นได้คำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรการแปลงผลดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50-5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50-4.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

4. การทดสอบสมมติฐาน

4.1 เปรียบเทียบบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ จำแนกตามตัวแปร วุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ โดยใช้สถิติ t-test

4.2 เปรียบเทียบบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ จำแนกตามตัวแปร ระยะเวลาการทำงาน และประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้สถิติ F-test หากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ LSD (Least Significant Difference)

5. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จะนำมาถอดเทปบันทึกเสียง ทำการสรุปเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ และนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบเครื่องมือ

6.1 ค่าสถิติพื้นฐาน คือ

- ค่าร้อยละ
- ค่าเฉลี่ย
- ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย วุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ โดยใช้สถิติ t-test

6.3 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรสองกลุ่มขึ้นไปคือ ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด โดยใช้สถิติ F-test หากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ LSD (Least Significant Difference)

6.4 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Window

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean square)
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา F-distribution
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา t-distribution
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability) ของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูบรรณารักษ์

1.1 สถานภาพส่วนตัวของครูบรรณารักษ์

1.2 ประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุดของครูบรรณารักษ์

ตอนที่ 2 สภาพการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูบรรณารักษ์

1.1 สถานภาพส่วนตัวของครูบรรณารักษ์

สถานภาพส่วนตัวของครูบรรณารักษ์ ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนตัว

สถานภาพ	หญิง		ชาย		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ						
ต่ำกว่า 30 ปี	10	9.80	1	0.98	11	10.78
30-40 ปี	9	8.82	0	0.00	9	8.82
ตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป	76	74.51	6	5.88	82	80.39
รวม	95	93.14	7	6.86	102	100.00
วุฒิการศึกษาทางบรรณารักษะ						
มี	74	72.55	6	5.88	80	78.43
ไม่มี	21	20.59	1	0.98	22	21.57
รวม	95	93.14	7	6.86	102	100.00
ประสบการณ์การทำงาน						
ต่ำกว่า 5 ปี	9	8.82	0	0.00	9	8.82
6-10 ปี	9	8.82	1	0.98	10	9.80
11-15 ปี	15	14.71	1	0.98	16	15.69
ตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป	62	60.79	5	4.90	67	65.69
รวม	95	93.14	7	6.86	102	100.00

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 93.14) ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 80.39) มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ 78.43) และมีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 65.69)

1.2 ประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุดของครูบรรณารักษ์

ประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด ในช่วงระยะเวลาต่างๆ

รายการ*	ช่วงระยะเวลาที่สอน							
	ไม่เกิน 5 ปี		6-10 ปี		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด ที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้นเอง โดยจัดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง	39	38.24	15	14.71	43	42.16	5	4.90
2. สอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครูในรายวิชาต่างๆ	32	31.37	7	6.86	20	19.61	43	42.16
3. สอนหรือแนะนำ เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการ (เช่น ปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด นำชมห้องสมุด สอนการสืบค้นข้อมูล ฯลฯ)	26	25.49	10	9.80	56	54.90	10	9.80
4. สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในอดีต (เช่น งานห้องสมุด 1, งานห้องสมุด 2)	29	28.43	15	14.71	38	37.25	20	19.61

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 3 แสดงว่า ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมากกว่า 10 ปี โดยสอนใน 3 ลักษณะ คือ สอนหรือแนะนำเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการ (ร้อยละ 54.90) รองลงมาคือ สอนเป็นรายวิชาที่กำหนดขึ้นเอง (ร้อยละ 42.16) และสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในอดีต (ร้อยละ 37.25) ส่วนการสอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครูในรายวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ (ร้อยละ 42.16)

ตอนที่ 2 สภาพการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน

สภาพการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในปัจจุบันของครูบรรณารักษ์
ปรากฏดังตาราง 4 - 8

ตาราง 4 สภาพการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน

ลักษณะการสอน	จำนวน	ร้อยละ
สอนอย่างเป็นทางการ	22	21.60
สอนอย่างไม่เป็นทางการ	11	10.80
สอนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	69	67.60
รวม	102	100.00

จากตาราง 4 แสดงว่า การสอนวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะสอนในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (ร้อยละ 67.60) รองลงมาคือสอนอย่างเป็นทางการอย่างเดียว (ร้อยละ 21.60)

ตาราง 5 ลักษณะการสอนอย่างเป็นทางการ

N = 91		
ลักษณะการสอนอย่างเป็นทางการ*	จำนวน	ร้อยละ
จัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะตามหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง	85	93.41
สอนในชั้นเรียนตามคำเชิญของครูผู้สอนเป็นบางหัวข้อ	6	6.59
รวม	91	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 5 แสดงว่าการสอนการใช้ห้องสมุดอย่างเป็นทางการนั้น ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93.41) จะจัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะตามหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง

ตาราง 6 จำนวนรายวิชาที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองโดยเฉพาะ

จำนวนรายวิชา / ระดับชั้นที่สอน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนรายวิชา		
1 รายวิชา	60	65.94
2 รายวิชา	24	26.37
3 รายวิชา	7	7.69
รวม	91	100.00
ระดับชั้นที่สอน		
ม.ต้น	58	63.74
ม.ปลาย	9	9.89
ทั้ง ม.ต้น และ ม.ปลาย	24	26.37
รวม	91	100.00
จำนวนคาบ/สัปดาห์		
1 คาบ/สัปดาห์	80	87.91
2 คาบ/สัปดาห์	11	12.09
รวม	91	100.00

จากตาราง 6 แสดงว่ารายวิชาที่สอนอย่างเป็นทางการที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองโดยเฉพาะนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดไว้เพียง 1 รายวิชา (ร้อยละ 65.94) โดยส่วนใหญ่จะสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 63.74) และมีจำนวนคาบ 1 คาบ/สัปดาห์ (ร้อยละ 87.91)

ตาราง 7 ชื่อรายวิชาที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุด

ชื่อวิชา	ความถี่
การใช้ห้องสมุด	9
การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น	3
การศึกษาเพื่อพัฒนาการอ่าน	1
การใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้า	1
การอ่านและการค้นคว้า	1
การศึกษาค้นคว้า	1
งานห้องสมุด	8
ห้องสมุด	1

ตาราง 7 (ต่อ)

ชื่อวิชา	ความถี่
ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้า	6
ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า	4
ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้	1
ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้า	2
ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้	6
ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้า	2
ห้องสมุดกับการศึกษาค้นคว้า	2
การงานอาชีพและเทคโนโลยี 1	2
บรรณารักษ์น้อย	1
แนะแนวการใช้ห้องสมุด	1
ศึกษาค้นคว้าแหล่งเรียนรู้	1
รักการอ่าน	1
กิจกรรมห้องสมุด	1
บรรณารักษ์เบื้องต้น	1
กิจกรรมห้องสมุด	1
สืบค้นสารสนเทศ	1
สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	1
เทคโนโลยีสารสนเทศ	1

จากตาราง 7 จะพบว่าชื่อรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด กำหนดใช้แตกต่างกัน แต่ที่ใช้กันมากที่สุดคือ การใช้ห้องสมุด รองลงมาคืองานห้องสมุด

ตาราง 8 ลักษณะการสอนการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการ

(N = 80)		
ลักษณะการสอนอย่างไม่เป็นทางการ	ความถี่	ร้อยละ
จัดปฐมนิเทศ	69	86.25
นำชมห้องสมุด	65	81.25
ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ และวิธีการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด	71	88.75
ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการ หรือ โอแพก ในการค้นหาหนังสือ ฯลฯ	45	56.25

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะการสอนอย่างไม่เป็นทางการ*	ความถี่	ร้อยละ
ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเขียนรายงาน และการเขียนบรรณานุกรม	58	72.50
ให้คำแนะนำเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตและการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้น	56	70.00
อื่น ๆ (ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน = 5, จัดกิจกรรมชุมนุมห้องสมุด = 2, แนะนำหนังสือและการอ่าน = 2, อบรมยุวบรรณารักษ์, ค่ายรักการอ่าน, ระเบียบของห้องสมุด, บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า, หนังสืออ้างอิงและส่วนประกอบของหนังสือ = 5)	14	17.50

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 8 แสดงว่า ลักษณะการสอนการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการนั้น กิจกรรมที่ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จัดคือ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และวิธีการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด (ร้อยละ 88.75) รองลงมาคือ จัดปฐมนิเทศ (ร้อยละ 86.25) และนำชมห้องสมุด (ร้อยละ 81.25)

ตอนที่ 3 บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์

3.1 บทบาทของครูบรรณารักษ์ในด้านการสอน หรือการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศแก่นักเรียน ปรากฏผลดังตาราง 9

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยบทบาทของครูบรรณารักษ์ในด้านการสอนหรือการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศแก่นักเรียน

เนื้อหาที่สอน / ให้คำแนะนำแก่นักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการรู้สารสนเทศ			
1. การกำหนดหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษา	3.97	0.89	มาก
2. การกำหนดโครงเรื่องและขอบเขตของประเด็นที่ต้องการศึกษา	3.97	0.81	มาก
3. ให้ตระหนักว่าการทำรายงานการศึกษาค้นคว้าที่มีคุณภาพจะต้องใช้สารสนเทศที่ถูกต้องและครอบคลุมทุกประเด็น	4.04	0.95	มาก
4. ให้รู้จักตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษา เช่น ประเด็นที่ศึกษานั้น ต้องการข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลจากงานวิจัย ต้องการข้อมูลที่เป็นสถิติหรือไม่ ข้อมูลเหล่านั้นจะหาจากแหล่งใด เป็นต้น	3.35	0.96	ปานกลาง
5. อธิบายถึงคุณค่าและความแตกต่างของทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ (เช่น หนังสือ, วารสาร, สื่อมัลติมีเดีย ข้อมูลจากเว็บไซต์และฐานข้อมูล ฯลฯ)	4.11	0.78	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

เนื้อหาที่สอน / ให้คำแนะนำแก่นักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
6. แนวทางการเลือกใช้แหล่งสารสนเทศทั่วไป หรือแหล่ง สารสนเทศเฉพาะวิชาอย่างเหมาะสม	3.89	0.84	มาก
7. การกำหนดคำค้น หรือ วลี (เช่น คำสำคัญ คำพ้อง) เพื่อใช้ ในการสืบค้น	3.46	0.87	ปานกลาง
8. วิธีการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการค้นหาสารสนเทศ เช่น โอแพก, อินเทอร์เน็ต ฯลฯ	3.90	0.92	มาก
9. เทคนิคการค้นหาสารสนเทศ (เช่น การค้นโดยใช้ชื่อผู้แต่ง, ชื่อเรื่อง, คำสำคัญ)	3.80	1.11	มาก
10. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ หรือข้อมูลที่ ค้นได้ เช่น พิจารณาจากผู้แต่ง หน่วยงานที่ผลิต ฯลฯ	3.51	0.89	มาก
11. การพิจารณาความถูกต้องของสารสนเทศ หรือข้อมูลที่ค้น ได้จากแหล่งอ้างอิง หรือบรรณานุกรม	3.67	0.96	มาก
12. การพิจารณาความทันสมัยของสารสนเทศหรือข้อมูลที่ค้น ได้จากปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์	3.78	0.86	มาก
13. การพิจารณาสารสนเทศว่าเป็นข้อเท็จจริง (Fact) หรือ เป็นความคิดเห็น (Opinion)	3.43	0.92	ปานกลาง
14. การคัดเลือกสารสนเทศหรือข้อมูล ที่ตรงหรือเหมาะสมกับ หัวข้อเรื่องที่ศึกษา	3.76	0.83	มาก
15. การจัดลำดับเนื้อหาสารสนเทศที่ค้นได้ให้สอดคล้องและ เหมาะสมกับหัวข้อตามโครงเรื่องที่กำหนด	3.71	0.79	มาก
16. วิธีการเรียบเรียงโดยผสมผสานความรู้เดิมกับสารสนเทศ ที่ค้นได้	3.52	0.75	มาก
17. การนำเสนอสารสนเทศหรือข้อมูลที่ค้นได้มาใช้ในการตอบ คำถามอย่างมีเหตุผล	3.70	0.75	มาก
18. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสม (เช่น จัดทำเป็นรายงาน เสนอในรูปแบบภูมิ เป็นต้น)	3.61	0.98	มาก
รวมด้านการรู้สารสนเทศ	3.73	0.63	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

เนื้อหาที่สอน / ให้คำแนะนำแก่นักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง			
19. ให้อ่านและสืบค้นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตด้วยตนเอง ได้อย่างเหมาะสม (เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับอาชีพ สุขภาพอนามัย ความบันเทิง ฯลฯ)	3.68	0.86	มาก
20. การนำสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตที่ค้นได้ มาเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับตน	3.76	0.76	มาก
21. สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต โดยใช้สื่อสารสนเทศที่เหมาะสม เช่น PowerPoint แผ่นพับ ฯลฯ	3.35	0.93	ปานกลาง
22. วิธีสร้างเสริมความสามารถในการอ่าน	4.24	1.11	มาก
23. วิธีสร้างเสริมนิสัยรักการอ่าน	4.43	0.94	มาก
24. การรู้จักหยิบยกคุณค่าจากสารสนเทศหรือข้อมูลที่เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ มาเป็นประโยชน์แก่ตน	3.72	0.77	มาก
25. การนำคุณค่าของสารสนเทศที่ได้มาสร้างผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม	3.64	0.86	มาก
26. การประเมินขั้นตอนการสืบค้น และผลการสืบค้นสารสนเทศของตน	3.35	1.03	ปานกลาง
27. ส่งเสริมให้มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	4.22	0.85	มาก
รวมด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.82	0.65	มาก
ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม			
28. การให้ตระหนักถึงความจำเป็นของการแสวงหาสารสนเทศ ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ	3.89	0.87	มาก
29. ให้รับรู้ว่าคุณทุกคนมีสิทธิ์ในการเข้าถึงสารสนเทศโดยเท่าเทียมกัน	4.08	0.92	มาก
30. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	4.15	0.69	มาก
31. ให้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา	3.79	0.88	มาก
32. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักจริยธรรม	4.12	0.75	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

เนื้อหาที่สอน / ให้คำแนะนำแก่นักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
33. การแบ่งปัน การแลกเปลี่ยนความรู้และสารสนเทศกับผู้อื่น	3.70	0.80	มาก
34. ให้เคารพความคิดและความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของ ผู้อื่นในการสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม	3.98	0.83	มาก
35. การให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อ การค้นหาข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ	3.94	0.81	มาก
36. การให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานที่นำไปใช้ประโยชน์ได้	3.87	0.84	มาก
รวมด้านการรับผิดชอบต่อสังคม	3.95	0.65	มาก
รวมทุกด้าน	3.81	0.58	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่า ครูบรรณารักษ์มีบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.82$) และด้านการรู้สารสนเทศ ($\bar{X} = 3.73$)

3.2 การเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

3.2.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ
ของครูบรรณารักษ์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์

เนื้อหาการสอน/ให้คำแนะนำ	มี		ไม่มี		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การรู้สารสนเทศ	3.83	0.57	3.39	0.75	2.968*	.004
การเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.90	0.59	3.54	0.77	2.403*	.018
การรับผิดชอบต่อสังคม	4.01	0.59	3.74	0.74	1.744	.084
รวม	3.89	0.51	3.51	0.72	2.786*	.006

จากตาราง 10 แสดงว่าบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ห้องสมุด
โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีและไม่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ มีระดับการปฏิบัติในการ
สอนให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
โดยครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์มีบทบาทสูงกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิ
การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรู้สารสนเทศ และด้าน
การเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิ
การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์มีบทบาทสูงกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทาง
บรรณารักษศาสตร์ ส่วนด้านการรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.2 การเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน ปรากฏผลดังตาราง 11-12

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยของบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ที่มีระยะเวลา
การทำงานต่างกัน

เนื้อหาการสอน/ให้คำแนะนำ	ต่ำกว่า 5 ปี		6-10 ปี		11-15 ปี		16 ปี ขึ้นไป		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านการรู้สารสนเทศ	4.01	0.67	3.72	0.38	3.74	0.56	3.70	0.68	3.73	0.63
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.95	0.71	3.76	0.40	3.79	0.50	3.82	0.71	3.82	0.65
ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม	4.19	0.54	3.80	0.57	3.75	0.58	3.99	0.68	3.95	0.65
รวม	4.04	0.63	3.75	0.39	3.76	0.45	3.80	0.63	3.81	0.58

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีระยะเวลาการทำงานต่ำกว่า 5 ปี มี
 บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศสูงกว่าครูบรรณารักษ์กลุ่มอื่นทั้งหมด ทุกด้าน

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ
 ของครูบรรณารักษ์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน

เนื้อหาการสอน/ให้คำแนะนำ	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
การรู้สารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	3	.759	.253	.622	.602
	ภายในกลุ่ม	98	39.830	.406		
	รวม	101	40.589			
การเรียนรู้ด้วยตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	3	.208	.069	.160	.923
	ภายในกลุ่ม	98	42.468	.433		
	รวม	101	42.675			
การรับผิดชอบต่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.445	.482	1.162	.328
	ภายในกลุ่ม	98	40.597	.414		
	รวม	101	42.042			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	.553	.184	.540	.656
	ภายในกลุ่ม	98	33.488	.342		
	รวม	101	34.042			

จากตาราง 11 แสดงว่า ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีระยะเวลา
 การทำงาน แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศ ทั้งโดยรวมและรายด้าน
 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.2 การเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์
 โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด
 ปรากฏผลดังตาราง 13-15

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยของบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์
การสอนการใช้ห้องสมุด แตกต่างกัน

เนื้อหาการสอน/ให้คำแนะนำ	น้อย		ปานกลาง		มาก		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านการรู้สารสนเทศ	3.61	0.79	3.70	0.53	3.89	0.53	3.74	0.63
ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.69	0.72	3.79	0.56	3.97	0.64	3.83	0.65
ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม	3.88	0.70	3.80	0.66	4.16	0.52	3.96	0.64
รวม	3.70	0.71	3.75	0.49	3.98	0.48	3.82	0.58

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด
มาก มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศมากกว่าครูบรรณารักษ์กลุ่มอื่น ทุกด้าน

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ
ของครูบรรณารักษ์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด

เนื้อหาการสอน/ให้คำแนะนำ	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
การรู้สารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.418	.709	1.822	.167
	ภายในกลุ่ม	98	38.137	.389		
	รวม	100	39.555			
การเรียนรู้ด้วยตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.426	.713	1.703	.187
	ภายในกลุ่ม	98	41.007	.418		
	รวม	100	42.433			
การรับผิดชอบต่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.423	1.211	3.104	.049*
	ภายในกลุ่ม	98	38.237	.390		
	รวม	100	40.660			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.565	.782	2.425	.094
	ภายในกลุ่ม	98	31.621	.323		
	รวม	100	33.186			

จากตาราง 14 แสดงว่าครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุดต่างกัน มี
บทบาทต่อการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ในด้านการรับผิดชอบต่อสังคม

เพื่อให้ทราบว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ต่างกันคู่ใด มีบทบาทในการสอนแตกต่างกัน จึงนำมาทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD ปรากฏผลดังตาราง 15

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ ในด้านการรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด ที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ประสบการณ์การสอน	$\bar{X}$	ปานกลาง	น้อย	มาก
		3.80	3.88	4.16
ปานกลาง	3.80	-	.08	.36
น้อย	3.88	-	-	.28
มาก	4.16	-	-	-

จากตาราง 15 แสดงว่าครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอน มาก มีบทบาทต่อการสอนการรู้สารสนเทศ ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม มากกว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอน ปานกลาง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 11 คน สรุปประเด็นได้ดังนี้

4.1 เนื้อหาของรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดจะกำหนดไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

- 1) ความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดและประเภทของห้องสมุด
- 2) แหล่งสารสนเทศ หรือแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่างๆ
- 3) เรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดของโรงเรียน
- 4) ทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ ในห้องสมุด
- 5) หนังสือ / ส่วนต่างๆ ของหนังสือ และการดูแลและการระวังรักษาหนังสือ
- 6) การอ่านหนังสือ และการบันทึกข้อมูลจากการอ่าน
- 7) ระบบการจัดหมู่หนังสือ
- 8) หนังสืออ้างอิง

9) การค้นหาสารสนเทศ

- บัตรรายการ / โอแพก
- อินเทอร์เน็ต และเว็ลด์ไวด์เว็บ

10) การเขียนรายงาน และบรรณานุกรม

จากหัวข้อต่างๆ ที่กล่าว ห่องสมุดแต่ละแห่งจะเน้นเนื้อหาหรือหัวข้อที่สอนไม่เหมือนกัน แต่ โดยส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่อง การค้นหาสารสนเทศ การเขียนรายงาน และการเขียนบรรณานุกรม ดังคำกล่าวที่ว่า

"... คือเราจะแบ่งเนื้อหา... หนึ่ง คือความรู้เรื่องห้องสมุด สอง ประเภทของหนังสือ สาม คือวิธีการรักษาหนังสือ สี่ จะเป็นการจัดหนังสือระบบทศนิยมดิวอี้ ห้า ก็จะเป็นเกี่ยวกับการระวางรักษาหนังสือ แล้วก็หก เกี่ยวกับรายงานการเขียนบรรณานุกรม ..."

"... เนื้อหาที่สอน จะสอนตั้งแต่แหล่งเรียนรู้ทุกแหล่งที่เกี่ยวข้อง ... เรื่องที่เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศ แล้วก็เรื่องของมารยาท ระเบียบ และการใช้โปรแกรมที่เป็นระบบ OPAC ของโรงเรียน และการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต การใช้อีเมล แล้วก็การสืบค้นบนอินเทอร์เน็ต ..."

"... คือพอหลักสูตรใหม่ที่เรารับ...เราก็นำ 3 เรื่องหลักๆ เรื่องที่หนึ่งก็คือ ความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด เรื่องที่สองคือการอ่านหนังสือและรู้จักบันทึกได้ และเรื่องที่สาม ก็คือการเขียนรายงานเบื้องต้น..."

"...เน้นการค้นหาเพราะเค้าเป็นเด็กโตขึ้น เน้นการใช้ห้องสมุดแล้วก็การค้นหา..."

นอกจากนั้น ครูบรรณารักษ์ยังให้ความเห็นว่า "...หลักสูตรเราจะปรับไปเรื่อยๆ ..."

ตามความเหมาะสม

4.2 การทำรายงานของนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ไม่ได้มีการสอนการกำหนดโครงเรื่องหรือขอบเขตของรายงานอย่างเป็นระบบ เป็นเพียงแต่ให้นักเรียนทำโครงเรื่องมาให้ดู จากนั้นครูบรรณารักษ์ก็จะแนะนำการเขียนโครงเรื่องที่เหมาะสมให้ ดังที่ครูบรรณารักษ์กล่าวว่า

"วิชาหมวดสังคมศึกษา จะส่งรายงานเด็กอยู่แล้ว ก็ให้เอาหัวข้อมา แล้วให้เด็กมาหาข้อมูล แล้วก็เขียนโครง(เรื่อง)มาว่า จากหัวข้อที่ได้มา ได้โครง(เรื่อง)มาอย่างไรบ้าง...คือได้หัวข้อมา ถ้าไม่ค้น...จะเขียนโครงร่าง(เรื่อง)ไม่ได้ว่า จะมีหัวข้ออะไรบ้าง ที่มันเกี่ยวข้อง สำคัญ อย่างสมมติว่าคำว่า "ประชาธิปไตย" นี่จะต้องไปค้นดูว่า มีข้อมูลอะไรบ้างที่จะ มาทำโครง(เรื่อง)"

"... ก็จะบอกบ้าง...นิดหน่อย ก็แล้วแต่ว่า จะไปหาได้ (ที่)น่าจะมี อย่างมีอาการ มีการรักษา มีการดูแลคนป่วย อะไรอย่างนี้ หรือว่าสาเหตุของโรคอะไร เป็นโรคติดต่อ หรือไม่ติดต่อ อะไรอย่างนี้ แต่เราก็ไม่ถึงขนาดบังคับเอามาส่ง เราก็คงดูว่าเป็นยังไง ... อันนี้น่าจะมีตรงนี้ ตรงนี้ ตรงนี้ อะไรอย่างนี้ แต่ไม่ได้ถึงขนาดทำเป็นเรื่องจบ ... ไม่ได้ถึงขนาดนั้น"

"...ยกตัวอย่างเช่น ทำเรื่อง ... ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน มีการยกตัวอย่าง
อย่างเช่น ตอนแรกส่วนนำ ต้องส่วนนำมาก่อน โครงเรื่อง เช่น ความหมายของศิลปหัตถกรรม
ประเภทของศิลปหัตถกรรม แล้วก็ประโยชน์คุณค่า... แล้วก็ป็นบรรณานุกรม ก็คือจะมีตัวอย่างให้
เขาดูด้วย"

4.2.2 หัวข้อเรื่องรายงานจะมี 2 ลักษณะ คือ ครูบรรณารักษ์กำหนดหัวข้อเรื่อง
ให้กับนักเรียน และให้นักเรียนเลือกหัวข้อเรื่องเองตามความสนใจ ซึ่งเห็นได้จากคำกล่าวต่อไปนี้

"ทอมนี่จะให้เด็กเลือกหัวข้อทำรายงานมาหนึ่งเรื่อง แล้วก็ฝึกทำพร้อมกับเรา
สมมติเราสอนเรื่องการเขียนคำนำ เขาก็จะนำกระดาษมาด้วย แล้วเขียนคำนำพร้อมกับเรา หรือว่า
สารบัญ เขาก็ต้องเขียนโครงเรื่องสารบัญพร้อมเรา ... คือเขาจะมีเรื่องที่เขายกมาศึกษาค้นคว้าใน
ใจอยู่แล้วหนึ่งเรื่อง...แล้วผลที่ออกมาต้องการรายงานที่เป็นตัวเล่ม ... มีเนื้อหาเรียบร้อย ครบถ้วน"

"... เรื่องไม่ได้กำหนด แต่ว่าเราจะไปบูรณาการกับวิชาอื่นๆ ที่มีการสอน โดยการ
สั่งให้นักเรียนทำรายงาน แต่ห้องสมุด...จะตรวจในเรื่องของรูปแบบการเขียนรายงาน ตั้งแต่หน้าปก
หน้าปกใน คำนำ สารบัญ เนื้อหาว่างยังงี้ แล้วก็ส่วนท้ายของรายงานต้องมีบรรณานุกรม เราจะ
ตรวจรูปแบบมากกว่า"

4.2.3 รูปแบบรายงาน มี 2 ลักษณะ คือ ทำเพียงโครงร่างรายงาน และทำเป็น
รายงานที่มีเนื้อหาด้วย

"... (โครงร่างของรายงาน) สอนการเขียนหน้าปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ ส่วน
ของเนื้อหาและบทสรุป แล้วก็หนังสืออ้างอิง"

"... สอนให้ร่างโครงร่างว่า... จะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง...ต้องมีบทนำ มีคำนำ มี
เนื้อเรื่อง ที่นี้ตรงสารบัญมันก็ต้องใส่มา ไม่ใช่ว่า...ทำเรื่อง ดอกสิลาวดี ดอกไม้ในวรรณคดี...
หน้าปก อยู่ๆ ก็โผล่มา ล้นหมด โอโศก (นักเรียน) ไม่ได้โยงความกันเลย ... (นักเรียน) จะเอามาจาก
อินเทอร์เน็ต เอารูปมา อินเทอร์เน็ตว่าไง (ก็) จะเอามาอย่างงั้นปะๆ ก็(ให้)ไปแก้ไขนะ อย่างงี้ไม่
ถูก บรรณานุกรมหน้อยอย่างน้อยต้องสามเรื่องนะ..."

"... เดิมให้เด็กเลือก(หัวข้อ)เอง แต่ก็ทำให้ล่าช้า เพราะเด็กตัดสินใจไม่แน่นอน เรา
เลยกำหนดโครงเรื่องคร่าวๆ ให้ ประมาณสิบกว่าข้อ ... จับฉลาก ... เป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณห้าคน
หรือหกคน ... ให้เด็กหากกลุ่มเอง... แต่เนื้อหาเราจะกำหนดเลย ไม่ต่ำกว่าประมาณแปดหน้า ...แต่ทุก
อย่างต้องครบส่วนตามแบบฟอร์ม...ให้มีสารบัญ มีเนื้อหาครบตามเรื่อง มีสารบัญ ในแต่ละโครงเรื่อง
ต้องครอบคลุมเนื้อหานั้น ไม่ถึงขนาดแบบเจาะลึกมาก พอเข้าใจ เพราะเราจะเน้นเรื่องรูปแบบ เราจะ
ไม่เน้นเนื้อหา"

4.2.4 ไม่ได้มีการสอนการตั้งคำถาม "ความต้องการสารสนเทศ" เกี่ยวกับหัวข้อ
เรื่องที่ต้องทำรายงาน ทั้งนี้โดยมีเหตุผลว่า นักเรียนที่สอนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ฉะนั้น เรื่องนี้จึงออกจะเป็นเรื่องที่ยากเกินไปสำหรับเด็กระดับนี้

"... อันนี้ก็จะสอนแค่ว่าเขาสามารถสืบค้นได้อย่างไรเช่น สมมติหาหนังสือ สืบค้น
ในอินเทอร์เน็ตโดยใช้เครื่องมือกูเกิ้ล... เราก็จะมีการอ้างอิงแบบต่างๆ ให้เขา"

"... จะไม่เน้นเรื่องตั้งคำถาม เพราะว่าในวิชาของเรา เราอยากปูพื้นฐานในเรื่องของการเขียนรายงานเบื้องต้น เพื่อเวลาเขาเข้าไป ม. 2, ม. 3, ม. 4 ในวิชาอื่นที่ส่งรายงาน จะได้มีพื้นฐานตรงนี้ จะได้ทำรายงาน(อย่าง)ถูกต้อง"

"(การ)ตั้งคำถามในเรื่องที่อยากจะทราบ ... ให้(นักเรียน)คิดเองว่า อยากได้อะไร ... และให้เพื่อนช่วยกันสอน จะเป็นลักษณะนี้มากกว่า สมมติว่าเธอสนใจเรื่องอะไร เธออยากรู้เรื่องอะไร และลองใส่คำค้นดูสิว่าได้อะไรมา ตรงกับที่เธอต้องการไหม จะเป็นลักษณะนี้มากกว่า"

4.3 การค้นหาสารสนเทศ เป็นหัวข้อที่ครูบรรณารักษ์จะเน้นมากกว่าหัวข้ออื่น โดยจะสอนใน 3 ลักษณะ คือ

4.3.1 การค้นหาสารสนเทศในห้องสมุด โดยใช้ บัตรรายการ หรือ โอแพก ตามสภาพความพร้อมของห้องสมุด

"..เวลาที่เราสอนบัตรรายการ เราจะบอกก่อนว่าถ้า...รู้ชื่อคนแต่ง เราก็หาที่บัตรชื่อผู้แต่ง ถ้ารู้ชื่อเรื่องมาก็ไปหาที่บัตรชื่อเรื่อง แต่ถ้าไม่รู้อะไรเลย แต่อยากได้หนังสือประกอบทำเรื่องนี้ ก็ดูในบัตรหัวเรื่อง ..."

4.3.2 การค้นหาสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต และเว็ลด์ไวต์เว็บ ซึ่งในเรื่องนี้ บางแห่งจะสอนอย่างเป็นระบบ คือ สอนให้รู้จัก Search engines การกำหนดคำค้น และเทคนิคการค้น เช่น ตรรกะบูล เป็นต้น

"คือวิธีการค้นหาเนื้อหา จะมีอยู่บทหนึ่ง ในบทนี้ว่าด้วย การค้นหาหนังสือและสารสนเทศต่างๆ ในห้องสมุด ก็จะสอนค้นหาจาก... คอมพิวเตอร์ว่า มีการใส่คำค้นโดยชื่อผู้แต่ง ชื่อเนื้อเรื่อง ชื่อหัวเรื่อง"

"คือเราจะสอนตั้งแต่ หนึ่งคือเลือกฐาน สองคือเลือกเขตข้อมูล เดียวนี้(นักเรียน) search ได้ โปรแกรมมีทั้ง(ให้)เลือกฐาน เลือกเขต(ข้อมูล)...เราก็จะบอกเลยว่า ถ้า...อยากจะได้ผู้แต่งคนนี้โดยตรงๆ ... ก็ search คำนี้ไปเลย แล้วก็เลือกเขตข้อมูลที่ตรงกับที่ต้องการ"

"สอนสามตัว คือเมื่อก่อนจะสอน Yahoo, Google, AltaVista ... แต่ว่าเราจะให้เด็กศึกษาโดยตัวของ Yahoo เองว่า คำว่า and ของคำนี้ใช้เครื่องหมายอะไร ใช้ เอ-เอ็น-ดี หรือใช้เครื่องหมาย(บวก) หรือ(ขีด) เด็กจะรู้จัก และตัว and, or, not เด็กรู้จัก ... เพียงแต่เค้าจะต้องรู้ว่า Google พิมพ์ยังไง แคการเว้น ก็ถือว่าเป็นการใช้ and แล้ว ... ซึ่ง(นักเรียน)ต้องศึกษาตรงนี้ ตอนนี้สอนตัวเดียว คือ Google แล้วจะลึกเลย แต่ในขณะเดียวกัน ภาคเรียนนี้เป็นภาคเรียนที่เปลี่ยนรูปแบบ คือ สอนให้เด็กศึกษาค้นคว้า จาก Search engine โดยทำรายงานเป็นกลุ่ม แล้ว present หน้าห้องให้เพื่อนฟัง ในขณะเดียวกันก็เติมเต็มในแต่ละตัว ก็จะมี Yahoo บ้าง Hot mail บ้าง ... ซึ่งจริงๆ แล้วสอนให้รู้จักว่า Search engine แต่ละตัวมันทำงานยังไง แล้วมีข้อดี มีมารยาทยังไง"

"... แนะนำค่ะ ก็คือให้เขาใช้อย่างง่ายๆ ก็คือ กูเกิ้ล แต่ว่าก็ให้พิมพ์คำที่ต้องการเฉพาะเจาะจงไป ควบคู่ไปกับการกำหนดคำค้น ...อย่างเช่น การปลูกผักคะน้า ถ้าเขาค้นเรื่อง

เกษตรกรรม มันจะกว้างเกินไป หรือ การปลูกผัก...มันก็จะกว้างเกินไป... (ให้ใช้)การปลูกผักคะน้า ไปเลย (หรือ) การดูแล(ผักคะน้า) ..."

"เวลาไปค้นก็จะบอก สมมติว่าเด็กไปค้นเรื่องนี้ เราก็จะบอกว่า เออ อย่าไปใช้คำเดียว ถ้าสมมติว่าเราค้นเรื่อง "การศึกษา" ไม่ได้ ก็อาจจะให้ขยายออกไปหน่อย แล้วก็สลับคำค้น... เพราะว่าถ้าเป็นหัวเรื่อง ก็ต้องบอกว่าหัวเรื่องคืออะไร และสมมติว่าเป็นคีย์เวิร์ด คีย์เวิร์ดคืออะไร... ถ้าชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องต้องเหมือน(เมื่อ)ป้อนเข้าไป ถ้าใส่ไม่เหมือนก็จะไม่ออกมา เราก็ฉายขึ้นจอ แล้วก็ทดลองค้นให้เด็กดูว่า ถ้าเราลองค้นคำนี้ไม่ได้ จะลองค้นคำนี้ ถ้าเรื่อง ดิน จะค้นตรงไหน มันจะออกมาหน้าตาเป็นอย่างไร ก็จะแนะวิธีสืบค้นให้"

"...คำสำคัญคือ คำที่ค้นเฉพาะ บางที่เราอยากจะได้คำนั้นคำนี้ อย่างเช่นคำว่า สุนทรภู่ เราก็ไม่ต้องไปหาคำว่า นักประพันธ์ เราก็หาคำว่า สุนทรภู่ ไปเลย หาคำว่ากล้วย ก็ค้นกล้วยไปเลย อ้อยก็อ้อยไปเลย ถ้าไม่มีเราก็นึกสว่า (คำ)อะไรใหญ่กว่านั้น (หรือ) คำกว้าง ส่วนมากจะให้ค้นคำเฉพาะ ถ้าไม่ได้จริงๆ ก็จะวิ่งมาถามครู..."

อย่างไรก็ตาม บางแห่งครูบรรณารักษ์จะเพียงแค่นำให้ไปค้นทางอินเทอร์เน็ต แต่จะไม่แนะนำเรื่อง คำค้น และ เทคนิคการค้น รวมทั้ง Search engine ด้วย

"ถ้าพูดจริงๆ แล้ว ไม่แน่น แต่เราจะสอนว่าถ้าเราค้นด้วยคำอะไร ก็ไปเลือกเขตข้อมูลนั้น แล้วก็ถ้าไม่แน่ใจจริงๆ ... ก็ไปใช้... ค้นคำไม่เต็มก็ได้ แต่ใส่เครื่องหมาย \$ โปรแกรม...ไปค้นในทุกเขตข้อมูล รายการจะออกมาเยอะมาก แล้วก็ให้เลือกข้อมูลเอาที่เราต้องการ"

"...ไม่ได้สอน เพราะถ้าจริงๆ แล้วบางทีเรื่องที่เกี่ยวกับมันสามารถจะกำหนดคำได้ เพราะว่าอย่างในโรงเรียนนี้ ข้อมูลยังไม่มากนัก ก็อาจจะยังไม่สำคัญ แต่พอไปอินเทอร์เน็ต (ข้อมูล)มันเยอะมาก ถ้าเราไม่กำหนดคำค้นให้เป็น มันจะเปราะไปหมด แล้วจะได้สารสนเทศเป็นร้อยๆ พันๆ ซึ่งไม่ไหว

".... คือผมจะ...ใช้วิธีให้(นักเรียน)ค้นตามคำที่ต้องการ (คำที่รู้จัก) คือหมายความว่าอยากค้นคำว่าอะไรก็ให้ search เข้าไป ...แต่บางครั้งก็บอกว่าไม่มี ถ้าไม่มีเราก็หาคำใกล้เคียง หรือว่าหาคำที่ใกล้เคียงๆ กัน... เด็กๆ เค้าจะบอกว่าบางทีก็ไม่เจออะไร...(แต่ไม่ได้พูดถึงวิธีการกำหนดคำสำคัญ)"

4.3.3 การค้นหาสารสนเทศจากแหล่งภายนอก เช่น หอสมุดแห่งชาติ TK Park รวมทั้งสถานที่ที่เป็นแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิ เช่น "...แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีห้องสมุด มีหมวดภาษาไทย มีโรงอาหาร ... แล้วก็แหล่งเรียนรู้ภายนอก เช่น หอสมุดแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ ในตลาด ชุมชน ก็ถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้เหมือนกัน ในวิชาของ ม.3...ก็จะให้เด็กออกไปสำรวจ ไปสำรวจวัดโพธิ์... ไปสำรวจแม่น้ำ แล้วเด็กก็ต้องเอาที่สัมภาษณ์นั้นมาทำรายงานเป็นเล่ม ...จะให้ทำเป็นกลุ่ม เด็กบางคนก็จะเอาจริงถ่ายวิดีโอตามร้านทอง ร้าน...ทำขนมปั้นสิบว่ามีวิธีการยังไง มาทำรายงาน ..."

หรือ "... (ถ้าเป็น)ห้องสมุดก็จะ OPAC ของห้องสมุดที่โรงเรียน ในขณะเดียวกันเราจะส่งเด็กกลุ่มนี้ ให้เลือกเอาว่าอยากไปที่ไหน แล้วก็ทำรายงานมาส่ง ไปพิพิธภัณฑ์เรือจิว ไป

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ไปห้องสมุดของโรงพยาบาล แล้วแต่จะเลือก ไปห้องสมุดมารวย ...เลือกแล้วเสร็จแล้ว เราจะให้หิ้วเข้าไป เป็นใบงานว่าแหล่งที่เค้าไป ไปที่ไหน อยู่ที่ไหน มีมารยาทการใช้เป็นยังไง เปิดโอกาสให้ใครเข้าไปใช้ ข้อมูลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง คือเหมือนไปศึกษาทั้งหมดของแหล่งนั้น และมา present ให้เพื่อนฟัง ในขณะที่เดียวกันส่ง paper มา หรือส่งแผ่นพับแบบมา"

"... คือที่สอน จะมีทั้งหนังสืออ้างอิง ทั้งแหล่งข้อมูล บางทีสัมภาษณ์คนก็ได้ บางทีเราให้เด็กไปค้นอย่างเช่น แหล่งเรียนรู้...ให้ไปบ้านหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ท่านเป็นนักเขียน ท่านทำอะไรตั้งเยอะตั้งแยะ ท่านเป็นนักปราชญ์ ก็ไปบ้านของเขา ก็ไป... ไปสัมภาษณ์คนในบ้านนั้นมา แล้วมาเขียน ...บางคนก็จะเขียนมา บางคนก็จะไปดึงเรื่องหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์จากอินเทอร์เน็ต ส่งมา แล้วก็ไปยื่นถ่ายรูปตัวเองมา แล้วก็มาส่ง"

4.4 มีการสอน/แนะนำการพิจารณาความน่าเชื่อถือของสารสนเทศที่ค้นได้ แต่จะไม่สอนในเชิงของการใช้เกณฑ์ในการพิจารณา กล่าวคือ "เราสอนในบทแรกๆ เลย ในเรื่องของข้อมูล ข้อมูลที่ดีมีคุณสมบัติของข้อมูล แล้วก็คุณธรรม จริยธรรมในการใช้ข้อมูล แล้วก็สอนถึง ... คุณธรรมจริยธรรมของผู้รู้สารสนเทศ ว่าจะต้องใช้อย่างไรในอินเทอร์เน็ต ... ถ้าเวลาเขียนรายงานต้องอ้างอิงคนนี้ๆ ...เรามีในเนื้อหาเลยเรื่องของข้อมูลสารสนเทศ การเปรียบเทียบข้อมูลที่ดีแล้ววิธีการที่จะนำเสนอข้อมูล เราสอนเลยรวมทั้งเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ เราสอนตรงนั้นเยอะมาก ...ช่วงแรกๆ ก็คืออย่างเปรียบเทียบข้อมูลจากข่าวหนังสือพิมพ์ เอามาเปรียบเทียบข่าว แล้วก็เอามานำเสนอว่า จากข่าวที่ไปค้นหา...เนื้อหาจริงๆ มันน่าจะเป็นยังไง เราจะสอนตรงนั้น"

"สอน แต่อยู่ในหัวข้อของการประเมินสารสนเทศ ซึ่งจะบอก จะอธิบายให้ (นักเรียน) ฟัง แล้วก็เปรียบเทียบให้(นักเรียน) ฟังว่า ข้อมูลที่...ได้มา จากแหล่งไหนน่าเชื่อถือ แหล่งไหนไม่น่าเชื่อถือ การได้ข้อมูลที่มาจาก Blog หรือว่าการได้ข้อมูลสถาบันที่เป็นหน่วยงาน สถานศึกษาโดยตรงมันจะน่าเชื่อถือมากกว่า ข้อมูลเหล่านี้เราต้องพิจารณา ดูแล้วก็ดูเวลา ดูผู้เขียน ดูอะไรอย่างนี้ เราจะสอนเราจะบอกให้(นักเรียน) ดูว่า เชื่อถือได้ไหมทันสมัยไหม มีความถูกต้องไหม คือมีเกณฑ์"

"ได้แนะนำว่า สารสนเทศที่ไปค้นหา ถ้า...เชื่อถือได้ต้องมีบรรณานุกรม มีที่มา มีแหล่งอ้างอิง ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงที่มา บทความหรือข้อมูลต่างๆ ที่ค้นหา มีบรรณานุกรม เราก็ได้เน้นว่าในการทำรายงาน เราต้องมีอ้างอิง จะได้เชื่อถือได้ ..."

"เราจะบอกคร่าวๆ ว่าในอินเทอร์เน็ต ถ้าเป็นแหล่งข้อมูลซึ่งไม่ได้เป็นหน่วยงาน หรืออะไรที่ชัดเจน มันจะค่อนข้างผิดพลาด แม้กระทั่งของ ททท. เคยเข้าไปดูเรื่องสมุนไพร เรื่องต้นไม้ เค้าจะเอากะเพราเป็นโหระพา โหระพาเป็นกะเพรา ฉะนั้นก็บอกว่า บางทีเด็กๆ จะเรียนกันเอง อย่างเช่น เขียนรายงานเรื่องนี้ เค้าก็ใส่เว็บ แล้วเด็กไปดึงมา เรายังไม่มีแหล่งข้อมูลที่ชัดเจน ฉะนั้นเชื่อถือไม่ได้ ...ก็เลยบอกว่าต้องกลั่นกรองจากสิ่งที่มี เราต้องเลือกว่าต้องเป็นของ

สถาบันไหน ไม่ใช่ว่าของใครก็ได้ บางทีอาจจะให้ข้อมูลเราผิด ... ถ้าเราหาอะไรไม่ได้จริงๆ สิ่งที่เราต้องใช้มากที่สุดก็คือหนังสืออ้างอิง"

เป็นที่น่าสังเกตว่าแหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตนี้ จะไม่มีการสอน หรือแนะนำเกี่ยวกับการพิจารณาชื่อโดเมน (Domain name) ที่น่าเชื่อถือมากนัก เพียงแต่ "ส่วนใหญ่จะแนะนำพวกเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ อย่างวิชาการ ก็จะทำให้เข้าไปตรงนั้นมากกว่า"

"...มีเว็บใหม่ๆ เกิดขึ้นเยอะ เราก็พยายามรวบรวมมาในแต่ละปี มาแนะนำเด็ก สมมติว่าจะหา(เรื่อง)นี้ นักเรียนควรจะไปดูที่เว็บนั้นเว็บนี้..."

"Domain name จะบอก(นักเรียน)ว่า ถ้าเป็นที่รู้จัก เว็บที่เป็นที่รู้จักกันอย่างพวก Yahoo พวก Google จะมีการปรับปรุงตลอดเวลา แต่ถ้าเป็นเว็บแปลกๆ ...นักเรียนก็ควรจะพิจารณาว่าควรจะคัดลอกมาหรือไม่...หรือพิจารณาความน่าเชื่อถือตรงนั้น...(ถ้าลึกลงไปถึงประเภท .com; .co.th) ... อ้อ ตรงนั้นก็ไม่ได้เน้น"

"ก็ไม่ได้บอกอะไรเท่าไร เพราะรู้สึกว่าเขาเก่งอยู่แล้ว... เราไม่ได้เน้นอะไร เพราะตามปกติอย่าง...เราๆนี่...รู้เด็กไม่ได้...ในเรื่องของการสืบค้น..."

"... ยังไม่ได้สอนให้ละเอียดขนาดนั้น...ก็บอกเขาว่า เว็บบางเว็บไม่สามารถจะให้ละเอียดได้เท่าหนังสือ คือจะบอกเขาเท่านี้ละ ว่าจะหนังสือหรือการเขียนรายงาน การเขียนอะไรก็ตาม ถ้าไม่มีการอ้างอิง มันจะทำให้...ข้อมูลของเราไม่ได้รับการเชื่อถือ ขาดความน่าเชื่อถือไป ...ส่วนใหญ่จะแนะนำ พวกเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ อย่างวิชาการ ก็จะทำให้เขาเข้าไปตรงนั้นมากกว่า"

"...แนะนำเด็กว่า สมมติว่าเราจะหาจากตรงนี้ นักเรียนควรจะไปดูที่เว็บนั้น เว็บนี้ ...เราบอกเด็กถึงประเภท แต่เด็กสมัยนี้เก่งกว่าครูเยอะ ต้องยอมรับเลยว่า...บางทีเราก็กไม่ทันเด็ก อันนี้ต้องบอกตามตรงเลย เรื่องคอมพิวเตอร์ ตอนนี้เด็กไปไกลกว่าเราเยอะ เล่น Hi5 อะไรกันหมด บางที...เราจะตามเด็กทันไหมนี่...จริงๆ ความรู้สึกบางที.....นี้ เราล้าหลังเกินไปหรือเปล่า...คือเดี๋ยวนี ถ้าเป็นเทคนิคทางด้านอย่างนี้ เราต้องถามเด็กแล้วละค่ะ ไม่ใช่เด็กถามครู ต้องยอมรับตรงนี้...เค้าเร็วกว่าเรา อันนี้คือความเป็นจริง"

4.5 ในกระบวนการสืบค้น จะไม่สอนในเรื่องวิธีการประเมินขั้นตอนการสืบค้นแต่ประการใด เพราะเป็นเรื่องที่ยากเกินไปสำหรับนักเรียน แต่จะใช้วิธีติดตาม ตรวจสอบเป็นระยะๆ หรือในลักษณะ "...พยายามดูเขาว่า เขาสืบค้นยังงัย แล้วได้ข้อมูลถูกไหม ตามที่เราต้องการไหม"

4.6 ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่รู้จักคำว่า "การรู้สารสนเทศ" และตระหนักดีว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังเห็นว่าเป็นทักษะที่นักเรียนจำเป็นต้องมีด้วย แต่ความเข้าใจต่อแนวคิดของการรู้สารสนเทศยังอยู่ในวงแคบ เพราะเข้าใจแต่เพียงว่าการรู้สารสนเทศเป็นเรื่องของการค้นหาสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต หรือการสามารถรู้จักสารสนเทศได้มากๆ เท่านั้น โดยให้ความเห็นไว้ว่า

"อย่างน้อยๆ การรู้สารสนเทศของนักเรียน ทำให้เขาสามารถที่จะมี เหมือนกับว่า เวลาทำรายงาน ทราบว่าจะต้องไปค้นที่ไหน อย่างไร มีวิธีการค้นคว้าอย่างถูกต้อง มีระเบียบแบบ

แผน คือบางคนรู้วิธีค้น เข้าไปในกูเกิ้ล แต่ลอกมาทั้งหมด ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์เรียบเรียง หรือว่าทำให้เรารู้สึกว่า เขาได้ไปค้นคว้ามาจริง ๆ หลายคนนะ...ที่แบบลอกมาทั้งเว็บเลย..."

"ถ้าในยุคนี้ก็จำเป็น และโดยเฉพาะเด็ก(ชื่อโรงเรียน) ส่วนมากก็จะเป็นเด็กเก่ง เพราะฉะนั้นในเรื่องของการรู้สารสนเทศ ถ้าเราให้(นักเรียน)รู้สารสนเทศถูกต้อง เช่นการประเมิน...ตามขั้นตอนของการรู้สารสนเทศ คือเด็กจะได้มีพื้นฐาน เพราะตรงนี้เด็ก 80% คือ ต้องเข้ามหลาย...จะได้มีพื้นฐานอยู่"

"...จำเป็นมากเพราะว่า...ไม่ว่าในชีวิตประจำวันหรือเรื่องเรียน... เพราะว่าส่วนมากคุณครูก็จะเปลี่ยนวิธีการสอน เดิมนี่ก็คือจะให้หัวข้ออะไรมากกว่า แล้วก็ให้ไปค้น เพราะฉะนั้นในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีในการค้นสารสนเทศเนี่ยจำเป็นกับการเรียนมาก ...แล้วก็เรื่องในชีวิตประจำวัน..."

"มีความสำคัญมาก ๆ เพราะว่าในปัจจุบันนักเรียนจะต้องใช้แหล่งสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อมาประกอบการเรียนการสอน ก็ต้องรู้จักใฝ่รู้ใฝ่เรียน... รู้จักการอ่าน เพื่อจะนำไปพัฒนาตนเองในเรื่องการเรียน"

"คิดว่าจำเป็นมากเลย ในตอนนี้ คือสารสนเทศ อาจารย์ก็ทราบว่ามันมีมากมายเลย ที่นี้การที่ให้เด็กได้รู้ ...ข้อมูลบางครั้งไม่ชัดเจน ทำให้เด็กอาจจะเข้าใจผิด ๆ ไปตลอดชีวิต เหมือนที่เราบออะไรบ้างอย่างมาผิด ๆ ตอนเด็ก ๆ แล้วการรู้สารสนเทศทำให้คนฉลาดขึ้น เป็นการพัฒนาทั้งตัวเอง และเป็นการพัฒนาชาติ"

อนึ่ง บรรณารักษ์บางคนเข้าใจผิดว่า "การรู้สารสนเทศ เป็นเสมือนวิชาหนึ่งที่นักเรียนต้องเรียน หรือเข้าใจว่า การรู้สารสนเทศ คือ การรู้จักสารสนเทศหรือข้อมูลต่าง ๆ เท่านั้น ดังตัวอย่างคำกล่าวที่ว่า

"คือเด็กที่เค้ารับรู้สารสนเทศได้ก่อนนี่นะครับ เค้าก็ได้เปรียบ"

"ที่จริงเด็กทุกคนน่าจะจะได้เรียนด้วยซ้ำ แต่ถามแล้วว่า ทำไมไม่ให้เด็กเรียน (ผู้บริหาร)ก็บอกว่าชั่วโมงไม่พอ และหลายคนก็บอกว่ามีสอนแล้วในวิชาภาษาไทย แต่ดูแล้วครูภาษาไทยเขาก็ไม่เข้าใจเรื่องนี้หรอก ก็ถามเด็ก หนูเรียนมาแล้วไม่ใช่เหรอ จำไม่ได้ แค่งานกิจกรรม หรือ การใช้พจนานุกรม หนูเรียนการใช้พจนานุกรมมาแล้วใช่ไหม เด็กก็ตอบไม่ได้ แต่ครู ๆ ก็บอกว่าสอนกันไปแล้ว..."

"คิดว่าจำเป็นมากเลย ในตอนนี้ คือสารสนเทศ ก็ทราบว่ามันมีมากมายเลย ที่นี้การที่ให้เด็กได้รู้ ที่เคยไปตอนแรกว่า เราให้ข้อมูลบางครั้งไม่ชัดเจน ทำให้เด็กอาจจะเข้าใจผิด ๆ ไปตลอดชีวิต เหมือนที่เราบออะไรบ้างอย่างมาผิด ๆ ตอนเด็ก ๆ นะ แล้วการรู้สารสนเทศทำให้คนฉลาดขึ้น เป็นการพัฒนาทั้งตัวเอง และเป็นการพัฒนาชาติ"

ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจว่า การที่จะสอนนักเรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศนั้น จะต้องกระทำเป็นกระบวนการอย่างมีขั้นตอน "คืออันนี้พูดจริง ๆ นะคะ เข้าใจแค่ว่า ถ้ารู้ตั้งแต่เด็ก ๆ แล้ว โตขึ้นนี่เขาก็จะเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ ไม่ได้ลึกซึ้งนึกถึงกระบวนการอะไรตรงนั้นนะคะ แต่ว่าตามความรู้สึกของเรา ถ้าเด็กเรียนรู้วิธีค้นคว้าที่ถูกต้อง เขาก็จะค้นคว้าไปเรื่อย ๆ ของเขา จนกว่าจะ

จบปริญญาเอก จะให้ข้อมูลเด็กตลอดเวลา นักเรียนเรียนวิชาของครู นักเรียนอย่าคิดว่าไม่สำคัญนะ ลูก เพราะว่านักเรียนจะต้องใช้ความรู้อันนี้ ไปพัฒนาตัวเอง ตั้งแต่เธอเรียน ม.1 ไปจนถึงใครที่เรียนสูงสุดของเธอ ให้ข้อมูลเขาแค่นี้ละคะ"

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องของ "การรู้สารสนเทศ" สรุปได้ว่า ครูบรรณารักษ์ยังไม่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ และกระบวนการการสอนการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาสภาพการสอนการใช้ห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร
- 2 เพื่อศึกษาบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร
- 3 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ และ ประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ และ ไม่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ แตกต่างกัน
2. ครูบรรณารักษ์ที่มีระยะเวลาการทำงาน ต่างกัน มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ แตกต่างกัน
3. ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด ต่างกัน มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เกรจซี และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) จากกลุ่มประชากรในแต่ละกลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวน 28 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 74 แห่ง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน 102 แห่ง ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างครูบรรณารักษ์จำนวน 102 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ประเด็นที่เป็นปัญหาหรือข้อสงสัยจากการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ทั้งนี้เพื่อการยืนยันผลที่ได้ให้ชัดเจน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครูบรรณารักษ์แบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 11 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัว สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การสอนวิชา/หรือเนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สภาพการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน สอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดที่เป็นทางการ (ประกอบด้วยชื่อรายวิชาที่สอน จำนวนคาบ/สัปดาห์ ระดับชั้นที่สอน และจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด) และไม่เป็นทางการ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบและเติมคำ

ตอนที่ 3 บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ เป็นแบบสอบถามที่สร้างตาม มาตรฐานการรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน คือ “Information Literacy Standards for Student Learning” ของ สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา แห่งสมาคมห้องสมุดอเมริกัน และ สมาคมเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (American Association of School Librarians, American Library Association and Association for Educational Communications and Technology) จำนวน 36 ข้อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ที่มีเป้าหมายเพื่อสอบถามประเด็นที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดในโรงเรียน โดยเน้นในเรื่องของการทำรายงานและการสืบค้นข้อมูล รวมทั้งปัญหาหรือข้อสงสัยที่ได้จากการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณจากการตอบแบบสอบถาม ภายใต้ข้อคำถามดังต่อไปนี้

- 1) วิชาการใช้ห้องสมุดที่สอนในปัจจุบัน สอนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง
- 2) การทำรายงานของนักเรียน ท่านได้ให้คำแนะนำแก่นักเรียนในเรื่องต่อไปนี้

อย่างไร

- 2.1) การกำหนดโครงเรื่องและขอบเขตของเรื่อง
- 2.2) การตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องทำรายงาน
- 3) ในการสืบค้นข้อมูล ท่านได้แนะนำนักเรียนในเรื่องต่อไปนี้
 - 3.1) การกำหนดคำค้น เช่น คำสำคัญ
 - 3.2) การกำหนดแหล่งที่ควรสืบค้นข้อมูล
- 4) เมื่อนักเรียนได้สารสนเทศมาแล้ว ท่านได้แนะนำวิธีการพิจารณาความ

น่าเชื่อถือของสารสนเทศอย่างไร

5.) ในกระบวนการสืบค้นสารสนเทศ ท่านได้สอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการประเมินขั้นตอนการสืบค้นและผลการสืบค้น หรือไม่ อย่างไร

- 6) ท่านคิดว่า "การรู้สารสนเทศ" มีความจำเป็นต่อนักเรียนหรือไม่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมซองผนึก แสตมป์เพื่อการส่งคืนทางไปรษณีย์ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 2550 และได้ทวงถามไป 2 ครั้งคือในวันที่ 16 ตุลาคม 2550 และ 21 พฤศจิกายน 2550 ได้รับแบบสอบถามฉบับ

สุดท้ายเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2550 รวมได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์คืนมาทั้งสิ้น 102 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ส่วนการสัมภาษณ์นั้น คณะผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์ ในระหว่างวันที่ 28 มกราคม-13 กุมภาพันธ์ 2551 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ได้ทำการสัมภาษณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 11 คน

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่และให้คะแนนตามเกณฑ์ จากนั้นดำเนินการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window ดังนี้

4.1 หาค่าร้อยละข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 หาค่าร้อยละสภาพการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน

4.3 เปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ จำแนกตามตัวแปร วุฒิ การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ โดยใช้สถิติ t-test

4.4 เปรียบเทียบบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ จำแนกตามตัวแปร ระยะเวลาการทำงาน และประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้สถิติ F-test หากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการ LSD (Least Significant Difference)

สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จะนำมาถอดเทปบันทึกเสียง ทำการสรุปเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ และนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 93.14) ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 80.39) มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ 78.43) และมีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 65.69)

2. ประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด พบว่า ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมากกว่า 10 ปี โดยสอนใน 3 ลักษณะ คือ สอนหรือแนะนำเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการ (ร้อยละ 54.90) รองลงมาคือ สอนเป็นรายวิชาที่กำหนดขึ้นเอง (ร้อยละ 42.16) และสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในอดีต (ร้อยละ 37.25) ส่วนการสอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครูในรายวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ (ร้อยละ 42.16)

3. สภาพการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน พบว่า

3.1 ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะสอนในรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (ร้อยละ 67.60) รองลงมาคือสอนอย่างเป็นทางการอย่างเดียว (ร้อยละ 21.60)

3.2 การสอนการใช้ห้องสมุดอย่างเป็นทางการนั้น ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93.41) จะจัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะตามหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง

3.3 รายวิชาที่สอนอย่างเป็นทางการที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองโดยเฉพาะนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดไว้เพียง 1 รายวิชา (ร้อยละ 65.94) โดยส่วนใหญ่จะสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 63.74) และมีจำนวนคาบ 1 คาบ/สัปดาห์ (ร้อยละ 87.91)

3.4 ลักษณะการสอนการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการนั้น กิจกรรมที่ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จัดคือ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และวิธีการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด (ร้อยละ 88.75) รองลงมาคือ จัดปฐมนิเทศ (ร้อยละ 86.25) และนำชมห้องสมุด (ร้อยละ 81.25)

4. บทบาทในการสอนการสอนการรู้สารสนเทศ พบว่า ครูบรรณารักษ์มีบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.82$) และด้านการรู้สารสนเทศ ($\bar{X} = 3.73$)

5. ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ พบว่าครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีและไม่มียุติการศึกษาระดับปริญญาตรี มีบทบาทของระดับการปฏิบัติในการสอนให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์มีบทบาทมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรู้สารสนเทศ และด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์มีบทบาทมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์เช่นกัน ส่วนด้านการรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน พบว่า ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีระยะเวลาการทำงานต่างกัน มีบทบาทต่อการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศ ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด พบว่า ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุดต่างกัน มีบทบาทต่อการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการรับผิดชอบต่อสังคม โดยครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนฯ มาก มีบทบาทต่อการสอนการรู้สารสนเทศ ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม มากกว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนฯ ปานกลาง

8. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า

8.1 เนื้อหาของรายวิชาที่เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดจะกำหนดไว้คล้ายคลึงกัน แต่จะสอนเน้นในเรื่องการค้นหาสารสนเทศ การทำรายงานและการเขียนบรรณานุกรม

8.2 การทำรายงานของนักเรียน พบว่าไม่ได้มีการสอนการกำหนดโครงเรื่องหรือขอบเขตของรายงานอย่างเป็นระบบ เป็นเพียงแต่ให้นักเรียนทำโครงเรื่องมาให้ดู จากนั้นบรรณารักษ์ก็จะแนะนำการเขียนโครงเรื่องที่เหมาะสมให้ หัวข้อเรื่องรายงานจะมี 2 ลักษณะ คือ บรรณารักษ์กำหนดหัวข้อเรื่องให้กับนักเรียน และให้นักเรียนเลือกหัวข้อเรื่องเองตามความสนใจ รูปแบบรายงานมี 2 ลักษณะคือ ทำเพียงโครงร่างรายงาน และทำเป็นรายงานที่มีเนื้อหาด้วย และไม่มีการสอนการตั้งคำถาม "ความต้องการสารสนเทศ" เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องทำรายงาน ทั้งนี้โดยมีเหตุผลว่า นักเรียนที่สอนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กระดับนี้

8.3 การค้นหาสารสนเทศ เป็นหัวข้อที่บรรณารักษ์จะเน้นมากกว่าหัวข้ออื่น โดยจะสอนใน 3 ลักษณะ คือ 1) การค้นหาสารสนเทศในห้องสมุดโดยใช้ บัตรรายการ หรือ โอแพก 2) การค้นหาสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ไว้เว็บ ซึ่งในกรณีนี้บางแห่งจะสอนอย่างเป็นระบบคือสอนให้รู้จัก Search engines การกำหนดคำค้นและเทคนิคการค้นเช่น ตรรกะบูล เป็นต้น อย่างไรก็ตามบางแห่งจะเพียงแต่แนะนำให้ไปค้นทางอินเทอร์เน็ต โดยไม่ได้แนะนำเรื่องคำค้นและเทคนิคการค้นรวมทั้ง Search engines 3) การค้นหาสารสนเทศจากแหล่งภายนอก เช่น หอสมุดแห่งชาติ TK Park และสถานที่ที่เป็นแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิ เช่นตลาด ชุมชน เป็นต้น

8.4 มีการสอนการพิจารณาความน่าเชื่อถือของสารสนเทศที่ค้นได้ แต่จะไม่สอนในเชิงของการใช้เกณฑ์ในการพิจารณา

8.5 ในกระบวนการสืบค้น จะไม่สอนในเรื่องวิธีการประเมินขั้นตอนการสืบค้น เพราะเป็นเรื่องที่ยากเกินไปสำหรับนักเรียน แต่จะใช้วิธีติดตาม ตรวจสอบเป็นระยะๆ

8.6 บรรณารักษ์ส่วนใหญ่รู้จักคำว่า "การรู้สารสนเทศ" และเห็นว่ามีความสำคัญสำหรับยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังเห็นว่าเป็นทักษะที่นักเรียนจำเป็นต้องมีด้วย แต่ความเข้าใจต่อแนวคิดและแนวปฏิบัติในการสอนการรู้สารสนเทศยังอยู่ในวงแคบ เพราะเข้าใจแต่เพียงว่าการรู้สารสนเทศเป็นเรื่องของความสามารถในการค้นหาสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต หรือการมีความรู้ในเรื่องต่างๆ มากกว่าคนอื่นๆ นอกจากนั้นยังเข้าใจผิดว่า "การรู้สารสนเทศ" เป็นเสมือนวิชาหนึ่งที่นักเรียนต้องเรียน แต่ไม่เข้าใจว่าการที่จะสอนนักเรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศได้นั้น จะต้องกระทำเป็นกระบวนการอย่างมีขั้นตอน และควรจะบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่ขอนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน

จากผลการวิจัยพบว่า ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ จัดสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดทั้ง 2 รูปแบบคือ แบบที่เป็นทางการ และแบบที่ไม่เป็นทางการ สำหรับแบบที่เป็นทางการนั้นจะจัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 ระบุให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545: 12) ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนแต่ละแห่งจะกำหนดหลักสูตรขึ้นเอง ตามที่แต่ละโรงเรียนจะเห็นสมควร สำหรับรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดก็เช่นกัน ซึ่งแม้ว่าจะมีเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน แต่รายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อจะไม่เหมือนกัน ดังที่เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์ผู้หนึ่งที่กล่าวว่า "...เราเน้น 3 เรื่องหลักๆ เรื่องที่หนึ่งก็คือความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด เรื่องที่สองคือการอ่านหนังสือและรู้จักบันทึกได้ และเรื่องที่สาม ก็คือการเขียนรายงานเบื้องต้น..." ในขณะที่ครูบรรณารักษ์บางคนจะสอนลึกลงไปในเรื่องการสืบค้นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตโดยใช้โปรแกรมค้นหา ดังคำกล่าวที่ว่า "...จะหนักไปที่ Google ตัวเดียว...สอนอย่างไรที่(นักเรียน)จะ search ข้อมูลออกมาได้น้อยที่สุด ไม่ใช่ออกมาเป็นล้านๆ สืบล้นอะไรอย่างนี้..." และที่น่าเป็นห่วงมากขึ้นไปอีกก็คือครูบรรณารักษ์บางคนไม่มีความสันทัดหรือความชำนาญในการสืบค้นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต ดังคำกล่าวที่ว่า "...เด็กสมัยนี้เก่งกว่าครูเยอะ ต้องยอมรับเลยว่า...บางที่เราก็ก็นั่นเด็ก อันนี้ต้องบอกตามตรงเลย เรื่องคอมพิวเตอร์ ตอนนี้เด็กไปไกลกว่าเราเยอะ...จริง ๆ ความรู้สึกบางที...นี้ เราล้าหลังเกินไปหรือเปล่า...คือเดี๋ยวนี้ถ้าเป็นเทคนิคทางด้านอย่างนี้ เราต้องถามเด็กแล้วนะค่ะ ไม่ใช่เด็กถามครู ต้องยอมรับตรงนี้...เค้าเร็วกว่าเรา อันนี้คือความเป็นจริง"

ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสังคมแห่งสารสนเทศ ผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าจำเป็นต้องมีทักษะทางสารสนเทศ หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า "การรู้สารสนเทศ" บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศจะต้องมีความสามารถที่จะตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศของตน และมีความสามารถในการกำหนดที่อยู่ (Locate) ประเมิน และใช้สารสนเทศที่ต้องการนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับองค์ประกอบที่สำคัญของการรู้สารสนเทศมีอยู่ 2 ประการคือ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และการใช้ห้องสมุด ฉะนั้น บรรณารักษ์ในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางสารสนเทศจึงมีบทบาทอย่างมากต่อการเรียนรู้ "การรู้สารสนเทศ" ของนักเรียนนักศึกษา เป็นอย่างมาก และมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของนักเรียนนักศึกษาให้มีทักษะทางสารสนเทศ (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. 2548: 21, 27, 32) จากความสำคัญของการรู้สารสนเทศดังที่กล่าว จึงทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาบางแห่งได้กำหนดชื่อรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดว่า "ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ" แต่ส่วนใหญ่จะใช้ชื่อว่า "การใช้ห้องสมุด" เป็นสำคัญ แต่ไม่ว่าจะใช้ชื่อว่าอย่างไร เนื้อหาสำคัญที่ต้องสอนก็คือ การสืบค้น การประเมิน และการใช้สารสนเทศ ซึ่งประเด็นหลังนี้สามารถตีความไปถึงเรื่องการเขียนรายงานและการเขียนบรรณานุกรมที่สอนอยู่ได้ เพราะฉะนั้นประเด็นที่ดูจะมีปัญหาอย่างมากก็คือ การสืบค้น หรือ การค้นหาสารสนเทศ โดยเฉพาะ

การค้นหาสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต เพราะครูบรรณารักษ์ไม่คุ้นเคยและไม่มีความชำนาญด้านที่อธิบายไว้แต่ต้น

ประเด็นสุดท้ายที่ขออธิบาย คือ ความรู้เกี่ยวกับ "การรู้สารสนเทศ" ของครูบรรณารักษ์ กล่าวคือ ผู้ที่รู้สารสนเทศคือบุคคลที่ "รู้ถึงวิธีการเรียน" (Learned how to learn) โดยจะต้องมีความสามารถ 7 ประการคือ (สุพรรณ ส่องแสงจันทร์. 2548: 24; อ้างอิงจาก Doyle. 1994)

1) ตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์เป็นรากฐานของการตัดสินใจที่ชาญฉลาด

2) ตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ

3) สามารถกำหนดคำถามบนพื้นฐานของความต้องการสารสนเทศได้

4) สามารถกำหนดแหล่งสารสนเทศที่เหมาะสมได้

5) พัฒนากลวิธีการสืบค้นสารสนเทศได้ตามที่ต้องการ

6) สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศต่างๆ ได้ รวมทั้งที่เป็นคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอื่นๆ

7) สามารถประเมินสารสนเทศได้

8) สามารถจัดระบบสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติได้

9) สามารถบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับองค์ความรู้เดิมได้

10) สามารถใช้สารสนเทศในกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้

แต่จากการสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์สรุปได้ว่า ครูบรรณารักษ์ไม่เข้าใจถึงหลักการของการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้ โดยเข้าใจแต่เพียงว่า ผู้ที่รู้สารสนเทศคือผู้ที่สามารถค้นหาสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตได้ และรู้จักสารสนเทศมากมาย ดังคำกล่าวที่ว่า

"...จำเป็นมากเพราะว่า...ไม่ว่าในชีวิตประจำวันหรือเรื่องเรียน... เพราะส่วนมากคุณครูก็จะเปลี่ยนวิธีการสอน เดิมนั้นก็จะให้หัดอะไรมากกว่า แล้วก็ให้ไปค้น เพราะฉะนั้นในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีในการค้นหาสารสนเทศเนี่ยจำเป็นกับการเรียนมาก...แล้วก็เรื่องในชีวิตประจำวัน..."

"มีความสำคัญมาก ๆ เพราะว่าในปัจจุบันนักเรียนจะต้องใช้แหล่งสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อมาประกอบการเรียนการสอน ก็ต้องรู้จักใฝ่รู้ใฝ่เรียน... รู้จักรักการอ่าน เพื่อจะนำไปพัฒนาตนเองในเรื่องการเรียน"

จากที่ได้อธิบายมาแต่ต้น สามารถสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข 4 ประการ ดังนี้

1. มีความล้าสมัยในเนื้อหาและการเน้นเนื้อหาในรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด
2. เนื้อหาที่สอนไม่ได้มีเป้าหมายในการเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศ

3. ครูบรรณารักษ์ไม่มีความสันทัด หรือความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาสารสนเทศ

4. ครูบรรณารักษ์ยังไม่มีความเข้าใจถึงหลักการของ "การรู้สารสนเทศ" อย่างถ่องแท้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549: 41)

2. บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์

2.1 บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ จากแบบสอบถาม

บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน คือ "Information Literacy Standards for Student Learning" ของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา ภายใต้ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน และสมาคมเพื่อการสื่อสารและเทคโนโลยีการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ครูบรรณารักษ์มีบทบาททั้งโดยรวม และรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการรู้สารสนเทศ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ในระดับมากทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

1) คำว่า "บทบาท" ที่นิยามไว้ในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมทั้งในเรื่องการสอน และการให้คำแนะนำ เพราะฉะนั้น ครูบรรณารักษ์ซึ่งมีหน้าที่ในการสอน หรือการให้คำแนะนำ หรือทั้งสองอย่าง จึงประเมินตนเองว่ามีบทบาทในระดับมาก

2) ด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ การใช้ห้องสมุด และ การใช้คอมพิวเตอร์ นั้น องค์ประกอบแรกถือได้ว่าเป็นหน้าที่โดยตรงที่ปฏิบัติอยู่แล้วเป็นประจำ ทั้งในด้านการสอนและการให้คำแนะนำ ส่วนองค์ประกอบที่สอง ถึงแม้ว่าครูบรรณารักษ์จะไม่สามารถที่จะสอนได้ แต่ก็สามารถให้คำแนะนำได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าบทบาทด้านนี้จะไม่เป็นไปตามหลักการของการรู้สารสนเทศก็ตาม แต่ครูบรรณารักษ์ก็คิดว่าตนเองได้มีบทบาทอย่างมาก อย่างเช่น "การกำหนดหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษา" ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์ก็พบว่า ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้กำหนดหัวข้อเรื่องให้กับนักเรียน หรือถ้าให้นักเรียนเลือกหัวข้อเรื่องเอง ครูบรรณารักษ์ก็จะทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบ ซึ่งเท่ากับว่ามีบทบาทส่วนนี้ในระดับมากเช่นกัน มีเพียง 3 ข้อที่ครูบรรณารักษ์คิดว่ามีบทบาทในระดับปานกลาง คือ

2.1) "การให้รู้จักตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษา" ซึ่งครูบรรณารักษ์กล่าวว่า "... จะไม่เน้นเรื่องตั้งคำถาม เพราะว่าในวิชาของเรา เราอยากปูพื้นฐานในเรื่องของการเขียนรายงานเบื้องต้น เพื่อเวลาเขาเข้าไป ม. 2, ม. 3, ม. 4 ในวิชาอื่นที่ส่งรายงาน จะได้มีพื้นฐานตรงนี้ จะได้ทำรายงาน(อย่าง)ถูกต้อง" และ "(การ)ตั้งคำถามในเรื่องที่อยากจะทราบ ...ให้ (นักเรียน)คิดเองว่า อยากได้อะไร ...และให้เพื่อนช่วยกันสอน จะเป็นลักษณะนี้มากกว่า สมมติว่าเธอสนใจเรื่องอะไร เธออยากรู้เรื่องอะไร และลองใส่คำค้นดูสิว่าได้อะไรมา ตรงกับที่เธอต้องการไหม จะเป็นลักษณะนี้นั้นมากกว่า"

2.2) "การกำหนดคำค้น (เช่น คำสำคัญ คำพ้อง) ซึ่งครูบรรณารักษ์กล่าวว่า "ถ้าพูดจริงๆ แล้ว ไม่เน้น แต่เราจะสอนว่าถ้าเราค้นด้วยคำอะไร ก็ไปเลือกเขตข้อมูลนั้น แล้วก็ถ้าไม่

แน่ใจจริง ๆ ...ก็ไปใช้... ค้นคำไม่เต็มก็ได้ แต่ใส่เครื่องหมาย \$ โปรแกรม...ไปค้นในทุกเขตข้อมูล รายการจะออกมาเยอะมาก แล้วก็ให้เลือกข้อมูลเอาที่เราต้องการ" หรือ "...ไม่ได้สอน เพราะถ้าจริง ๆ แล้วบางทีเรื่องที่จะเกี่ยวข้องมันสามารถจะกำหนดคำได้ เพราะอย่างในโรงเรียนนี้ ข้อมูลยังไม่มากนัก ก็อาจจะยังไม่สำคัญ..." และ "... คือผมจะ...ใช้วิธีให้(นักเรียน)ค้นตามคำที่ต้องการ (คำที่รู้จัก) คือหมายความว่าอยากค้นคำว่าอะไรก็ให้ search เข้าไป ...แต่บางครั้งก็บอกว่าไม่มี ถ้าไม่มีเราก็หาคำใกล้เคียงหรือว่าหาคำที่ใกล้เคียงๆ กัน... เด็กๆ เค้าจะบอกว่าบางทีก็ไม่เจออะไร...(แต่ไม่ได้พูดถึงวิธีการกำหนดคำสำคัญ)"

2.3) "การพิจารณาสารสนเทศว่าเป็นข้อเท็จจริง หรือเป็นความคิดเห็น" ในเรื่องนี้ ครูบรรณารักษ์จะสอนแต่เพียงความน่าเชื่อถือของสารสนเทศเท่านั้น ดังคำกล่าวที่ว่า "...เรามีเนื้อหาเลยเรื่องข้อมูลสารสนเทศ การเปรียบเทียบข้อมูลที่ดีแล้ววิธีการที่จะนำเสนอข้อมูล เราสอนเลยรวมทั้งเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ เราสอนตรงนั้นเยอะมาก ...ช่วงแรกๆ ก็คืออย่างเปรียบเทียบข้อมูลจากข่าวหนังสือพิมพ์ เอามาเปรียบเทียบข่าว แล้วก็เอามานำเสนอว่า จากข่าวที่ไปค้นหา...เนื้อหาจริง ๆ มันน่าจะเป็นยังไง เราจะสอนตรงนั้น" และ "สอน แต่อยู่ในหัวข้อของการประเมินสารสนเทศ ซึ่งจะบอก จะอธิบายให้(นักเรียน)ฟัง แล้วก็เปรียบเทียบให้(นักเรียน)ฟังว่า ข้อมูลที่...ได้มา จากแหล่งไหนน่าเชื่อถือ แหล่งไหนไม่น่าเชื่อถือ การได้ข้อมูลที่ได้มาจาก Blog หรือว่าการได้ข้อมูลสถาบันที่เป็นหน่วยงานสถานศึกษาโดยตรงมันจะน่าเชื่อถือมากกว่า ข้อมูลเหล่านี้เราต้องพิจารณา ดู และก็ดูเวลา ดูผู้เขียน ดูอะไรอย่างนี้ เราจะสอน เราจะบอกให้(นักเรียน)ดูว่า เชื่อถือได้ไหมทันสมัยไหม มีความถูกต้องไหม คือมีเกณฑ์"

อนึ่ง จากงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: 42) พบว่า ครูบรรณารักษ์มีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุดโรงเรียน หรือการรู้สารสนเทศ ได้แก่ ความสามารถในการระบุแหล่งข่าวสาร การเข้าถึง การเลือก และการใช้ข่าวสาร รวมทั้งความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการดำเนินการดำเนินกิจกรรมที่กล่าวอย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม เพราะฉะนั้นการที่ครูบรรณารักษ์คิดว่าตนเองได้มีบทบาทต่อการรู้สารสนเทศในระดับมาก จึงอาจเป็นเพราะครูบรรณารักษ์ได้ยึดถือเอาองค์ประกอบดังกล่าวเป็นจุดเน้นในการสอนหรือให้คำแนะนำแก่นักเรียน

3) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านการรับผิดชอบต่อสังคม จากการวิจัยพบว่าครูบรรณารักษ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากทั้ง 2 ด้าน เรื่องนี้หากจะพิจารณาตามความเป็นจริงจะพบว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของครูเช่นกัน หรือหากจะพิจารณาจาก " มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ" มาตรฐานที่ 1 ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยมีตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ 2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม 3) ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว 4) ทักษะทางสังคม และ 5) คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. 2549: 281-282) จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่ครูทุกคนจะต้องยึดถือและปฏิบัติ โดยการอบรม

สั่งสอนนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามมาตรฐาน และหากพิจารณาไปถึงข้อคำถามก็จะพบว่าทุกข้อมุ่งไปที่การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อสังคม กล่าวโดยสรุปได้ว่า บทบาททั้ง 2 ด้านนี้เป็นภาระหน้าที่ของครูที่จะต้องกระทำอยู่แล้ว ครูบรรณารักษ์จึงเห็นว่าตนเองมีบทบาทในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลเลียมส์ และ วาเวลล์ (Williams; & Wavell. 2006: Online) ที่พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่า การที่นักเรียนจะได้ชื่อเป็นผู้รู้สารสนเทศได้นั้น คุณสมบัติประการหนึ่งที่จะต้องมีย่อมจะต้องรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2 บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ จากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์สรุปได้ว่า ครูบรรณารักษ์เห็นความสำคัญของการรู้สารสนเทศ แต่ไม่เข้าใจถึงหลักการของการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้ โดยเข้าใจแต่เพียงว่าผู้ที่รู้สารสนเทศคือผู้ที่สามารถค้นหาสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตได้ และรู้จักสารสนเทศมากมาย ดังคำกล่าวที่ว่า

"...จำเป็นมากเพราะว่า...ไม่ว่าในชีวิตประจำวันหรือเรื่องเรียน... เพราะว่าส่วนมาก คุณครูก็จะเปลี่ยนวิธีการสอน เดี่ยวนี้ก็คือจะให้หัวข้ออะไรมากกว่า แล้วก็ให้ไปค้น เพราะฉะนั้นในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีในการค้นหาสารสนเทศเนี่ยจำเป็นกับการเรียนมาก ...แล้วก็เรื่องของชีวิตประจำวัน..."

"มีความสำคัญมาก ๆ เพราะว่าในปัจจุบันนักเรียนจะต้องใช้แหล่งสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อมาประกอบการเรียนการสอน ก็ต้องรู้จักใฝ่รู้ใฝ่เรียน... รู้จักการอ่าน เพื่อจะนำไปพัฒนาตนเองในเรื่องการเรียน"

ครูบรรณารักษ์ไม่เข้าใจว่า การที่จะสอนให้นักเรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศได้นั้น จะต้องดำเนินการสอนเป็นกระบวนการอย่างมีขั้นตอน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

"คืออันนี้พูดจริง ๆ นะคะ เข้าใจแล้วว่า ถ้ารู้ตั้งแต่เด็ก ๆ แล้ว โตขึ้นนี้เขาก็จะเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ ไม่ได้ลึกซึ้งนึกถึงกระบวนการอะไรตรงนั้นนะคะ แต่ว่าตามความรู้สึกของเรา ถ้าเด็กเรียนรู้วิธีค้นคว้าที่ถูกต้อง เขาก็จะค้นคว้าไปเรื่อย ๆ ของเขา จนกว่าจะจบปริญญาเอก จะให้ข้อมูลเด็กตลอดเวลา นักเรียนเรียนวิชาของครู นักเรียนอย่าคิดว่าไม่สำคัญนะลูก เพราะว่านักเรียนจะต้องใช้ความรู้อันนี้ ไปพัฒนาตัวเอง ตั้งแต่เธอเรียน ม.1 ไปจนถึงใครที่เรียนสูงสุดของเธอ ให้ข้อมูลเขาแค่นี้คะ"

เพราะฉะนั้น จากการสัมภาษณ์ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ครูบรรณารักษ์ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และกระบวนการการสอนการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: 41) ที่พบว่า ครูบรรณารักษ์และครูผู้สอนส่วนใหญ่ ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด หรือ การรู้สารสนเทศ เลย ผู้ที่รู้เกี่ยวกับเรื่องนี้มีน้อยกว่าร้อยละ 10 โดยศึกษาด้วยตนเอง

3. การเปรียบเทียบบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

3.1 ครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์มีบทบาทต่อการสอนการรู้สารสนเทศโดยรวม สูงกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เรื่องของการรู้สารสนเทศ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทักษะการใช้ห้องสมุด การค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ เป็นเรื่องที่ครูบรรณารักษ์มีประสบการณ์ตรงทั้งจากการเรียน การอบรม และการปฏิบัติในงานในห้องสมุด จึงย่อมมีความชำนาญมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวตรี พิทยารพพิทักษ์ (2542: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มีปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโดยรวมและเป็นรายด้านมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของอุษณีย์ ศรีสารคาม (2541: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2540 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักเรียนมีทัศนะต่อภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่ภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์อยู่ในระดับมาก แต่ภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับในด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่พบว่าครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์มีบทบาทสูงกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์นั้น อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศทั้งสิ้น เช่น การพิจารณาความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และความทันสมัยของสารสนเทศ หรือการคัดเลือกสารสนเทศมาใช้ การจัดลำดับเนื้อหาสารสนเทศให้เหมาะสม และการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าเหล่านี้ เป็นเรื่องที่อยู่ในประเด็นของการรู้สารสนเทศทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะการรู้สารสนเทศนั้นนอกจากจะมุ่งในเรื่องของการเข้าถึงสารสนเทศแล้ว ยังมุ่งเน้นในเรื่องของการประเมินคุณค่าของสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศ คือการเรียบเรียงและนำเสนอสารสนเทศหรือผลการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบต่างๆ ด้วย ซึ่งประเด็นต่างๆ เหล่านี้ ครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ย่อมมีความรู้ความชำนาญมากกว่า จึงส่งผลให้ครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ มีบทบาทสูงกว่าครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์

ส่วนในด้านการรับผิดชอบต่อสังคมที่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้น อาจเป็นเพราะว่า ครูบรรณารักษ์ทุกคนไม่ว่าจะมีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ หรือไม่วุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ต่างต้องปฏิบัติหน้าที่ “ครู” ด้วยกันทุกคน คือ นอกจากจะสอนในเรื่องวิชาการแล้ว ยังมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสอนนักเรียนให้เป็นคนดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพราะฉะนั้น ครูบรรณารักษ์ทุกคนที่มี และไม่มีวุฒิการศึกษาทาง

บรรณารักษศาสตร์ จึงแสดงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบไปในทิศทางเดียวกัน หรือลักษณะเดียวกัน โดยเน้นการมีหรือไม่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ จึงไม่ส่งผลต่อบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์

3.2 ครูบรรณารักษ์ที่มี ระยะเวลาการทำงาน และประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุดแตกต่างกัน มีบทบาทต่อการสอนการรู้สารสนเทศโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

1) นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรซึ่งแต่เดิมถูกกำหนดจากส่วนกลางได้เปลี่ยนมาเป็นการกำหนดโดยสถานศึกษา โดยในมาตรา 27 ระบุให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545: 12) โรงเรียนต่างๆ จึงได้กำหนดรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดขึ้นเอง แต่จะต้องไปอิงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามที่จะเป็นไปได้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ฯลฯ และจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ดังคำกล่าวของครูบรรณารักษ์ที่ว่า "...หลักสูตร...เราจะปรับไปเรื่อย ๆ ...คือจะดูจากภาษาไทยว่าเขายังขาดอะไร เราก็จะปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ" หรือที่กล่าวว่า "...พยายามไฟท์วิชานี้เข้าไปในหลักสูตร เพราะแต่ก่อนไม่มีวิชานี้ในหลักสูตร..." หรือ "...พอปี 2542 เรามีโอกาสที่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ... เราเลยขอบรรจุอยู่ในกลุ่มการงานอาชีพ แล้วทีนี้เราก็ดึงเอา...สาระที่ 4 ของกลุ่มการงานอาชีพ...เรื่องของ...ข้อมูลข่าวสาร ... เราก็เลือกตรงนี้ ... คือสาระของหลักสูตร...ผนวกกับวัตถุประสงค์ของเรา ..."

จากการที่ครูบรรณารักษ์จะต้องพยายามหาช่องทางเพื่อเปิดสอนวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด จึงอาจส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดเนื้อหาให้คงที่ได้ หรือจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหาวิชาบ่อยครั้ง ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเทคโนโลยี ดังเช่นที่ครูบรรณารักษ์กล่าวว่า "... สมัยก่อนเราจะสอน (search engine) หลายตัว...แต่ตอนหลังรู้สึกว่าจะไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากพฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่ Google ...ตอนหลังก็เลยมุ่งไปที่ Google ตัวเดียว..." เพราะฉะนั้น ครูบรรณารักษ์ที่สอนไม่ว่าจะมีประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุดมากน้อยเพียงใดก็ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ (ธมลวรรณ หลิมวงศ์: 2550: สัมภาษณ์) ระยะเวลาการทำงาน และประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด จึงอาจไม่ส่งผลต่อบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรักษ์ แฉงยุบล (2545: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการศึกษาระดับและปัจจัยในการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

2) จากการที่ครูบรรณารักษ์มีบทบาททั้งโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้าน

การรู้สารสนเทศ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ในระดับมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า ครูบรรณารักษ์ทุกคนไม่ว่าจะมี ระยะเวลาการทำงาน หรือประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด มากน้อยต่างกันเพียงใด ต่างก็แสดงบทบาทหน้าที่ไปในทิศทางเดียวกัน หรือลักษณะเดียวกัน ดังนั้น ระยะเวลาการทำงาน และประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุด จึงไม่ส่งผลต่อบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนการใช้ห้องสมุดแตกต่างกัน มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศในด้านการรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน โดยครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนมาก มีบทบาทสูงกว่าครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนมาก คือครูผู้สูงอายุ และมีระยะเวลาการทำงานมานาน มีประสบการณ์ในชีวิตสูง ย่อมเข้าใจถึงสัจธรรมแห่งชีวิตและสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้ส่งผลไปถึงเนื้อหาสาระในการสอนด้วย ดังนั้น ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนมาก จึงมีบทบาทการสอนด้านการรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ปานกลาง แต่สำหรับครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนน้อย ซึ่งไม่พบความแตกต่างนั้นอาจเป็นเพราะ ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนน้อยนี้ คือครูบรรณารักษ์ที่มีอายุน้อย ซึ่งจะมีความตื่นตัว กระฉับกระเฉง มีไฟของการทำงานสูง ในขณะเดียวกันก็พยายามเรียนรู้เรื่องต่างๆ จากครูผู้มีประสบการณ์สูง และนำไปใช้ในการสอน ดังนั้น โดยเหตุผลที่กล่าวจึงส่งผลให้ครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนน้อย มีบทบาทการสอนด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ไม่แตกต่างไปจากครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์การสอนมาก

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

เนื่องจาก “การรู้สารสนเทศ” เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูบรรณารักษ์ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้ เพราะฉะนั้นจึงขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดเป็นนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนการสอนการรู้สารสนเทศในโรงเรียน โดยให้ครูบรรณารักษ์ ได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและกระบวนการสอนการรู้สารสนเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1, 2 และ 3 กรุงเทพมหานคร

เนื่องจากเหตุผลโดยนัยเดียวกันกับข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1, 2 และ 3 ของกรุงเทพมหานคร ควรประสานร่วมมือกัน พิจารณาริเริ่ม และสนับสนุน การดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. จัดประชุมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 3 เขต โดยให้บรรณารักษ์ได้ประชุมร่วมกัน เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับ

1.1 การกำหนดหลักการหรือแนวคิดเกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุด และการรู้สารสนเทศ ในโรงเรียน

1.2 ร่วมกันกำหนดคุณลักษณะของนักเรียน ที่จะได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้การสอนมีเป้าหมายเดียวกัน

1.3 ร่วมกันกำหนดเนื้อหาวิชาการใช้ห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนทุกโรงเรียน ได้รับประโยชน์ของการรู้สารสนเทศอย่างเท่าเทียมกัน

1.4 เพื่อกำหนดแนวทางความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุด และการรู้สารสนเทศ

2. ดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ / หรือสัมมนาทางวิชาการ เพื่อให้ความรู้กับบรรณารักษ์ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1 การรู้สารสนเทศ เพื่อให้บรรณารักษ์เข้าใจถึงหลักการของการรู้สารสนเทศ และสามารถนำหลักการนี้ไปใช้สอน เพื่อให้การสอนสัมฤทธิ์ผลตามที่ประสงค์ และนักเรียนก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศอย่างแท้จริง

2.2 การใช้คอมพิวเตอร์ และเทคนิคการค้นหาสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตและเว็ลด์ไวด์เว็บ ทั้งนี้เพื่อให้บรรณารักษ์มีความรู้ และทักษะ เท่าทันกับนักเรียน เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ต รวมทั้งการค้นหาสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต และเว็ลด์ไวด์เว็บ ซึ่งจะช่วยให้บรรณารักษ์มีความมั่นใจที่จะสอน หรือแนะนำให้กับนักเรียนได้อย่างภาคภูมิใจ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย ที่เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตให้กับห้องสมุดอย่างพอเพียง เพื่อให้การเรียนการสอนการค้นหาสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตและเว็ลด์ไวด์เว็บ เกิดประสิทธิผล และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นมาตรฐานที่กำหนดโดยห้องสมุดโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย ฉะนั้นจึงควรมีการศึกษามโนทัศน์ (Concepts) ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับการองค์ประกอบการรู้สารสนเทศที่เหมาะสมกับนักเรียนไทย รวมทั้งคุณลักษณะของนักเรียนที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ เพื่อที่จะได้กำหนดเป็นมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทยต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงฯ.
- (2545). คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้: เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงฯ.
- จรงค์ แจ่มยุบล. (2545). การศึกษาระดับและปัจจัยในการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอน ของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การสอน สังคมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2550, จาก http://dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=36370
- จำลอง สุวรรณเรือง. (2532). สภาพการรู้หนังสือและการนำความรู้ด้านหนังสือไปใช้ในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ผ่านโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติในจังหวัด กากสินธุ์. ปรินทิพนิพนธ์ (กศ.ม.). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ชุตินา สัจจามันท์. (2544, กันยายน-ธันวาคม). การรู้สารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาคนไทยและสังคมไทย. สุขุทัยธรรมมาธิราช. 14(3): 50-63.
- ณิชนันท์ พลเวียงพล. (2543). องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดของนักเรียน มัธยมศึกษา โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2549, จาก http://thesis.tiac.or.th/result2t_with_AB.asp
- ดวงสุดา พิมพ์อึ้ง. (2546). การมีส่วนร่วมของครูบรรณารักษ์ในกระบวนการสอนของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาอิสระ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ทรงพันธ์ เจิมประยงค์. (2547, มกราคม-มิถุนายน). ห้องสมุดกับทักษะการเรียนรู้สารสนเทศ. วารสารห้องสมุด. 48(1): 16-30.
- ธมลวรรณ เกียรติก่อศิริ. (2544). การใช้บริการสืบค้นสารนิเทศด้วยคอมพิวเตอร์ ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย. ปรินทิพนิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ทมลวรรณ หลิมวงศ์. (2550, 6 กันยายน). สัมภาษณ์โดย สุวัฒน์ ส่องแสงจันทร์ ที่ ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนคริน-
ทรวิโรฒ
- ธีระยุทธ รัชชะ; และ ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์. (2548, มกราคม-มีนาคม). การจัดการกระบวนการเรียนรู้
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 2. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 11(1): 75-84.
- นนทนา เปือกม่ง. (2520). บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พยอม ยุวะสุต. (2541). การใช้ห้องสมุดและสารนิเทศของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย ในอำเภอเมือง เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้น
เมื่อ 13 ตุลาคม 2549, จาก http://thesis.tiac.or.th/result2t_with_AB.asp
- พรวิไล จรรย์สุกรินทร์. (2542). การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2549,
จาก http://thesis.tiac.or.th/result2t_with_AB.asp
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2549).
ใน รวมกฎหมายการศึกษา(ฉบับผู้ปฏิบัติ) เล่ม 1. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนากฎหมาย
การศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เฟื่องฟ้า จิววงษ์. (2542). การใช้เวลาในการปฏิบัติงานของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2549, จาก
http://thesis.tiac.or.th/result2t_with_AB.asp
- ภัทรพร จินตกานนท์; จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์; ทิพย์วัลย์ ตูลยะสุข. (2547, มกราคม-เมษายน).
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตปริมณฑล.
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. 22(1): 51-63.
- ยุวดี ดอกกรังกุล. (2550). การประเมินการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 ใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กาญจนบุรี:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- สนทยา สาลี. (2546). การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษสถาบันราชภัฏที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป. ปรินญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ กระต่ายทอง. (2545). ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การศึกษาวิทยาศาสตร์ (ชีววิทยา)). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2550, จาก http://dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=1162
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (2524). เอกสารประกอบคำบรรยายการอบรมห้องสมุดโรงเรียน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย หมวด การสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีใช้ห้องสมุด. กรุงเทพฯ: สมาคมฯ.
- สมาน ลอยฟ้า. (2545, เมษายน-มิถุนายน). การสอนการใช้ห้องสมุด : พัฒนาการและแนวโน้ม. วารสารห้องสมุด. 46(2): 20-30.
- สุนทรี เชียงว่อง. (2539). ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อการเปิดสอนรายวิชางานห้องสมุด. ปรินญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. (2548, ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548). การรู้สารสนเทศ : ความเข้าใจเพื่อการสอน. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 27(ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548): 21-35.
- สุอารยะ ภูป้าอ่าง. (2542). การแสวงหาสารนิเทศและการใช้สารนิเทศทางวิทยาศาสตร์ของอาจารย์วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 12 สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2550, จาก http://dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=65159
- สาวิตรี พิทยาธรพิทักษ์. (2542). ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2549, จาก http://thesis.tiac.or.th/result2t_with_AB.asp

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. โครงการพัฒนาการรู้ข่าวสารผ่านทางห้องสมุด
โรงเรียน (ประเทศไทย). (2549). รายงานผลการสำรวจข้อมูลการเรียนรู้ข่าวสาร
ผ่านทางห้องสมุดโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานยูเนสโก โดยความร่วมมือกับ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.
อุษณีย์ ศรีสารคาม. (2541). ภาพลักษณ์ของครูบรรณารักษ์ตามทัศนะของนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2540.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาสารคาม:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2549,
จาก http://thesis.tiac.or.th/result2t_with_AB.asp

Aalst, Jan van; et al. (2007). Exploring Information Literacy in Secondary Schools in
Hong Kong : A Case Study. *Library & Information Science Research*. 29:
533-552.

ALA see American Library Association

The ALA Glossary of Library and Information Science. (1983). Heartsill Young, editor.
Chicago: American Library Association.

American Library Association. (1994). *Information Literacy : Critical Skills for a Changing
World*. Retrieved October 11, 2006, from
http://www.ycp.edu/library/ifl/reserves/ala_infolit.html

American Library Association. Presidential Committee on Information Literacy. (1989).
Final Report. Retrieved October 11, 2006, from
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.html>

American Association of School Librarians; [and] Association for Educational
Communications and Technology. *Information Literacy Standards for Student
Learning: Standards and Indicators*. Retrieved March 26, 2007, from
http://www.ala.org/ala/aasl/aaslpfotools/informationpower/InformationLiteracyStandards_final.pdf

Association of College & Research Libraries. (2005). *Information Literacy Competency
Standards for Higher Education*. Retrieved March 26, 2007, from
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.html>

Behrens, Shirley J. (1994, July). A Conceptual Analysis and Historical Overview of
Information Literacy. *College & Research Libraries*. 55(4) : 330-322.

- Bleakley, Ann; & Carrigan, Jackie L. (1996). *Resource-Based Learning Activities : Informationm Literacy for High School Students*. Retreived September 27, 2006, from <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=0&did=9667373&SrchMode=1&sid=2&Fmt=3&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1193368688&clientId=61839>
- Breivik. Parricia Senn. (1982). *Planning the Library Instruction Program*. Chicago: American Library Association.
- Chuang, Jenlin. (2003). *The Relationships Between Junior High School Teachers' Information Literacy and Their Integration of Information Technology into Curriculum in Taiwan*. Retreived September 27, 2006, from <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=0&did=765245221&SrchMode=1&sid=1&Fmt=2&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1193366889&clientId=61839>
- Dalrymple, Connie. (2002, May). Perceptions and Practices of Learning Styles in Library Instruction. *College & Research Libraries*. 63(3): 261-273.
- Eisenberg, Michael B.; Lowe, Carrie A.; & Spitzer, Kathleen L. (2004). *Information Literacy : Essencial Skills for the Information Age*. 2nd ed. Westport, Conn.: Libraries Unlimited.
- Islam, Ramona L.; & Murno, Lisa Anne. (2006, November). From Perceptions to Connections: Informing Information Literacy Program Planning in Academic Libraries Through Examination of High School Library Media Center Curricula. *College and Research Libraries*. 67(6): 492-514.
- Jackson, Carolyn M. (2006). *The High School Library Web Site: Scaffolding Information Literacy Skills*. Retreived September 27, 2006, from <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=3&did=1276395781&SrchMode=1&sid=1&Fmt=2&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1193378690&clientId=61839>
- Krejcie, Robert V.; & Morgan, Darlyn, M. (1970, Autumn). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 3 : 607-610.
- Lindsey, Martha Ann (Marti). (2000). *A Constructivist Study of Development Curriculum to Teach Internet Information Literacy to Navajo High School Students*. Retreived September 27, 2006, from

<http://proquest.umi.com/pqdweb?index=0&did=729102391&SrchMode=1&sid=3&Fmt=2&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1193369013&clientId=61839>

- Lorenzen, Michael. (2007). *A Brief History of Library Instruction in the United States of America*. Retrieved March 26, 2007, from <http://www.libraryinstruction.com/lihistory.htm>
- Luxenburg, Avner (Avi). (2002). *Digital Information Literacy : What Competencies Do Middle School Students Need for Effective and Successful Internet Research Endeavors?*. Retrieved September 24, 2007, from <http://proquest.umi.com/pqdweb?did=766200401&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD>
- Plotnick. (2003). *Information Literacy*. Retrieved October 10, 2007, from <file:///C:/DOCUME~1/user/LOCALS~1/Temp/5E6EX1GO.htm>
- Prytherch, Ray, comp. (1995). *Harrod's Librarians' Glossary*. 8th ed. Hants, England: Gower.
- Rockman, Ilene F.; and associate. (2004). *Integrating Information Literacy into Higher Education Curricula: Practical Models for Transformation*. A Wiley imprint. San Francisco: Jossey-Bass.
- Schmidt, Elizabeth Guinan. (1987). *A Quasi-Experimental Study of the Effects of Teacher Bibliographic Instruction on the Library Skills of College Bound High School Students*. Retrieved September 27, 2006, from <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=0&did=753705221&SrchMode=1&sid=5&Fmt...>
- Simpson, Carol. (2003). *The School Librarian's Role in the Electronic Age*. Retrieved October 12, 2006, from <http://www.libraryinstruction.com/school-librarians.html>
- Wen, Jia Rong; & Shih, Wen Ling. (2006). *Exploring the Information Literacy Competence Standards for Elementary and High School Teachers*. Retrieved October 26, 2006, from http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6VCJ-4M81C001&_user=1750333&_rdoc=1&_fmt=&_orig=search&_sort=d&view=c&_acct=C000054432&_version=1&_urlVersion=0&_userid=1750333&md5=884c5086cd8605bdbdf53f253c405680
- Williams, Dorothy A.; & Wavell, Caroline. (2006). *Information Literacy in the Classroom : Secondary School Teachers' Conception : Final Report on Research Funded by Society for Educational Studies*. Retrieved September 27, 2006, from <http://www.rgu.ac.uk/files/ACF4DAA.pdf>

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

1. รองศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา

วุฒิการศึกษา : กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)

ตำแหน่ง : อธิการบดีประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
: ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์รพี ไพ่ เปรมสมิทธิ์

วุฒิการศึกษา : D.A. (Library and Information Science)

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. รองศาสตราจารย์สีปาน ทรัพย์ทอง

วุฒิการศึกษา : อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)

ตำแหน่ง : อาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก 2
แบบสอบถาม

ที่ ศธ ๐๕๑๙.๖.๐๓/ พิเศษ

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๑๓ กันยายน ๒๕๕๐

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษา

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า นายสุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ และคณะ กำลังทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร" ในการนี้ขออนุญาตให้บรรณารักษ์/หรือครูบรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่สอนและ/หรือนำการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียนตอบแบบสอบถามบทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดให้ครอบคลุมการรู้สารสนเทศ ที่เอื้อให้นักเรียนเป็นผู้ที่รู้จักวิธีการเรียนและเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจะนำเสนอผลในภาพรวม จึงขอรับรองว่าจะไม่ส่งผลกระทบใดๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่โรงเรียนของท่าน ตัวท่าน และบรรณารักษ์/หรือครูบรรณารักษ์

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และหากจะกรุณาให้บรรณารักษ์/หรือครูบรรณารักษ์ ส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังคณะผู้วิจัยภายในวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๐ นี้ได้ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์)

ประธานโครงการวิจัย

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๒๖๐-๐๑๒๒, ๐๒-๒๖๐-๑๗๗๐ ต่อ ๖๓๐๐, ๖๓๐๑

มือถือ ๐๑-๘๐๘-๑๕๗๑ โทรสาร ๐๒-๒๕๕-๑๔๒๘

E-mail : suphat@swu.ac.th

แบบสอบถาม

บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบว่าครูบรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีบทบาทเกี่ยวกับการสอนการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียนในเรื่องใดและมากน้อยเพียงใด

แบบสอบถามมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัว

ตอนที่ 2 สภาพการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ

คำนิยาม :

วิชาการใช้ห้องสมุด หมายถึง รายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด หรือ หัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุด

บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ หมายถึง ระดับของการปฏิบัติของครูบรรณารักษ์ ในลักษณะของการสอน การให้คำแนะนำ หรือ การให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ แก่นักเรียน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

- 1.1 การเข้าถึงหรือค้นหาสารสนเทศตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล
- 1.2 การประเมินสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและอย่างซ้ำนิจซ้ำนัย
- 1.3 การใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์
- 1.4 การเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง และรู้จักแสวงหาสารสนเทศได้ตรงตามความสนใจของตน
- 1.5 การเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความพึงพอใจในการอ่านวรรณกรรมและสารสนเทศที่สร้างสรรค์ต่างๆ
- 1.6 การเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง และมุ่งมั่นให้เกิดความซ้ำนิจซ้ำนัยในการค้นหาสารสนเทศและเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง
- 1.7 การมีส่วนช่วยเหลือชุมชนแห่งการเรียนรู้* และสังคมโดยทั่วไป และตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อสังคมประชาธิปไตย
- 1.8 การมีส่วนช่วยเหลือชุมชนแห่งการเรียนรู้* และสังคมโดยทั่วไป และเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.9 การมีส่วนช่วยเหลือชุมชนแห่งการเรียนรู้* และสังคมโดยทั่วไป และมีส่วนร่วมในกลุ่มต่างๆ ในการสืบค้นสารสนเทศและจัดทำสื่อสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

โอแพก (OPAC) คือ เครื่องมือในการค้นหาหนังสือ หรือสื่อโสตทัศน ในห้องสมุด โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ในการสืบค้น

* ในที่นี้หมายถึงโรงเรียน

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย / ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ หญิง

☐ ชาย

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี

☐ 30 – 40 ปี

☐ ตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี หรือ ปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

หรือ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

หรือ สาขาสารนิเทศศึกษา

☐ ปริญญาตรี หรือ ปริญญาโท สาขาวิชาอื่น (โปรดระบุ)

.....

4. ระยะเวลาการทำงาน (ทั้งการทำงานในห้องสมุดและการสอน ฯลฯ)

☐ ต่ำกว่า 5 ปี

☐ 6 - 10 ปี

☐ 11 - 15 ปี

☐ ตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป

5. ประสบการณ์การสอนวิชา/หรือบางส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุด ในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน โปรดตอบเฉพาะข้อที่ท่าน ปฏิบัติ หรือ เคยปฏิบัติ

รายการ	ช่วงระยะเวลาที่สอน		
	ไม่เกิน 5 ปี	ระหว่าง 6-10 ปี	เกินกว่า 10 ปีขึ้นไป
1. สอนรายวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด ที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้นเอง โดยจัดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง			
2. สอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครู ในรายวิชาต่างๆ			
3. สอนหรือแนะนำ เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการ (เช่น ปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด นำชมห้องสมุด สอนการสืบค้นข้อมูล ฯลฯ)			
4. สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุดในอดีต (เช่น งานห้องสมุด 1, งานห้องสมุด 2)			

ตอนที่ 2 สภาพการสอนการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. ปัจจุบัน โรงเรียนของท่านจัดการเรียนการสอนสอนการใช้ห้องสมุดให้กับนักเรียน ในลักษณะใด (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)

- ☐ สอนอย่างเป็นทางการ (โปรดตอบข้อ 2 และ 3)
- ☐ สอนอย่างไม่เป็นทางการ (โปรดตอบเฉพาะข้อ 4)
- ☐ สอนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (โปรดตอบทั้งข้อ 2, 3 และ 4)

2. ลักษณะการสอนอย่างเป็นทางการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ จัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ตามหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง (ข้ามไปตอบข้อ 3)
- ☐ สอนในชั้นเรียนตามคำเชิญของครูผู้สอนเป็นบางหัวข้อ (ข้ามไปตอบ ตอนที่ 3)

3. การสอนเป็นรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ จำนวน..... รายวิชา ดังนี้

3.1 ชื่อรายวิชา

จำนวน คาบ/สัปดาห์

ระดับชั้นที่สอน

จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด

- ☐ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- ☐ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ☐ กลุ่มพัฒนาผู้เรียน
- ☐ กลุ่มอื่น (โปรดระบุ)

3.2 ชื่อรายวิชา

จำนวน คาบ/สัปดาห์

ระดับชั้นที่สอน

จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด

- ☐ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- ☐ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ☐ กลุ่มพัฒนาผู้เรียน
- ☐ กลุ่มอื่น (โปรดระบุ)

3.3 ชื่อรายวิชา

จำนวน คาบ/สัปดาห์

ระดับชั้นที่สอน

จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด

- ☐ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- ☐ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ☐ กลุ่มพัฒนาผู้เรียน
- ☐ กลุ่มอื่น (โปรดระบุ)

* ในกรณีที่มีมากกว่า 3 รายวิชา หรือ จัดการเรียนการสอนในลักษณะอื่น ขอให้โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. การสอนอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ จัดปฐมนิเทศ
- ☐ นำชมห้องสมุด
- ☐ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ และวิธีการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด
- ☐ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้บรรณารายการ หรือ โอแพก ในการค้นหาหนังสือ ฯลฯ
- ☐ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเขียนรายงาน และการเขียนบรรณานุกรม
- ☐ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต และการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศ

คำชี้แจง : ขอได้โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่า ท่านได้สอนหรือให้คำแนะนำแก่นักเรียนระดับใด
จากนั้นโปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของท่าน ตามความเป็นจริง

เนื้อหาที่ท่านสอน / ให้คำแนะนำแก่นักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด หรือ ไม่ได้ ปฏิบัติ
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. การกำหนดหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษา					
2. การกำหนดโครงเรื่องและขอบเขตของประเด็นที่ต้องการศึกษา					
3. ให้ตระหนักว่า การทำรายงานการศึกษาค้นคว้าที่มีคุณภาพจะต้องใช้สารสนเทศที่ถูกต้องและครอบคลุมทุกประเด็น					
4. ให้รู้จักตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษา (เช่น ประเด็นที่ศึกษานั้น ต้องการข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลจากงานวิจัย ต้องการข้อมูลที่เป็นสถิติหรือไม่ ข้อมูลเหล่านั้นจะหาได้จากแหล่งใด เป็นต้น)					
5. อธิบายถึงคุณค่าและความแตกต่างของทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่างๆ (เช่น หนังสือ วารสาร สื่อมัลติมีเดีย ข้อมูลจากเว็บไซต์และฐานข้อมูล ฯลฯ)					
6. แนวทางการเลือกใช้แหล่งสารสนเทศทั่วไป หรือแหล่งสารสนเทศเฉพาะวิชาอย่างเหมาะสม					
7. การกำหนดคำค้น หรือวลี (เช่น คำสำคัญ คำพ้อง) เพื่อใช้ในการสืบค้น					
8. วิธีการใช้เครื่องมือต่างๆ ในการค้นหาสารสนเทศ (เช่น บัตรรายการ โอแพก อินเทอร์เน็ต ฯลฯ)					
9. เทคนิคการค้นหาสารสนเทศ (เช่น การค้นโดยใช้ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง คำสำคัญ ฯลฯ)					
10. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ หรือข้อมูลที่ค้นได้ เช่น พิจารณาจากผู้แต่ง หน่วยงานที่ผลิต ฯลฯ					
11. การพิจารณาความถูกต้องของสารสนเทศ หรือข้อมูลที่ค้นได้จากแหล่งอ้างอิง หรือบรรณานุกรม					
12. การพิจารณาความทันสมัยของสารสนเทศหรือข้อมูลที่ค้นได้จากปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์					
13. การพิจารณาสารสนเทศว่าเป็นข้อเท็จจริง (Fact) หรือเป็นความคิดเห็น (Opinion)					

เนื้อหาที่ท่านสอน / ให้คำแนะนำแก่นักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด หรือ ไม่ได้ ปฏิบัติ
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
14. การคัดเลือกสารสนเทศ หรือข้อมูล ที่ตรงหรือเหมาะสมกับหัวข้อ เรื่องที่ศึกษา					
15. การจัดลำดับเนื้อหาสารสนเทศที่ค้นได้ให้สอดคล้องและ เหมาะสมกับหัวข้อตามโครงเรื่องที่กำหนด					
16. วิธีการเรียบเรียงโดยผสมผสานความรู้เดิมกับสารสนเทศที่ค้นได้					
17. การนำสารสนเทศหรือข้อมูลที่ค้นได้มาใช้ในการตอบคำถาม อย่างมีเหตุผล					
18. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสม (เช่น จัดทำเป็นรายงาน เสนอในรูปแบบภูมิ เป็นต้น)					
19. ให้รู้จักสืบค้นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตด้วย ตนเองได้อย่างเหมาะสม (เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับอาชีพ สุขภาพ อนามัย ความบันเทิง ฯลฯ)					
20. การนำสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตที่ค้นได้ มาเป็น ประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับตน					
21. สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต โดยใช้สื่อ สารสนเทศที่เหมาะสม (เช่น PowerPoint แผ่นพับ ฯลฯ)					
22. วิธีสร้างเสริมความสามารถในการอ่าน					
23. วิธีสร้างเสริมนิสัยรักการอ่าน					
24. การรู้จักหยิบยกคุณค่าจากสารสนเทศหรือข้อมูลที่เผยแพร่ ในรูปแบบต่างๆ มาเป็นประโยชน์แก่ตน					
25. การนำคุณค่าของสารสนเทศที่ได้มาสร้างผลงานในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม					
26. การประเมินขั้นตอนการสืบค้นและผลการสืบค้นสารสนเทศ					
27. ส่งเสริมให้มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ					
28. การให้ตระหนักถึงความจำเป็นของการแสวงหาสารสนเทศ ในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในเรื่องนั้นๆ					
29. ให้รับรู้ว่าคุณคนมีสิทธิในการเข้าถึงสารสนเทศโดยเท่าเทียมกัน					
30. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					
31. ให้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา					
32. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างถูกต้อง เหมาะสม ตามหลักจริยธรรม					

เนื้อหาที่ท่านสอน / ให้คำแนะนำแก่นักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด หรือ ไม่ได้ ปฏิบัติ (1)
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
33. การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้และสารสนเทศกับผู้อื่น					
34. ให้เคารพความคิดและความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้อื่น ในการสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม					
35. การให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการค้นหาข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ					
36. การให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานที่นำไปใช้ประโยชน์ได้					

จบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

ภาคผนวก 3

ค่าคะแนนความตรงตามเชิงเนื้อหา (Content validity)

ค่าคะแนนความตรงตามเชิงเนื้อหา (Content validity)

ด้วยวิธี IOC (Index of item objective congruence)

ค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าแบบทดสอบนั้นมีความเหมาะสม

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวมคะแนน	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
2	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
3	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
4	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม
5	0	1	1	2	0.67	เหมาะสม
6	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
7	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม
8	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
9	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
10	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
11	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม
12	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
13	0	0	1	1	0.33	ไม่เหมาะสม
14	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
15	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม
16	0	0	1	1	0.33	ไม่เหมาะสม
17	0	1	1	2	0.67	เหมาะสม
18	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม
19	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
20	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
21	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
22	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวมคะแนน	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
23	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
24	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม
25	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม
26	0	1	-1	0	0.00	ไม่เหมาะสม
27	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
28	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม
29	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
30	0	1	1	2	0.67	เหมาะสม
31	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
32	1	1	1	3	1.00	เหมาะสม
33	0	1	1	2	0.67	เหมาะสม
34	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม
35	1	0	1	2	0.67	เหมาะสม

ภาคผนวก 4

การคำนวณประสิทธิภาพการสอนการใช้ห้องสมุด

การคำนวณประสิทธิภาพการสอนการใช้ห้องสมุด

ประสิทธิภาพการสอนการใช้ห้องสมุด หมายถึง ความรู้ ความชำนาญ เกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ ซึ่งจะพิจารณาจาก

1. ลักษณะการสอน ประกอบด้วย

1.1 การสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองในปัจจุบัน

1.2 การสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุดในอดีต (เช่น การสอนรายวิชางานห้องสมุด 1 หรือ งานห้องสมุด 2)

1.3 การสอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครูในรายวิชาต่างๆ

1.4 การสอนการใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการรูปแบบต่างๆ ในห้องสมุด

2. ความยาวนานของระยะเวลาที่สอน

โดยจะกำหนดน้ำหนักคะแนนให้การสอนลักษณะต่างๆ ตามความสำคัญ และความยาวนานของระยะเวลาที่สอน ดังนี้

ลักษณะการสอน

1) สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองในปัจจุบัน

ให้ค่าน้ำหนัก 4 คะแนน

2) สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในอดีต ให้ค่าน้ำหนัก 3 คะแนน

3) สอนการใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการรูปแบบต่างๆ ในห้องสมุด

ให้ค่าน้ำหนัก 2 คะแนน

4) สอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครูในรายวิชาต่างๆ ให้ค่าน้ำหนัก 1 คะแนน

ความยาวนานของระยะเวลาที่สอน

1) ไม่เกิน 5 ปี ให้ค่าน้ำหนัก 1 คะแนน

2) ระหว่าง 6-10 ปี ให้ค่าน้ำหนัก 2 คะแนน

3) เกินกว่า 10 ปีขึ้นไป ให้ค่าน้ำหนัก 3 คะแนน

นำค่าน้ำหนักคะแนนลักษณะการสอนคูณกับค่าน้ำหนักคะแนนความยาวนานของระยะเวลาที่สอน จะได้ค่าคะแนนสูงสุด 30 คะแนน ต่ำสุด 10 คะแนน จากนั้นนำค่าคะแนนที่ได้มาจัดกลุ่มเพื่อแบ่งประสิทธิภาพการสอนเป็น 3 ระดับ คือ

คะแนน 1-10 ถือว่ามีประสิทธิภาพการสอน น้อย

คะแนน 11-20 ถือว่ามีประสิทธิภาพการสอน ปานกลาง

คะแนน 21-30 ถือว่ามีประสิทธิภาพการสอน มาก

ตัวอย่างการคำนวณ

ประสบการณ์การสอนวิชา/หรือบางส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด ในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ให้ตอบเฉพาะข้อที่ ปฏิบัติ หรือ เคยปฏิบัติ ซึ่งตัวอย่างการตอบแบบสอบถามจะปรากฏดังนี้

รายการ	ช่วงระยะเวลาที่สอน		
	ไม่เกิน 5 ปี	ระหว่าง 6-10 ปี	เกินกว่า 10 ปีขึ้นไป
1. สอนรายวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด ที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้นเอง โดยจัดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง	✓		
2. สอนการใช้ห้องสมุดร่วมกับครู ในรายวิชาต่างๆ		✓	
3. สอนหรือแนะนำ เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการ (เช่น ปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด นำชมห้องสมุด สอนการสืบค้นข้อมูล ฯลฯ)			✓
4. สอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในอดีต (เช่น งานห้องสมุด 1, งานห้องสมุด 2)			✓

จากตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม เมื่อนำมาคำนวณคะแนน จะได้คะแนนดังนี้

$$\text{รายการที่ 1} = 4 \times 1 = 4$$

$$\text{รายการที่ 2} = 1 \times 2 = 2$$

$$\text{รายการที่ 3} = 2 \times 3 = 6$$

$$\text{รายการที่ 4} = 3 \times 3 = 9$$

$$\text{รวม} = 21$$

คะแนนที่ได้ คือ 21 ให้จัดอยู่ในกลุ่มผู้มีประสบการณ์การสอนในระดับมาก

ภาคผนวก 5

คำสัมภาษณ์ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

หัวข้อสัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

1. วิชาการใช้ห้องสมุดที่สอนในปัจจุบัน สอนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง
 2. การทำรายงานของนักเรียน ท่านได้ให้คำแนะนำแก่นักเรียนในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร
 - 2.1 การกำหนดโครงเรื่องและขอบเขตของเรื่อง
 - 2.2 การตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องทำรายงาน
 3. ในการสืบค้นข้อมูล ท่านได้แนะนำนักเรียนในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร
 - 3.1 การกำหนดคำค้น เช่น คำสำคัญ
 - 3.2 การกำหนดแหล่งที่ควรสืบค้นข้อมูล
 4. เมื่อนักเรียนได้สารสนเทศมาแล้ว ท่านได้แนะนำวิธีการพิจารณาความน่าเชื่อถือของสารสนเทศอย่างไร
 5. ในกระบวนการสืบค้นสารสนเทศ ท่านได้สอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการประเมินขั้นตอนการสืบค้นและผลการสืบค้น หรือไม่ อย่างไร
 6. ท่านคิดว่า "การรู้สารสนเทศ" มีความจำเป็นต่อนักเรียนหรือไม่
-

บรรณารักษ์ 1

28 มกราคม 2551

Q: ที่จะมาสอบถามวันนี้คะ ได้สอบถามอาจารย์มาแล้วครั้งหนึ่ง อาจารย์ตอบมาว่าที่โรงเรียนมีวิชาสอนการใช้ห้องสมุดใช่ไหมคะ อยากให้อาจารย์เล่าคะว่า ในวิชานี้สอนเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้างคะ

A: ก็จะสอนเรื่องการใช้เรื่องเลขหมู่ เรื่องการใช้หนังสืออ้างอิง การซ่อม และถ้าหากว่ามีเวลา ก็จะดูแล้วแต่เด็กนักเรียนคะ ถ้าเด็กนักเรียนเค้าไปเร็วทั้ง 12 ห้องเนี่ยก็จะมีเรื่องสอนบรรณานุกรม การทำรายงานอะไรอย่างเนี่ยด้วย แต่ถ้าหากเด็กเค้าไปไม่ไหว ก็จะดูแค่เลขหมู่ แล้วก็เออ...บัตรรายการ หนังสืออ้างอิงก็จะให้ทำอยู่นะคะ แล้วก็ในเรื่องของห้องสมุดโบราณ คือหมายถึงว่ามีมายังไงจากสมัยโบราณ อะไรนิดๆ หน่อยๆ ประวัติห้องสมุด (ชื่อโรงเรียน) อะไรพวกนี้คะ

Q: ในเชิงรายงานไม่ได้สอนเน้นใช่ไหมครับ

A: อ้อ...รายงานไม่เน้นคะ ไม่เน้นเพราะว่าเด็กเค้ายังรับไม่ทัน เด็กแต่ละรุ่นมาเนี่ยบางครั้งอ่อนมากแล้วก็ไปไม่ไหว แต่ว่าถ้าหากว่าเค้าไปไหว เราก็จะสอนว่าเออ...รายงานเนี่ยมันมีอย่างเงี้ยนะ เวลาหนูทำรายงานหนูเขียนบรรณานุกรมหนูจะต้องเขียนยังไง อะไรเงี้ย คือเราดูแต่ละรุ่นของเด็ก ผ่อนสั้นผ่อนยาวเค้าคะ

Q: ก็เป็นการให้ข้อมูลห้องสมุดไปก่อนยังไม่ค่อยเน้นการทำรายงาน เป็นไปได้มั๊ยคะว่า เพราะว่ามันสอนช่วง ม.1 เด็กเพิ่งเริ่มเข้ามา

A: เด็กบางรุ่นไปได้ บางรุ่นเคยสอนได้แล้วเค้าก็เอาไปใช้ทำเขียนบรรณานุกรมเหมือนเด็ก ม.ปลายคะ เหมือน ม.3 บางทีที่อาจารย์บางวิชาอาจารย์เค้าจะเน้นเรื่องการเขียนบรรณานุกรมให้เขียนบรรณานุกรมมาด้วย เค้าก็ไปใช้ได้

Q: ที่นี้ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติหรือว่าใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นหรือยังคะ

A: ยังคะ

Q: ยัง แสดงว่าใช้บัตรรายการในการสืบค้นอยู่

A: ใช้บัตรรายการ

Q: จั้้นอาจารย์ก็ต้องสอนบัตรรายการด้วย

A: สอน

Q: การสอนบัตรรายการเนี่ย อาจารย์ได้แนะวิธีการค้นสารสนเทศข้อมูลให้กับนักเรียนยังไงครับ

A: เราจะสอน เราจะสอนเลยคือทบทวนเรื่องของพยัญชนะ สระ แล้วก็คำให้เค้าเลือก คือให้เค้าเลือกเรียงลำดับคำนะคำว่าคำนั้นมาก่อนอะไรอย่างนี้คะ คือหมายถึงเรียงคำเหมือนภาษาไทยนะคะมาก่อน เสร็จแล้วเราก็ไปพูดถึงเรื่องของของการใช้พจนานุกรม ใช้สารานุกรม แล้วก็พูดถึงการเรียงบัตรเอาเข้ามารวมกับตรงนี้ด้วย

Q: เออแล้วอย่างเช่นการค้นอย่างใช้ ชื่อผู้แต่ง หัวเรื่อง บอกมั๊ยครับ

A: บอกคะ อะไรที่เกี่ยวข้องกับบัตรรายการเราก็สอนตรงนั้นด้วยว่าถ้าหนูรู้อะไรมา หนูจะหาได้จากบัตรอะไร หนูจะหาจากบัตรอะไร แต่ว่าเวลาที่เราสอนเรื่องพจนานุกรม หนังสืออ้างอิงนะคะ เราก็จะบอกว่าเนี่ยตรงนี้นะมันจะช่วยให้ในเรื่องของบัตรรายการได้

Q: แสดงว่าก่อนที่จะอาจารย์จะพูดสอนวิธีการที่เด็กจะค้นยังไงเป็นเนี่ยคะ อาจารย์สอนวิธีการเรียงตัวอักษรอะไรต่างๆ ก่อน หลังจากนั้นถึงจะไปลงลึกเรื่องการค้นจากชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง คำค้นโดยหัวเรื่องใช่ไหมคะ

A: คือเราจะบอก เวลาที่เราสอนบรรยายการ เราจะบอกก่อนว่าถ้าหนูรู้เรื่อง รู้ชื่อคนแต่งมานะ เราก็หาที่บัตร ชื่อผู้แต่ง ถ้าหนูรู้ชื่อเรื่องมาก็ไปหาที่บัตรชื่อเรื่อง แต่ถ้าหนูไม่รู้อะไรเลย แต่ว่าหนูอยากได้หนังสือประกอบทำ เรื่องนี้ หนูก็ดูในบัตรหัวเรื่อง แต่เรื่องของการเรียงคำเราจะไปตรงหนังสืออ้างอิง แต่ว่าเราก็จะบอกว่าเนี่ยการ เรียงบรรยายการหรือค้นหาบรรยายการ หนูก็จะดูลักษณะเดียวกันว่า ก.ไก่ ข.ไข่ พยัญชนะ สระ อะไรมาก่อน มาหลังอย่างนี้มันก็จะง่ายขึ้นอะไรอย่างนี้ ไม่ต้องไปหาทุกตัว เราก็จะเฉพาะเจาะจงมันก็จะเร็วขึ้นไวขึ้น แล้วก็บอกเค้าว่าจะมีประโยชน์นะ เวลาที่หนูไปทำงานนะถ้าหนูในเรื่องนี้ ถ้าหนูไปทำงานและถ้าหากมีเจ้านายคนหนึ่งมี ลูกน้อง 2 คน เค้ามีความรู้เรื่องนี้ พอเค้าโดนเจ้านายสั่งให้ทำงานให้หาเอกสารอย่างนี้ ถ้าหนูหาได้เร็วก่อน กับ คนที่หาได้ช้ากว่าเนี่ย เจ้านายจะชอบใครอะไรอย่างนี้ ก็จะบอกเค้า เค้าก็จะรับฟัง

Q: ที่นี้ขอย้อนกลับไปนะครับ อย่างที่อาจารย์เคยพูดว่านักเรียนบางรุ่นก็สามารถที่จะเรียนรู้วิธีการเขียนรายงาน ใช้มัย

A: ค่ะ

Q: ซึ่งในตอน ในรุ่นนั้นที่สอนการเขียนรายงานนี้ อาจารย์แนะเค้าไว้เลยว่าจะต้องมีวางโครงเรื่องอะไรพวกนี้ หรือว่าจะสอนอะไรเกี่ยวกับเรื่องเขียนรายงาน

A: ถ้าหากสอนไปถึง หรือเค้าบอกว่าหนูอยากหาเรื่อง สมมติว่าหนูจะทำเรื่องรายงานสักเรื่องหนึ่ง สมมติโรคอะไร อย่างนี้ หนูต้องจะทำรายงาน หนูต้องนึกถึงคำว่า โรค ของหนูเนี่ยจะให้มันไปถึงไหนนะค่ะ แล้วหนูก็เตรียมไว้ เลยว่าหนูต้องเขียนคำนำนะค่ะ มีสารบัญ มีตัวเรื่อง แล้วก็หนังสืออ้างอิง แล้วหนูลองไปดูซิ อ้าวหนูจะทำเรื่อง โรค หนูลองถ่ายมาสักแผ่นหนึ่งคือแล้วหนูก็ลองเขียนคำนำสิว่าหนูจะเขียนยังงี้ แล้วสารบัญเนี่ยหนูลองเขียนสิ เรียงลำดับให้ครูดูซิว่าสารบัญนี้ควรจะมียะไร แล้วก็ถ่ายไว้ด้วยมามาดูหนึ่งไม่ถึงกับต้องจะเอาตัวเรื่องครบนะค่ะ แล้วก็เอาจากตัวที่หนูค้นในหนังสืออ้างอิงสัก 3 เล่ม 5 เล่มแล้วก็เขียนบรรณานุกรมมาให้ครูดูซิแค่นั้นไม่ได้ถึงเอา ขนาดเป็น...

Q: เป็นเนื้อจริง ๆ

A: เอ่อ...เป็นเนื้อจริง ๆ คือ

Q: ให้เค้าเป็น guideline

A: ค่ะ อะไรแบบนั้น

Q: อย่างเช่นว่าเรื่อง โรค ที่ว่าเมื่อกี้นี้จะครับ อาจารย์บอกไว้เลยว่าควรจะมียะไรบ้าง อย่างเช่น ประวัติ อะไรพวกนี้

A: ค่ะ ก็จะบอกบ้าง บอกบ้างนิดหน่อยแล้วก็แล้วแต่เค้าจะไปหาได้ ก็น่าจะมียะไรมีการ มีการรักษา มีการดูแลคนป่วย มีอะไรอย่างนี้ หรือว่าสาเหตุของโรคอะไรอย่างนี้ เป็นโรคติดต่อมัย หรือไม่ติดต่อยะไรอย่างนี้ แต่เราก็ไม่ถึงขนาดบังคับ ก็พอเค้าเอามาส่ง เราก็จะดูว่ามันเป็นยังงี้ แล้วเราก็จะพูดว่าอันนี้น่าจะมีตรงนี้ ตรงนี้ ตรงนี้ อะไรอย่างนี้ แต่ไม่ได้ถึงขนาดทำเป็นเรื่องจบอะไรแบบนั้นนะค่ะ ไม่ได้ถึงขนาดนั้น

Q: แต่อย่างนี้ อย่างสมมติกรณีที่ว่าแนะนำนักเรียนว่าเรื่องของโรค เอ่อ...สาเหตุของโรคอะไรพวกนี้นะครับ อาจารย์ได้แนะต่อไปรีเปลาว่า ให้อ่านเรื่องเหล่านี้ควรจะไปหาศึกษาประเภทจากไหน

A: อ้อ...ก็จะถามเค้าว่า ถ้าหากหนูจะทำเรื่องโรค หนูจะไปหาได้จากเลขหมู่ไหน ในหนังสือกลุ่มไหนเนี่ยนะค่ะ แล้วเค้าก็จะบอกว่าเป็นหนังสือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ แล้วหนูรู้มัยว่าจากเลขตัวอะไรนะค่ะ เค้าก็จะบอกพอบอก แล้วเราก็จะทำเฉย ส่วนมากใครจะมาถามเรายังไงเราก็ตอบเป็นรายบุคคล แต่เราจะมาดูตรงที่เค้าบอกมาแล้ว ว่าเค้าได้อะไรมาบ้าง แต่จะไม่ได้หาหนังสือให้ คือเค้าบอกเลขหมู่มาแล้วก็ฟังว่า เออ...ถ้าถูกเราก็จะทำเฉย เมื่อ บอกว่าถูกนะเสร็จแล้ว เราก็จะไม่แนะต่อ จะดูซิว่าเค้าจะได้อะไรมาบ้าง แต่ถ้าเค้าบอกเลขหมู่ผิดอย่างนี้ เราก็จะบอกว่าหนูควรจะเป็นเลขนี้เลขนี้นะ

Q: แล้วแหล่งทางอินเทอร์เน็ตล่ะครับ

A: แหล่งอินเทอร์เน็ตแต่ก่อนนี่อินเทอร์เน็ตเรามีใช้ แต่ว่าตอนนี้พอดีเครื่องคอมมันเสียก็เลย มันยังไม่ได้ซ่อม แต่ก่อนเด็กก็ใช้ค้นคว้าในห้องนี้ พิมพ์งานอะไรต่ออะไร ที่นี้ใช้ได้อยู่

Q: ที่นี้เวลาที่เด็กจะไปค้นทางอินเทอร์เน็ตหรือค้นทางบรรณารักษ์อะไรอย่างนี้นะคะ เรื่องโรคอย่างนี้ แล้วเค้าทราบมั้ยคะว่าจะไปค้นทางอินเทอร์เน็ต เค้าทราบมั้ยคะว่าต้องใช้คำอะไรที่คีย์เข้าไปในคอมพิวเตอร์ถึงจะได้ข้อมูลมา อาจารย์มี guideline อะไรมั๊ยคะว่า เอ๊ะ...ต้องใช้คำยังไงนะถึงจะบอกคอมพิวเตอร์ได้ ให้คอมพิวเตอร์ค้นให้

A: เราก็อ้าง เรายังจะแนะนำอย่างเรื่องทั่วไปที่เค้าใช้อย่างเช่น Sanook แล้วก็มันจะมีเป็นชื่อเว็บไซต์ที่เค้าใช้กันอยู่บ่อยๆ นะคะ บอกเค้าว่าจะ บางทีก็อาจจะถามจากนักเรียนว่า เออ...เวลาหนูทำรายงานหนูจะเข้าไปค้นในอะไรบ้าง เพราะงานที่ให้ทำเนี่ยในปีนึงก็จะมีชิ้นแรกคืออินเทอร์เน็ตเรื่องนึง อะไรก็ได้เนาะคะ แล้วก็ป็นนิทาน แล้วก็ป็นความรู้ เป็นสมุดภาพอะไรอย่างนี้ เค้าก็จะผ่านการใช้คอมพิวเตอร์มาอันแรก คืออินเทอร์เน็ตเรื่องนึง ก็เราก็คงจะคุยว่า เออ...ที่หนูทำอินเทอร์เน็ตส่งครูคราวที่แล้วเมื่อเทอมหนึ่งนะ หนูใช้เว็บไซต์อะไรบ้างนะคะ เค้าก็จะบอกบอกมา เออ...หนูลองเข้าไปดูในเว็บไซต์ซี ช่วยบอกซิว่ามันมีอะไรให้หนูบ้าง

Q: ที่นี้หลังจากที่ที่อาจารย์ได้บอกให้เด็กไปค้นในเว็บไซต์เองเนี่ย อาจารย์ไม่ได้ไปติดตามดูว่า เออ ว่าเด็กเนี่ยมีวิธีการค้นยังไง ใช้คำยังไงที่จะป้อนเข้าไปในคอมพิวเตอร์ สมมติว่าเวลาที่เราค้นในเว็บไซต์อย่างนี้นะคะ เราจำเป็นจะต้องบอกคำใช้มั๊ยคะ อย่างเช่นสมมติเราจะหาเรื่องโรค เราจะต้องพิมพ์ อาจจะเป็น โรคท้องเสีย หรือโรคอะไรก็ได้แล้วแต่ เราจะต้องใช้เป็นคำสำคัญเพื่อที่จะบอกคอมพิวเตอร์ให้ทราบว่าจะค้นในเรื่อง...

A: ว่าจะเอาเรื่องอะไร

Q: ค่ะ ตรงนี้ไม่มีคำแนะนำใช้มั๊ยคะ

A: ก็ก็จะถามเฉยๆ ว่า เออ...แล้วหนูจะหาอย่างไร หนูใช้คำอะไร คือให้เค้ายกตัวอย่าง โดยมากจะเป็นว่าให้เค้าช่วยกันตอบเรามากกว่า

Q: แล้วส่วนใหญ่เนี่ย เค้าตั้งได้มั๊ยคะว่า...

A: เค้าก็บอกได้

Q: แล้วเวลาที่เรื่องข้อมูลที่ได้นั้นเนี่ย ตรงมั๊ยคะ

A: มันก็โอเคเนะ เท่าที่เรื่องนั้นทำนะก็โอเค แล้วบางทีเค้าหาประวัติศาสตร์ในกรุงรัตนโกสินทร์ในอินเทอร์เน็ต เค้าก็หามาได้ บางทีเราก็ก่อนเวลาที่เค้าส่งอินเทอร์เน็ต บางทีถ้าเรามีเวลาเราก็กถามหนูเข้าไปในเว็บไซต์อะไรลูก หนูใช้คำอะไร อะไรอย่างนี้

Q: ถ้าอย่างนั้นเนี่ย พอจะสรุปได้ใช้มั๊ยคะว่า คือแหล่งข้อมูลที่อาจารย์แนะนำให้สืบค้นก็จะเป็นจากห้องสมุดเอง แล้วก็จะมีอินเทอร์เน็ตมี 2 อย่างนี้เป็นหลัก อาจารย์ได้แบบว่า ส่งให้ไปค้นที่อื่นบ้างนะ แบบพิพิธภัณฑ์อย่างนี้

A: เออ...บอกว่าไป บอกว่าเอาอย่างตึก 11 ชั้นเนี่ยของ กศน. ตรงข้างๆ โรงเรียนเราที่อยู่เลยเข้ามาเนี่ย เค้ามีนะ ถ้าหนูอยากจะไปหาหนังสือรอบๆ โรงเรียนนะคะ แล้วก็แนะนำหอนาฬิกา ในห้องสมุดประสานมิตร ในห้องสมุดประชาชน แล้วก็ห้องสมุดมหาวิทยาลัย หรือตามโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องตามที่เค้าอยู่ ตามที่พ่อแม่เค้าไปทำงาน แล้วเค้าพอจะไปค้นได้นะคะ เราก็คงจะแนะนำให้ไปหาแล้วก็แล้วแต่เค้าจะไปไหน บางทีเค้าไป เค้าก็จะมาเล่าให้เราฟังว่าผมไปอย่างนั้นอย่างนี้เนาะ แล้วบางทีเค้าก็มาเล่าว่า เออ..บรรณารักษ์เค้าใจดีอะไรอย่างนี้ แต่เราจะย้ำค่ะว่าหนูต้องดูระเบียบเค้าด้วยนะว่า หนูต้องรู้จักระเบียบว่าเข้าไปเกรงใจคนอื่นด้วยอะไรอย่างนี้

Q: แสดงว่าข้อมูลที่ได้นั้นทำรายงานหรือทำงานก็ได้มาจากที่อื่นๆ ด้วยเหมือนกัน

A: ด้วย ด้วย

Q: ดีค่ะ ! ดี

A: จะนะ แต่จะไม่ได้ถึงกับเน้นว่าต้องเป็นตัวรายงาน คือจะเน้นแบบกว้างๆ คือเป็นแบบเรื่อย ๆ ซะมากกว่า คือหนึ่งเด็กมันเล็กเพราะแค่ ม.1 เอง

Q: แล้วอาจารย์มีแบบว่ามี guideline มั้ยคะ อย่างเช่นข้อมูลที่ได้มา หรือเวลาเราที่ไปหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เยอะๆ อะไรอย่างนี้ว่า เออ...อันนี้นะใช้ได้หะ อันนี้น่าเชื่อถือ อันนี้ไม่น่าเชื่อถือ อย่างนี้นะคะ อาจารย์ได้มีส่วนไหนที่มีวิธีบอกมั๊ยคะ เพราะว่าเดี๋ยวนี้ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมันค่อนข้างเยอะแยะมากมาย

A: อ้อ...ไม่ถึงขนาดนั้น เราดูแต่เพียงว่าตัวงานของเค้าเนี่ย

Q: ว่าได้ข้อมูลมามั้ย

A: คะ ว่าได้ข้อมูลมามั้ย แล้วเค้าได้มาแล้วเนี่ยแล้วเค้าจบมั้ย คืออย่างบางทีเด็กหารายงานอินเทอร์เน็ตมาแล้วมันไม่จบ มันไม่จบ เราก็จะบางทีเราก็จะอ่านคำท้ายของใบรายงานเค้าจะคะว่า เนียจบที่ตรงนี้หนูว่ามันจบแล้วหรือยัง แต่ครูว่าถ้าสมมติว่ามันไม่จบนะคะ ครูว่ามันไม่น่าจะจบ

Q: แสดงว่าเน้นให้ได้เนื้อหามาก่อน แต่ว่าอาจจะยังไม่ต้องลงลึกถึงว่า เนื้อหาเนี่ย พิจารณาน่าเชื่อถือมั้ย ไม่น่าเชื่อถือมั้ย อันนี้ก็เรื่องหนึ่ง

A: อ้อ...นั่นไม่ๆ

Q: คือยังไม่ถึงขั้นนั้น เอาให้ได้ข้อมูลมาได้ก่อน

A: เพียงแค่ให้เค้ารู้ว่า เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ได้ใช้เล่นเกมส์หรือ chat กัน หรืออะไรอย่างนี้ มันสามารถให้อย่างอื่นกับเราได้

Q: เรื่องการที่จะพิจารณาสารสนเทศที่ว่าเชื่อถือได้ เชื่อถือไม่ได้จะไม่เน้นนะครับ

A: คะ จะไม่เน้น

Q: คือให้เน้นในแง่ว่าเค้าได้ก็พอ

A: คะ ให้เค้าได้พอ เพราะอันนั้นคือระดับการไปเรียนแล้วเค้าต้องไปเรียนระดับสูง เช่น ม.ปลาย หรือวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแล้ว

Q: อาจารย์คิดว่า เดี่ยวเค้าจะได้เรียนในตอนนั้นอีกทีหนึ่ง

A: คะ ในส่วนนั้นเน้นในส่วนนั้น คือเราไม่ได้เน้น อย่างเราสอนคลุมถึงจะเป็นหัวเรื่องอย่างที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย แต่เราไม่ได้เน้นถึงขนาดว่าเค้าต้องไปทำเป็น

Q: คะ

A: คือเน้นว่าเค้าใช้เป็น ช่วยเหลือตัวเองเค้าได้เท่านั้น แต่เค้าก็จะบอก อย่างเด็กที่ไปเรียนสอนมหาวิทยาลัยอยู่ ราชภัฏอะไรอย่างนี้ เค้าก็จะบอกว่า ผมไปเรียนหนูแล้วสบายเลยวิชานี้ เพราะว่าอาจารย์เค้าสอนคล้ายๆ กัน แต่ว่าเราไม่ได้ลึกลงไปมากมายอันนั้น

Q: เค้าก็มีพื้นฐาน !

A: คะ เค้าก็มีพื้นฐาน บางคนเนี่ยเค้าจะรู้พื้นฐานขึ้นมาได้ เค้าบอกเค้าเรียนเบาขึ้น

Q: ถ้างั้นในความคิดของนักเรียนเนี่ย ก็คือถ้าบอกมาแบบนี้ก็มีความสำคัญอยู่ น่าจะเรียน แล้วสำหรับตัวอาจารย์เองล่ะคิดว่าสำคัญมั้ย

A: ก็คิดว่ามันน่าที่จะมีส่วนให้เด็กๆ ได้เรียนเพราะว่ามันเป็นพื้นฐานของการค้นคว้า แล้วมันสามารถจะไปทำอะไรๆ ได้ ประกอบอาชีพได้อะไรอย่างนี้ ถึงเค้าจะจบแค่ ม.3 ถ้าเค้ารู้เรื่องนี้ เค้าสามารถทำบัตรรายการตามร้านหนังสือได้ อะไรได้นะคะ เพราะบางร้านเค้าก็มีแบบทำบัตรสำเร็จให้ 1 ใบกับผู้แต่งให้ 1 ใบ

Q: เมื่อกี้ที่อาจารย์พูดว่าอาจารย์สอน ม.1 ใช่มั้ยครับ

A: คะ

Q: ม.ปลาย ไม่สอน !

A: ไม่ได้สอน ที่นี้ไม่ได้สอนเพราะนี่อยู่คนเดียวแล้วสอน 12 ห้อง มีชุมนุม มีลูกเสือ มี homeroom มีแนะแนว มีประชุมวิชาการอีก อะไรอีก แล้วอยู่คนเดียวมันไปไม่ไหว

Q: เพราะว่าเอ่อ..บางโรงเรียนก็มีทั้ง ม.ต้น ม.ปลาย อะไรอย่างนี้นะครับ ก็เลยแต่เห็นพูดถึง ม.1 อย่างเดียว ทำไมจึงมาสอน ม.1 ไม่ไปสอน ม.ปลาย

A: อันนี้ตั้งแต่โรงเรียนเปิด

Q: โรงเรียนเป็นคนจัดการหลักสูตรว่าต้องอยู่ ม. 1 ไข่ม้อยคะ วิชาอะไร

A: ค่ะ แต่ก่อนนี้สอน ม. 2 ตอนนี้เค้าเปลี่ยนมาให้สอน ม.1

Q: อืมม...ก็คือแล้วแต่นโยบายของโรงเรียน

A: แล้วแต่โรงเรียน เป็นวิชาบังคับเลือกคะ ไม่ใช่เลือกเสรี

Q: บังคับเลือก !

A: ค่ะ บังคับเลือก คือต้องเรียนทั้งระดับ

Q: แสดงว่าก็จะมีพื้นฐานตั้งแต่ ม. 1

A: ค่ะ

Q: ระดับนี้ก็คงจะไม่เน้นอะไรนะครับ ไม่เน้นอะไร คือจะให้รู้จักค้นเท่านั้นเอง

A: ค่ะ คือให้เค้ารู้จักช่วยเหลือตัวเอง ให้ไวกว่าคนที่ไม่มีพื้นฐานเลย

Q: แล้วอาจารย์ก็ได้ติดตามมัยคะ อย่างเช่นสมมติว่าเด็กที่ผ่าน ม.1 ไป ม. 2, ม.3, ม.4 สมมติว่าเราได้มาเจอกัน ได้ถามคุณมัยคะว่า เนี่ยวิชานี้ที่เรียนไปตอน ม.1 ได้มาช่วยทำรายงานได้ในปีที่เค้าโตขึ้นไป

A: อ่อ...ก็ไม่ได้ แต่เราดูตรง เราจะรู้ตรงที่แต่ก่อนเนี่ยมาใหม่ๆ เค้าไม่ได้มีฝีมือวิชานี้ เด็กเค้าเข้ามาเค้าก็จะ "อาจารย์ ! หนังสือมันอยู่ที่ไหนครับ" เอ่อ...มันอะไรยังงี้ อย่างนี้ เค้าจะถามอาจารย์กับบอกนะคะ พอโผล่หน้ามา อาจารย์อยู่ไหนหนังสืออยู่ไหน อันนี้มันอยู่ไหนอะไรอย่างนี้ แต่เดี๋ยวนี้เค้ามาเค้าจะไม่ถาม เค้าจะเดินผ่าน อาจารย์เข้าไปดูหนังสือเลย อะไรอย่างนี้ ก็แสดงว่าเค้าหาของเค้าได้ อะไรได้ สามารถค้นหาเองได้

Q: ค้นหาเองได้

A: ค่ะ เว้นแต่ว่าไปหาแล้วไม่เจอ เค้าก็จะกลับมาถามอีกทีนี่

Q: เอ่อ...อาจารย์รู้จักคำว่า การรู้สารสนเทศ มัยครับ

: เอาในความหมายที่อาจารย์เข้าใจก็ได้

A: สารสนเทศมันน่าจะเป็น....

Q: การรู้ครับ ! การรู้สารสนเทศ หรือภาษาอังกฤษเค้าใช้คำว่า Information Literacy : อาจารย์เคยได้ยินมัยคะ

A: ไม่เคยได้ยินนะคะ ได้ยินแต่คำว่า สารสนเทศ

Q: อันนี้ๆ ผมว่าไม่ใช่เรื่องแปลก อาจารย์ไม่ต้องเกรงใจนะ เพราะว่ามันออกจะเป็นเรื่องใหม่นะครับ ผมเพียงแต่ว่าเรียนถามเท่านั้น

A: คือไม่ค่อยจะเคยได้ยิน แต่เคยได้ยินคำว่า สารสนเทศ แต่ว่าถ้ามีคำว่า การรู้ เข้าไปด้วยเนี่ยไม่เคยได้ยินคะ

Q: เพราะอันนี้มันเป็น เอ่อ...เป็นคล้ายๆ ว่าเป็นความก้าวหน้าอีกก้าวหนึ่งของการสอนการใช้ห้องสมุด ถึงแม้ว่าเดิมที่เราสอนการใช้ห้องสมุดไข่ม้อยครับ

A: ค่ะ

Q: แต่ทุกวันนี้เค้าจะสอน การรู้สารสนเทศ ซึ่งมันจะลึกกว่า

A: ในเรื่องของเทคโนโลยีสมัยใหม่ !

Q: ใช้ รวมอันนั้นด้วย : หรืออย่างเช่น ยกตัวอย่างได้ก็อย่างเช่น มีเรื่องของการประเมินข้อมูลมาอย่างนี้แหละ สมมติสมัยก่อนเราต้องการข้อมูลเยอะๆ ใช้มัยคะ แต่ตอนนี้ข้อมูลเยอะๆ เนี่ยเราต้องเอามาประเมิน กลั่นกรอง มาวิเคราะห์อีกทีหนึ่งว่าข้อมูลอันไหนที่มันเชื่อได้

A: เชื่อได้ !

Q: เวลาสอนนี่ สอนที่ไหนครับ

A: ก็บางเรื่องเราจะสอนที่นี้ บางเรื่องถ้าสอนที่นี้แล้วไม่รู้เรื่อง เราจะไปขึ้นกระดานให้อีกทีหนึ่ง

Q: ที่ห้องเรียนใช้มัยครับ

A: คือเราจะมีกระดานห้องเรียนที่โรงเรียนด้วย แต่บางครั้งเราก็มาสอนที่นี้ คือสอนที่นี้ แล้วก็ประมวลดูว่าเด็กตอบได้มัย ทำแบบฝึกหัดได้มัย ไม่ได้เราก็จะขึ้นกระดานให้ อย่างเวลาทำแบบฝึกหัดเสร็จแล้วเนี่ย บางครั้งเราให้เค้าตรวจ ช่วยกันตรวจอะไรอย่างนี้ เราก็ขึ้นกระดานแล้วอธิบายว่า ควรจะอย่างนี้ ควรจะอย่างนั้น

Q: ที่นักเรียนทำอันนี้ !

A: อินเทอร์เน็ตอย่างนี้ หรืออย่างทำเรื่องสมุดภาพที่ไปซื้อสมุดภาพมา สมุดวาดเขียนเล่มเล็กนะคะ แล้วก็ซื้อโปสเตอร์มาตัดแปะ แล้วก็คำอธิบายเนี่ยให้ตัดออก แล้วก็มาเขียนเอง บางทีเนี่ยเค้าจะมีเขียนคำนำมานะคะว่า อย่างนี้ อย่างนี้ แล้วก็ทำสารบัญมาว่า ใ้รูปตรงนี้นั้นอยู่หน้าไหนๆ อะไรอย่างนี้นะคะ ก็มีบางทีมันก็เข้ามาด้วย

Q: ถ้าอย่างนั้นจะมีการกำหนดเรื่องที่เค้าจะไปทำโครงเรื่อง

A: ไม่กำหนด

Q: ไม่กำหนดเลยใช้มัยคะ

A: คะ....บอกว่าเรื่องอะไรที่หนูชอบ

Q: เรื่องอะไรก็ได้ที่เค้าสนใจ !

A: คะ คือทั้ง 4 งานเนี่ยที่ครูให้ทำนะคะ จะบอกว่าเรื่องอะไรที่หนูชอบ คือมันเป็นการที่ว่า...

Q: เป็นอิสระเลย !

A: คะ...คือจะให้อิสระเลย ไม่เป็นการบังคับเค้าว่าต้องเรื่องนั้นเรื่องนี้ อย่างบางคนไม่ชอบ บางคนอยากรู้เรื่องอื่น นอกจากที่เค้ารู้แล้วอะไรอย่างนี้ คือเราจะรับหมดทุกเรื่อง เพียงแต่ว่าถ้าเอามาแล้วมันไม่สมบูรณ์ อย่างเป็นเด็ก อย่างนี้ เราก็จะบอกว่ามันไม่น่าจะจบด้วยคำนี้ละ ถ้าเราอ่านตรงนี้แล้วมันเหมือนกับว่ามีต่อหรืออะไรอย่างนี้

Q: ก็เหมือนว่าอาจารย์เปิดกว้าง เรื่องอะไรก็ได้ที่เด็กสนใจ เพียงแต่ว่าอาจารย์กำหนดกรอบว่ามันจะต้องมีคำนำ มีสารบัญ มีอะไรอย่างนี้ที่อาจารย์ได้เรียน

A: เราบอกว่าควรจะมี ถ้ามีตอนที่ให้ทำรายงานนะคะ เราบอกว่าจะมีนะ มีแล้วมันดีนะ อะไรอย่างนี้ อันนี้ก็แล้วแต่ว่าเค้าทำมาแล้ว เค้าจะมีหรือไม่มี แบบว่าถ้ามีใครทำมาปุ๊บเราก็จะให้ดูว่ามันมีประโยชน์อย่างนี้ๆ นะ

Q: คืออาจารย์ก็เอามาเปรียบเทียบกับเด็กที่มีกับไม่มี

A: คะ

Q: ที่นี้ถ้าไม่มีแล้ว ยังนึกภาพไม่ออกว่าเป็นยังไง อาจารย์บอกว่ามันเป็นโครงเรื่อง แล้วถ้าไม่มีโครงเรื่องเนี่ย ตามที่เด็กสนใจ มันเป็นอย่างนี้บ้าง

A: อย่างสมมติเราให้หาอินเทอร์เน็ตเนี่ย เค้าก็จะหาพวกเรื่องมา ดอกไม้คำฝอย รัชกาล 9 รัชกาล วัด อะไรก็แล้วแต่ที่เค้าหามาจะคะ หรืออย่าง โรค อะไรก็แล้วแต่เนี่ย เค้าก็จะหาๆ ส่ง คือเราบอกเรื่องหน้าอย่างน้อยหนึ่งหน้า บางคนก็ได้มาเป็นเล่มเลยก็มี

Q: แสดงว่าลงลึกไปเลย

A: คะ...ลึกไปเลย

Q: คืออาจารย์เนี่ย เป้าหมายคืออยากรจะให้ลองฝึกทำ ลองสืบทัน

A: แคฝึกเท่านั้น

Q: แต่ไม่ได้คำนึงถึงประสิทธิภาพของงานที่ออกมา ไม่ได้ถึงขั้นนั้น

A: ไม่ได้ถึงขั้นนั้น

Q: แคให้ไปค้นเฉยๆ

A: เพราะเด็กของเราโดยมากแล้วจะมาจากคลองเตยเป็นส่วนมาก คือถ้าเราเน้นมากๆ แคจะไม่ทำเลย คือจะเป็นสาเหตุนี้แหละ เพราะฉะนั้นรายงานชิ้นนี้ ทำวิชานี้ เราจะไม่บังคับว่าจะต้องไปทำเรื่องไหนๆ การปลูกพืชอะไร อย่างนี้จะไม่ทำ เรื่องอะไรก็ได้ที่เธอสนใจ อะไรอย่างนี้

Q: จะมีแรงจูงใจมากกว่า

A: ค่ะ...เอ่อ...คือเราไม่รู้สภาพครอบครัวของแต่ละครอบครัวของเค้า

Q: ขอเรียนถามอาจารย์อีกครั้งว่าจะต้องการขอ script หลังจากทีอาจารย์ตอบไปแล้วมั๊ยค่ะ

A: ค่ะ...ไม่เป็นไรค่ะ คือเชื่อว่าจะไม่ทำคุณเสียหาย

Q: ค่ะ...รับรองได้ค่ะ ไม่มีแน่นอนค่ะ : คือเวลาอย่างที่ทำมา เราก็ตอดเพียงคำพูดเท่านั้นเอง : เพียงแต่ถ้าจาดแล้วมันจะไม่ทัน เพราะมันจะจับได้เฉพาะประเด็นแค่ว่าตรงนั้นมันเป็นอย่างนี้เท่านั้นเอง

บรรณารักษ์ 2

4 กุมภาพันธ์ 2551

Q: อยากรจะสอบถามว่า วิชาการสอนใช้ห้องสมุดที่สอนในปัจจุบัน อยากให้เล่าว่าสอนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง สอนยังง

A: ที่สอนเนี่ยจะสอนระดับชั้น ม.1 เนื้อหา ก็จะเป็นเกี่ยวกับเรื่อง ห้องสมุด ความหมาย วัตถุประสงค์ การบริการต่างๆ ไป ประเภทของห้องสมุด ไล่มาจนถึงห้องสมุดโรงเรียน (ชื่อโรงเรียน) และก็กฎระเบียบข้อบังคับ ส่วนที่ไม่มีหนังสือนะคะ เพราะว่าหนังสือระดับมัธยมต้นไม่ได้ทำ เพราะฉะนั้นก็ต้องค้นหาหนังสือจากซีทหรือจากเอกสารระดับปริญญาตรี และก็เอาปรับให้ภาษามันง่ายเข้าสำหรับ ม.1

Q: สอนที่ไหนคะ ที่ห้องเรียน หรือห้องสมุด

A: ห้องสมุดจะเป็นส่วนใหญ่

Q: แคชั่วโมงเดียว !

A: หนึ่งชั่วโมง

Q: ที่นี้ ในรายวิชามีเน้นให้ทำรายงานไหมคะ

A: มีค่ะ คือเราจะแบ่งเนื้อหา คือ หนึ่ง คือความรู้เรื่องห้องสมุด สอง ประเภทของหนังสือ สาม คือวิธีการรักษาหนังสือ สี่ จะเป็นการจัดหนังสือระบบทศนิยมดิวอี้ ห้า ก็จะเป็นเกี่ยวกับการระวังกักษาหนังสือ แล้วก็หก ก็เป็นเกี่ยวกับรายงานการเขียนบรรณานุกรม

Q: ที่นี้ในส่วนของการรายงานละคะ เน้นสอนยังง ในเรื่องของการทำรายงาน

A : เอมนี้จะให้เด็กเขาเลือกหัวข้อทำรายงานมาหนึ่งเรื่อง แล้วก็ฝึกทำพร้อมกับเรา สมมติเราสอนเรื่องการเขียนคำนำ เขาก็จะนำกระดาดมาด้วย แล้วเขียนคำนำพร้อมกับเรา หรือว่าสารบัญ เขาก็ต้องเขียนโครงเรื่องสารบัญ พร้อมเรา อะไอย่างนี้ คือเขาจะมีเรื่องที่เขายากจะศึกษาค้นคว้าในใจอยู่แล้วหนึ่งเรื่อง

Q : ก็คือให้เลือกเองโดยอิสระ

A : ใช่ค่ะ แต่เราก็จะบอกเขาว่า ขอบเขตของการเลือกรายงานเป็นยังไง

Q : อืม....คือ ได้สอน ได้แนะนำก่อน แล้วผลที่ออกมาต้องการรายงานที่เป็นตัวเล่ม หรือว่าทำได้ทำ...

A : คือวัตถุประสงค์ นักเรียนจะต้อง เมื่อเรียนจบนักเรียนจะต้องสามารถทำรายงานที่เป็นรูปเล่มได้ และเขียนรายการบรรณานุกรมอ้างอิงได้อย่างถูกต้อง

Q : มีเนื้อหาเรียบร้อย ครบถ้วน

A : ใช่ค่ะ

Q : แล้วอย่างนี้ ในช่วงแรกนะค่ะ ที่บอกว่า โอเคให้นักเรียนเนี่ยะได้กำหนดหัวข้อเอง ที่ขั้นตอนที่ได้แนะนำ ได้แนะนำเรื่องการทำโครงเรื่อง หรือว่าขอบเขตเรื่องยังงี้

A : ขอบเขตเรื่อง ก็คือ หนึ่งจะต้องเป็นที่เขาสนใจจริงๆ สองต้องเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ สามจะต้องเป็นเรื่องที่สามารถค้นคว้าได้ ไม่กว้างจนเกินไปและไม่แคบจนเกินไป ก็คือเราก็จะยกตัวอย่าง เช่น สมมติว่า คุณศึกษาคุณสนใจเรื่อง แฮรี่ พอตเตอร์ แต่ แฮรี่ พอตเตอร์เนี่ยะต้องดูว่าทำรายงานได้ไหม ถ้าทำรายงานจะทำเกี่ยวกับอะไร ถ้าเป็นการอ่านเรื่องย่อมา แล้วสรุปจับใจความสำคัญไม่ถือว่าเป็นรายงาน ก็จะอธิบายให้เขาฟัง ใช้ภาษาเข้าใจง่ายขึ้น เพราะว่าเขายังเป็นเด็กอยู่

Q : ตรงนั้นมันเป็นลักษณะว่าสนใจเรื่อง เรื่องที่สนใจใช่ไหมอะ ที่นี้หมายความว่าอย่างเช่นว่าทำเรื่อง แฮรี่ พอตเตอร์ เนี่ย โครงเรื่องนี้หมายความว่าอย่างไร อย่างเช่น แฮรี่ พอตเตอร์คือใคร ทำอะไร ทำนองนี้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง ประวัติเป็นยังไง อะไรพวกนี้

A : อ้อ ก็อันนั้นเราจะยกตัวอย่างเช่น ทำเรื่อง หัตถกรรม คือมีตัวอย่างให้ดูนะค่ะ ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน มีการยกตัวอย่าง อย่างเช่น คือ ตอนแรกส่วนนำเนี่ยะ ต้องส่วนนำมาก่อน โครงเรื่อง เช่น ความหมายของศิลปหัตถกรรม ประเภทของศิลปหัตถกรรม แล้วก็ประโยชน์คุณค่า อะไอย่างงี้ค่ะ แล้วก็ก็เป็นบรรณานุกรม ก็คือเราจะมีตัวอย่างให้เขาดูด้วย

Q : คือว่ามีตัวอย่างคร่าวๆ ให้เขาดูว่าทำยังไง อืมม.....โอเค ถ้างั้นก็แสดงว่า สอนโครงเรื่องนี้ด้วย

Q : นอกจากการกำหนดโครงเรื่องแล้ว ได้สอนนักเรียนในเรื่องที่ว่า เราต้องการความรู้อะไร หรือต้องการสารสนเทศอะไร เกี่ยวกับหัวข้อนั้นๆ เราได้สอนนักเรียนในการตั้งคำถามหรือเปล่า เช่น อยากรู้อะไร ในหัวข้อไหน ประโยชน์ของหัตถกรรมเป็นยังไง

A : อันนี้ก็จะสอนแค่ว่า เขาสามารถสืบค้นได้อย่างไร เช่น สมมติหาหนังสือ สืบค้นในอินเทอร์เน็ตโดยใช้เครื่องมือ 구글อะไรอย่างงี้ เราก็จะมีการอ้างอิงแบบต่างๆ ให้เขา

Q : เออ...ที่ห้องสมุดนี้ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติหรือยังค่ะ

A : มีแล้วค่ะ

Q : ใช้ระบบอะไรค่ะ

A : มันเป็นของ CP Soluion (ซีพี โซลูชั่น)

Q : อืมม... ไม่เคยได้ยิน

A : เป็นระบบเล็กๆ แต่ว่าสามารถสืบค้นได้

Q : แสดงว่าก็ต้องสอนสืบค้นระบบนี้ให้กับนักเรียนด้วยเป็นหลักเลย ให้คนที่ห้องสมุด

A : ใช่ค่ะ

Q : ที่นี้เรื่องของการสืบค้นเนี่ยะ โอเค...มีสืบค้นจากคอมพิวเตอร์ ยังใช้บัตรรายการอยู่หรือเปล่า

A : ตอนนี้ไม่ได้ใช้แล้ว

Q : ที่นี้ ดีเลยคะ ถ้าที่สืบค้นจากคอมพิวเตอร์เป็นหลักเนี่ยะ อาจารย์ได้สอนใหม่ว่า เรื่องของการกำหนดคำค้น หรือคำสำคัญว่า เอ๊ะเราจะใช้คำอะไรดีนะ เราถึงจะได้เรื่องนี้ออกมา เราจะใช้คำอะไรบอกคอมพิวเตอร์ ได้สอนไหม

A : ได้สอนคะ แต่ว่าไม่ได้สอนละเอียดแบบขนาดเหมือนเป็นหลักสูตรน่ะสิ เราก็จะบอกหัวข้อ หัวเรื่องของเขา สมมติว่า เรื่องลอยกระทง สมมติอยากค้นเรื่องลอยกระทง แต่ยังไม่รู้อย่างไร อาจจะเป็นประเพณี หรือว่าอาจ ใช้อย่างเช่น เรื่องลอยกระทงใช่ไหมคะ คุณค้นว่า ประเพณี มันก็จะกว้างเกินไป หรือว่า ถ้าค้นคือเฉพาะเจาะจงอย่าง ลอยกระทง เฉพาะเจาะจงไปเลย อย่างเช่น อะไรที่เป็นหัวข้อ การปลูกผัก คุณไปค้นเกษตรกรรมก็จะกว้างเกินไป การปลูกผักก็อาจจะไม่รู้ว่าจะไร อาจจะมีผักคะน้า การปลูกผักคะน้า ก็เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

Q : แสดงว่าก็ได้ แนะนำเด็ก ได้มีการบอก มีเด็กมาถามบ้างไหมคะว่า เอ๊ะ!! หนูค้นไม่ได้

A : มี มีคะ ก็จะแนะนำไป อันนี้เราจะให้จับกลุ่มกันมา เพราะว่าห้องสมุด อินเทอร์เน็ตเราจะค่อนข้างเล็กคะ ก็จะให้ จับกลุ่มกันมา

Q : อ้อ ทำเป็นกลุ่ม

A : ทำเป็นกลุ่มคะ เราก็จะได้ดูแลทั่วถึง

Q : ที่นี้ แหล่งที่จะให้เด็กค้นข้อมูล นอกเหนือจากห้องสมุดแล้ว ได้มีแนะนำที่ไหนอีกบ้าง

A : ก็มี คืออันนี้จะแนะนำตั้งแต่ตอนที่ประเภทของห้องสมุดคะ คือหอสมุดแห่งชาติ แล้วก็ TK Park ห้องสมุด ประชาชน แล้วก็พาไปทัศนศึกษาบ้าง อย่างที่ TK Park แล้วก็ห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์

Q : แล้วเวลาที่ทำรายงานจริงๆ ส่วนใหญ่เด็กก็จะเน้นข้อมูลห้องสมุด หรือว่ามีเด็กไปหาข้อมูลจากข้างนอกมา บ้างไหม

A : ส่วนใหญ่เด็กเขาจะใช้จากอินเทอร์เน็ตคะ เดี่ยวนี้จะใช้อินเทอร์เน็ตจะเป็นส่วนใหญ่

Q : ในห้องสมุดมีอินเทอร์เน็ต

Q : ให้ใช้ด้วย

A : แล้วเด็กที่บ้าน เขาก็จะใช้ที่บ้าน

Q : แสดงว่าข้อมูลโดยหลักที่ได้มา ได้มาจากห้องสมุดที่โรงเรียน แล้วก็ได้จากอินเทอร์เน็ต

A : เพราะว่าเราจะบังคับว่า หาข้อมูลมาน้อยๆ ชัก 2 แหล่ง ถ้าเป็นหนังสือก็ขอให้เป็น 2 เล่ม ถ้าเป็นเว็บไซต์ก็ขอให้เป็น 2 เว็บไซต์ ก็คือจะบอกเขา บังคับเลย

Q : แล้วอย่างนี้อาจารย์ได้แนะนำไหมคะว่า เรื่องของการหาจากอินเทอร์เน็ต แนะนำ Search engine หรือแนะนำวิธีการค้น

A : แนะนำคะ ก็คือให้เขาใช้อย่างง่ายๆ ก็คือ กูเกิ้ล แต่ว่าก็ให้พิมพ์คำที่ต้องการเฉพาะเจาะจงไป ก็จะควบคู่ไปกับการกำหนดคำค้น

Q : อาจารย์พอยกคำว่า พิมพ์คำเฉพาะเจาะจง ได้ไหม ยกตัวอย่าง

A : อย่างเช่น การปลูกผักคะน้า ถ้าเขาค้นเรื่องเกษตรกรรม มันก็จะกว้างเกินไป หรือ การปลูกผัก เนี่ย มันก็จะกว้างเกินไป

Q : เอาคะน้าไปเลย

A : การปลูกผักจะนำไปเลย การดูแล อะไรอย่างนั้นคะ เขาก็จะได้อะไรที่หลากหลาย เราก็จะบอกเขาว่า คือเราจะมีบัตร เหมือนกับบัตรคำให้เขานะคะ แต่ว่าเทอมนี้ไม่ได้สอน เพราะว่าเหลือเวลาน้อย คือให้เขาลอก ลอกข้อมูลมา แล้วก็เขียนแหล่ง แหล่งที่มาอ้างอิงด้วย

Q : อ้อหือ... โชคดีนักเรียน ได้รับคำแนะนำที่ดี

A : แต่ว่ามันก็จะมีปัญหาที่ว่า เด็กเขาจะได้ความรู้ไม่เท่ากัน คือบางคนก็ทำได้ บางคนก็ไม่เข้าใจ คือเหมือนตัวเด็กเขาจะไม่ค่อยเข้าใจเท่าไร

Q : คืออันนั้นก็เป็นเรื่องที่เราคาดหวังไม่ได้ แต่ว่าในแนวทางการสอนถือว่า ใช้ได้

Q : โอเค... ที่นี้พอถึงขั้นตอนที่ได้ข้อมูลมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นได้มาจากอินเทอร์เน็ต หรือได้จากห้องสมุด อะไรก็แล้วแต่ นี่นะฮะ อาจารย์ได้แนะนำไหมคะว่า ข้อมูลที่ได้มาเราจะดูความน่าเชื่อถือของข้อมูล ได้สอนถึงขั้นนั้นไหนคะ ความน่าเชื่อถือของสารสนเทศที่ได้มา

A : อันนี้ยังไม่ได้อสอนละเอียดไปถึงขนาดนั้น

Q : อ้อ... แต่ว่าก็ ก็ขอให้ข้อมูลมาเฉยๆ แต่ยังไม่ได้อสอนเน้นว่า ประเมินยังไง ดูว่าน่าเชื่อถือไหม ยังไม่ได้สอน

A : ยังไม่ได้สอนให้ละเอียดขนาดนั้น แต่ว่าถ้า ก็คือบอกเขาว่า เว็บบางเว็บมันไม่สามารถจะละเอียดได้เท่าหนังสือ คือจะบอกเขาเท่านี้คะ ว่าจะเป็นหนังสือหรือการเขียนรายงาน การเขียนอะไรก็ตาม ถ้าไม่มีการอ้างอิง มันจะทำให้เรา ข้อมูลของเราไม่ได้รับการเชื่อถือ ขาดความน่าเชื่อถือไป

Q : อาจจะมีแนะนำบ้าง

A : บ้างคะ

Q : อาจารย์มีแนะนำบ้างไหมคะ อย่างเว็บไซต์บางเว็บ หรือที่นักเรียนเข้าไปหาเนี่ยะ บางครั้งมันก็ไม่ได้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องเสมอไป อาจารย์ได้บอกไหมคะ

A : ก็บอกคะ ส่วนใหญ่จะแนะนำ พวกเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ อย่างวิชาการ ก็จะทำให้เขาเข้าไปตรงนั้นมากกว่า

Q : มากกว่าเว็บไซต์ทั่วไปๆ ใช่มั้ยคะ

A : ค่ะ

Q : แต่ไม่ได้บอกวิธีว่า จะดูเว็บไซต์ไหน อย่างเช่น .go.th ; หรือ .com ; .net มันเป็นการค้าเชื่อถือไม่ได้ มันควรจะดู .org ซึ่งมันยากเกินไปสำหรับเด็ก ก็ไม่เป็นไร

Q : ที่นี้พอเด็กได้สารสนเทศมาแล้ว จากการค้นไม่ว่าจะค้นในห้องสมุดก็ตาม หรือค้นจากอินเทอร์เน็ตก็ตาม ไขกระบวนการในการค้นทั้งหลาย มันอาจจะผิดอาจจะถูก อาจจะได้ตรงไม่ตรง พวกนี้นะฮะ อาจารย์ได้สอนเขาหรือเปล่าว่า ควรที่จะต้องประเมินว่าในขณะที่ขั้นตอนของเราเนี่ยะ เราทำถูกหรือไม่ถูกขั้นตอน สอนหรือเปล่า หรือแนะนำอะไรบ้างหรือเปล่า

A : คือเรา เราจะ ถ้าเป็นตัวรายงานนะคะ วิธีการเรียบเรียง คือเนื้อหารายงานมันจะต้องสอดคล้องกันอยู่แล้ว ไปในทิศทางเดียวกัน ถ้าตัวคือเนื้อหาจะคะ แต่ถ้าเป็นการสืบค้นหรือเป็นอะไรอย่างงี้ เราก็จะสืบค้นในตอนปฏิบัติอยู่แล้ว แล้วก็พยายามดูเขาว่า เขาสืบค้นยังไง แล้วได้ข้อมูลถูกไหม ตามที่เราต้องการไหม

Q : เหมือนว่าอาจารย์ดูไปแล้วใช้ไหมครับ

A : ดูไปแล้วคะ ถ้าเป็นเวลาตอนที่สืบค้นจะคะ

Q : ประเมินนี้ อาจารย์ไม่ได้สอน แต่แนะนำอย่างใกล้ชิด

A : ค่ะ

Q : ที่คำว่า ประเมิน ผมหมายความว่า อย่างเช่น นักเรียนใช้คำค้น ค้นคำว่า เกษตรกรรม อย่างเช่นว่า เกษตรกรรม อาจารย์บอกว่า หนูไม่ถูกนะ จะต้องค้นแบบนี้ อันนี้ก็เป็นลักษณะของการประเมินอย่างหนึ่ง เหมือนกัน เพราะฉะนั้นอาจารย์ประเมินอยู่ในตัวแล้ว เพียงแต่ว่าอาจารย์ไม่ได้ให้นักเรียนประเมินด้วยตนเอง เท่านั้นเอง

Q : แล้วก็อาจจะไม่ได้มี เขาเรียกว่าอะไรนะ ไม่ได้มีเกณฑ์ หรือ criteria ที่ชัดเจนขนาดนั้น แต่ก็ได้มีการบอกบ้าง

Q : ที่นี้ อีกประเด็นที่อยากจะเรียนถาม อาจารย์คิดว่า การรู้สารสนเทศ มีความจำเป็นกับนักเรียนไหม

A : มีความจำเป็นอย่างมาก

Q : ในแง่ไหน

A : คือ อย่างน้อยๆ การรู้สารสนเทศของนักเรียน ทำให้เขาสามารถที่จะมี เหมือนกับว่า เวลาทำรายงาน ทราบว่า จะต้องไปค้นที่ไหน อย่างไร มีวิธีการค้นคว้าอย่างถูกต้อง มีระเบียบแบบแผน คือบางคนรู้วิธีค้น เข้าไปในกูเกิ้ล แต่ ลอกมาทั้งหมด ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์เรียบเรียง หรือว่าทำให้เรารู้สึกว่า เขาได้ไปค้นคว้ามาจริงๆ นะ คือมี หลายนะคะที่แบบลอกมาทั้งเว็บเลย เราอ่านแล้วเราทราบว่า เขาไม่ได้เอา ไม่ได้ค้นจากเว็บนี้ มาเว็บนี้แล้วเอามา รวมกัน ได้ข้อความที่เป็นภาษาของตนเอง เขาไม่ได้เป็นอย่างนั้น แต่ถ้าบางคนอ่านแล้วเขาเข้าใจหรือ เรียน แล้วเขารู้ เขาจะรู้ว่า อ้อ..ถ้าเขาหาจากหนังสือ เขามีกำหนดโครงเรื่องของเขาแล้ว เขาเข้าไปค้นในอินเทอร์เน็ต ได้มาเท่านี้ แล้วเขามองในหนังสืออีกเท่านี้ เขาเอามารวมกันแล้วได้ เป็นภาษาของเขาเอง

Q : อันนี้ แสดงว่าอาจารย์สอนสองประเด็นหลัก หนึ่งก็คือเรื่องวิธีค้น สองก็คือวิธีใช้ สอนว่าเอามารวบรวมเรียบเรียง แต่ขั้นประเมินอาจารย์ไม่ค่อยได้สอน

A : ใช่ เพราะเด็กเขายัง บางคนเขายังรับสิ่งที่เราต้องการจะสื่อไม่ได้ มันยากเกินไป

Q : คือที่ผมพูดให้ฟัง ผมอยากจะบอกว่า การรู้สารสนเทศมีสามหลักใหญ่ๆ หนึ่งก็คือ ค้น เข้าถึงนะอะ สองก็คือ ประเมิน สามคือการใช้ อย่างที่อาจารย์ก็คือการใช้ ก็นับว่าดีนะอะ เพราะว่า การประเมินออกจะเป็นเรื่องยาก

A : คือเราสื่อสารกับเขา บางที อย่างบางห้องสอน วิธีการสอนแต่ละห้องจะไม่เหมือนกัน เพราะเด็กแต่ละคนรับไม่ได้เหมือนที่เราตั้งใจจะสอนเขา

Q : แสดงว่าอาจารย์รู้จักคำว่า การรู้สารสนเทศ หรือว่า Information literacy

A : ก็...ก็ แต่ว่า ถึงปริญญาโทนี้ไม่ได้เรียนวิชานี้โดยตรงนะอะ แต่ก็พอทราบบ้าง

Q : อันนี้ถามนอกประเด็น อาจารย์ทราบเรื่องนี้มาจากไหน

A : ก็คือเวลาไปอบรม จะพอมานะบ้าง อะไรที่เราพอจะทราบว่าใช้ได้ในวิชาชีพ ก็พยายามไม่ทิ้งอะ

Q : ก็เป็นเรื่องที่น่ายินดี ในลักษณะของวิชาชีพ ในลักษณะเดียวกันสำหรับนักเรียน ก็ถือว่าโชคดีที่ได้ครูอย่างคุณ

A : ขอบคุณค่ะ

บรรณารักษ์ 3

7 กุมภาพันธ์ 2551

Q : วิชาการใช้ห้องสมุดที่โรงเรียนสอนอยู่ในปัจจุบันนี้ สอนเรื่องอะไรบ้าง

A : เดิมๆ เนี่ยเราจะสอน เดิมเป็นวิชา ช ใช้ใหม่ ช 0245 และในวิชา ช 0245 นั้น เป็นวิชาที่เน้นให้เด็กไปเป็น บรรณารักษ์มากกว่า พอเป็นอย่างงี้เนี่ย ทางโรงเรียนเราตัวของปัจจัยเด็กเป็นหลัก เพราะเด็กของ (ชื่อโรงเรียน)

ส่วนใหญ่เนี่ย คำก็จะไปสอบข้ามหาลัย หรือเราก็จะปรับหลักสูตรตรงนั้น คือเราไม่เคยสอน เช่นว่าการซ่อมหนังสือเนี่ย เราจะไม่สอน เราไปปรับเนื้อหาหลักสูตรใหม่ คือพอหลักสูตรใหม่ที่เรารับเนี่ยเราก็เน้น 3 เรื่องหลักๆ เรื่องที่หนึ่งก็คือความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด เรื่องที่สองคือการอ่านหนังสือและรู้จักบันทึกได้ และเรื่องที่สามนั้นก็คือการเขียนรายงานเบื้องต้น ก็จะสอนเน้นสามประเด็นหลักนี้ คือพอสอนตรงนี้เราสอนไปเรื่อย ๆ คือ หนึ่งความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับห้องสมุดเช่นระเบียบการใช้ห้องสมุด การหาหนังสือ การหยิบหนังสือ การเก็บหนังสือและมารยาทในการใช้ห้องสมุด เรื่องการอ่านก็ให้อ่านหนังสือให้อ่านจากวารสาร อ่านจากหนังสือพิมพ์ อ่านจากหนังสือเป็นเล่มและรู้จักบันทึกได้และก็ทำเป็นเล่มให้เด็ก ให้เค้ารู้จักบันทึก และก็สอนเรื่องหนังสืออ้างอิง แล้วก็สอนเรื่องบัตรรายการ แต่บัตรรายการนี้เราไม่ได้สอนเยอะ เพียงแต่ให้เด็กรู้ว่ารูปแบบเดิมมันเป็นแบบนี้ แต่ปัจจุบันเค้าถ่ายโอนมาอยู่ในเครื่อง เวลาสืบค้นผ่านเครื่องเนี่ย สืบค้นแบบไหนอะไรอย่างเงี้ย

Q: .ที่ห้องสมุดใช้โปรแกรมอะไรครับ

A: เดิมทีเราใช้ ให้ศิษย์เก่าเค้าเขียน FoxPRO รันบน Window แล้วพอตอนหลัง พอเราจะพัฒนาเนี่ย รู้สึกมันพัฒนายาก ก็เลยเปลี่ยนใหม่ไปซื้อโปรแกรม Alice For Window แล้วก็มาป้อน มาถ่ายข้อมูลเข้า แล้วก็ให้เด็กสืบค้นและก็ทำยืมคืนด้วยบัตร เรื่องสุดท้ายก็จะสอนเรื่องการเขียนรายงานเบื้องต้น คือเอาแค่นั้นๆ แค่ว่าให้เด็กไปหาแหล่งข้อมูลจากที่ต่างๆ แล้วเอามาเรียบเรียงใหม่ แล้วก็บอกแหล่งที่มาว่าเอามาจากไหน หรือในรูปของบรรณานุกรม

Q: อาจารย์สอนโครงสร้างของรายงานใหม่ครับ สอนอะไรบ้าง

A: สอน สอนการเขียนหน้าปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ แล้วก็ส่วนของเนื้อหาและบทสรุป แล้วก็หนังสืออ้างอิง

Q: ที่นี้ นอกจากอาจารย์สอนให้เด็กรู้จักโครงสร้างเรื่องว่าโครงเรื่องเนี่ยว่าประกอบด้วยส่วนต่างๆ อะไรบ้างแล้วเนี่ย อาจารย์ได้สอนให้เด็กตั้งคำถามในเรื่องที่เด็กอยากจะไปค้นคว้ามัยยะว่า ถ้าเด็กต้องการเรื่องใดเรื่องหนึ่งเนี่ยจะค้นไต่ยังงี้ จะตั้งคำถามยังงี้

A: ก็จะไม่ จะไม่เน้นเรื่องตั้งคำถาม เพราะว่าในวิชาของเรา เราอยากปูพื้นฐานในเรื่องของการเขียนรายงานเบื้องต้น เพื่อเวลาเขาเข้าไป ม. 2, ม. 3, ม. 4 ในวิชาอื่นที่สั่งรายงานเนี่ย คำจะได้มีพื้นฐานตรงนี้ จะได้ทำรายงานตรงนี้ถูกต้อง

Q: นอกจากเรื่องของการสอนแล้ว อาจารย์ได้ลองให้เด็กเขียนทำโครงเรื่องจริง ๆ มาส่งมัยยะ

A: ครับ

Q: คือที่นี้เรื่องของโครงเรื่องนั้นแหละ อาจารย์ assign เด็กหรือว่าอาจารย์ให้เด็กคิดเอง

A: เอ่อๆ... ให้เด็กเค้าเลือก

Q: สนใจ

A: เลือกตามที่เค้าต้องการ เพราะว่าเราจะบอกก่อนว่า วิธีการเขียนโครงเรื่อง ที่นี้เดี๋ยวนี้การสอนเนี่ย เนี่ยมันมันมีสื่ออินเทอร์เน็ตเยอะนะ เราไม่จำเป็นต้องบอกเด็กว่าการเขียนโครงเรื่องเป็นยังงี้ แต่ให้เด็กเนี่ยเค้าไปเปิดหาจากหนังสือจากอินเทอร์เน็ตเองว่า การเขียนโครงเรื่องเป็นแบบไหน แล้วให้เค้ามาสรุป พอเค้ามาสรุปเสร็จ เราก็มาสรุปให้เค้าอีกทีว่า การเขียนโครงเรื่องมันดียังงี้ อย่างเงี้ย และให้ดูตัวอย่าง เด็กก็ต้องไปเลือกเองว่า เพราะในการเขียนโครงเรื่องจริง ๆ แล้วก็จะมัยยะ หนึ่งคือเน้นเรื่องที่สนใจ มีประสบการณ์ตรงนี้จะไรตรงนี้ แล้วเด็กเค้าก็จะไปเลือกตามที่เค้าสนใจ

Q: ก็คือ สรุปว่าอาจารย์จะให้แค่เกณฑ์ในการเลือกเรื่องไป เขียนโครงเรื่องไปว่า เกณฑ์ในการที่จะเลือก เขียนโครงเรื่องเนี่ยต้องประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง

A: ใช่ แล้วก็ให้เห็นรูปแบบที่เค้าเขียนโครงเรื่อง แล้วพอเด็กเขียนโครงเรื่องมาเสร็จ เราก็บอกเค้าไปเพิ่มหน้าเลขหน้าก็จะกลายเป็นสารบัญของรายงาน

Q: หมายถึงว่ามีตัวอย่างโครงเรื่อง เรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ดูด้วย

A: อะ เป็นตัวอย่างให้ดูด้วย คือตอนแรกให้เด็กเค้าไปศึกษาก่อน พอติในห้องที่เราสอนเนี่ยมันจะมีจดด้วย มีอินเทอร์เน็ตอยู่ด้วย และก็หนังสือด้วย คือเราสามารถแบ่งกลุ่มเด็กที่จะออกไปค้นหนังสือทางอินเทอร์เน็ตได้ในส่วนตรงนั้น

Q: ที่นี้ในการสืบค้นเนี่ย อาจารย์ได้สอนเรื่องของคำค้น หรือคำสำคัญต่างๆ มั้ยคะ

A: ก็สอน เวลาไปค้นก็คือจะบอก สมมติว่าเด็กเค้าไปค้นเรื่องนี้เราก็บอกว่า เออ อย่าไปใช้คำเดียว ถ้าสมมติว่าเราค้นเรื่องการศึกษา ไม่ได้ ก็อาจจะให้ขยายออกไปหน่อย แล้วก็สลับคำค้นอะไรอย่างเงี้ย เพราะว่าถ้าเป็นแบบคำ หัวเรื่อง หัวเรื่องก็ต้องบอกว่าหัวเรื่องคืออะไร และสมมติว่าเป็นคีย์เวิร์ด คีย์เวิร์ดคืออะไร อะไอย่างเงี้ย ถ้าชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องต้องเหมือนกับเค้าป้อนเข้าไป ถ้าใส่ไม่เหมือนมันก็จะไม่ออกมา อะก็จะสอน เราก็นายขึ้นจอ แล้วก็ทดลองค้นให้เด็กดูว่า ถ้าเราลองค้นคำนี้ไม่ได้ จะลองค้นคำนี้ว่า ถ้าเรื่อง ดิน เนี่ยจะค้นตรงไหน มันจะออกมาหน้าตาเป็นอย่างไร อะไอย่างเงี้ย ก็จะแนะวิธีสืบค้นให้

Q: ที่นี้เรื่องของการทำงานค้นคำค้นแล้ว ที่อาจารย์บอกว่าอาจารย์ได้สอนไปแล้ว ที่นี้นอกจากอินเทอร์เน็ต หรือว่าฐานข้อมูลที่อาจารย์บอก ที่อาจารย์ใช้อยู่เนี่ย อาจารย์มีการแนะนำเด็กมัธยมว่า สารสนเทศไม่ได้มีเฉพาะอินเทอร์เน็ต ไม่ได้มีเฉพาะที่แหล่งที่ห้องสมุดเรามีอยู่ มีแหล่งอื่น อาจารย์ได้สอนมั้ยคะ

A: ก็จะสอน ในบทแรก บทแรกที่เราจะพูดถึง ประวัติ ประวัติของห้องสมุด แล้วก็ห้องสมุดประเภทต่างๆ แล้วก็บอกว่าถ้าแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีห้องสมุด มีหมวดภาษาไทย มีโรงอาหาร อะไรเงี้ย แล้วก็แหล่งเรียนรู้ภายนอกก็เช่นหอสมุดแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ ในตลาด ชุมชน ก็ถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้เหมือนกัน ที่นี้ในวิชาของ ม.3 เนี่ย เค้าก็จะให้เด็กออกไปสำรวจ ไปสำรวจวัดโพธิ์อย่างเงี้ย ไปสำรวจแม่คำ แล้วเด็กเค้าก็ต้องเอาที่สัมภาษณ์นั้นแหละมาทำเป็นรายงานเป็นเล่ม แล้วก็ให้ทำเป็นกลุ่ม แล้วเด็กบางคนก็จะเอากล้องถ่ายวิดีโอตามร้านทอง ร้านอะไรเงี้ย ทำขนมปั้นสิบว่ามีวิธีการยังไง ก็มาทำรายงาน รู้สึกจะเป็น ม.3

Q: ที่นี้จากการที่ฟังอาจารย์พูดเนี่ย อาจารย์ก็จะสอนเด็กนะคะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของแหล่ง ที่นี้อาจารย์ได้สอนเด็กมัธยมว่า สารสนเทศที่มีอยู่เยอะมากมายเนี่ย เราจะเลือกใช้อย่างไร หรือว่าเราจะประเมินมันยังไง

A: เอ่อ...พอติๆ เราเปลี่ยนจาก ช 0245 มาตั้งใหม่ มาเป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พอเค้าปฏิบัติการศึกษาเนี่ย วิชาห้องสมุด มันก็หายไป ที่นี้พอหายไปเนี่ยก็ขึ้นอยู่กับบทบาทของแต่ละโรงเรียนว่าแต่ละโรงเรียนจะช่วยให้ไปอยู่ในกลุ่มไหน ของโรงเรียน(ชื่อโรงเรียน)เนี่ยไปอยู่ในกลุ่มที่ 9 เพราะว่าเด็กมาเรียนหะ 8 กลุ่ม และกลุ่มที่ 9 ก็เป็นตัวเสริม 8 กลุ่มนั้น เป็นกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และก็มีการอยู่ 6 ตัว มีลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี คุณธรรม แล้วก็จะมีเรื่องห้องสมุดตัวหนึ่ง ที่นี้พอเราอยู่ตรงนี้ปั๊บ เราก็บ่อยเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ คือหลักสูตรใหม่ตรงนี้เนื่องจากว่าตอนนี้เค้าเน้นเรื่องสารสนเทศซะใหม่ เราก็บ่อยเปลี่ยนวิชาให้ทันสมัยขึ้น ก็เป็นว่า ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ พอเราเปลี่ยนเป็น ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ แล้วเนี่ย เรามาเพิ่มบทในเรื่องของการรู้สารสนเทศเนี่ย เข้าไปอีกหนึ่งบท คือที่เราสอนเนี่ย ตอนนี้ทางโรงเรียนเค้ากำลังทำวิจัยร่วมกับ มศว อยู่ แล้วก็ให้ครูไปทำวิจัย แล้วทางผมก็จะทำวิจัยเรื่องการรู้สารสนเทศของเด็ก ม.1 แล้วพอผลของการรู้สารสนเทศของเด็ก ม.1 ออกมาเนี่ย ถ้าเด็กของเราตอบในตรงเรื่องไหนเนี่ย เราจะเอาผลของการวิจัยเนี่ยไปปรับกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องการรู้สารสนเทศ เพื่อให้เด็กใช้สารสนเทศได้มากยิ่งขึ้น ก็จะไปปรับตรงจุดนี้ ตอนนี้กำลังทำอยู่และเดี๋ยวจะไปประเมินในเทอมที่หนึ่ง

Q: แล้วอาจารย์คิดว่า การรู้สารสนเทศ นั้นมันจำเป็นต่อนักเรียนมัธยม ในความคิดของอาจารย์

A: ถ้าในยุคนี้ก็จำเป็น และโดยเฉพาะเด็ก(ชื่อโรงเรียน) ส่วนมากก็จะเป็นเด็กเก่ง เพราะฉะนั้นในเรื่องของการรู้สารสนเทศเนี่ย ถ้าเราให้เค้ารู้สารสนเทศถูกต้องเนี่ยนะ เช่นการประเมินค่า การอะไรตามขั้นตอนของการรู้สารสนเทศเนี่ย คือเด็กจะได้มีพื้นฐาน เพราะตรงนี้เด็ก 80% คือ เค้าต้องเข้ามาหาลัย เพราะเค้าจะได้มีพื้นฐานเนี่ย

Q: ที่นี้เท่าที่ฟัง คือคุณอาจารย์มีความรู้ในเรื่องของการรู้สารสนเทศดีนะคะ ที่นี่ยากจะเรียนถามว่าอาจารย์ศึกษาเรื่องของการรู้สารสนเทศจากไหนคะ

A: ก็อ่าน อ่านจากอินเทอร์เน็ต ไปห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติ ไปหอสมุดจุฬาฯ คณะศึกษาศาสตร์ มศว ประสานมิตร หยั่งเจีย

Q: อาจารย์ได้ร่วมสัมมนากับสมาคม การประชุมสมาคม

A : ไปทุกปี พอดีเป็นกรรมการของสมาคมด้วย และเป็นชมรมอะไรของบรรณารักษ์ด้วย ตอนนั้นมันหายไปหมดแล้ว ก็คือไปอ่าน อ่านจากวารสาร อ่านจากหนังสือ คือเราจะไปบ่อย แล้วพอดีที่บ้านเรามีอินเทอร์เน็ต เราก็จะเปิดดูสารสนเทศ ดูอะไรอย่างเงี้ย ก็มีอยู่ คือเดี๋ยวพอผลวิจัยออกมาเสร็จเนี่ยเราก็จะไปปรับหลักสูตร แล้วจะไปปรับเป็นกิจกรรมที่เราใช้สอนเด็ก พอตัวการรู้สารสนเทศออกมาแล้วเนี่ย มันก็จะบอกได้แล้วว่าเด็กของเรามันต้องตรงจุดไหน แล้วเราจะไปปรับเน้นกิจกรรมตรงไหน

บรรณารักษ์ 4

7 กุมภาพันธ์ 2551

Q: วิชาการใช้ห้องสมุดเนี่ย วิชานี้อาจารย์สอนยังงัย อาจารย์กรุณาเล่าให้ฟังด้วยคะ

A: คือเดิมเราเนี่ย สอนวิชาการสอนการใช้ห้องสมุด ปกติเนี่ยคะ ตั้งแต่การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น แล้วก็มาปรับเป็นห้องสมุด แล้วก็พอปี พ.ศ. 2542 เนี่ยคะ เรามีโอกาสที่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือหลักสูตรใหม่ที่เค้าให้สถานศึกษากำหนดบางส่วนเอง เราก็เลยขอบรรจุไปอยู่ในกลุ่มการงานอาชีพนะคะ แล้วที่นี้เราก็จะดึงเอาว่าจุดประสงค์ของเราคือเอกสารที่ 4 ของกลุ่มการงานอาชีพนะคะ เขาก็พูดถึงเรื่องของ เอ่อ...ข้อมูลข่าวสารแล้วก็การนำข้อมูลข่าวสารเนี่ยเอาไปใช้ในการประกอบอาชีพ คือเราไม่รู้อะไรไปลงตรงไหน เราก็เลือกตรงนี้ได้หน่อยนึง คือสาระของหลักสูตรตรงนั้นแล้ว เราก็จะผนวกกับจุดประสงค์ของเรา ก็คืออยากให้นักเรียนเนี่ย เอ่อ...ค้นคว้าเป็น รู้จักแหล่งเรียนรู้ เนี่ยคะ ก็คือพื้นฐานจากเรื่องวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น มาบวกกับวิชาการใช้ห้องสมุด แล้วก็เอามาปรับให้เข้ากับปัจจุบันนะคะในเรื่องเพิ่มของเรื่องเทคโนโลยีเข้ามาด้วย แล้วก็การใช้เครื่องมือในการสืบค้น สรุปก็คือมันจะมีตั้งแต่การสอน เรื่องของการใช้แหล่งเรียนรู้ การเปรียบเทียบข้อมูลที่ดี ข้อมูลที่เราจะนำไปใช้ได้แล้วก็คุณธรรมจริยธรรมในการใช้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ แล้วก็เรื่องของการอ่าน การนำเสนอข้อมูล การเขียนรายงาน

Q: เพราะฉะนั้นจริงๆ แล้วมันก็คือวิชาสอนช่วยเรื่องการศึกษาค้นคว้าที่อาจารย์กำลังจะพูดต่อไปใช่ไหมคะว่าอาจารย์มีเทคนิค หรือว่าสอนนักเรียนยังงัย

A: คือๆ อันนั้นส่วนหนึ่งนะ ที่แรกเราก็จะวางไปในลักษณะเหมือนเด็กจะต้องมีเรียนรู้เรื่องการจัดเก็บยังงัย ค้นคว้ายังงัย แล้วก็การอ่าน การจับใจความ การเขียน การนำประโยชน์จากการอ่านไปใช้คือจุดประสงค์ของเรา ตอนหลังเนี่ยเราก็ได้ปรับหลักสูตรไปเรื่อยๆ พอมีโอกาสไปทำวิจัยเรื่องของการรู้สารสนเทศด้วยเนี่ย ไม่ได้ทำวิจัยคือ

รวมเป็นคณะของเค้า ของอาจารย์พจมานนะค่ะ ก็คิดว่าก็เลยมาปรับเป็นหลักสูตรที่เราสอน คือหลักสูตรเนี่ยเราจะปรับไปเรื่อยๆ เราจะปรับไปเรื่อยเลย คือจะดูจากภาษาไทยว่าเค้ายังขาดอะไรอย่างนี้เราก็ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ

Q: ที่นี้นอกจากเรื่องของการอ่าน การอ่านแล้วจับใจความที่อาจารย์ว่าไปแล้วเนี่ยนะค่ะ อาจารย์ได้สอนวิธีที่เด็กจะเขียนรายงานหรือทำรายงานหรือค้นคว้ารายงานยังไงค่ะ

A: เขียนค่ะ สอนค่ะ สอน คือเราสอนด้วย ภาษาไทยสอนด้วย ภาษาไทยเค้าก็จะเป็นส่วนหนึ่ง แล้วก็ของเราส่วนหนึ่ง เราจะบูรณาการกับวิชาอื่นๆ ในเรื่องของการตรวจรูปแบบให้อะไรพวกนี้ ของเค้าจะตรวจเนื้อหา แล้วตอนหลังเนี่ยเราก็จะมาปรับ ตอนหลังนี้มีเทคโนโลยีเข้ามา เราก็จะไปมุ่งเน้นเรื่องของการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นด้วย คืออย่างน้อยเนี่ย คือจะต้องสืบค้นรายการบรรณานุกรม รายการหนังสืออะไรอย่างนี้ให้ได้ จะต้องใช้อินเทอร์เน็ตให้ได้ คือโรงเรียนเค้าบอกมาเลยว่า เอ่อ...ต้องรับผิดชอบไปว่า เด็กทุกคนต้องใช้อินเทอร์เน็ต เป็น ส่ง mail ได้ อะไรอย่างนี้

Q: อันนั้นเป็นเทคนิค เป็น

A: เนื้อหา

Q: เป็นเนื้อหาอันหนึ่งที่อาจารย์สอนวิชา

A: การงานอาชีพ

Q: ค่ะ ที่นี้ในการสอนเรื่องของการเขียนรายงาน ที่อาจารย์บอกเมื่อกี้นี้ ที่นี้อาจารย์กำหนดเรื่อง หรือว่าขอบเขตที่จะให้เด็กทำรายงานมั๊ยค่ะ

A: เอ่อ...เรื่องไม่ได้กำหนด แต่ว่าเราจะไปบูรณาการกับวิชาอื่นๆ ที่เค้าต้องมีการสอนโดยการสั่งให้นักเรียนทำรายงาน แต่ห้องสมุดเนี่ยวิชาจะตรวจในเรื่องของรูปแบบการเขียนรายงาน ตั้งแต่หน้าปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ เนื้อหาว่างยังงี้แล้วก็ เอ่อ...ส่วนท้ายของรายงานต้องมีบรรณานุกรม เราจะตรวจรูปแบบมากกว่า

Q: ที่นี้อาจารย์มีวิธีการที่จะกำหนดโครงเรื่องมั๊ยค่ะว่า เด็กจะกำหนดโครงเรื่องยังไง อาจารย์กำหนดให้ หรือให้เด็กคิดเอง

A: เอ่อ...ส่วนมากเราจะสอนเรื่องของส่วนประกอบอย่างเดียวนะค่ะ ส่วนประกอบว่ารายงานจะมีส่วนประกอบอะไร คือเนื้อหาตรงนั้นภาษาไทยเค้ามีอยู่แล้วนะค่ะ เรื่องการอ่านจับใจความ ที่เราสอนเป็นการนำเสนอ

Q: เพราะฉะนั้นอาจารย์เน้นตรงรูปแบบ แต่ว่าไม่เน้นตรงเรื่อง...

A: ไม่เน้นเนื้อหาค่ะ

Q: เพราะฉะนั้นอาจารย์ไม่ได้ไป fix เด็กว่า เด็กจะไปค้นเรื่องอะไร แล้วอาจารย์ได้ให้เด็กทำสรุปมามั๊ยค่ะว่า รายงานที่ทำ.....

A: ทำค่ะ คือเราฝึกตั้งแต่ หนึ่งคือทุกคนจะต้องอ่านหนังสือ เราบอกไปเลยว่า เอ่อ...เทอมหนึ่งจะต้องที่เล่ม เรามีบันทึกการอ่านนะค่ะ แล้วเราจะประเมินผลพัฒนาการอ่านการเขียนของเค้า เอ่อ... 2 ภาคเรียนเนี่ยจะต้องอ่านจะต้องมีผลงานการอ่าน จะต้องเขียนออกมาแล้ว ก็ในเรื่องของ เอ่อ...การนำเสนอการเขียน

Q: คือชื่อเรื่องค่ะ อาจารย์ค่ะ คือเข้าใจว่าที่อาจารย์บอกโครงเรื่อง บอกลักษณะของรายงานว่าจะต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง ที่นี้ลักษณะที่อาจารย์พูดเมื่อสักครู่นี้ก็คือว่า เด็กเนี่ยจะต้องรู้จักใช้มั๊ยค่ะ จะต้องทำรายงาน อยากรู้อะไรเรื่องที่เราอาจารย์จะบอกเด็กเนี่ย อาจารย์กำหนดมั๊ยค่ะว่า....

A: ไม่กำหนดค่ะ

Q: ขึ้นกับความสนใจของเด็ก !

A: เอ่อ....คือที่พูดว่าจะบูรณาการกับวิชาอื่นนะค่ะ อย่างสังคมเนี่ยเค้าก็จะให้รายงาน เค้าจะให้รายงาน แต่เด็กเนี่ยจะเรียนรูปแบบว่าต้องมีคำนำ สารบัญ มีเชิงอรรถ มีบรรณานุกรมอะไรพวกนี้ เอ่อ...เค้าให้รายงานมา เค้าก็จะบอกรายละเอียดมา เราก็จะบอกต่อคือถ้าเรื่องอย่างนั้นะ คุณจะค้นได้จากแหล่งข้อมูลไหนได้บ้าง เราให้ guide

อย่างนั้น แล้วก็พอส่งงานเ็นีย ครูห้องสมุดจะดูรูปแบบว่า คุณมีส่วนประกอบตรงนี้ครบมั๊ย แต่เนื้อหาเ็นีย คนสอนเค้าจะดู

Q: จั๊นก็แสดงว่าในการสอนของอาจารย์เ็นียเนะครับ อาจารย์จะสอนในเรื่องโครงสร้างของรายงานเป็นหลัก...

A: ใช่ !!!

Q: ที่นี้ส่วนเนื้อหาหัวข้อเ็นีย อย่างเช่นว่าหัวข้อนี้ อย่างเช่นสมมติเอาเรื่องชาวเขานะครับ จะมีเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง อย่างเช่น จะเป็นประวัติ เป็นความเป็นมา ประเภท หรือกลุ่มอะไรพวกนี้ อาจารย์ไม่ได้สอน

A: เอ่อ...ไม่ได้สอนค่ะ

Q: แต่ภาษาไทยจะสอน !

A: แต่เราจะแนะนำว่าถ้าได้หัวข้อเรื่องมาเ็นีย เราจะหารายการให้ว่า ถ้าเรื่องนี้นั้นค้นได้จากอะไรบ้าง เรื่องไหนหนังสือไหน เราจะช่วยตรงนี้

Q: บอกแหล่งเฉยๆ !

A: เอ่อ...จะบอกแหล่งเฉยๆ เพราะว่างานมันเ็นียเนะค่ะ โรงเรียนเค้าก็มีนโยบายว่าให้โครงการนี้ เด็กจะได้ไม่เป็นภาระมาก

Q: เพราะฉะนั้นอาจารย์ก็จะไม่สอนให้เด็กตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กอยากจะค้นคว้าใช้มั๊ยค่ะ

A: ไม่ได้สอนค่ะ...แต่เราจะไปสอดแทรกในเรื่องของวิธีการใช้เครื่องมือสืบค้น ในเรื่องของการโปรแกรมในการสืบค้นข้อมูล ก็จะไประบุตรงนั้นเนะค่ะว่า เอ่อ...ตั้งแต่ว่าจะต้องเลือกประเภททรัพยากรที่จะสืบค้น ก็คือเลือก...เราโปรแกรมเราจะแบ่งฐานตามประเภททรัพยากรก่อน แล้วเราก็จะแบ่งเขตข้อมูลตามที่เค้าต้องการ ก็จะมีเขตข้อมูลผู้แต่ง เขตข้อมูลชื่อเรื่อง หัวเรื่อง เอ่อ...แล้วก็เขตข้อมูลทุกเขตข้อมูล

Q: เราจะสอนเด็กในเรื่องของที่อาจารย์กล่าวมาแล้วคือ ผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง แต่ปัจจุบันนี้อาจารย์บอกว่าอาจารย์ใช้เทคโนโลยีเข้ามากับการใช้ห้องสมุด เพราะฉะนั้นอาจารย์เน้นเรื่องการใช้คำค้นมั๊ยค่ะ สอนเรื่องการใช้คำค้นมั๊ย

A: ถ้าพูดจริงๆ แล้ว ไม่เน้น แต่เราจะสอนว่าถ้าเราค้นด้วยคำอะไร เราก็ไปเลือกเขตข้อมูลอันนั้น แล้วก็ถ้าเ็นียว่าเราไม่แน่ใจจริงๆ เราก็ไปใช้ มันจะมีตัวอยู่ตัวหนึ่งเนะค่ะ คือค้นคำไม่เต็มอะไรก็ได้ แต่ใส่เครื่องหมาย \$ ในลักษณะของโปรแกรมเราแล้วก็ไปค้นในทุกเขตข้อมูล รายการมันจะออกมาเ็นียมาก แล้วก็ให้เลือกข้อมูลเอาที่เราต้องการ

Q: เพราะฉะนั้นรวมทั้งคำสำคัญ อาจารย์สอนมั๊ยค่ะ

A: คำสำคัญ สอนค่ะ สอนค่ะ สอนหมดเลย เราสอนตั้งแต่ เอ่อ...เรื่องแรกคือ แหล่งเรียนรู้ เราสอนเรื่องข้อมูลสารสนเทศเป็นยังงั๊ แล้วก็แหล่งเรียนรู้มันจะมาจากไหน แล้ววิธีที่จะได้ข้อมูลสารสนเทศมาเ็นีย จากแหล่งเรียนรู้เราก็จะบอกวิธีว่า...เอ่อ...เราเน้นในเรื่องห้องสมุดเนะค่ะว่าเราจัดเก็บยังงั๊ เรามีวิธีการจัดเก็บยังงั๊แต่เราก็ไม่ได้ให้ลึกมากเนะค่ะ ให้ค้นเป็นว่าเราแบ่งหมู่ เราจัดเรียงหนังสืออย่างนี้เนะ เวลาค้นหาจะต้องค้นหายังงั๊แล้วเราก็สอนเรื่องการใส่คอมพิวเตอร์สำหรับการค้นหาหนังสืออะไรอย่างนี้ เราสอนเรื่องระบบฐานข้อมูลของเรา เ็นียทำยังงั๊ เวลาจะสืบค้นวิธีการสืบค้นเ็นีย เ็นียก็ต้องเป็นตั้งแต่ตรงนี้เนะค่ะ เพราะเค้าจะใช้ประโยชน์ 6 ปี

Q: อันนั้นคือภาพกว้างๆ ใช้มั๊ยค่ะที่อาจารย์จะสอน ไม่ว่าเป็นเทคนิคการสืบค้นสารสนเทศในห้องสมุด หรือว่าสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต ที่นี้สิ่งที่มันจะเจาะลึกลงไปเ็นีย อาจารย์ได้มีการยกตัวอย่างให้เด็กเห็นชัดมั๊ยค่ะว่า จะค้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งควรจะกำหนดคำค้นยังงั๊ เช่นสมมติว่าจะสอนเรื่อง วิธีการเลี้ยงกุงกุลาด่า อย่างนี้ จะกำหนดคำค้นอะไร เพื่อให้ได้สารสนเทศตรงเ็นียเ็นียเนะค่ะ มีมั๊ยค่ะ

A: คือในเรื่องของวิธีการสืบค้นข้อมูลเนี่ย มันก็จะมีหลักการอยู่แล้วว่ามีอย่างนี้ ทำอย่างนี้ ก็สอนอยู่แล้วนะค่ะ แต่ก็ได้ไม่ได้เน้นลึกมาก เพราะว่าคอมพิวเตอร์เดี๋ยวนี้พอ search คำมันก็ขึ้นมาหมด มันมีทางเลือกอื่น เราคิดว่ามันมีทางเลือกสำหรับอันอื่นว่า ถ้าค้นเรื่องนี้ เดี๋ยวนี้ เมื่อเราทำหวัข้อได้บ่อยมาก เราทำหวัข้อได้ละเอียดมาก เพราะฉะนั้นเมื่อ search คำที่มันอะไรก็ได้เนี่ยมันจะขึ้นมาหมด พวกนี้จะเก่งนะค่ะ จะ search ได้เก่งมาก

Q: คืออย่างนี้ครับ คือตรงที่เราพูดนะครับว่า เวลาเราค้นเนี่ยนะครับ มันก็มีคำที่เรียกว่าเป็นประเภทคำกว้างๆ คำเฉพาะอะไรพวกนี้ครับ เช่นเราพูดว่า ของมีนเมา พอพูดถึงของมีนเมาแล้วก็ป็นคำกว้างๆ ซึ่งก็อาจหมายถึงสุรา วิสกี้ เบียร์ อย่างนี้ครับก็เป็นรายละเอียดเฉพาะ อย่างนี้อาจารย์สอนบ้างหรือเปล่า

A: สอนค่ะ

Q: ว่ามีคำกว้าง คำแคบอะไรอย่างนี้

A: สอนแต่มันก็ไม่ได้อะเอียดมาก เพราะเราสอนในลักษณะของผู้ใช้บริการมากกว่า

Q: เพราะฉะนั้นอาจารย์จะสอนเค้า สอนคำค้นเป็นคำกว้างๆ อาจารย์ไม่เน้นคำว่า คำเอ่อ...เป็นคำเฉพาะเจาะจง คำที่มันแคบกว่า คำที่มันกว้างกว่า อาจารย์ไม่เน้น คือจะเน้นกว้างๆ เลยกว่าค้นไปแล้วต้องได้ออกมา

A: แต่จะพูดจริงๆ ว่าไม่เน้นมันก็ไม่เชิงนะค่ะ แต่จะมีอีกวิชาหนึ่งคือ เทคโนโลยี คือเราเนี่ยสอน 2 วิชาเลย การรู้สารสนเทศกับเทคโนโลยีสารสนเทศ อันนั้นเค้าจะไปรับผิดชอบในเรื่องของ search engine อะไรพวกนั้นค่ะ ตรงนั้นเค้าจะไปพูดให้หน่อยหนึ่งว่าถ้าค้นจากคำสำคัญ จากอะไรพวกนี้ จะให้รายละเอียดตรงนั้นด้วย พอติเรามี 2 วิชา มีวิชาการรู้สารสนเทศ กับ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

Q: อย่างเช่นตัวอย่าง ที่ยกตัวอย่างมาว่า การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

A: เค้าอาจจะ search คำว่า กุ้ง แล้วมันจะขึ้นมาหมด

Q: เอ่อ..กุ้งอะไรมันก็ขึ้นมาหมด แต่ถ้าบอกว่าเป็นการเลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างนี้ มันก็จะออกเฉพาะกุ้งกุลาดำใช่ไหมค่ะ หรืออย่างในศาสตร์ของเรา เรายังจะใช้ กุลาดำ ; กุ้ง-การเลี้ยง อะไรอย่างนี้

A: คือเราจะสอนตั้งแต่ว่า เอ่อ..หนึ่งคือเลือกฐาน สองคือเลือกเขตข้อมูล เดี๋ยวนี้มันมี เค้า search ได้ โปรแกรมมันมีทั้งเลือกฐาน เลือกเขตอะไรอย่างนี้ เค้าจะบอก เรายังบอกเลยว่า ถ้าเอ่อ...อยากจะได้ผู้แต่งคนนี้โดยตรงๆ เลยนะ คุณก็ search คำนี้ไปเลย แล้วก็เลือกเขตข้อมูลที่ตรงกับที่ต้องการ

Q: แล้วอาจารย์ใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติอะไรคะ

A: เอ่อ...ใช้โปรแกรมเก่านั้นค่ะ ใช้ Winisis แต่ว่าได้พัฒนาไปเยอะแล้ว ตอนนี้เราจะเน้นว่า เราจะทำหวัเรื่องย่อยๆ ไว้อยู่เยอะ

Q: แล้วที่อาจารย์บอกว่า เนื่องจากว่าในปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีมันก้าวหน้า มันทันสมัย แล้วอาจารย์สอนให้เด็กรู้จักสารสนเทศเยอะแยะเลย ไปค้นหาได้จากที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งสารสนเทศต่างๆ เพื่อจะแนะนำ ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต หรือในห้องสมุด ที่นี้อาจารย์ได้สอนเด็กมั๊ยค่ะว่า พอเราได้สารสนเทศที่มันได้มามากมาย มหาศาลเนี่ย จะประเมินยังไงว่าสารสนเทศนั้นน่าจะเอามาใช้ หรือไม่น่าจะเอามาใช้ในการทำรายงาน

A: เราสอนในบทแรกๆ เลยค่ะ ในเรื่องของข้อมูล ข้อมูลที่ดีมีคุณสมบัติของข้อมูล แล้วก็คุณธรรม จริยธรรมในการใช้ข้อมูล แล้วก็สอนถึง เอ่อ...คุณธรรมจริยธรรมของผู้รู้สารสนเทศ ว่าจะต้องใช้อย่างไรในอินเทอร์เน็ต ใช้อย่างไรอะไรอย่างนั้นค่ะ ถ้าเวลาเขียนรายงานต้องอ้างถึงคนนี้ๆ คือเราจะรวมๆ มาให้หมดเลย แล้วก็จะมีจัดหลักสูตรพอดีมีประมวลรายวิชานี้เหมือนกัน เรามีในเนื้อหาเลย เรื่องของข้อมูลสารสนเทศ การเปรียบเทียบข้อมูลที่ดีแล้ววิธีการที่จะนำเสนอข้อมูล เราสอนเลยรวมทั้งเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมในการใช้ข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ เราสอนตรงนั้นเยอะมาก เริ่มตั้งแต่การมีงานให้ปฏิบัติ ช่วงแรกๆ ก็คืออย่างเปรียบเทียบข้อมูลจากข่าวหนังสือพิมพ์อะไรอย่างนั้นค่ะ เามาเปรียบเทียบข่าวแล้วก็เอามาแนะนำว่า จากข่าวที่ไปค้นหาเนี่ยความน่าจะเป็น เนื้อหาจริงๆ เนี่ยมันน่าจะเป็นยังไง เราจะสอนตรงนั้น

Q: อ้อ...ไม่เป็นไรค่ะคือเพียงแต่อยากทราบเท่านั้นเองว่า อาจารย์ได้สอนเด็กมัยว่าได้มาแล้วจะทำยังไงเท่านั้นเอง

A: แล้วเราก็คำนี้ถึงข้อนี้เหมือนกันว่า อยากจะให้เอามาได้ แล้วก็ใช้ได้ นำเสนอได้ เราจะเน้นนำเสนอค่ะ แต่ที่นี้ในเรื่องของเรื่องเงื่อนไขเวลาเนี่ย เราลงไม่ได้สักเพราะว่าเราสอนสัปดาห์ละ 1 คาบเท่านั้นเอง และจริงๆ เราก็อยากให้มีมารยาทในการใช้ห้องสมุด มีมารยาท เน้นเป็นสำคัญมากกว่า คือจะปูพื้นฐานเด็ก ม.1 อยู่แล้วนะคะ

Q: ก็คืออาจารย์จะสอดแทรกเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปหมดเลย

A: เพราะว่ามันเป็นการง่ายต่อการที่เค้าจะใช้ชีวิตอยู่อีก 6 ปี

Q: อาจารย์คะ ที่นี้ สิ่งที่อาจารย์เล่าที่สอนเด็กนักเรียนมาตั้งแต่ต้นเนี่ย อาจารย์คิดว่าปัจจุบันใน เรื่องของเอ่อ.. การรู้สารสนเทศเนี่ย คิดว่าจำเป็นสำหรับเด็กนักเรียนมั๊ยคะ

A: มากค่ะ จำเป็นมากเพราะว่ามัน...ไม่ว่าในชีวิตประจำวันหรือเรื่องเรียนเนี่ยนะ เพราะว่าส่วนมากคุณครูก็จะเปลี่ยนวิธีการสอนเนี่ยนะ เดี่ยวนี้ก็จะให้หัวข้ออะไรมากกว่า แล้วก็ให้ไปค้น เพราะฉะนั้นในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีในการค้นสารสนเทศเนี่ยจำเป็นกับการเรียนมาก ก็จำเป็นมากทั้งเรื่องของเรียนด้วยแล้วก็เรื่องของชีวิตประจำวัน เพราะมันเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เนอะ เค้าก็เจออยู่แล้วอะไรอย่างนี้เนอะ เพราะว่าการเรียนการสอนเดี๋ยวนี้มันเปลี่ยน ครูก็จะให้ค้นมากขึ้น เด็กจะต้องไปเรียนรู้มากขึ้น แล้วก็การแข่งขันมันสูงขึ้นนะคะ ในเรื่องของ การจะไปแข่งขันสอบบ้าง แข่งขันตอบคำถามอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเค้าก็จำเป็นจะต้องหาความรู้เรื่องนี้ เพราะฉะนั้นพื้นฐานเนี่ยมันก็ต้องดีพอสมควรค่ะ เพราะว่าเราจะปูพื้นฐานไว้สำหรับการเรียนในระดับที่มันสูงขึ้น

Q: เพราะฉะนั้นก็สรุปว่าสิ่งที่อาจารย์สอนไป ก็เน้นว่าใช้แหล่งสารสนเทศต่างๆ ให้เป็น รู้จักว่าแหล่งสารสนเทศที่จะมาให้ความรู้กับเค้า เค้าควรจะเอาไปใช้อย่างไรนะคะ แล้วก็พอเด็กได้ข้อมูลมาแล้ว อาจารย์ก็สอนให้เด็กรู้ว่าวิธีการที่เค้าจะประเมินข้อมูลที่เค้าได้รับมาแล้วก็เอาไปใช้เนี่ย ข้อมูลไหนมันดี ข้อมูลไหนมันถูกต้อง อาจารย์สอนมั๊ยคะ

A: สอนค่ะ แต่เรายังเน้นเรื่องหนังสืออ้างอิงอะไรพวกนี้ ยังสอนอยู่ค่ะ ว่ารายการหนังสือที่จะนำมาทำบรรณานุกรมเนี่ย เค้าจะดูนะว่าคนแต่งเชี่ยวชาญทางนี้ สอนเรื่องหนังสืออ้างอิงเรายังไม่ทั้งหมด เราสอนอยู่ประเภทหนังสือเราก็นอนอยู่ จริงๆ เราก็นอนอยู่เราเน้นในเรื่องของการใช้เครื่องมือเนี่ยค่ะ

Q: ในทัศนะของอาจารย์นะคะ คิดว่าการสอนการใช้ห้องสมุดแบบเดิม กับการรู้สารสนเทศมันแตกต่างกันยังไง

A: คือเมื่อก่อนเนี่ยไปเน้น คือคนสอนบางทีก็ เอ่อ...ไม่ได้ว่านะคะ ไอ้เรียนเรื่องอย่างนี้มาแล้วก็ไปใส่ให้เด็กทั้งหมดนะคะ แล้วบางทีเขาไม่จำเป็นจะต้องรู้ว่า คุณจัดระบบอะไร ที่มันถึยบอะไร ยังไง อะไรอย่างนี้ บางทีเห็นว่า เคยมีโอกาสได้ประเมินเบื้องต้นของ เอ่อ..ผลงานนะคะ เค้าจะไปใส่เยอะมากเลย เรื่องบัตรรายการเนี่ยไปสอน 8 คาบ 10 คาบอะไรอย่างนี้ ซึ่งก็ไม่ได้เห็นด้วยนะคะ มันน่าจะรู้สำหรับผู้ใช้เท่านั้น แล้วเด็กเดี๋ยวนี้เค้าไวไวในการที่จะไปเข้าในช่องนู่นช่องนี้ได้มาก แต่เค้าต้องการ เอ่อ..การแนะนำบางเรื่องเท่านั้นเองว่า...

Q: การคิดวิเคราะห์อะไรอย่างนั้นรีเปลา

A: อะไรนะคะ

Q: ในเชิงคิดวิเคราะห์ ในเรื่องที่จะทำอะไรพวกนี้นะครับ อย่างนั้นรีเปลา

A: เค้าต้องการแนวมากกว่า คือสารสนเทศมันเยอะ เดี่ยวนี้มันเยอะไปหมด แต่เค้าต้องแนวที่จะ... อะไรที่มันจะเป็นหัวใจสำคัญ อะไรอย่างนี้ เราก็นึกว่าพยายามให้เด็กได้อ่านหนังสือ จับใจความแล้วเขียนมาให้เราดู จะได้รู้ว่าเค้ามีความสามารถในการเอาข้อมูลมาสรุปความได้แค่ไหน เพราะฉะนั้นเราจะให้ชั่วโมงตรงเนี่ยเยอะหน่อย แต่ไอ้เรื่องพื้นฐานอะไรทั่วๆ ไปเนี่ยก็ไม่ได้เน้นหนักมาก คือมันมีอยู่ 3 เรื่อง ก็คือ หนึ่งใช้ให้เป็นอะไรอย่างนี้

Q: หมายถึงใช้เครื่องมือ !

A: ใช้เครื่องมือให้เป็น รู้ว่าสารสนเทศมันอยู่ที่ไหนแล้วก็เอามาให้ได้

Q: ใช้กันยังไง !

A: ก็คือใช้เครื่องมือให้เป็น

Q: แล้วก็รู้ว่าอะไร ควรจะเอามา

A: ค่ะ

Q: คืออะไรดี อะไรไม่ดี ก็คือการประเมิน

A: ใช่ แต่บางทีเราก็อยากให้วิชาอื่นช่วยเราด้วย บางทีเราก็ไม่สามารถจะเก็บได้หมด มันมีเวลาน้อย

Q: ก็แค่ 1 คาบต่อสัปดาห์ !

A: ค่ะ ถ้ามากกว่านั้นบางที เอ่อ..เด็กพวกนี้เค้าก็ถือว่ามันไม่ได้ใกล้ตัว มันไม่ได้เกี่ยวกับการ entrance ไม่ได้ ะไรอย่างนี้ แต่ก็ได้บอกว่ามันเป็นประโยชน์สำหรับการเรียนในวิชาอื่นๆ ด้วย

Q: อืมม...ตรงประเด็นนี้ก็สำคัญนะครับ เพราะว่าเด็กอาจจะรุ่นใหม่ ยุคใหม่ก็ชอบเทคโนโลยี พอวิชานี้มันไม่ค่อยมี ก็เลยอาจจะไม่ค่อยชอบ

A: แต่ก็ยังเน้นเรื่องของการอ่านการเขียนอยู่ค่ะ แต่บาง เอ่อ..ผู้ปกครองบางคนก็ชื่นชมมาว่า เนี่ยครูยังต้องเอาไว้นะ ให้เด็กอ่านหนังสืออะไรอย่างนี้ นี่จะให้เด็กอ่านหนังสือเลย ให้เด็กอ่านก็จะถามว่า ถ้าพวกอย่างห้อง gifted อะไรอย่างนี้ ก็จะให้เนี่ยนะว่าสัปดาห์ละ 2 เล่มบ้างอะไรอย่างนี้ พวกห้องทั่วๆ ไปขอสัปดาห์ละเล่ม คือบางทีเราก็ไม่ได้ strict มาก ว่าจะต้องเรื่องใหญ่ๆ เราก็ก็นะ เอ่อ..เรื่องหนึ่งในเล่มก็ได้ สรุปมาว่า อ่านแล้วมันมีสาระยังงี้ ได้ยังงี้แค่นั้นนะคะ

บรรณารักษ์ 5

7 กุมภาพันธ์ 2551

Q: ขอเรียนถามว่า ที่สอนการสอนการใช้ห้องสมุดทุกวันนี้ ได้สอนเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง

A: เนื้อหาที่สอน จะสอนตั้งแต่แหล่งเรียนรู้ ทุกแหล่งที่เกี่ยวข้องนะคะ เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศ แล้วก็ เป็นเรื่องของมารยาท ระเบียบ และการใช้โปรแกรมที่เป็นระบบ OPAC ของโรงเรียน และการใช้ระบบ อินเทอร์เน็ต การใช้อีเมล แล้วก็การสืบค้นบนอินเทอร์เน็ต สมัยก่อนเราจะสอน Google หลายๆ ตัว อย่างเช่น สอน search engine หลายๆ ตัว อย่างเช่น Google, Yahoo, AltraVista อะไรอย่างนี้ค่ะ แต่ตอนหลังเรามี ความรู้สึกว่ามันไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากว่าพฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่เค้าจะมุ่งไปที่ Google อะส่วนใหญ่ จะหนักไปที่ Google ตอนหลังก็เลยมุ่งไปที่ Google ตัวเดียวว่า สอนอย่างไรที่เค้าจะ search ข้อมูลออกมาได้น้อย ที่สุด ไม่ใช่ออกมาเป็นล้านๆ สืบค้นอะไรอย่างนี้ จะเป็นลักษณะการสอนคำค้นแบบนั้น แล้วก็จะไปสอนการเขียน รายงาน สอนตั้งแต่การทำโครงเรื่อง ทำยังไงให้ได้โครงเรื่องมา

Q: ช่วยอธิบายหน่อยซิว่า ที่ว่าโครงเรื่องที่ "ให้ได้มา" เนี่ย

A: ให้ได้มา ตัวนี้ เมื่อก่อนเนี่ยหนูโคกับ วิชาหมวดสังคมศึกษา เค้าจะส่งรายงานเด็กอยู่แล้ว หนูก็ให้เอาหัวข้อจาก เค้ามา แล้วให้เด็กมาหาข้อมูล แล้วก็เขียนโครงร่างมาว่า จากหัวข้อที่เค้าได้มานะเนี่ย เค้าได้โครงร่างมาอย่างไรบ้าง

Q: ไปค้นก่อนจึงมาทำโครงร่าง

A: อะ ไปค้นก่อนจึงมาทำโครงร่าง คือได้หัวข้อมา ถ้าไม่ค้นเค้าจะไม่ได้ เค้าจะเขียนโครงร่างไม่ได้ว่า เค้าจะมีหัวข้ออะไรบ้าง ที่มันเกี่ยวข้อง สำคัญ อย่างสมมติว่า คำว่า “ประชาธิปไตย” นี่เค้าจะต้องไปค้นดูว่า เค้าได้มีข้อมูลอะไรบ้างที่จะ ที่จะมาทำโครงร่าง

Q: อ้อ...ก็มีวิธีการที่ดี

A: แล้วก็เอาร่างนั้นมาส่ง แล้วก็ตรวจสอบเบื้องต้น แต่ไม่ได้เอาเป็นเอาตายนะคะ ขอแค่ว่าเด็กพอทำได้บ้าง เพราะเป็นครูสอน ม. ต้น คือสอน ม. 3 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับ ม. ปลาย

Q: ที่นั่นนอกจากสอนโครงร่างแล้วเนี่ย อาจารย์ได้สอนให้เด็กตั้งคำถาม ในเรื่องที่เด็กอยากจะทราบมีัยคะ

A: ตั้งคำถามในเรื่องที่อยากจะทราบ มีสอนเวลาสอนสัปดาห์ ให้เค้าคิดเองว่า ถ้าเค้าอยากได้อะไร ให้ยกมือกับไม่ได้ให้ยกมือ และให้เพื่อนช่วยกันสอน จะเป็นลักษณะนี้มากกว่า สมมติว่าเธอสนใจเรื่องอะไร เธออยากรู้เรื่องอะไร และลองใส่คำถามดูสิ ว่าเธอได้อะไรมา ตรงกับที่เธอต้องการมีัย จะเป็นลักษณะนั้นมากกว่า

Q: จริงๆ แล้วก็คือ สอนให้ตั้งคำถามนั้นแหละ แต่ว่าฝึกเค้าทางอ้อม

A: อะ แต่จะเป็นลักษณะแบบนี้มากกว่า

Q: เอ่อ ที่นี้ในการสอนเรื่องของการทำโครงเรื่องที่เด็กจะทำรายงาน และก็สอนเรื่องของการถามคำถาม การตั้งคำถามแล้ว ที่อาจารย์ใช้เทคนิคในการสอน อาจารย์มีการสอนการใช้คำค้นรีเปล่าคะ

A: มีคะ จะสอน สอนทั้ง and, or, not จะสอนสามตัว

Q: นั่นคือการ บูลีน นั่นคือขั้นสูง ขั้น advance แล้วใช้มีัยคะ

A: สอนสามตัว คือเมื่อก่อนเราจะสอน Yahoo สอนอะไร แต่ว่าเราจะให้เด็กศึกษาโดยตัวของ Yahoo เองว่า คำว่า and ของเค้านี้ใช้เครื่องหมายอะไร ใช้ เอ-เอ็น-ดี หรือใช้เครื่องหมาย + หรือใช้อะไรอย่างนี้นะคะ +, - เด็กจะรู้จัก และก็ตัว and ตัว or ตัว not เด็กรู้จัก แต่ว่าเพียงแต่เค้าจะต้องรู้ว่า Google พิมพ์ยังไง แต่การเว้น ก็ถือว่าเป็นการใช้ and แล้ว อย่างนี้นะคะ ซึ่งเค้าต้องศึกษาตรงนี้ ตอนนี้เราสอนตัวเดียว คือ Google ตัวเดียว แล้วจะลึกเลย แต่ในขณะเดียวกัน ภาคเรียนนี้เป็นภาคเรียนที่เปลี่ยนรูปแบบ คือ สอนให้เด็กศึกษาค้นคว้า จาก Search engine โดยทำรายงานเป็นกลุ่ม แล้ว present หน้าห้องให้เพื่อนฟัง ในขณะเดียวกันก็เติมเต็มในแต่ละตัว ก็จะมี Yahoo บ้าง Hot mail บ้าง อะไรอย่างนี้นะคะ ซึ่งจริงๆ แล้วสอนให้รู้จักว่า Search engine แต่ละตัวมันทำงานยังไง แล้วมีข้อดี มีมารยาทยังไง

Q: คือที่ฟังที่อาจารย์พูดเนี่ยนะคะ อาจารย์จะเน้นเป็นในเรื่องของเทคนิคในการค้น สารสนเทศที่มันอยู่บนอินเทอร์เน็ตหรือว่า โดยการใช้เทคโนโลยี ที่นั่นนอกจากนั้นแล้วเนี่ย นั่นคือหนึ่งแหล่งใช้มีัยคะ ที่นั่นแหล่งอื่นๆ อาจารย์มีการสอนเด็กมีัยคะว่า แหล่งสารสนเทศนอกจากบนอินเทอร์เน็ตแล้วเนี่ย มันยังมีแหล่งอื่นอยู่อีกเยอะแยะ เช่น ห้องสมุด

A: มี มีคะ อย่างถ้าห้องสมุดก็จะ OPAC ของห้องสมุดที่โรงเรียน ในขณะเดียวกันเราจะส่งเด็กกลุ่มเนี่ย ให้เค้าเลือกเอาว่าเค้าอยากไปที่ไหน แล้วเค้าก็ทำรายงานมาส่ง ไปพิพิธภัณฑสถานเรือจิ๋ว ไปพิพิธภัณฑสถานหินแปลก ไปห้องสมุดของโรงพยาบาล แล้วแต่เค้าจะเลือก ไปห้องสมุดมารวย อย่างนี้นะคะ เลือกแล้ว เสร็จแล้วเราจะให้หัวข้อไป เป็นใบงานว่าแหล่งที่เค้าไป ไปที่ไหน อยู่ที่ไหน มีมารยาทการใช้เป็นยังไง เปิดโอกาสให้ใครเข้าไปใช้ ข้อมูลที่ให้ ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง คือเหมือนไปศึกษาทั้งหมดของแหล่งนั้นและมา present ให้เพื่อนฟัง ในขณะเดียวกันส่ง paper มา หรือส่งแผ่นพับแบบมา

Q: เพราะฉะนั้น อาจารย์สอนแหล่งต่างๆ นอกจากเป็นแหล่งการเรียนรู้บนอินเทอร์เน็ต แหล่งที่เป็นแหล่งของโรงเรียนเองคือห้องสมุด และแหล่งห้องสมุดภายนอกอีก ที่อาจารย์เน้นในการสอน

A: ให้เค้าไปเองและส่ง paper มา คือ หนึ่งให้เค้าไปเป็นทีม หนึ่งกลุ่มประมาณ 5 คน และส่งให้เราชั้นเดียว เค้าจะไปร่วมกัน แล้วก็ถ่ายรูปด้วยเพราะว่า เรากลัวเค้าไม่ไปนะคะ เราก็เลยให้เค้าถ่ายรูปส่งด้วย

Q: เพราะฉะนั้นจากสิ่งที่อาจารย์เล่ามานี้ ก็คือเด็กจะรู้ว่าสารสนเทศมันมีอยู่ตามแหล่งต่าง ๆ เยอะแยะมากมาย มหาศาลเลย อาจารย์ได้สอนเด็กมัยคะว่า สารสนเทศไหนเนี่ยมันน่าเชื่อถือ สารสนเทศไหนมันไม่น่าเชื่อถือ

A: สอน แต่อยู่ในหัวข้อของการประเมินสารสนเทศ ซึ่งจะบอก จะอธิบายให้เค้าฟัง แล้วก็เปรียบเทียบให้เค้าฟังว่า ข้อมูลที่เค้าได้มานี้ จากแหล่งไหนน่าเชื่อถือ แหล่งไหนไม่น่าเชื่อถือ การได้ข้อมูลที่มาจาก Blog หรือว่าการได้ ข้อมูลจากสถาบันที่เป็นหน่วยงานสถานศึกษาโดยตรงมันจะน่าเชื่อถือมากกว่า ข้อมูลเหล่านี้เราต้องพิจารณา ดู และก็ดูเวลา ดูผู้เขียน ดูอะไรอย่างนี้ เราจะสอนเราจะบอกให้เค้าดูว่า มันต้องเชื่อถือได้มัย ทนสมัยมัย มีความถูกต้องมัย คือมีเกณฑ์

Q: คือ มีแบบประเมินเลยใช่มั้ยคะ

A: ใช่

Q: อาจารย์สอนค่อยข้างละเอียดนะ เพราะเท่าที่คุยเนี่ย อาจารย์ลงลึกในทุกๆ เรื่อง รวมทั้งในเรื่องของการ ประเมินด้วย อาจารย์ให้ความสำคัญกับเรื่องตรงนี้แค่ไหนคะ เรื่องของการประเมิน

A: ในเรื่องของการประเมินขอบอกว่า จริงๆ แล้วก่อนหน้านี้ไม่ได้สอน เพิ่งจะมาสอนได้ซักหนึ่งปีที่ผ่านมานี้ เนื่องจากว่าเด็กทำรายงานส่งมาแล้วไม่มีคุณภาพเลย เพราะเคยบ่นให้อาจารย์สุพัฒน์ฟังเหมือนกันว่า เด็กทำ รายงานมาไม่มีคุณภาพ

Q: คุณภาพตรงนี้ คืออะไร

A: เค้าแบบ บางทีเค้าเอามาจากที่เว็บบอร์ดนะคะ อาจารย์ คือ อยากจะเอาจากตรงไหนมาก็เอามา และมันเชื่อถือ ได้หรือไม่ได้ก็ไม่รู้ ไม่มีบอกแหล่งที่มา ไม่อะไรเลย ไม่อ้างอิงอะไรเลย ตอนหลังก็เลยต้องลงลึกมากขึ้นเพื่อให้ ชี้นงานออกมาแล้วมีคุณภาพ ฉะนั้นจะเสียเวลากับตรงนี้นะมาก แต่ในขณะที่คาบต้นๆ อย่างเช่น แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากรสารสนเทศมีอะไรบ้าง จะสอนแบบธรรมดาๆ ไม่ได้อะไรลึก แต่จะเสียเวลากับคาบหลังๆ เพราะเราต้องใช้เวลามาก แล้วก็ดู แล้วก็ให้เค้าทำชิ้นงานออกมา และชิ้นงานจะไม่ให้ส่งเป็น Paper ก่อน ต้องส่งเป็นไฟล์ดิจิทัล มาให้ดูก่อนว่า คำนำ สารบัญ หน้าปกออกมา และต้องถูกต้อง เปรี๊ยะๆๆๆ เพื่อฝึกให้เค้าเป็นอย่างนั้นจริงๆ

Q: ส่งทางอีเมลี่ใช่มัย

A: ส่งทางอินเทอร์เน็ต หรือไม่ก็เอาไฟล์มาเลย แล้วก็ขอตรวจ

Q: นั่นแน่ ทนสมัย!!

Q: จั๊นแสดงว่า เด็กนักเรียนที่เรียนกับอาจารย์มานี้สบายเลยนะคะ พอมาเรียนที่มหาวิทยาลัยแล้วสบาย

A: ก็ เท่าที่ตรวจสอบหรือเช็คกลับไป ที่ ม. 4 ก็มีอาจารย์ คือไปสอบถามเค้า เค้าก็บอก เด็กค่อนข้างมีคุณภาพ คือ มีเด็กเอาความรู้เหล่านี้มาใช้ แต่ก็ยังมีบางตัวต้องปรับ ก็บอกเค้าว่า อันนี้ให้ส่งกลับมาอีกได้นะ แต่ว่าจะบอกให้ว่า เด็กต้องปรับอะไร เค้าบอกว่า ตัวเด็กเค้ารู้แล้วว่า เค้าต้องปรับอะไร ก็โอเค ก็มองว่าหนึ่งปีที่ผ่านมามีค่อนข้างดี ถึงแม้ไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์นะคะอาจารย์ เพราะว่ามันจะมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่ง ยังไม่มีอะไรที่ร้อยเปอร์เซ็นต์

Q: อยากเรียนถามอาจารย์อีกเรื่องหนึ่งว่า อาจารย์คิดว่าเรื่องของการรู้สารสนเทศมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนหรือไม่

A: มองว่ามีความสำคัญ จึงพยายามพาวิชาเข้าไปในหลักสูตร เพราะแต่ก่อนนี้ไม่มีวิชานี้ในหลักสูตร ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมองถึงตัวเองด้วยว่า ถ้าตัวเองไม่มีคาบสอนก็อยู่ทำงานในโรงเรียนไม่ได้ ฐานะในการเป็นครู ก็จะหลุดไป เพราะฉะนั้นต้องทำยังไงก็ได้ที่จะให้ตัวเองมีคาบสอน ในขณะเดียวกันทำยังไงให้เด็กใช้ห้องสมุดได้ เป็น ในขณะเดียวกันทำยังไงให้เขารู้ว่าต้องหาข้อมูลจากไหน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเขาเอง ให้ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ใช้อย่างไรของเขาได้ ไม่ต้องมาเป็นปัญหาที่หลัง จึงได้พยายามที่จะเปิดสอนวิชานี้ขึ้นมา

Q: โรงเรียนเคยมีการอบรมเรื่องการรู้สารสนเทศไหม

A: ไม่มี

Q: เพราะฉะนั้นที่เรารู้มาเนี่ย ก็เรารู้เอง

A: เรารู้เองจากที่ตัวเองจบสาขาวิชานี้มา เรารู้มาเอง บังเอิญตัวเองอาจจะมาเรียนปริญญาโทด้วย อะไรหลายๆ สิ่ง มันก็เลยเปลี่ยน เปลี่ยนความรู้สึกไป

Q: นอกจากอาจารย์จะได้ความรู้จากการมาเรียนปริญญาโทแล้ว อาจารย์ได้ความรู้เรื่องการรู้สารสนเทศจากที่อื่นๆ ที่ไหนบ้าง

A: บางทีก็อ่านจากบทความวารสาร เพราะว่าก็จะมีบทความวารสาร และการคุยกับเพื่อนที่อยู่มหาวิทยาลัย

บรรณารักษ์ 6

13 กุมภาพันธ์ 2551

Q: อยากจะเรียนถามอาจารย์นะคะว่า การที่อาจารย์ได้ตอบแบบสอบถามเรื่อง บทบาทการสอนการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร อาจารย์บอกว่า สอนการใช้แหล่งเรียนรู้เนี่ยคะ เพราะฉะนั้นอยากจะรบกวนให้อาจารย์เล่าได้มั้ยคะว่า วิชาที่สอนเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน อาจารย์สอนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง

A: พูดถึงการใช้แหล่งเรียนรู้เนี่ย จริงๆ แล้วมันก็คือวิชาเดิม มันก็คือวิชาการใช้ห้องสมุด ที่เราต้องปรับชื่อมาเป็นการใช้แหล่งเรียนรู้ เนื่องจากว่าคำนี้มันใช้ในมาตรฐานต่างๆ ของโรงเรียนนะคะ เลยปรับให้มันสอดคล้องกัน สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่การงานที่โรงเรียนเค้ามอบหมายให้เราทำงานด้วยนะคะ เนื้อหาที่โดยทั่วไปก็เหมือนๆ กัน วิชาห้องสมุดก็พูดถึงพื้นฐานของห้องสมุดโดยทั่วๆ ไป แล้วก็พูดถึงวัสดุสิ่งของอะไรทั้งหลายแหล่ที่มีอยู่ในห้องสมุด พวกหนังสือ พวกสิ่งพิมพ์ทั้งหมด แล้วก็พูดถึงในแง่ของการใช้ การเก็บวัสดุ แล้วก็แนะนำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้เด็ก คือวิชานี้สอนเด็ก ม.1 เพราะเด็กควรจะได้รับการทราบนะคะ

Q: อาจารย์สอนทั้งหมดที่ห้องคะ

A: คือจะเป็นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม แต่พูดถึงว่า 1 หรือ 2 กลุ่ม ก็แล้วแต่ว่า แล้วแต่หลักสูตรของโรงเรียนเหมือนกันว่าแต่ละปีเค้าจัดยังไงก็ว่าไปตามนั้น มันเป็นวิชาสาระเพิ่มเติม หรือเรียกว่าเลือกเสรี คือแล้วแต่ว่าเค้าจะจัดให้เรากี่กลุ่มเอาอย่างนั้นดีกว่า มันไม่ได้ขึ้นอยู่กับเรา มันขึ้นอยู่กับโรงเรียนว่าปีนี้อาจจะกลุ่มเดียว หรือ 2 กลุ่ม มันขึ้นอยู่กับจำนวนสาระวิชาเพิ่มเติมที่เปิดสอนด้วย ถ้าเกิดว่ามีน้อยกลุ่ม หมายความว่าน้อยวิชา เด็กก็อาจจะมาเรียนกับเรามากหน่อย กลุ่มอาจจะมากกว่า 2 ก็ขึ้นอยู่กับหลักสูตรของโรงเรียนเป็นหลักนะคะ

Q: เมื่อที่อาจารย์บอกว่าอาจารย์สอนเกี่ยวกับเรื่องพื้นฐานที่เด็กควรจะรู้ อาจารย์บอกว่า เช่น เรื่องของห้องสมุดนะคะ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่นี้แหล่งเรียนรู้ที่อาจารย์บอกเนี่ย คือ สอนห้องสมุด แล้วก็เรื่องแหล่งเรียนรู้อื่นๆ อาจารย์สอนแหล่งเรียนรู้อะไรบ้างคะ

A: คือที่เด็กจำเป็นต้องทราบก็คือ อย่างเช่นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนใกล้ๆ ตัวเราเนี่ย เออ...จริงๆ พูดถึงว่าหลักสูตรตรงนั้นมันก็เหมือนเป็นหลักสูตรท้องถิ่น วิชาสาระเพิ่มเติมเราก็ต้องอิงเรื่องของท้องถิ่นด้วย ในชุมชนก็จะมีแหล่งเรียนรู้ เช่น แหล่งสนามกีฬาพระราชวังคาลากีพาสถาน พิพิธภัณฑ์เจ้าพระยาบดินทรเดชา หรืออะไรในละแวกนี้ที่เด็กควรจะรู้ แล้วก็นอกเหนือจากนั้นก็จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อาจจะกว้างออกไปหน่อย อาจจะเป็นของระดับในกรุงเทพมหานคร เช่น วัดพระแก้ว สนามหลวง แล้วก็โรงละครแห่งชาติ หรืออะไรๆ ละแวกนั้น

Q: คือพูดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อม ที่เด็กเค้าควรจะทราบ ในบริเวณใกล้เคียงก่อน

A : คือเด็กที่สอนผมิญเป็นเด็ก ม.1 ก็เอาที่มันง่าย ๆ ก่อนนะค่ะ แล้วจริงๆ เรื่องแหล่งเรียนรู้นี้มันก็ไปปรากฏในวิชาภาษาไทยของ ม.ปลาย ตัวเองเนียนอกจากว่าสอนตรงนั้นแล้ว ก็ยังมีวิชาที่ไปช่วยสอน ก็มีวิชาภาษาไทยที่เป็นวิชาหลัก เป็นวิชาพื้นฐาน มันมีเรื่องแหล่งเรียนรู้ด้วย มันก็ผสมผสาน แต่อันนั้นก็จะไปมากกว่านี้หน่อย เพราะเห็นว่าเป็นเด็กโต เป็นเด็ก ม.ปลาย แต่เด็ก ม.ต้น นี่ คือสมมติว่า เราจะพาเค้าไปดูแหล่งเรียนรู้อย่างนี้ เราก็ต้องเป็นคนที่พาไปอยู่แล้ว ไม่เหมือนเด็ก ม.ปลายที่เรา assign งานให้เธอไปดูกันเองนะ แบ่งงานเป็นกลุ่มอะไรอย่างนี้ มันก็จะมีข้อแตกต่างที่อยู่ตรงนั้นด้วย

Q : ที่นี้ นอกจากเรื่องการสอนเกี่ยวกับพวกแหล่งต่าง ๆ ห้องสมุด แล้วก็อาจารย์สอนในเรื่องของการทำรายงานของนักเรียนมัคึะ

A : มีค่ะ

Q : แล้วอาจารย์ได้แนะนำมัคึะว่า นักเรียนจะทำรายงานเนี่ย ควรจะต้องทำอะไรยังงี้

A : เอ่อ..จริงๆ มันก็เป็นข้อมูลโดยพื้นฐานของวิชาการใช้ห้องสมุดอยู่แล้วใช้มัคึะ มันก็ต้องบอกกล่าวกันไป การเขียนรายงานเนี่ย ก็คงจะมีแทรกอยู่ในวิชาภาษาไทยด้วยของทุกระดับชั้น ครูก็สอนกันไปว่า เออ...เขียนอย่างนี้ อย่างนั้นนะ มีตัวอย่างให้ดู

Q : ที่นี้การสอนเนี่ย อาจารย์บอกให้เด็กกำหนดโครงเรื่องมัคึะ บอกว่าตั้งคำถามในการหาข้อมูลในเรื่องที่เด็กสนใจที่จะมาเขียนหรือว่ามาทำรายงาน อาจารย์ได้สอนตรงนั้นมัคึะ

A : คือเราก็อาจจะอิงกับวิชาอื่นๆ ที่เค้าสั่งให้เด็กทำรายงาน อาจจะยกมาเป็นตัวอย่างตรงนั้นด้วย แล้วก็ส่วนเรื่อง ที่บอกว่าอาจจะหาเป็นตัวอย่างมาให้เด็กดูว่าอะไรอย่างนี้ คือมันอยู่ที่กลุ่มของเด็กด้วยว่า เด็กที่เราสอนเนี่ยมันเป็นเด็กประเภทที่แบบว่าที่ปูพื้นฐานความรู้ มันก็มีอยู่ 2 ประเภท แบบเด็กที่เรียนรู้ได้ไว กับที่เรียนรู้ได้ช้าหน่อย เราก็จะเห็นข้อแตกต่างตรงนั้น ถ้าเรียนรู้ได้ช้าหน่อย เราก็คงต้องมีรายละเอียดให้เค้ามากหน่อย บอกมากหน่อย เค้าให้ฟังมากหน่อย แต่ถ้าเด็กที่มันเรียนรู้ได้ไวเนี่ย ก็ให้ยกตัวอย่าง เด็กก็จะสามารถทำได้

Q : อาจารย์ยกตัวอย่างเป็นโครงเรื่องให้เด็กมัคึะ หรือว่าให้เด็กคิดโครงเรื่องเอง หาเอง

A : ก็มีทั้ง 2 แบบนะค่ะ เป็นตัวอย่างว่า เออ...มีโครงเรื่อง พูดถึงว่าในการเขียนรายงานใช้มัคึะ เขียนรายงานเนี่ยหมายความว่าทั้งรูปแบบการเขียน หรือว่าเนื้อหารายงานด้วย

Q : คือเอาทั้งหมดเลยคะ ทั้งรูปแบบ ทั้งโครงเรื่องที่จะวางสำหรับเขียน

A : ก็มียกตัวอย่าง แต่เนื่องจากว่าเป็นเด็ก ม.1 บางทีมันพูดละเอียดเจาะจงเหมือนเด็ก ม.ปลาย เนี่ย มันก็จะแตกต่างกันอยู่ คือตัวเองสอนเด็กทั้งสองระดับเนี่ย มันมีข้อแตกต่างมันมีข้อจำกัดด้วย เด็ก ม.1 เราก็พยายามทำให้รู้พื้นฐานที่มันเป็นในกรอบที่มันค่อนข้างถูกต้องก่อน ส่วนในทีโครงเรื่องทั้งหลายแหล่งเราคงต้องช่วยเค้าค่ะ ถ้าพูดถึงเด็ก ม.1 นี่ ถ้าพื้นฐานเด็ก ม.1 มาจาก ป.6 ที่บางทีอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ มันก็มีบ้างนะค่ะ เราก็ต้องพยายามดูแลตรงส่วนนี้ด้วย

Q : งั้นก็เท่ากับว่าการมอบหมายงาน หรือว่าการให้ทำรายงานเนี่ย อาจารย์มอบเค้าไปเลย หรือว่าเป็นความคิดอิสระจะทำเรื่องอะไรก็ได้ ในขณะที่เดียวกันอาจารย์ก็บอกว่า อาจารย์ก็จะดูโครงเรื่องอะไรให้เด็กใช้มัคึะ

A : ค่ะ

Q : เพราะฉะนั้น อาจารย์ให้อิสระกับเด็กที่จะไปเลือกเรื่องที่สนใจ หรือว่าอาจารย์มอบเรื่องให้เด็กทำ

A : ก็มีทั้ง 2 กรณี กรณีถ้าเลือกเรื่องที่เด็กสนใจ เราอาจจะใช้ห้องสมุดเนี่ยเป็นแหล่งเรียนรู้และแนะนำเด็กไป ส่วนเรื่องที่บอกว่าถ้ามอบหมายเนี่ยคือก็จะถามเด็กนะว่าวิชาอื่นๆ ที่เด็กเรียนเนี่ย อาจารย์เค้ามอบหมายอะไรมาบ้าง เราก็อาจจะเอาเรื่องนั้นมาเป็นสื่อเป็นตัวอย่างให้เด็ก เอ่อ..เป็นแบบนั้นค่ะ

Q : คือ จะพยายามให้เด็กพิจารณาสิ่งที่เค้าได้เรียนมาแล้วว่าเป็นยังงี้

A : ใช่..คือเค้าจะได้ไม่ต้องมาซ้ำซาก งานมันจะได้ไม่ซ้ำซ้อน ถ้าพูดถึงค่ะ

Q : ที่นี้พอได้โครงเรื่องแล้วเนี่ย อาจารย์ได้สอนให้เด็กตั้งคำถามในเรื่องที่เด็กอยากจะทราบมัย หรือว่าเรารู้ว่าเด็กเรียนอะไรมาจากไหนเนี่ย เราให้เด็กลองตั้งคำถามมัยในสิ่งที่อยากรู้ในเรื่องที่จะทำ อาจารย์ได้สอนวิธีตรงนั้นไหม

A : อันนั้นจริง ๆ พูดถึงแล้ว การเรียนในยุคปัจจุบันมันเป็นแบบนั้น เพราะเค้าเน้นเรื่องการอ่านคิดวิเคราะห์ แล้วก็เขียน เป็นธรรมชาติเลยที่ต้องฝึกให้เด็กถาม ถ้าเด็กถามแล้วเราก็จะรู้ ว่าเด็กได้ว่า เออ..เด็กเค้าเข้าใจมากน้อยแค่ไหน หรือพื้นฐานความรู้เค้าดีแค่ไหน ถ้าเด็กไม่ถามเลยเนี่ยครูลำบากนะถ้าพูดถึง คือต้องยั่วให้เค้าถามนะ เออ..บางที่เราอาจจะถามนำก่อนอะไรอย่างนี้ แล้วคำถามอื่นๆ ก็จะตามมา ถ้าเจอเด็กห้องที่แบบว่า เออ...เรียนดีหน่อยเนี่ย ครูก็ไม่ต้องเหนื่อยมาก เพราะเด็กก็คงแย่งกันพูด แย่งกันถามอะไรอย่างนี้นะคะ

Q : ที่นี้พอเด็กได้โครงเรื่องโดยคำแนะนำของอาจารย์ก็จะระดมช่วย หรือว่าโดยการที่อาจารย์ป้อนคำถามให้เด็กได้เค้าโครงมาเรียบร้อยแล้วเนี่ย ขั้นตอนต่อไปก็ต้องไปค้นหาข้อมูลนะค่ะ ที่นี้อาจารย์มีวิธีแนะนำเด็กยังไงในเรื่องของการค้นหาข้อมูล ในเรื่องของการใช้คำค้น การใช้คำสำคัญอะไรอย่างนี้นะค่ะ

A : ก็เด็ก...อย่างเด็ก ม.1 เนี่ยคือวิชาที่สอนเด็ก ม.1 ก็อาจจะต้องให้เค้าหาอะไรที่ง่าย ๆ ยกตัวอย่างง่าย ๆ คือ บางที่เราก็อาศัยจากงานบรรณารักษ์ของเราเนี่ย อย่างเช่น พวกการกำหนดหัวเรื่องอะไรของเรา สมมติว่าเราจะใช้ให้เด็ก คือจริง ๆ พูดถึงสมัยนี้ บรรณารักษ์นี่ก็คงไม่จำเป็นเท่าไรในห้องสมุด เพราะตอนนี้เราก็ใช้ระบบไอทีเข้ามาช่วย เด็กก็อาจจะคลิกหาจากใน com ได้ ซึ่งเรามี com ให้เด็กช่วยค้น แต่เราต้องเป็นคนที่จะแนะนำว่า สมมติว่านักเรียนเข้ามาเนี่ย นักเรียนจะหาเรื่องประวัติของบุคคลสำคัญ สมมติว่าจะหาประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อย่างนี้ เราก็ต้องแนะนำเด็กว่า เออ...นักเรียนควรจะไปดูชื่อว่าหนังสือ หรือ คำ ที่จะทำให้นักเรียนหาหนังสือได้ดียังไง แต่สมัยนี้อินเทอร์เน็ตก็จะช่วยเยอะมากเลย

Q : ช่วยค้นที่เดียวได้หลายอัน

A : ใช่ ก็อินเทอร์เน็ต แต่ก็บอกเด็กนะค่ะว่ามันมีประโยชน์ มันมีคุณอนันต์แต่มีโทษมหันต์สำหรับผู้ใช้อยู่ อันนี้เคยเจอกับตัวเองว่าเวลาเด็กเค้า print งานจากอินเทอร์เน็ตมาส่งเราเนี่ย โอ้โห...คืออินเทอร์เน็ตเนี่ยข้อมูลมันไม่เที่ยงนะ มันไม่ได้ถูกต้องเลย มาอ่านดู ตายแล้ว!! อย่าลืมนะว่าในอินเทอร์เน็ตเนี่ย คนที่เอาข้อมูลมาพิมพ์ใส่ตรงนั้นนั้นก็ก็ต้องเอามาจากในหนังสือ เกิดถ้าแบบว่าโมเมเอง หรือคิดเอง หรืออะไรอย่างนี้นั้นไม่ตรงเลย แล้วก็เขียนคำถูกคำผิดก็เยอะแยะวนวายไปหมด ก็เลยบอกเด็กว่า ค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตได้ แต่นักเรียนต้องเอามาเปรียบเทียบกับในหนังสือนะ พยายามค้นจากหลายๆ แห่งมาเปรียบเทียบกัน

Q : ที่นี้ อันนั้นคือข้อมูลที่เด็กไปค้นมาจากภายนอก แล้วในห้องสมุดละค่ะ เด็กมีการใช้มัยคะ ค้นจากห้องสมุดนะค่ะ จากชื่อผู้แต่ง จากชื่อเรื่อง หัวเรื่อง จากคำค้น

A : อ้อ...อันนั้นมีค่ะ เราก็จะเป็นคนคอยแนะนำเด็กว่า นักเรียนลองหาแบบนี้ซิ นะ..เธอๆ คิดว่าเธอจะหาทำเรื่องนี้ไหนบอกมาซิว่าเธอจะหาเรื่องอะไร ก็จะถามเด็ก ถ้าเกิดว่าเด็กเค้าบอกไม่ตรงประเด็น เราก็จะแนะนำเด็ก เช่นว่า หาเรื่องพืชสมุนไพร เด็กก็จะถามว่า...อาจารย์ผมจะทำรายงานเรื่องพืชสมุนไพร ก็บอกว่า...ประเภทไหนละ ประเภทที่แบบว่าเป็นยา หรือใช้รับประทาน หรือใช้อะไร เธอต้องบอก ก็พยายามดึงให้เค้าเจอ อย่างสมมติเนี่ย...เค้าบอกชนิดมา เช่น มะระ หรือเอาพืชที่เกี่ยวกับเรื่องทำยาอะไรอย่างนี้

Q : เพื่อจะได้เลือกให้ตรงประเด็น

A : ใช่ ใช่....คือเอาจนไปถึงให้เค้า ถึงให้ได้เนาะ ถ้าพูดถึงเนาะ ถ้าแบบเจอคนแบบประเภทหนักๆ เลยก็จะพาไปดูถึงชั้นหนังสือเลยว่ามันอยู่ตรงไหนนะ เลขหมู่ตรงไหนนะ

Q : ที่นี้อาจารย์ใช้ระบบฐานข้อมูล ระบบห้องสมุดอัตโนมัติอะไรมัยคะ หมายถึงข้อมูลของอาจารย์เนี่ยลงฐานใหม่ หรือว่ายังใช้ระบบเก่าอยู่

A : ระบบเก่าเนี่ยหมายถึง...

Q : ใช้บัตรคะ

A : อะ...คือที่เราใช้ตรงนี้ ที่เราเก็บข้อมูลอยู่ตอนนี้ มันเป็นของ...ใช้ของ IT School เป็นของ เป็นโปรแกรมที่เก็บ ก็คือลักษณะในการเก็บตรงนี้ เวลาเด็กเข้าไปคลิกค้นหาเนี่ยก็จะได้ข้อมูลทั้งหมด รายละเอียดของหนังสือแต่ละเล่ม อืมม...มันก็คล้ายเหมือนในบัตรรายการ เพียงแต่ว่าตอนนี้บัตรรายการเด็กไม่ค่อยได้ใช้

Q : ก็เท่ากับว่าอาจารย์ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติแล้วตอนนี้

A : ก็ใช่

Q : เพราะว่า...ระบบเดิมเลิกใช้ไปแล้วใช้มัยคะ บัตรรายการ

A : บัตรรายการก็เก็บไว้ตู้ข้างหลัง เด็กก็ไม่ค่อยได้ใช้ เด็กก็จะดึงไม้เสียบออกมาเล่นแทน

Q : ก็สรุปว่าปัจจุบันนี้ใช้ระบบอัตโนมัติ

A : แต่เด็กจะชินกับแบบว่า....อาจารย์ หนังสือขื่อนี้อยู่หมวดไหน อะไรอย่างนี้ อันนี้เจอบ่อย เด็กก็เกียจหา เราก็พยายามแนะนำ แต่บางทีเวลาจำกัดเนี่ย เราก็อาจจะชี้ไปเลยว่าอยู่หมวดไหน ลองไปหาดูนะ อะไรอย่างนี้

Q : อันนั้นคือสิ่งที่อาจารย์แนะนำเด็ก ที่หาว่า จะหาอย่างไร ที่ไหนแหล่งที่จะค้นเรื่องนั้นเรื่องนี้ที่เด็กต้องการ อาจารย์บอกมัย คือค้นได้จากห้องสมุดนะ ค้นได้จากห้องสมุดที่นั่น หรือว่าค้นได้จากตัวบุคคล สถานที่

A : อ้อ...มีคะ เนื่องจากว่า อย่าง(ชื่อโรงเรียน)นี้ เราก็อยู่ตรงข้ามมหาวิทยาลัยใหญ่จะคะ ก็พาเด็กไป กับบอกว่า...ไหนๆ ก็จะไปค้นหนังสือแล้ว ช่วยไปดูซิว่าเวลาเข้าไปเนี่ยถ้าเสียงดังเนี่ยจะถูกมองมัย มันก็เป็นการสอนเด็กด้วย อีกแบบนึง เพราะเวลาเค้าเข้ามาห้องสมุดของเราเนี่ย เสียงดัง เสียงดัง...อะไรอย่างนี้ นี่คือปัญหา ยิ่งเด็กเล็กเนี่ยนะ โอ้โห..

Q : จะดูแลยาก

A : ใช่...ก็บอกตอนไปที่นั่น พอให้เด็กไป เด็กเค้าก็กลับมาเล่าให้ฟัง โห..อาจารย์เดินเสียงดัง เค้ายังมองหน้าเลย หันมามอง มองเลย นั่นแหละ..คือมารยาทการใช้ห้องสมุด เรารู้ว่านั่นคือมารยาทสากลนะ เพราะฉะนั้นเอามาใช้ที่นี่ คือเด็กก็จะได้เรียนรู้หลายอย่างประกอบกัน แต่เค้าก็บอกว่าไปที่นั่นก็ต้องใช้คอมในการสืบค้น

Q : เพราะฉะนั้นอาจารย์ก็ได้ปูพื้นฐานตั้งแต่ยังอยู่ตรงนี้แล้วใช่มัยคะ เอ่อ...ที่นี้เมื่อที่อาจารย์บอกว่า เนื่องจากว่าเด็กไปใช้อินเทอร์เน็ตค้นข้อมูลกัน ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นมันจะมีหลากหลายมากเลย ที่นี้อาจารย์ได้สอนเด็กมัยคะ ว่าวิธีที่เราจะไปเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งอินเทอร์เน็ต หรือแหล่งสารสนเทศต่างๆ ที่อาจารย์บอกไปแล้วเนี่ย เราจะประเมินสารสนเทศนั้นก่อนเอาไปใช้ หรือว่าวิธีการที่เราจะไปเลือกเนี่ยเป็นยังไง อาจารย์ได้แนะนำเด็กมัยคะ

A : จริงๆ ในวิชาตรงนี้นั้นก็มีข้อมูลที่แนะนำ แต่บางทีเนื่องจากเราไม่รู้ว่า คือจุดหมายจริงๆ ของเด็กเนี่ยนอกเหนือจากอันนั้น ที่ครูบาอาจารย์เค้าสั่งให้ทำรายงาน กับเรื่องอื่นๆ ที่นอกเหนือจากความสนใจ ตรงนั้นมันมีเยอะมากกว่า เช่น เด็กชอบเล่นเกมส์ หรือแอบ chat อย่างนี้ หรือแอบพิมพ์งานอย่างนี้ ซึ่งจริงๆ ในห้องสมุดของเรามีอินเทอร์เน็ตบริการ แต่เราจะบริการอินเทอร์เน็ต เราไม่ได้ให้เด็กมา chat หรือให้เด็กมาเอาอะไรมาจ๊ับ เอา handy drive มาจ๊ับ (คิดว่าเป็นการ save งาน: ผู้ถอดเทป) หรือเอาอะไรอย่างอื่นเนี่ย ตรงนี้ก็เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กเหมือนกะว่ามันเบี่ยงเบนความสนใจ แทนที่ว่าจะมาหาข้อมูลตรงๆ จริงๆ ที่เค้าอยากจะหาทางอินเทอร์เน็ต กลับกลายเป็นว่าเราต้องมาเสียเวลากับเรื่องแบบนี้ละคะ ทุกวันนี้ในสภาพความเป็นจริงตอนนี้ก็คือมาคอยดูว่า...ทำไมเด็กถึงไม่ใช้อินเทอร์เน็ตในแง่ที่แบบว่าค้นคว้าเรื่องรายงานจริงๆ ซึ่งก็มีนะ พูดถึงว่าเด็กที่ใช้ตรงนี้ก็มิ แต่ส่วนอื่นคือจะเป็นอย่างนี้อยู่เรื่อย

Q : อันนี้มันเป็นธรรมชาติของเด็กวัยรุ่นสมัยนี้ เค้าก็จะแบบว่าสนใจกับสิ่งเร้าตรงเนี่ยเยอะมาก

A : เรายังไม่แน่ใจเลยว่าทุกวันนี้จริงๆ เด็กที่โรงเรียนเนี่ย มีบริการอินเทอร์เน็ตเนี่ย มันชื่ออะไรกันแน่ อย่างที่สงสัยเนี่ย แบบว่านโยบายของผู้บริหารคนใหม่เนี่ย ท่านก็อยากจะมียุทธศาสตร์ส่วนของเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตนะคะ แต่เราเนี่ยในฐานะเป็นบรรณารักษ์เนี่ย เราหนักใจ อย่างสมมติลงมาที่ 20 เครื่องเนี่ย เราก็ เอ๊ะ...เล่นแบบนี้

เนี่ย เวลาเราไม่ต้องเสียกับตรงนี้หรือ คือต้องมานั่งจ้องดูเด็ก หรือว่าคือเธอจะเปิดใช้อะไรเนี่ย เธออย่าเปิดใช้ตรงไหน อะไรอย่างนี้ มันอะไรอย่างนี้ เป็นเรื่องน่าหนักใจมากๆ

Q : จะต้องหามาตรการที่จะบริหารจัดการตรงนี้ยังไงให้ได้ ซึ่งมันยากกับงานที่อาจารย์มีนะค่ะ เพราะมีงานสอนงานอื่นเยอะๆ

A : มีงานอื่นๆ เยอะมาก

Q : เพราะฉะนั้นเนี่ย ภาระเรื่องของการประเมินพูดง่ายๆ คือการประเมินสารสนเทศเนี่ย มันก็เป็นภาระที่หนักสำหรับอาจารย์ในขณะนี้ที่จะไปดูได้ใช่ไหมค่ะ เพราะฉะนั้นจริงๆ แล้วอาจารย์ยังไม่สามารถที่จะไปนั่งบอกเค้าได้ว่าอะไรมันน่าเชื่อถือ หรือว่าสารสนเทศอะไรมันน่าเชื่อถือ ไม่น่าเชื่อถือ

A : ก็คืออาจจะยกตัวอย่าง โจทย์ก็มีในหนังสือ ในห้องสมุดนะค่ะ ที่เป็นแบบว่า บอกว่าเป็นอะไร รายชื่อเว็บต่างๆ ที่จะค้นในสาขาวิชาต่างๆ คือเอามาให้เด็กดูนะ แล้วก็มีเวลาเราไปซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด เราก็ไปหาหนังสือประเภทนี้ด้วย แนะนำ แต่ก็มีเว็บใหม่ๆ เกิดขึ้นเยอะนะค่ะ เราก็พยายามรวบรวมมาในแต่ละปี ก็มาแนะนำเด็กว่าสมมติว่าเราจะหาจากตรงนี้นะ นักเรียนควรจะไปดูที่เว็บนั้นเว็บนี้นะ อะไรอย่างนี้

Q : อะไรที่มันลงท้ายด้วย .com เนี่ย ความน่าเชื่อถือของสารสนเทศมันจะน้อยกว่าพวกที่ลงท้าย .org ; .co.th

A : ค่ะๆ อันนั้นเราก็บอกเด็กถึงประเภท แต่เด็กสมัยนี้เก่งกว่าครูเยอะค่ะ ต้องยอมรับเลยว่า โอโห...บางที่เราก็ไม่ทันเด็ก อันนี้ต้องบอกตามตรงเลย เรื่องคอมพิวเตอร์ ตอนนี้เด็กไปไกลกว่าเราเยอะ พวกเล่น Hi5 อะไรกันหมด บางที่เราก็แบบ อืมม...นี่เราจะตามเด็กทันมั๊ยเนี่ย แบบจริงๆ ความรู้สึกบางที.....นี้ เราล้าหลังเกินไปหรือเปล่า เพราะเด็กเค้า คือเดี๋ยวนี้ถ้าเป็นเทคนิคทางด้านอย่างนี้ เราต้องถามเด็กแล้วนะค่ะ ไม่ใช่เด็กถามครู ต้องยอมรับตรงนี้ อย่างว่าเค้าเร็วกว่าเรา อันนี้คือความเป็นจริง

Q : ใช่ อันนี้ก็คงจะไม่ต่างกัน คงจะคล้ายกัน แม้กระทั่งที่เราจะใช้เครื่องแต่ละครั้งกว่าจะ set ได้

A : เอาแค่มีสื่ออะไรอย่างนี้ ไม่ต้องไปถึงอินเทอร์เน็ตหรอก อย่างบางที่เรา หือ..กลับมาหน้าจออย่างเดิมได้ไง อะไรอย่างนี้ ก็ต้องถามเด็ก เด็กเค้าไวมากเลย บางทีอย่างอินเทอร์เน็ตบอก เออ...คือเราแทบไม่ต้องจริงๆ แล้วที่บอกว่าแนะนำอะไรคือ เค้าอาจจะแอบหัวเราะให้เราด้วยซ้ำไป คือจะแนะนำอะไรเค้าก็รู้มากกว่าเรา

Q : คือเพราะว่าบางครั้งเด็กเนี่ยเค้าจะบอกว่า....

A : เวลาที่เค้าอยู่นานอินเทอร์เน็ต

Q : เราไม่มี skill ทางด้านนี้

A : นี่เป็นปัญหาใหญ่ของบรรณารักษ์นะค่ะ ต้องบอกไว้ด้วยว่าจริงๆ แล้วเด็กใช้ไปแล้ว เพียงแต่ว่าจะใช้หรือเปล่า ใช้มั๊ยค่ะ เพียงแค่พูดถึงว่าเรื่องเว็บไซต์ต่างๆ เนี่ย เด็กเค้าไปไกลกว่าเราเยอะจริงๆ เพียงแต่ว่าเค้าจะเลือกใช้ได้ถูกต้องได้รู้เปล่า

Q : อย่างที่บอกว่าเรื่องของเว็บไซต์ เรื่องของเทคโนโลยีที่ตรงนั้นเนี่ย เด็กโอเค เด็กไปไกล แต่เรื่องของการที่เด็กจะรู้ว่าเว็บไหน นานที่เราจะเอา นานไปค้น มันน่าเชื่อถือมั๊ย อะไรอย่างนี้

A : อันนั้นเราแนะนำค่ะ แนะนำจากการที่เราๆ ใช้เองด้วยนะค่ะ แต่ละวิชาเนี่ยมันก็รู้ว่า อย่างตัวเองเนี่ย สอนหลายวิชาก็จะรู้ว่า เออ..เว็บตรงไหนที่เด็กควรจะเข้าไปดูจริงๆ เหมือนเอามา share กันนะ เด็กก็จะมาแนะนำเราเหมือนกัน อาจารย์ขา...ลองไปเปิดเว็บนั้นดูสิคะ หนูได้รายละเอียด

Q : อาจารย์สอนพินิจวรรณกรรมซีไรต์เนี่ย แนะนำเด็กเข้าไปดูเว็บมั๊ยว่าเนี่ย....

A : อันนี้เรียกว่าแทบไม่ต้องแนะนำ เด็กเค้าเข้าเอง เค้าเข้าเอง แล้วมาบอกเราด้วยซ้ำว่าอาจารย์ขา...อย่างนี้ๆ นะค่ะอะไรอย่างนี้ นอกจากนั้นมันก็มีวิชาอื่นที่สอน อย่างพวกวรรณกรรมไทย วรรณคดีไทยในสื่อภาพยนตร์เนี่ย ก็แนะนำเด็กไป ต้องเรียกว่า นักเรียนสมัยนี้คือ อย่างครูเนี่ยถ้าเรามีวิทยุทัศน์ใหม่มันก็จะดีนะค่ะ คือเราเปิดรับ

เด็กนะ เพราะเด็กคือๆ มั่นยุกระแสโลกาภิวัตน์ เราต้องยอมรับว่าบางเรื่องเด็กเค้าไปไกลกว่าเรามาก เค้าจะเป็นฝ่ายแนะนำเราได้ด้วยซ้ำ คือเราต้องยอมรับว่า

Q : เราต้องเรียนรู้จากเด็ก

A : ใช่...คือเธอเก่งกว่าครูนะเนี่ย มีอะไรมั่ง เออ..ที่น่าสนใจ บอกครูมา เพื่อครูจะเอาไปสอนน้องรุ่นต่อไป แล้วทุกวันนี้ตัวเองโชคดีมากตรงที่ว่าศิษย์เก่าที่จบไป ปัจจุบันเนี่ยเค้ามีอะไรดีๆ เค้าก็จะมาบอกตลอด เค้าไปเจอนั่นเจอนี้ เดี่ยวอาจารย์เอาไว้อสอนน้องนะ บางทีทั้งจากสิ่งพิมพ์ด้วยอะไรอย่างนี้ นี่เป็นความโชคดี แล้วบางทีจากการที่แต่ละแห่งแต่ละที่เค้าจัด เอ่อ..จัดพจนานุกรม จัดพจนานุกรมอะไรอย่างนี้ เพราะตัวเองสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องวรรณกรรมทั้งหลายแหล่ก็จะได้ประโยชน์จากตรงนี้ ทุกวันนี้ลูกศิษย์ยังโทรศัพท์มาไม่ขาดสายว่าตรงนั้นตรงนี้มีอะไรดีๆ อยู่ค่ะ

Q : ที่นี้อาจารย์ก็ได้ให้ข้อมูลมาเยอะๆ แล้ว ที่นี้อาจจะเรียนถามอาจารย์อีกนิดหนึ่งนะค่ะว่า ในปัจจุบันนี้เรื่องของ การรัฐสภานะเนี่ย อาจารย์คิดว่ามันมีความจำเป็นสำหรับเด็กมั๊ยค่ะ

A : โอโห...คือจะว่าจำเป็นมั๊ย ก็คือเด็กอยู่ในโลกตรงนี้แล้วละ จะบอกว่าไม่จำเป็นไม่ได้แล้ว เพราะมันคือโลกของเค้า ตอนนี้เป็นโลกของเค้าแล้ว เราจริงๆ ต้องบอกว่าย้อนกลับมาถามตัวเรา คนเป็นครูเนี่ยละควรจะไปอยู่ตรงนั้นได้แล้วบ้าง เออ...จริงๆ นี่ก็คือคำถามที่บอกว่าตัวครูนะ ครูต้องย้อนกลับมาถามตัวเองว่าเราต่างหากที่ต้องเข้าไปอยู่ในโลกตรงนี้ เด็กเค้าอยู่ในโลกตรงนั้นอยู่แล้วที่พูดถึงนะ เค้าเป็นคนที่มาบอกเราแล้วด้วยซ้ำ

Q : อาจารย์มองว่าคนที่ยังไม่ทันเนี่ย คือครู เพราะว่าเด็กจริงๆ แล้วเนี่ย....

A : ครูนะ คือเราไม่ได้วัดจากตัวเราเองคนเดียวนะ เรามองโดยทั่วๆ ไปว่าเด็กไปถึงไหนๆ แล้ว ครูบางคนต้องบอกว่า อย่างสมมติครูทำผลงานนะค่ะ ทำผลงานวิชาการเนี่ย ที่จริงแล้วอาศัยเด็กเยอะมากนะ เราจะบอกว่าจริงๆ เด็กก็เป็นครูเราได้เนาะถ้าพูดถึงว่าเรายอมรับ

Q : อย่างในเรื่องบางเรื่องเนี่ย

A : อย่างเวลาเค้าส่งงานเราเนี่ย บางทีเราทิ้ง อ้อ เด็กทำได้ดี แต่เราก็ต้องตรวจสอบทางด้านความถูกต้องของข้อมูลว่า ที่เค้าเอาส่งเราเป็นปึกเป็นเล่มๆ เนี่ย เอ้อ...มันใช่รีเปลา มันเที่ยงรีเปลาของข้อมูล แล้วเราสอนภาษาไทยเนี่ย บางทีต้องมองถึงตรงนั้นด้วยนะ บางที โห...รูปเล่มใหญ่สวยงาม น่าจับต้อง สีสดใส แต่ข้างในเนี่ยมันเบาๆ เนื้อหานี้ เราก็คงต้องคุ้ยกันอีกเหมือนกัน อะไรอย่างนี้

Q : ที่นี้อาจารย์พูดถึงรูปแบบของรายงานที่เด็กทำ อาจารย์เน้นเรื่องของการอ้างอิงมั๊ยค่ะว่า มีบรรณานุกรม

A : เน้นมากค่ะ เพราะทุกวันนี้คือ เราก็คืออยู่ในโลกตรงนี้นะค่ะ การที่หยิบฉวยของคนอื่นมาโดยที่แบบว่าไม่ได้ให้ credit คนอื่นเค้าเนี่ย มันเป็นเรื่องที่ผิดมารยาทนะ เราก็บอก

Q : อาจารย์จะพูดถึงเรื่องมารยาท ฉะนั้นถ้ามีเรื่องตรงนี้ด้วยก็จะเป็นเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม

A : ต้องมีนะ แต่เดี๋ยวนี้สมัยนี้ก็ประเภท www อะไร มี google มีอะไรเยอะที่เด็กเค้าเอามาจากตรงนี้ เอามาเยอะและจริงๆ ข้อมูลที่เป็นบรรณานุกรมตรงนั้นเนี่ยก็เอามาใช้ได้เนาะ เรายังเปิดว่า เค้าเอามาจากตรงนี้หรือ เรายังแอบหยิบเอาตรงนั้นแหละว่า เออ...เอามาดูบ้างซิว่าอะไร ยังไง รีเปลา

Q : ก็คือเราจะต้องไปค้นต่อ

A : ก็เหมือน share กันนะ ครูกับเด็กทุกวันนี้ คือเราอย่าถือว่าเราสั่งอย่างเดียว มันไม่ใช่ เราต้องทำความเข้าใจร่วมกันนะว่าเด็กเค้าสรรหาอย่างนี้มาให้เรานะ เรายังสานต่อ เรายังหยิบไว้ใช้ในงานต่อไปของเรา อันนี้คือชีวิตจริง การสอนของเราเป็นอย่างนี้นะค่ะ

Q : ก็เหมือนกันทุกระดับเนี่ย เพราะฉะนั้นเวลาที่เด็กทำรายงาน อาจารย์ก็ต้องดูเหมือนกัน

A : ดูละเอียดด้วย คือเป็นคนที่ใช้เวลามากกับการตรวจงาน มากๆ มากถึงมากที่สุด บางทีเราดูแล้วเราก็อ้อ...ฉบับที่ก้อะไรได้ ก็จดว่า เออ...วันนี้มีอะไรเพิ่มเติมมาใหม่ๆ มาใน list ของเราบ้าง ว่า เออ...เด็กเค้าไปหาอะไรมาใหม่

แล้วเราจะต้องเอามาใช้ในการสอนเด็กในรุ่นต่อไป อันนี้ใช้ได้เยอะ บางทีก็แอบนึกขอบคุณเด็กอยู่เหมือนกันว่า เออ...ก็ทำให้เราฉลาดขึ้นเหมือนกัน รู้ทันพวกเค้ามากขึ้นอะไรอย่างนี้ละ เออ...บางทีเราไม่รู้ว่าจะเด็กวัยนี้เค้าเว็บเค้าอะไร เก่งจะตาย ก็คือตอนนี้อาศัยมือเด็กทั้งนั้น เวลาจะหาอะไรพวกนี้

Q : ก็คงจะครอบคลุมคำถามที่จะต้องถามอาจารย์ในวันนี้แล้วละ ต้องขอขอบคุณอาจารย์นะคะ

A : ด้วยความยินดีเลยละ

บรรณารักษ์ 7

11 กุมภาพันธ์ 2551

Q : ตามที่อาจารย์บอกว่า ที่โรงเรียนได้สอนวิชาการใช้ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ เพราะฉะนั้น อยากให้อาจารย์เล่าให้ฟังนะคะว่า ในรายวิชาที่อาจารย์สอนเรื่องการใช้ห้องสมุดในปัจจุบัน อาจารย์เรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง

A : เนื้อหาที่สอนในปัจจุบัน จะมีด้วยกันทั้งหมดประมาณ 12 เรื่อง เดิม 13 แล้วนำมาปรับใหม่เป็น 12 เรื่องตามนี้นะคะ

Q : อ้อ อาจารย์เชิดเป็นหัวข้อ

A : คะ เชิดเลย มันจะลงในหนังสือเรียนรู้อย่างไรให้มีความสุข เป็นหนังสือของ ม.1 เราก็จะลงไปโน้นว่ามีเนื้อหาอะไรบ้าง ในปีนี้เราปรับใหม่ เราก็ปรับเป็นเหลือ 12 จาก 13 เรายุบให้มันกะทัดรัดขึ้นนะคะ แล้วก็เราใช้หัวข้อแบ่งเป็นหน่วย เดิมไม่แบ่งเป็นหน่วยนะคะ เรียนหมด ที่นี้พอแบ่งเป็นหน่วย เราก็ให้มีทั้งหมด 6 หน่วย แล้วก็เนื้อหา หน่วยที่หนึ่งเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญา หน่วยที่สองค้นคว้าทรัพยากรสารสนเทศ หน่วยที่สามรู้ประเภทปัญหาและเรียนรู้วิธีการถามหนังสือ หน่วยที่สี่เปิดความรู้สู่โลกกว้าง หน่วยที่ห้าอ้างอิงแหล่งวิชาการ หน่วยที่หกมุ่งมั่นอ่านสู่งานเขียน

Q : เพราะฉะนั้นก็ครอบคลุม

A : ก็ครอบคลุมหมดนะคะ ที่นี้จะดูรายละเอียดในแต่ละบทใหม่ค่ะ

Q : คงไม่ต้องลงลึก

A : คือไม่ใช่คะ หมายถึงว่าบทที่หนึ่งนี่นะคะ ก็เป็นเหมือนอันเดิม อันนี้เป็นรายละเอียดเนื้อเรื่อง แต่อันนี้เป็นหัวข้อ

Q : นั่นคือหัวข้อของคอร์สวิชาที่อาจารย์สอน

A : คะ คะ ก็จะมีหัวข้อห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ งานบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ระเบียบและมารยาทในการใช้ห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศ ระบบการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ หนังสือและส่วนต่างๆ ของหนังสือ การดูแลและการระวังรักษาหนังสือ การสืบค้นหนังสือและสารสนเทศต่างๆ ในห้องสมุด เรียนรู้อินเทอร์เน็ตและการสืบค้นข้อมูล นะคะ ข้อมูลบน เวิลด์ไวด์เว็บ นะคะ แล้วก็หนังสืออ้างอิงและวิธีการใช้ การอ่านหนังสือและการบันทึกข้อมูลจากการอ่าน สุดท้ายก็คือการเขียนรายงาน

Q : ที่นี้ อยากเรียนถามอาจารย์ในเรื่องของประเด็นที่อาจารย์ให้ทำรายงาน หรือการเขียนรายงาน อาจารย์ได้มีการกำหนดโครงเรื่อง ขอบเขตของเรื่องที่เด็กจะไปค้นคว้าไหมคะ หรือว่าอาจารย์ให้เด็กเลือกเองตัดสินใจเอง

A : เอ่ออ... ตอนแรก เดิมให้เด็กเลือกเอง แต่ก็ทำให้ล่าช้า เพราะเด็กตัดสินใจไม่แน่นอน เราเลยกำหนดโครงเรื่องคร่าวๆ ให้ ประมาณสิบกว่าข้อ

Q : ที่นี้ในสิบข้อนี้ อาจารย์กำหนดขึ้นมาเป็นตุ๊กตาว่า ใครสนใจ ยังไง ใครสนใจข้อไหน

A : เดิมให้เลือกแล้วก็เลือก ก็เด็กจำนวนมาก เพราะเด็กห้องนี้ก็ประมาณห้าสิบกว่าคนก็เลยจับฉลาก

Q : ก็คือเป็นวิธีการเลือกอันหนึ่งแหละ แต่ว่าก็แล้วแต่ดวง

A : ค่ะ เลือกแบบจับฉลาก ก็อาจจะมีเศรษฐกิจพอเพียงนะคะ แล้วจะมีเรื่องราวะโลกร้อน เอาหัวข้อที่วางโครงเรื่องที่มีมันเป็นประโยชน์ แล้วก็ที่มัน เอ้ออ...ที่จะให้ความรู้กับนักเรียน บางทีเด็กเขาเอาอะไรมา อาหารเพื่อสุขภาพ เจ็ดสิ่งมหัศจรรย์ของโลก อะไรอย่างนี้ที่มันเป็นใหม่ๆ ที่ทันสมัย

Q : เป็นเรื่องที่ทันสมัย

A : ค่ะ เป็นเรื่องที่แบบให้ความรู้แก่เด็ก ก็เลือกมาประมาณสิบกว่าเรื่อง แล้วให้เด็กตัดสินใจจับฉลาก

Q : ที่นี้อาจารย์แบ่งเป็นกรุป หรือว่า

A : เป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณห้าคนหรือหกคน แล้วแต่ให้เด็กหากกลุ่มเอง

Q : โหหหห!!! ดีมากเลยคะอาจารย์ อาจารย์สอนเหมือนกับมหาวิทยาลัยเลยนะคะ

A : ค่ะ ก็อาจจะมีเป็นกลุ่ม แต่ว่าเราก็เห็นเขาทำด้วยความตั้งใจ บางทีอะไร ที่เราสอนไป เรื่องการเว้นระยะ อาจจะมีผิดพลาดบ้าง เราก็เลยไม่ได้คิดอะไรมากมาย ก็เห็นเด็กตั้งใจทำมา เราก็ให้คะแนน แต่ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องตามหลัก คะแนนก็เป็นไปตามนั้น ทุกอย่างตามระบบการเขียนรายงาน

Q : อืมมม... ดีมากคะ มีอ้างอิง

A : มีหมด

Q : มีภาพ มีเนื้อหา

A : แต่เนื้อหานี้เราจะกำหนดเลยคะ เนื้อหาไม่ต่ำกว่าประมาณแปดหน้า เพราะว่าเราไม่ได้เน้นเนื้อหาหรอกแต่เราเน้นเรื่อง เนื้อหาเราก็ต้อง พอให้มีเนื้อหาที่สมบูรณ์ แต่เน้นมากไม่ได้ เพราะเด็กจะเสียเวลา เราก็บอกเนื้อหาไม่ต่ำกว่าแปดหน้า แต่ทุกอย่างต้องครบส่วนตามแบบฟอร์ม

Q : ที่นี้ หมายความว่าอาจารย์ให้เขาเลือกเรื่อง โดยที่อาจารย์กรุปไว้ แล้วให้เขาจับฉลาก นั่นคือขั้นนี้ ที่นี้ในการกำหนดโครงเรื่อง อาจารย์กำหนดไหมคะว่า เรื่องนี้ โครงเรื่องมันควรจะประกอบด้วยอะไรบ้าง

A : ได้แต่อธิบายยกตัวอย่าง แต่ว่าเด็กหาเองหมด

Q : ก็คือยกตัวอย่าง โครงเรื่องใดโครงเรื่องหนึ่ง

A : เรายังไม่ได้เจาะลึกในเรื่องแต่ละโครงเรื่องให้เด็ก เราให้เด็กยกตัวอย่างไว้ อย่างเช่น ภาวะโลกร้อน คืออะไร สาเหตุ การป้องกัน อะไรแบบนี้ เป็นลำดับขั้นตอน เราอธิบาย แต่ว่าเด็กจะไปจัดมาเองหมดเลย

Q : เพราะฉะนั้นเด็กจะไปเรียนรู้เองว่าถ้าเรื่องแบบนี้ เขาควรจะกำหนดเรื่องที่ศึกษาอย่างไร ที่นี้วิธีการ อาจารย์ทำอย่างไรคะ เช่น สมมติว่าเรื่องภาวะโลกร้อนนี้ เด็กเขาอยากจะรู้อะไรอย่างนี้ อาจารย์ให้เขาหัดลองถาม ให้เขาหัดลองตั้งคำถามไหมคะว่า เธออยากจะศึกษาเรื่องภาวะโลกร้อนนี้ เธออยากจะรู้เกี่ยวกับอะไรบ้าง ศึกษาแล้วเธอได้ประโยชน์อะไรบ้าง

A : ตรงนี้ยังไม่ถึงขนาดจะไปถึงขั้นตรงนั้นนะคะ เพียงแต่ว่าสั่งทำรายงานเรื่องนี้ แล้วก็ให้มีสารบัญ มีเนื้อหาครบตามเรื่อง มีสารบัญ ในสารบัญ ในแต่ละโครงเรื่องต้องครอบคลุมเนื้อหานั้น แบบเอาไม่ถึงขนาดแบบเจาะลึกมาก พอเข้าใจ เพราะเราจะเน้นเรื่องรูปแบบ เราจะไม่เน้นเนื้อหา ไม่ถึงขนาดเนื้อหา แต่ว่าก็จะได้ประโยชน์จากสิ่งที่นักเรียนได้ทำ เราไม่ได้เน้นเนื้อหาจริงๆ นะคะ เราเน้นโครงเรื่อง เพราะฉะนั้นเนื้อหาเข้าใจ เขาก็ได้คะแนนแล้ว เขาก็ไม่ได้เลยมาเจาะลึกตรงเนื้อหา

Q : อาจารย์ขา กับสิ่งที่เปิดดูโครงเรื่อง กับที่อาจารย์สอนว่า อาจารย์ไม่ได้เน้นเนื้อหา เท่าที่เด็กเขาศึกษามาเนี่ย คิดว่าเขาทำได้ดีไหม

A : ก็

Q : เขาทำได้ดีเพราะดูจากเนื้อหารายงาน

A : ดิฉันคะ เด็กเขาจะคิดเอง นี่ยุคโบราณ ยุคกลาง ยุคใหม่ มีอะไรเขาจะออกมา แล้วก็มีบรรณานุกรม มีอะไรแบบนี้ตามระบบเลย ก็ออกมาเป็นยกๆ เด็กเขาจะคิดเอง แล้วเขาก็ไปหาเนื้อหาเอง

Q : เพราะจากดูรายงานแล้ว ปรากฏว่า ดูแล้ว ใช้ได้ มีครบองค์ประกอบ

A : อย่างเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะมีความเป็นมาคืออะไร หลักปรัชญา การสร้างกระบวนการ แล้วก็ในกระแสโลกาภิวัตน์นี้ เขาก็จะมีออกมาเป็นของเขา เขาคิดเอง เพราะเด็กที่นี่

Q : ก่อนข้างเก่ง

A : ค่ะ ก่อนข้างใช้ได้เหมือนกัน แต่ก็มีเด็กบางคน วางโครงเรื่องไม่ค่อยเก่ง แต่จริงๆ แล้ว หลักการเราที่จะสอนเราให้โครงเรื่องเด็ก ตามหลักจริงๆ แล้ว เด็กได้เรื่องมาปุ๊บ เด็กต้องคิดโครงเรื่องมาให้เราตรวจก่อน แล้วถึงจะไปทำรายงาน แต่ตรงนี้บอกตรงๆ เลยว่าระยะเวลามันกำหนด ถ้าเราทำแบบนั้น เราต้องมีเวลามากกว่านี้ มันจะบีบหมดเลย แล้วเราสอนไม่ทัน เราก็เลยเพียงแต่คร่าวๆ ว่า ใครมีปัญหาก็มาถาม ถ้าเด็กมีปัญหาจะมาถามเป็นการส่วนตัวว่า อาจารย์ขาเรื่องนี้เป็นอย่างนี้ หนูทำได้อย่างนี้ไหม เป็นบางกลุ่ม แต่ไม่ทุกกลุ่ม

Q : เพราะฉะนั้นส่วนมากคือก็จะมาถาม

A : ค่ะ แต่จริงๆ ในหลักการแล้วก็ พอเลือกเรื่องได้แล้ว ต้องวางโครงเรื่อง แล้วเอามาให้ตรวจก่อน ค่ะ เป็นไปตามโครงเรื่องนะ ถ้าเป็นไปตามขั้นตอนการทำรายงานก็จะเป็นลักษณะนั้น แต่จริงๆ เราทำไม่ได้ เราก็เลยให้เด็กมีหัวเรื่อง มีกลุ่ม แล้วก็คือกำหนดให้มี ไปดูจากเว็บไซต์ด้วย กำหนดให้ดูหนังสือจากห้องสมุดด้วย อาจจะมีที่บ้าน แต่ต้องเขียนบรรณานุกรมให้ถูกต้อง ไม่ต่ำกว่าสามเล่ม

Q : ก็แสดงว่า จากแหล่งที่ ที่มีอยู่แล้วในห้องสมุดของเรา หรือว่าในอินเทอร์เน็ต นอกจากนั้นอาจารย์ก็ได้แนะนำแหล่งอื่นๆ ด้วยใช่ไหมคะ

A : ด้วยค่ะ ไม่ใช่ว่าต้องในนี้

Q : อาจจะเป็นแหล่งที่มันเป็น...

A : เป็นห้องสมุดที่อื่น หรือที่บ้าน ก็มีหนังสืออะไรก็ได้ นะคะ ไม่ได้คิดว่าจะต้องมา...

Q : ก็แนะนำแหล่งให้

A : ก็แนะนำแหล่งที่จะไปค้นให้ อะไรให้

Q : ที่นี้ เรียนถามอาจารย์นิดนึงนะคะว่า ในการสืบค้นนี้ อาจารย์แนะนำเขาถึงวิธีการใช้คำค้นไหมคะว่า ใช้คำค้นยังไง ถ้าเราทราบ เช่น เราทราบผู้แต่ง

A : อันนี้หมายถึงว่าการค้นหา ไม่ใช่รายงานใช่ไหมคะ

Q : ไม่ใช่ค่ะ คือวิธีที่จะไปค้น

A : คือวิธีการค้นหาเนื้อหา ก็จะมีอยู่บทหนึ่ง ในบทนี้ว่าด้วย การค้นหาหนังสือและสารสนเทศต่างๆ ในห้องสมุด ก็อันนี้จะสอนค้นหาจากคอม การสอนในนี้ก็คือการค้นจากคอมพิวเตอร์ว่า มีการใส่คำค้นโดยชื่อผู้แต่ง ชื่อเนื้อเรื่อง ชื่อหัวเรื่อง

Q : ค่ะ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง

A : ค่ะ ชื่อเรื่องที่เป็นคำที่ต้องการก็ใส่ลงไป แล้วก็จะมีวิธีการค้นก็มี ของเรามีโปรแกรม

Q : มีการใช้โปรแกรม

A : ค่ะ ใช้ ISIS เราจะมีแบบฝึกหัดให้เด็ก แล้วเด็กก็ค้นที่ห้องคอม เขาไปที่(ชื่อโรงเรียน)เด็ก เขาไปที่ library แล้วเขาก็เขาไปที่สืบค้น แล้วก็เราจะสอนขั้นตอนการค้นให้หมด เด็กก็จะปฏิบัติค้นเลย ค้นแล้วก็ตอบคำถามเรา นี่ก็เป็น

การวัดให้เด็กค้นจากคอม สำหรับการค้นหาหนังสือตามชั้น เราจะสอนเรื่องการจัดเก็บทรัพยากรทั้งหมด ก็จะสอนเรื่องการจัดหมวดหมู่ วิธีการง่ายๆ โดยไม่ได้ใช้คอมนะคะ ก็เขาไปตามหมวดหมู่ที่เด็กเรียน แล้วก็มีป้ายติดตามหมวดอะไร มีหนังสืออะไร อันนั้นก็เป็นการค้นแบบง่ายๆ เบื้องต้น

Q : เมื่อที่อาจารย์บอกว่า อาจารย์ใช้ ISIS แล้วระบบเดิมนี่ อาจารย์ยังใช้อยู่ไหมคะ ใช้บัตรรายการ วิธีค้นด้วยมือ

A : ไม่มีคะ ยกเลิก

Q : เลิกเลย ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติตลอด

A : คะ เพราะฉะนั้นเรา เราไม่สามารถที่จะมีบุคลากรนั่งพิมพ์บัตรรายการ แล้วก็มาเรียงบัตร เราก็เลยเอาเก็บไว้ แล้วเราก็ตอยอดไปเป็นการค้นโดยใช้คอมพิวเตอร์

Q : แล้วอาจารย์มีปัญหาไหมคะ ใช้ ISIS

A : มีเหมือนกัน เนื่องจากบางครั้งโปรแกรมมันก็เข้าไม่ได้ อาจจะเป็นเพราะ หนึ่ง มีปัญหาเรื่องเน็ตล่มมั่ง มีปัญหาเรื่องอะไรหลายๆ อย่าง ที่โปรแกรมมันผิดพลาด ก็ต้องให้โปรแกรมเมอร์มาแก้ ก็จะหยุดการค้นไปชั่วคราวะหนึ่ง เด็กก็จะใช้ไม่ได้ ก็จะต้องเรียกโปรแกรมเมอร์มาแก้ไขตรงนี้ มันก็มีข้อเสียตรงนี้ในการค้น แต่นี่พอดีเป็นห้องสมุดโรงเรียน มีหนังสือไม่มากเหมือนมหาวิทยาลัย เพราะฉะนั้นเมื่อไม่มีตรงนี้นัก เด็กก็จะไปที่ชั้น ไปหาที่ชั้นเลย เพราะว่าบางทีที่ชั้นนี้มันก็มีไม่ถึงขนาดมหาวิทยาลัย หมวดหนึ่งบางทีก็ไม่มีมาก เด็กก็ไล่เลยคะ ไล่จนได้เอามาได้ บางทีเด็กไม่ได้ เด็กก็จะมาติดต่อกับเคาน์เตอร์บริการ แล้วก็แจ้งบรรณารักษ์ว่าจะค้นเรื่องนี้แล้วค้นไม่ได้ เราก็ตอบคำถามให้ แล้วก็ช่วยค้นให้

Q : เมื่อที่อาจารย์บอกว่า แหล่งที่อาจารย์แนะนำ นอกจากตรงนี้ในห้องสมุดเรา อินเทอร์เน็ต และห้องสมุดอื่นๆ อาจารย์มีการแนะนำแหล่งอื่นๆ ไหมคะ เช่น แหล่งที่เป็นตัวบุคคล แหล่งที่เป็นสถานที่ อาจารย์แนะนำไหมคะ อย่างเช่น เขาอยากจะทำเรื่องเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ต้องไปหาผู้รู้ เช่น ขวัญจิต ศรีประจันต์ พวกนี้อาจารย์ได้แนะนำบ้างไหม

A : ในจุดนี้ จะแนะนำในบทที่หนึ่ง คือแหล่งการเรียนรู้ว่า แหล่งการเรียนรู้นอกจากในโรงเรียน จะมีแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ก็จะบอกหมดเลยว่า ในท้องถิ่น ในโรงเรียน

Q : ก็เท่ากับมี

A : คะ มี เราก็บอกไว้ในเรื่องการทำการงาน เด็กเขาจะไม่ถึงวิจัย เขาจะไม่ไปเจาะลึกตรงนั้น เราก็เลยได้แต่บอกในตอนต้นว่า แหล่งเรียนรู้มันมีหลายที่ มีแหล่งท้องถิ่น มีในโรงเรียน มีนอกโรงเรียน เด็กก็จะรู้ว่า ถ้าเขาจะเอาข้อมูล เขาต้องไปตามแหล่งนั้น แต่เฉพาะการทำการงานนี้ไม่ได้แนะนำให้ไปหา ไปสัมภาษณ์

Q : คือจริงๆ แล้วอาจารย์ได้สอน แต่สอนในเรื่องของแหล่ง ในส่วนของรายงาน...

A : ยังไม่ได้เจาะเขาไปในตัวบุคคล ไปสืบค้นหรือไปสัมภาษณ์ตรงนี้เรายังไม่ได้เน้น

Q : เท่าที่ฟัง นักเรียนของอาจารย์เป็นนักเรียนที่ทันสมัย ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้น โดยเฉพาะห้องสมุด ยังใช้เทคโนโลยี เพราะฉะนั้นนอกห้องสมุดเขาต้องเก่ง ที่นี้จะเรียนถามอาจารย์ว่า อาจารย์ได้สอนเด็กไหมคะว่า เวลาที่เราจะไปเลือกสารสนเทศที่เราค้น แล้วมันได้มาเยอะแยะ เราควรจะเชื่อถือสารสนเทศที่มีลักษณะอะไร อย่างนี้ อาจารย์ได้แนะนำตรงนี้ไหมคะ

A : ได้แนะนำว่า สารสนเทศที่ไปค้นหา ถ้าเกิดจะเชื่อถือได้ต้องมีบรรณานุกรม มีที่มา มีแหล่งอ้างอิง ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงที่มา บทความหรือข้อมูลต่างๆ ที่ค้นหา มีบรรณานุกรม มีอะไร เราก็ตอบได้ว่าในการทำการงาน ก็ต้องมีอ้างอิงมา จะได้เชื่อถือได้ แปลว่าข้อมูลถูกต้อง

Q : จริงๆ ก็คือวิธีการประเมิน ประเมินว่าเราจะเอาสารสนเทศที่เราไปเลือกค้นนี้ อันไหนที่เราจะมาใส่ในรายงานของเรา ในบทนิพนธ์ของเรา ก็คืออาจารย์ก็สอน

A : คะ ได้สอน แต่ว่าไม่ถึงขนาดลึก

Q : ไม่ลึก

A : แล้วก็ได้อธิบายหนังสืออ้างอิง เป็นทรัพยากรสารสนเทศชนิดหนึ่งที่แบบว่าเป็นประเภทหนึ่งที่ว่า ข้อมูลถูกต้อง ควรจะเอามาอ้างอิงได้ในจุดนี้ ก็จะเน้นเรื่องหนังสืออ้างอิง คือสอนไปก็จะเน้นไปเรื่อยๆ แต่ไม่ได้ไปเจาะสอนเน้นเฉพาะจุดนี้จุดเดียว ก็จะบอกเด็กไปเรื่อยๆ

Q : ก็แสดงว่าอาจารย์ได้สอนทุกกระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการประเมิน อาจารย์ก็สอน จริงๆ แล้วอาจารย์ก็สอน

A : ค่ะ มันจะแคบไป มันอาจจะไม่ใช่ตัวประเมินที่ชัดเจน แต่ก็สอดแทรกเข้าไปให้กับการเลือกการใช้ เพราะฉะนั้นก็จะเป็นการปูพื้น ในเรื่องการใช้แหล่งเรียนรู้ การใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ในเบื้องต้นของ ม. 1 ทั้งหมด เพื่อที่เขาจะได้ขึ้น ม. 2 จะได้เป็นพื้นฐานที่จะนำไปใช้ในเรื่องการเรียนการสอนของเขา

Q : จริงๆ แล้ว เขาเรียนใน ม.1 แล้วนี่ เขาจบเรื่องของอันนี้เลยใช่ไหมคะ

A : จบเลย

Q : ขึ้น ม. 2 แล้วใช้ได้ถึง ม. 6 คือ...ปูพื้นให้ตั้งแต่ ม.1 ทุกชั้น

A : แต่ว่าไม่ได้เปิด ม.ปลายอีก

Q : จำได้ว่าอาจารย์ตอบแบบสอบถาม ที่อาจารย์สอนมีถึง 5 ชั้นใช่ไหมคะ ม.1 แล้วก็สอนทุกชั้น ที่นี้อาจารย์สอนมีกี่คนคะ

A : ตอนนี้มีบรรณารักษ์อยู่ประมาณ ย้ายมาใหม่คนหนึ่ง ก็ประมาณสี่คน สี่คนก็แบ่งคนละสี่คาบ สามบ้าง สี่บ้าง ก็แบ่งๆ กันไป ได้คาบไม่มากเท่าไร

Q : แต่ก็ถือว่าเยอะนะคะ

A : ค่ะ แบ่งห้องไปเลย

Q : 15 ใช่ไหมคะ

A : ค่ะ บางทีก็ 14 ก็อาจจะได้คนละประมาณ 5 คาบ 4 คาบ 3 คาบ ก็แล้วแต่ ให้เขามีผลงานที่จะทำอาจารย์ 3 ได้ เพราะถ้าไม่สอนทำไม่ได้ เพราะตรงนี้ด้วย คือเดิมเรามีปัญหาตรงที่ว่า เด็กเข้ามาปูป เราต้องมีปฐมนิเทศ ม.1 ทั้งหมด แล้วพอเราปฐมนิเทศเด็ก ม.1 ทั้งหมดเกี่ยวกับเรื่องการใช้ห้องสมุด เราก็....บางที่ในการปฐมนิเทศ จะมีวันที่เด็กเข้าปฐมนิเทศ ชั่วโมงมันน้อย พอเราพูดแล้วเด็กไม่เข้าใจ เราก็ต้องมานั่งหาห้อง หาคาบ ว่าแนะนำพอจะขอได้ไหม เข้าไปแนะนำเด็กเรื่องการใช้ห้องสมุด ขอแนะนำซักสองสัปดาห์ ซักสองครั้งหรือสามครั้ง ไม่ต้องมานั่งทำแบบนี้ เพราะเราก็เห็นว่ามันสิ้นเปลืองเวลา แล้วมันก็ไม่ได้ผลอะไร ตรงนี้ในจุดนี้ เพราะฉะนั้นเราต้องไปดึงเวลา ไปขอวิชาเขา ก็เลยพอดีหลักสูตรใหม่นั้น มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ก็เลยนำเสนอโรงเรียนขอเปิดเลย ม.1 เป็นพื้นฐานแล้วก็สร้างหลักสูตรขึ้น ทำหลักสูตรขึ้นมาว่าจะให้เด็กรู้อะไรบ้าง

Q : ที่นี้หลักสูตรของแต่ละโรง เป็นหลักสูตรเดียวกันไหมคะ

A : ไม่เหมือน แล้วแต่ บางโรงก็เน้นเรื่องการค้าสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต บางโรงอาจจะเนื้อหาเหมือนกันก็ได้ หรือน้อยกว่านี้

Q : ค่ะ เท่าที่สัมผัสมา บางโรงจะเป็นเรื่องการใช้พวกคำค้นต่างๆ จากอินเทอร์เน็ต

A : ค่ะ อันนี้จะเน้นเรื่องตั้งแต่ มารยาท ระเบียบ คุณธรรมในการใช้

Q : แสดงว่าอาจารย์สอนในเรื่องจริยธรรมด้วย

A : ค่ะ สอนในเรื่องระเบียบมารยาท แล้วก็จะมีให้ ที่นี้ก็แสดงบทบาทสมมติ คืออาจจะเป็นวาดภาพนี้ให้เด็ก เด็กก็จะทำเป็นละครของเขาเลยนะ พอเข้ามาแล้วเสียงดัง แล้วโดน อะไรเงี้ย...เป็นเรื่องเป็นราว

Q : มีผลยังไงต่อเขา

A : เขาก็สนุกสนาน แล้วเขาก็ชอบตรงนี้ แต่ผลส่วนมากที่ออกมาก็คือบรรณารักษ์ดู เขาก็ทำแบบ เขาก็จะสมมติ เช่นว่า “ครูบรรณารักษ์มา....นี่เธอทำเสียงอะไรแบบนี้” บางทีก็ถือไม้ ก็บอกว่าภาพพจน์บรรณารักษ์ไม่ใช่แบบนั้นนะลูก เราก็มานั่งแก้กัน เพราะว่าบางครั้งเขาก็รู้ว่า ถ้าเกิดเข้ามาแล้วไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เขาก็จะต้องโดนดู ในลักษณะนั้นก็สนุกสนานกัน

Q : ปกติเวลาที่เขามาใช้กันนี้ ใช้เวลาว่างหรือเวลาพักเขาก็จะมาใช้ห้องสมุด ที่นั้นนอกจากเวลานั้นแล้ว เขาก็มีอาจารย์แต่ละท่าน แต่ละรายวิชา เขาก็จะมีการพานักเรียนมาใช้ห้องสมุดเป็นกลุ่มๆ ใหม่นะ

A : มี

Q : มีเยอะไหมคะ

A : ก็ไม่ถึงขนาดเยอะมาก เพราะว่าห้องสมุดที่นี่จะต้องเป็นห้องเรียนด้วย และถ้าถูกใช้อยู่ เขาก็จะไปใช้เป็นห้องโสตฯข้างในนั้นแหละ แต่ว่าถ้าเกิดสมมติว่ามาใช้ข้างนอก ก็อาจจะเป็นรายวิชาที่สำคัญที่ต้องค้นคว้ารายงานก็จะ เป็นภาษาไทย สังคม คณิตศาสตร์ไม่ค่อยมา วิทยาก็จะมาบ้าง ก็จะเป็นกลุ่มสาระภาษาไทย สังคม วิทยาก็อาจจะ มีบ้างแต่ก็ไม่ครบ แบบว่ามาตลอดเวลา เป็นบางเวลาที่มา ในแผนการสอนที่เน้นว่าให้เด็กไปค้นเรื่องนั้นก็จะพาเด็ก มาค้น ก็แล้วแต่บทเรียนว่าจะต้องสัมพันธ์กับการค้นข้อมูล

Q : แต่บรรยากาศสภาพแวดล้อมในห้องสมุดอาจารย์นี่ โอโห... เนียบมาก เท่าที่ได้ไปเห็นห้องสมุดโรงเรียนมา ห้องสมุดโรงเรียนของอาจารย์เนียบมาก เมื่อกี้ไม่ยักนั่ง อยากจะเดินชมดูรอบๆ พอที่อาจารย์เรียก...

A : ต้องขอบคุณมากๆ แต่ว่าตอนนี้มันก็เก่าไปแล้วละ ตอนนี้มีห้องสมุดที่ดีกว่านี้และสวยกว่านี้

Q : สำหรับระดับห้องสมุดโรงเรียน ทำได้ขนาดนี้ ก็คิดว่า...

A : ห้องสมุดของโรงเรียนเป็นแบบนี้มาหลายปีแล้ว พอห้องสมุดใหม่เขามาดูตัวอย่าง เขาก็นำไปพัฒนา ออกมาก็ สวย ก็ดูดี สายปัญญาก็สวย มหิดลก็หยั่งใจเลย ไม่ทราบอาจารย์ไปหรือยัง

Q : มหิดลไม่ได้ไป สายปัญญาไม่ได้ไป

A : สายปัญญาที่สวยนะคะ ของเราทำอะไรได้ไม่มากแล้ว เพราะของเดิมก็มีอยู่ตรงนี้เราก็ทำไม่ได้ สร้างของใหม่ เข้ามาม้างครั้งมันก็ไม่ ไม่ค่อยเข้ากันเท่าไร ต้องเปลี่ยนหมด และก็ต้องใช้งบประมาณเยอะ

Q : ก็ถือว่าเป็นแรงจูงใจที่จะให้เด็ก มีแรงบันดาลใจที่จะเข้ามาใช้ห้องสมุดของเรา เท่าที่ดูบรรยากาศ ดูอะไรต่อมิ อะไร เราก็ดูว่าช่วงพัก เมื่อกี้ที่สังเกต นั่งอยู่โรงอาหารก็ดูว่าเด็กเขาเดินเข้า เดินเข้า จนกระทั่งอาจารย์บอกให้รอ 5 นาที ปรากฏว่าเด็กเริ่มเดินออก ก็ เออ...แสดงว่า ช่วงนี้เป็นช่วงพัก เด็กจะต้องเข้ามาใช้ห้องสมุด...ที่นี่มีอีกประเด็น หนึ่งที่จะเรียนถามอาจารย์ว่า อาจารย์คิดว่า การรู้สารสนเทศนั้นมันมีความสำคัญต่อนักเรียนไหมคะ

A : มีความสำคัญมากๆ เพราะว่าในปัจจุบันนักเรียนจะต้องใช้แหล่งสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อมาประกอบการเรียนการสอน ก็ต้องรู้จักใฝ่รู้ใฝ่เรียน... รู้จักรักการอ่าน เพื่อจะนำไปพัฒนาตนเองในเรื่องการเรียน ตรงนี้สำคัญ มากๆ เพราะโรงเรียนก็เหมือนว่า พอมีมาตรฐานการศึกษาฉบับใหม่ออกมาตรงนี้นะคะ การปฏิรูปการศึกษา ก็ให้ งบประมาณในการซื้อหนังสือ ซื้อสื่อสารสนเทศ หนังสือต่างๆ เพิ่มขึ้น เต็มที่นะคะ ให้เต็มที่เลย แล้วก็ตอนนี้ก็มี เครือข่ายผู้ปกครอง ทราบใช่ไหมคะว่าจะต้องมีคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ก็เห็นความสำคัญ ก็เลยมี โครงการผู้ปกครอง 1 คน หนังสือ 1 เล่มมอบให้ห้องสมุด เพราะฉะนั้นในปีนี้นะก็จะได้หนังสือเพิ่มขึ้นมาเยอะ

Q : จะเป็นสาขาไหนก็ได้หรือคะ

A : ค่ะ ก็แล้วแต่ระดับ อย่างเช่น ระดับ ม.1 ก็จะมาถามว่า บรรณารักษ์ต้องการหนังสือแบบใด อะไรบ้าง เขามีนั่ง ทำเนี่ย ไปซื้อให้เขาหน่อย แล้วเขาก็จะบริจาคให้ห้องสมุด เขาไม่ไปซื้อแล้ว

Q : ก็คือเขาให้เงินมา แสดงว่าเครือข่ายผู้ปกครองเขาได้รวบรวมกันมา แล้วก็เอามาก่อนหนึ่งมามอบให้เรา แล้ว เราก้ไปซื้อ

A : หรืออาจจะเป็นไปได้ว่า เขาก็ไปซื้อกันคนละเล่มเลย บางระดับ ก็ไปเยอะเลย แล้วเขาก็จะเลือกที่มันเป็นความรู้ เป็นประโยชน์ต่อเด็ก เขาเลือกกันเอง

Q : ที่นี้ ติดใจตรงที่อาจารย์บอกว่า เขาเอาเงินมากองให้เราก่อนหนึ่ง ที่นี้เราจะตัดสินใจเลือกซื้อสาขาไหนคะ

A : สมมติว่าให้มาสองหมื่น ระดับ ม. 2 เราต้องดูว่าเด็กระดับ ม. 2 จะอ่านหนังสืออะไรบ้าง เด็กระดับ ม. 2 อาจจะเป็นคู่มือเตรียมสอบ หรือเป็นอะไร เป็นเรื่องสั้นยาวจนที่จะเป็นประโยชน์ต่อเขา เราก็พยายามเลือกให้ตรงกับระดับ ม. 2

Q : แล้วเราก็ก็นำไปเลือกเข้ามา

A : เราก็ก็นำไม่เลือกระดับ ม.ปลาย เตรียมสอบ ม.ปลาย เอ็นท์เอ็นเราก็ก็นำไม่เลือก เราก็ก็นำดูว่าตรงกับที่เด็ก ม. 2 จะได้ค้นคว้าใหม่

Q : อาจารย์ขา ที่นี้เครือข่ายผู้ปกครองนี้มีทุกชั้นปีไหมคะ

A : มีคะ

Q : ทุกชั้นปี ฉะนั้น สมมติคณะอาจารย์ สมมติเครือข่ายผู้ปกครองของเด็ก ม. 6 เอาเงินมากองไว้ให้เราก่อนหนึ่ง เพราะนั้นใน ม. 6 นี้ อาจารย์ก็จะไปซื้อหนังสือพวกที่เขาจะสอบเข้ามหาวิทยาลัย

A : ค่ะ ก็จะเป็นพวกเอ็นท์ แต่ตอนนี้เริ่มมาก็จะเป็น ม. 2 แล้ว ม. 3 ก็จะซื้อเอง อันนี้แล้วแต่ทางเครือข่าย เราไม่พูดว่าเราขอเงิน เราแล้วแต่ เป็นหนังสือมาก็ได้ แต่เราก็ก็นำคอยรับเป็นเงิน เราจะไปซื้อหนังสือมาก่อน เขามอบยกอดมาเท่านี้ เราก็ก็นำให้เขาจ่าย

Q : เท่าที่ได้คุยมานะคะ มีประเด็นนี้แหละคะที่มีเครือข่ายผู้ปกครอง ที่อื่นเขาไม่มี

A : แล้วปีที่แล้ว ปี 2549 เครือข่ายก็รวมตัวกัน ห้องสมุดแคบ เขาก็เลยมาคุยกับบรรณารักษ์ว่าจะทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา หาเงินมาหลายล้านนะคะ หาเงินมาแล้วก็มาขยายด้านข้าง หมดไปก็หลายล้าน สองครั้ง ก็เป็นเครือข่ายคิดขึ้นมา แล้วห้องสมุดก็เลยกว้างขึ้นเดิม

Q : นี่ชั้นเดียว

A : ชั้นเดียว ก็ทำข้างบนไว้รองรับต่อไปในอนาคต ถ้ามีงบประมาณ จะขยายอะไรในอนาคตก็ขึ้นข้างบน ก็ต่อไปอีก เพราะเตรียมเอาไว้ ข้างบนนี้จะเป็นหอประชุม แต่ต่อออกไปอีกข้างๆ สามารถขยายขึ้นข้างบนข้างๆ ได้ ก็ได้เครือข่ายช่วยในเรื่องห้องสมุดเยอะเหมือนกัน ทั้งเรื่องขยายสถานที่ ทั้งสิ่งพิมพ์ เพราะว่าปีที่แล้วประธานเครือข่ายก็ขยายเนื้อที่ให้ พอปีนี้ประธานเครือข่ายเปลี่ยนใหม่ก็ไม่รู้จะเป็นอย่างไร

Q : เพราะฉะนั้นจริงๆ แล้ว ในส่วนที่จะเรียนถามอาจารย์ก็คงต้องจบ

A : ครบไหมคะ

Q : ครบค่ะ

บรรณารักษ์ 8

14 กุมภาพันธ์ 2551

Q : อยากจะรบกวนเรียนถามว่า ที่อาจารย์สอนในปัจจุบันนี้ อาจารย์สอนเรื่องเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดใช่ไหมคะ อยากให้อาจารย์เล่าให้ฟังว่า อาจารย์สอนนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง ในรายวิชาที่อาจารย์สอน

A : เราจะเน้นเรื่องเกี่ยวกับการแบ่งหมวดหมู่หนังสือ อย่างน้อยให้เด็กรู้จัก แล้วก็รู้จักว่าหนังสือเล่มนี้เป็นยังไง แล้วก็อยู่หมวดไหน เพราะว่าเด็กที่ได้มาเหลือที่เค้าไม่เอาแล้วละ เป็นเด็กที่เค้าคัดทิ้งแล้วไม่มีใครสอน แล้วให้เรา ก็จะสอนง่ายๆ สอนเด็ก ม. ปลาย ม. ปลายห้องบิวเลย ก็จะได้สอนเรื่องเกี่ยวกับการแบ่งหมวดหมู่หนังสือ แต่ไม่ให้เด็กท่อง ให้เด็กรู้ว่ามันขึ้นต้นด้วยเลขอะไร คือหมวดไหนเท่านั้นเอง เราก็จะสอนเลขหมู่หนังสือ เลขเรียกหนังสือ บางทีก็ติดตรงนั้นมันจะอยู่ตรงไหน ไม่ต้องท่องอะไรเลย เสร็จแล้วเนี่ยเวลาเค้าว่า หนังสือสืบค้นผ่านคอมพิวเตอร์เนี่ย หนังสือค้นจากตรงไหนได้บ้าง หัวเรื่อง ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง นะคะ ที่นี้หัวเรื่องมันคืออะไร ก็จะบอกเค้าว่ามันคือคำวลี สั้นๆ อะไรพวกนี้ ที่นี้เด็กบางคนเค้าจะไม่รู้ ก็จะค้น สมเด็จพระนเรศวร ก็จะพิมพ์ยาวๆ ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย เค้าจะพิมพ์อย่างนี้จริงๆ ก็เลยบอกเค้าให้สั้นลงมา หรือว่าจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ บางทีเด็กเค้า จะใช้คำยาวๆ ที่คุณครูสั่งประโยคไหนมาค้นประโยคนั้นเลย เด็กพวกนี้เค้าจะขาดการกลั่นกรอง

Q : แสดงว่าเด็กยังไม่รู้จักคำสำคัญว่าจะดึงคำไหนไปใช้

A : ใช่ บางที่ยีนเด็กที่เราไม่ได้สอน ก็จริงละ หนังสืออะไรนะ ยาวยาว... หรือจะค้นเรื่องอาหารอะไรเนี่ย เค้าก็จะยาวมาก ก็จะบอกเค้าว่า อาหารไทย หรือ การถนอม หรืออะไรสักเรื่องหนึ่ง สั้นๆ อย่างยาวนะ หรือบางทีหนูจำคำไม่ได้ว่ามันเขียนว่าอะไรเต็มๆ นะ สะกดไม่ถูกก็ให้พิมพ์เป็นคำสั้นๆ ไว้ คำที่ต่อไปนึกไม่ออกก็ไม่ต้อง เด็กส่วนใหญ่จะใช้คอมพิวเตอร์จากครูคอมพิวเตอร์ที่เค้าสอนมาแล้ว ใช้คอมเป็น แต่ว่าสืบค้นไม่เป็น ฉะนั้นก็ต้องสอนว่า ชื่อเรื่องคืออะไร หัวเรื่องคืออะไร ผู้แต่งคือใคร ผู้แต่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นชื่อนั้นชื่อนี้ บางทีเค้าจะมาเป็นดอกเตอร์อะไร เค้าก็จะพิมพ์ยาวมาเขียว แล้วแต่จะใส่ เด็กจะค้นไม่ค่อยเป็น ก็จะสอนแค่นั้น นะคะอาจารย์

Q : แล้วคำสำคัญละครับ อาจารย์

A : คำสำคัญ ก็จะบอก คำสำคัญคือ คำที่ค้นเฉพาะ บางทีเราอยากจะได้คำนั้นคำนี้ อย่างเช่นคำว่า สุนทรภู่ เราก็ไม่ต้องไปหาคำว่า นักประพันธ์ เราก็กวาดคำว่า สุนทรภู่ ไปเลย หาคำว่ากล้วย ก็ค้นกล้วยไปเลย อ้อยก็อ้อยไปเลย อย่างเงี้ย ถ้าไม่มีเราก็มานึกสิว่าอะไรคำใหญ่กว่านั้น คำกว้าง ส่วนมากจะให้ค้นคำเฉพาะ ถ้าไม่ได้จริงๆ ก็จะวิ่งมาถามครูนั่นแหละ คือเนื่องจากเราได้เด็กที่มีลักษณะจำกัด ฉะนั้นก็จะสอนอย่างจำกัด คือขอให้หนูเป็นผู้ใช้ห้องสมุดที่ดี มารยาทในการใช้ห้องสมุด อาจารย์สอนไปเถอะ ว่าหนูต้องทำอย่างนั้น เรื่องมารยาทสอนทุกอย่างที่มันควรจะสอนแหละ แต่จะได้ขนาดไหนขึ้นอยู่กับสภาพเด็ก แล้วเราควบคุมดูแล เด็กจะรู้แต่ไม่ปฏิบัติ ก่อนข้างเยอะ ทำไมอาจารย์ทำไม่ได้ เราก็กวาดเราที่สุดของเราแล้วละ ก็สอนเรื่องมารยาทนะ สอนนะคว้ามารยาทควรทำยังไง การถนอมหนังสือ การรักษาหนังสือทำยังไง ทำไม่ต้องไม่ให้พับหนังสือ ทำไม่ต้องมีที่ค้น ทำไมไม่ขีด บางคนมาถึงปั๊บ ขีดเน้นข้อความแล้วบางทีเขียนว่าจบแล้ว พอมารุ่นที่สองก็จะมาจองต่ออะไรอย่างนี้ เราก็จะสอนเค้าว่า มันไม่ใช่หนังสือส่วนตัว มันคือหนังสือสำหรับของส่วนรวมให้รู้จักรักษา เด็กเค้าก็เหมือนจะรู้ แต่จริงๆ ภาคปฏิบัติ ก็จะมีบางส่วน จะเห็นไอ้คนที่เราสอนไปเนี่ย คว่าหนังสือ ก็จะไปตีมือ ก็จะบอกว่า ขอโทษครับลืม ดียังขอโทษครับลืม ก็จะเป็นลักษณะนี้ ลักษณะที่การสืบค้น ถึงสอนไปแล้วเนี่ย พอเราสอนไปแล้วเนี่ย เราก็นึกว่าเด็กจะใช้เป็นนะคะ แต่พอเราสอบจริงๆ เด็กเริ่มไม่เป็นแล้ว เด็กจะใช้วิธีเดิมของเด็กแล้วแหละ พอมาถึงปั๊บ ไม่ได้มองหน้าไปเลย ว่าตัวเองกำลังสืบค้นจากชื่อเรื่อง หัวเรื่อง ผู้แต่ง หรือเลขหมู่ ไม่ได้ดูเลยละ อาจารย์ทำไมมันยังไม่มา บอกดูใหม่สิว่าหน้าจอมันขึ้นว่าอะไร ดิกขนาดนี้ยังขาดการสังเกต ถึงแม้เราจะเน้นแล้ว ไม่ใช่เด็กทุกคน แต่บางคนมีข้อจำกัด

Q : ของอาจารย์เป็นมัธยมปลายใช้มัธยม

A : มัธยมปลาย เค้าให้สอนเด็กโปรแกรมที่ไม่ใช้วิทย์ คณิต หรืออะไรพวกนี้เลยนะคะ เป็นเด็กโปรแกรมทั่วไป คือไม่สามารถจะเรียนอะไรพวกนั้นได้แล้ว ก็จะเรียนพวกนี้ และพ่อแม่ก็ไม่อยากให้เด็กไปเรียนอาชีพวะ ช่างกลอะไรพวกนี้ เพราะว่ากลัวตีกัน ก็จะมาไว้ห้องนี้ เราก็จะได้เด็กพวกนี้

Q : ที่นี้ฟังจากที่อาจารย์พูด อาจารย์ใช้ระบบอัตโนมัติอย่างเดียวใช้มัธยม อาจารย์ไม่ได้ใช้ระบบเดิมเลยที่เป็น บัตรรายการ บัตรชื่อเรื่อง บัตรหัวเรื่อง

A : ไม่ใช่เลย

Q : เพราะฉะนั้น ฐานข้อมูลก็เป็นระบบอัตโนมัติ

A : ใช่

Q : แล้วที่นี่ ถามว่าอาจารย์ใช้ระบบอะไร

A : เราใช้ของบริษัท GP SMS ที่เค้าใช้กันอยู่ค่ะ คือบรรณารักษ์เค้าจะใช้กันหลายโรงเรียน เพราะว่าพอมมีปัญหา ก็จะปรึกษากันได้

Q : GP

A : GP education พอขึ้นหน้าจอจะขึ้นคำว่า SMS สัญลักษณ์อะไรของเค้า แต่เค้าก็จะปรับโปรแกรมอะไรของเค้า ไปเรื่อยๆ อันนี้ก็ยังใช้โปรแกรมเก่าอยู่ อันนี้ก็ยังใช้อันเก่า

Q : ของไทยหรือของ??

A : ของไทย ของไทย

Q : คนไทยพัฒนาใช้มั้ย?

A : ใช่...คนไทยพัฒนา ตอนแรกใช้โปรแกรมของ (ชื่อโรงเรียน) ซึ่งโปรแกรมเมอร์เค้าทำหะ คนนั้นเค้าทำได้ตรงใจมากที่สุด เช่นว่าเราต้องการหนังสือที่ขึ้นต้นด้วยหัวเรื่องนี้ เราอยากรู้ว่าห้องสมุดเรามีเล่ม มั่นจะพรีออกมาให้เรา แล้วเรียงบรรณานุกรมแปะตามบรรณารักษ์เลย เพราะเค้าเอาหนังสือบรรณารักษ์เราไปดู แล้วเค้าจะทำให้เราดูว่า อาจารย์อันนี้ใช้ได้มัย ถูกต้อง เราต้องการหัวเรื่องนี้ ต้องการเลขหมู่นี้ เราต้องการหมวดนั้น หนังสืออ้างอิงกี่เล่ม...พรีออกมาให้เราได้ แต่แก้ทำคนเดียว เพราะฉะนั้นพอเรามีปัญหาปั๊บ แก่แกไม่ทัน แล้วเวลาแกมาแก้ก็จะเอารรยาตามมาด้วย เพราะแกเป็นคนรูปหล่อ ภรรยาหวมมาก แกมาตั้งแต่แกมีลูก นั่งเก้าอี้คอมพิวเตอร์ จนกระทั่งลูกคนที่สองนี่ มาบางที่ต้องช่วยเลี้ยงลูกด้วยนะ

Q : เป็นโปรแกรมเมอร์ส่วนตัว ไม่ใช่เป็นพวกรบริษัท ?

A : ค่ะ พอตอนหลังนี้โปรแกรมมีปัญหา แล้วเค้าไม่เปิดโทรศัพท์เลย แล้วเราก็อะไรไม่ได้ แต่รู้สึกเรามีเบอร์บ้าน เค้าก็โทรไปบอกเค้าว่า นี่เราเป็นครูเหมือนกันนะ รู้ว่าแม่เค้าเป็นครู ครูแก้ปัญหาไม่ได้แล้ว ทำอะไรก็ไม่ได้แล้ว อยากจะพบเค้าสักหน่อย ช่วยแก้ไข เค้าก็เลยมาแก้ไข แล้วตอนหลังก็เลยเปลี่ยน แต่คนนั้นทำได้ตรงใจที่สุด แต่ว่าไม่ดี

Q : ที่นี้ สิ่งที่อาจารย์พูดเมื่อสักครูคือเรื่องของการใช้โปรแกรม วิธีการที่อาจารย์สอนเรื่องของการใช้ห้องสมุดที่นี้ อยากจะถามอาจารย์ว่าอาจารย์ได้สอนเรื่องการทำรายงานให้กับเด็กนะค่ะ อาจารย์สอนยังไปบ้างคะ

A : สอนค่ะ สอนตามหลักสูตรทั้งหลายเนี่ย แต่ปรากฏว่า เนื่องจากว่าเราเอาไปใช้ เอาไปเป็นเรื่องสุดท้ายนะค่ะ อาจารย์ ซึ่งที่นี้จะเปลี่ยนใหม่แล้วหะ ที่นี้พอเป็นเรื่องสุดท้ายปั๊บเนี่ย เราเริ่มต้นตั้งแต่ หนูทำเรื่องนี้นะ หนูเลือกหัวข้อ หนูค้นคว้า สิ่งที่หนูค้นคว้าได้มีหนังสืออ้างอิง มีวารสาร มีหนังสืออะไรทุกอย่าง ซึ่งชี้ดีให้หนูใช้ทุกอย่างเลย แต่แล้วเราก็ก็นึกว่าเด็กทำงานเยอะ ก็พยายามไปโคะครูคนอื่นให้ทำที่เค้าสอนเรื่องเดียวกับเราเนี่ย เรื่องฟุตบอลหรือว่าอะไรก็แล้วแต่ ให้มาใช้ด้วยกัน ครูก็ยอม แต่เด็กจะไม่เอาทั้งสองครูเลย แต่เด็กที่ดีๆ เค้าก็จะทำได้ คือทำเล่มเดียวแล้วส่งครูทั้งสองคน เราจะตรวจในด้านลักษณะการเขียนรายงาน การเขียนบรรณานุกรม การเรียบเรียงเนื้อหา ความถูกต้องทั้งหลายให้ครูเค้าไปดูอีกทีหนึ่ง แต่เราก็ดูคร่าวๆ แล้ว เค้าก็ไปแก้ไขเค้าอีกทีหนึ่ง ที่นี้เนื่องจากว่ามันเป็นเรื่องสุดท้าย พอเป็นเรื่องสุดท้ายปั๊บแล้ววิชาเราเนี่ยมันแค่ 0.5 หน่วย มันแค่หนึ่งชั่วโมงต่อสัปดาห์ น้อยมาก แล้วก็ช่วงนี้มันปิดบอย วันจันทร์ก็หยุด ถ้าเด็กเรียนวันจันทร์เนี่ย ถ้าเทอมนี้วันจันทร์เด็กก็จะได้เรียนแค่ 7-8 ครั้งเอง ต่อหนึ่งภาคเรียนเนี่ย ของรัฐบาลก็หยุดเยอะแล้ว โรงเรียนก็ดันไปเอาวันจันทร์มาอีก ทำอะไรอีกก็ไม่ทราบ เด็กก็จะเรียนไม่ทันนะค่ะ แล้วเราเคยสอนสองเทอมต่อกันเนี่ย ปรากฏว่าเด็กพวกนี้เนี่ยเค้าจะไม่สนใจวิชาพวกนี้แล้ว พอเราสอนก็เหมือนกับว่า โอ้ย...เบื่อไม่อยากเรียน เราก็ดึงหาเทคนิคค่อนข้างเยอะ

นะคะ เราก็จะมีอะไรต่ออะไรให้ทำ คือสอนหมดทุกอย่าง แต่ว่าได้บ้างไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่เรียน นะคะ
ทำไม เป็นอย่างนั้น แรกๆ ก็รู้สึกว่ามีดหวัง เราตั้งใจเราตั้งมาตั้ง 100 เนิง พอมาสอนเนี่ยเด็กได้ไป 20-30 อะไร
อย่างเงี้ย แต่ก็ยังดีกว่าไม่ได้เลย เพราะว่าเด็กของเราเป็นเด็กที่มันได้แค่นี้ เด็กบางคนก็บอกว่ามาเรียนของอาจารย์
ก็ดีแล้ว บางทีเค้าไม่เรียนเลย ไม่มาโรงเรียนเลยด้วยซ้ำ นะคะ

Q : ที่นี้ ตอนที่อาจารย์สอนเรื่องทำรายงานเนี่ย อาจารย์สอนเรื่องโครงร่างใหม่ สอนยังงัยบ้าง

A : สอนคะสอน สอนให้ร่างโครงร่างว่า เรื่องนี้หนูจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง หัวข้อมันจะต้องมีบทนานะ มีคำนำ
มีเนื้อเรื่องไล่เรียงมา ที่นี้ตรงสารบัญก็จะต้องใส่มา ไม่ใช่ว่า บางทีให้เค้าทำเรื่อง ดอกสิลาวดี ดอกไม้ในวรรณคดี
ปั๊บ คือดอกไม้ในวรรณคดี หน้าปก อยู่ๆ ก็โผล่มา ล้นหมด อโศก เงี้ย เค้าไม่ได้โยงความกันเลย เค้าจะเป็นอย่างเงี้ย
เค้าก็จะเอามาจากอินเทอร์เน็ต เค้าจะเอารูปมา อินเทอร์เน็ตว่าเงี้ยเค้าจะเอามาอย่างงั้นปะะๆ สอนให้ตาย ก็ไปแก้ไข
นะ หนูไปแก้ซะ อย่างนี้ไม่ถูก บรรณานุกรมหนูอย่างน้อยต้องสามเรื่องนะ หนูแก้ไขถูกนะ แก่ๆๆ เด็กบางคนก็
ฉลาดปราดเปรื่องมาก ไปลอกบรรณานุกรมข้างท้ายเค้ามา ท้ายเล่มของเค้ามา

Q : นี่เรื่องโครงร่างนะครับ ที่นี้โครงเรื่องนะครับ สอนใหม่ครับ ที่อาจารย์พูดถึงในเรื่องดอกไม้ในวรรณคดีควรจะ
มีหัวข้ออะไร บอกหรือเปล่าครับ

A : จะบอกคร่าวๆ ไม่ได้บอกรายละเอียด เพราะด้วยข้อจำกัดของเด็ก เวลา และแค่ๆ บรรยายก็จะหมดแล้ว

Q : ที่นี้การเลือกเรื่องที่อาจารย์พูดเนี่ย คือเด็กเค้าก็จะเลือกตามความสนใจของเค้าใช่ไหมคะ

A : ใช่คะ คือทำทั้งสองอย่างคือ เลือกตามความสนใจ กับบางครั้งเนี่ยจะสั่งให้ทำตามที่เราเรียน แล้วเค้าจะต้องใช้
เล่น เราเข้าโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเนี่ยเด็กเค้าก็จะรู้จักเรื่องต้นไม้เยอะ หนูก็ทำมาแล้วกัน แล้วก็ส่ง
ได้หลายๆ วิชาเพื่อประหยัดเวลาให้เค้า แล้วก็เด็กจะมีเทคนิคเยอะ เทคนิคฉ้อโกงเยอะ อาจารย์สอน พยายามสอน
มาหลายปีแล้วว่า หนูต้องอย่างงั้น หนูต้องอย่างงี้ ก็จะมีเด็กได้ บางคนเท่านั้น ไม่ได้หมด พอเด็กเค้าไปอยู่
มหาวิทยาลัยกับอาจารย์ เด็กจะเข้ามาไม่ถึง เพราะว่าเด็กเข้าไม่ถึง เนี่ยเวลาว่างโครงเรื่อง วางอะไรก็แล้วแต่ แต่
อาจารย์นะ เอาแค่นี้คะหน้าปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ เนื้อหา เนื้อหาคร่าวๆ ให้มันร้อยเรียงกันให้ได้ ไม่ใช่
ว่าอยู่ๆ อยากจะเอาท้ายมาอยู่หัว เอาหัวมาอยู่ท้าย แค่นั้นแหละคะ แล้วก็บรรณานุกรมนะคะ คำนำนี่นักเรียนก็จะ
ส่วนใหญ่ที่สอนเนี่ย 50 คนเนี่ย แรกๆ ที่มาส่ง คือ ลอกคำนำจากหนังสือที่ตัวเองใช้เอามาส่ง ทั้งที่ครูก็สอน
แล้วว่าคำนำมันจะมีลักษณะ คือบอกวัตถุประสงค์ในการเขียนรายงานว่า รายงานนี้เพื่อทำอะไร วิชาอะไร ประกอบ
ไปด้วยอะไรบ้าง มันเขียนได้หลายลักษณะ ขอบคุณคนที่เค้ามาช่วยเหลือให้ข้อมูลก็ได้ แต่เด็กก็ยังโผล่อยู่เรื่อย
คือลอกคำนำจากหนังสือมา เพื่อที่เค้าจะให้เห็นว่าคำนำจากหนังสือเนี่ยเป็นคำนำของคนที่เค้าเขียนหนังสือเล่มนั้น
แต่หนูก็เป็นคนเขียนเหมือนกัน แต่หนูก็เขียนรายงานเรื่องนี้ หนูก็ต้องคำนำของหนู มีวัตถุประสงค์อะไรในการทำ
รายงาน ตอบมาเป็นข้อๆ สิ แล้วก็มาเขียนเรียบเรียงเนี่ย แค่นี้ ก็ยังไม่ค่อยได้เลยคะ

Q : ที่นี้ นอกจากการสอนให้กำหนดเรื่อง เลือกเรื่อง แล้วก็กำหนดโครงเรื่องแล้วเนี่ย อาจารย์ได้สอนให้เด็กตั้ง
คำถามมีัยคะ ว่าเค้าอยากได้ อยากรู้เรื่องอะไร เคยบอกมีัยคะ

A : เคยบอก แต่เหมือนว่าไม่ได้ถึงจุดนั้น อย่างเช่นเราบอกว่า เหมือนจะดูรายการ กบนอกกะลา เวลาเค้าค้นเค้า
จะลึกซึ้งจะเริ่มจากจุดนี้ ไปๆๆๆ จะได้ครอบคลุมไปหมดเลย เด็กไม่ถึงขั้นนั้น

Q : รายการนั้นเป็นรายการที่ดีเลยนะคะ

A : นั่นก็คือการสืบค้นข้อมูลอย่างนึง อยากจะรู้เรื่อง กบ หรือ ผม หรืออะไรใครเนี่ย ก็ต้องไปถามคนนี่ แล้วก็มา
ต่อๆๆๆ แล้วก็จะได้ครอบคลุมหัวข้อ แต่หนูเลือกมาเป็นบางข้อก็ได้ ไม่ต้องครบหมด ก็บอก แต่ว่าจะได้ลักษณะ
นึง แต่เรารู้สึกเป็นความผิดเหมือนกันนะคะอาจารย์ เวลาเด็กไปอยู่มหาวิทยาลัยแล้วเค้าจะได้มีัยเนี่ย แล้วเด็ก
จะมีปัญหา มีัย แล้วเด็กหลายคนก็กลับมาบอกอาจารย์ ที่อาจารย์ว่าไว้เนี่ยจริงทุกประการ พอไปถึงมหาวิทยาลัย
ผมว่าอาจารย์รู้จักกับผมนะ ผมรู้ซึ่งแล้วครับ ที่นี้ก็จะเริ่มปรับขึ้น

Q : ที่นี้ เมื่อตะกี้ที่อาจารย์ได้พูดว่า จริงๆ แล้วอาจารย์ได้พูดถึงเรื่องของการกำหนดคำค้น อาจารย์สอนลึกซึ้งแค่ไหนคะ

A : ไม่ซึ้ง ไม่ลึกซึ้ง แต่ปีนี้ เค้าจะเริ่มให้สอนเด็กวิทยาศาสตร์ เด็กรุ่นนี้จะสอนได้ เพราะเด็กเค้ารับ มันจะขึ้นอยู่กับคนที่เราสอนด้วย ถ้าเด็กเค้ารับเนี่ย เราก็จะสามารถบอกรายละเอียดได้มากขึ้น เด็กที่เราสอนที่พูดถึงตะกี้ก็คือเด็กกลุ่มที่เค้าให้เป็นผู้ใช้ห้องสมุดที่ดี แล้วก็สามารถค้นข้อมูลที่ตัวเองต้องการได้ เขียนรายงานได้ แต่ไม่ต้องสมบูรณ์แบบ แต่ก็เรียกว่าเขียนส่งเราเนี่ยก็ยิ่งดีกว่าที่เขียนส่งอาจารย์อื่น

Q : ทำไมมันน้อยขนาดนั้น

A : ตอนแรกหวังสูงมาก แล้วก็ผิดหวัง ใจ ค่อยๆ ปรับ เออ...หนูทำแค่นี้ บางทีเราบอกว่ายันนี้ผิดนะหนู หนูไปแก้ เพราะว่าแค่นี้หนูได้แค่เกรด 1 หนูต้องไปแก้ตรงนี้นะลูก ไม่เป็นไรครับ 1 ก็พอแล้ว ไม่ตก

Q : มีความสุขแล้วใช่ไหม เค้ามันน้อย เค้ารู้สึกอยู่ในสังคมเค้าแค่นี้

A : เค้าจะเอาแค่นั้นละ

Q : เมื่อกี้ที่อาจารย์บอกว่าของอาจารย์เนี่ย ใช้ฐานข้อมูลของอาจารย์ รู้ว่าเด็กไปค้นจากอินเทอร์เน็ต ที่นั้นนอกจากแหล่ง 2 แหล่งในห้องสมุดของอาจารย์ที่เป็นแหล่งข้อมูลจากฐานข้อมูลและอินเทอร์เน็ตแล้วเนี่ย อาจารย์แนะนำเด็กมัยคะว่า จริงๆ แล้วมันมีแหล่งสารสนเทศ แหล่งที่มันจะให้ความรู้แก่เด็กนอกเหนือจากนี้อีก

A : ก็บอกนะคะ คือที่สอนจะมี จะมีทั้งหนังสืออ้างอิง ทั้งแหล่งข้อมูล บางทีสัมภาษณ์คนก็ได้ บางทีเราให้เด็กไปค้นอย่างเช่น แหล่งเรียนรู้เนี่ย ให้ไปบ้านหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ แล้วคุณคึกฤทธิ์ ปราโมช ท่านเป็นนักเขียน ท่านทำอะไรตั้งเยอะตั้งแยะ ท่านเป็นนักปราชญ์ ก็ไปบ้านเค้า ก็ไปมาคะ ไปสัมภาษณ์คนในบ้านนั้นมา แล้วมาเขียน แต่เด็กก็ยังติดอยู่ละ บางคนก็จะเขียนมา บางคนก็จะไปดึงเรื่องหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์จากอินเทอร์เน็ตส่งมา แล้วก็ไปยื่นถ่ายรูปตัวเองมา แล้วก็มาส่ง อย่างน้อยเด็กก็จะได้ค้นข้อมูล เพิ่งเรียนรู้เนี่ยว่าหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์สำคัญ แต่งอะไรมาตั้งเยอะตั้งแยะ นี่ไปตั้งนานแล้ว ก็เป็นลักษณะนี้ ก็จะให้เค้าไป แล้วก็ค้น หรือบางทีให้ไป ไทยแลนด์บุ๊คทาวเวอร์ ให้รู้ว่าแหล่งข้อมูลนี้มีขายหนังสือ ขายอะไรพวกนี้ เด็กก็จะใช้วิธีลัดอีกเหมือนกันคะอาจารย์ บางทีเนี่ย จะไปตามจะไปตามสัมภาษณ์มา รวบรวมหนังสืออะไรบ้าง ว่าแต่ละชั้นมีอะไร บางคนก็ดึงจากอินเทอร์เน็ตมาส่ง ให้แก่ก็ บางทีก็อาจจะเป็นการผิดของครูด้วย คือเราให้ส่งงานเนี่ย เราสั่งให้ส่งก่อนสอบนานแล้ว แต่เด็กไม่ค่อยส่ง ตามจนกระทั่งวินาทีสุดท้าย ค่ะส่ง พอส่งเด็กก็สอบ แล้วแก้ไขไม่ทันแล้ว เด็กไม่ได้แก้ข้อมูล ฉะนั้นก็เลยว่าต่อไปนี้จะเอาไปเป็นเรื่องแรก เอาเป็นเรื่องแรกที่สอน เพราะไม่งั้นมันผ่านไปหลายเรื่องแล้ว เราสอนได้ไม่ครบแล้ว เราไม่ได้บอกเด็กว่าหนูผิดเพราะอะไร ทำไมอาจารย์ต้องมีจุดอะไรมากมาย ก็เลยบอกว่า มันเป็นลักษณะมาตรฐาน ที่ครูสอนไปอาจจะไม่เหมือนกับมหาวิทยาลัยที่หนูเรียน พอหนูไปเรียน หนูเรียนประสานมิตรก็อีกแบบนึง จุฬาก็อีกแบบนึง เกษตรก็อีกแบบนึง จะได้ปรับตามแต่ละที่ แต่ว่าวัตถุประสงค์อันเดียวกัน คือบอกแหล่งที่มา

Q : ที่นี้ ถ้านักเรียนเค้าได้แหล่งสารสนเทศมาแล้วเนี่ย จากแหล่งไหนๆ ก็ตาม ซึ่งเค้าจะได้สารสนเทศมาเยอะแยะตามที่เค้าค้นมาได้เนี่ย อาจารย์ได้ แนะนำมัยคะว่า สารสนเทศนั้นมันจะน่าเชื่อถือ หรือไม่น่าเชื่อถือยังไง อาจารย์ได้ให้หลักเกณฑ์ในการแนะนำยังงัย

A : เราจะบอกคร่าวๆ ว่าในอินเทอร์เน็ตเนี่ย ถ้าเป็นแหล่งข้อมูลซึ่งไม่ได้เป็นหน่วยงาน หรืออะไรที่ชัดเจนเนี่ย มันจะค่อนข้างผิดพลาด แม้กระทั่งของ ททท. เนี่ย เคยเข้าไปดูเรื่องสมุนไพรเรื่องต้นไม้อะไรเนี่ย เค้าจะเอากะเพราเป็นโหระพา โหระพาเป็นกะเพรา ฉะนั้นก็บอกว่า ฉะนั้นบางทีเด็กๆ เค้าจะเรียนกันเอง อย่างเช่นเค้าเขียนรายงานเรื่องนี้ เค้าก็ใส่เว็บแล้วเด็กไปดึงมา เรายังไม่มีแหล่งข้อมูลที่ชัดเจน ฉะนั้นเชื่อถือไม่ได้ อันนี้ก็ผิด แม้กระทั่งของสารานุกรมไทยบางที่ยังผิดเลยละ ก็เลยบอกว่าต้องกลั่นกรองจากสิ่งที่มี เราต้องเลือกว่าต้องเป็นของสถาบันไหน ไม่ใช่ว่าของใครก็ได้ บางทีอาจจะให้ข้อมูลเราผิด แล้วก็ให้ใช้ ถ้าเราหาอะไรไม่ได้จริงๆ สิ่งที่เราต้องใช้มากที่สุดก็คือหนังสืออ้างอิง เพราะว่าหนังสืออ้างอิงไม่ว่าหนูจะสืบค้นจากคอมพิวเตอร์ หรือจากห้องสมุด มันไม่สามารถ

บอกหัวข้อได้หมด เพราะพิมพ์ไม่ไหว มันจะมี index อยู่ข้างท้าย หรือจะมีเรื่องอะไรตั้งมากมาย ตัวอย่าง เช่น คำหูกุมารทอง อะไรเงี้ย หาไม่เจอ ให้คำไปหาตู้ที่ ก ไก่ วรรณคดีไทยอะไรอย่างเงี้ย มันจะมีมัย ก็บอกมันมีจริงๆ ด้วย ต้องสมมติเหตุการณ์ ต้องทำเหมือนกับเป็นหน่วยให้เค้ารู้ค่ะ โดยให้เค้าแข่งกันเงี้ยก็จะได้มา หรือต้องพยายามประยุกต์ว่าเหมือนกับ เนื้อหาที่เค้ากำลังเรียนอยู่แล้ว อาจารย์กำลังให้เค้าค้นเรื่องนี้ หนูหาไม่เจอใช้มัย ทำไม่หนูไม่ใช่ตรงนี้ตรงนั้นละ ก็จะแนะเป็นแบบนั้น ก็จะลักษณะนั้น นะคะ

Q : ที่นั้นนอกจากนั้น เกณฑ์อื่นๆ อาจารย์ได้แนะไหมคะ อย่างที่เมื่อกี้อาจารย์แนะก็คือว่า ให้ความน่าเชื่อถือของคนที่น่าเสนอข้อมูล ที่นี้เกณฑ์อื่นๆ มีให้เด็กมัยคะ เช่น ความทันสมัย หรือ การอัปเดตข้อมูลของเว็บไซต์นั้นๆ เนี่ย เค้ามีการอัปเดตมัย ก็เดือนอัปเดตครั้งนึง หรือว่าไม่มีการอัปเดตเลย

A : อันนี้ยังไม่มีการสอนละเอียดเลย แต่ถ้าเป็นหนังสือจะบอกว่าหนังสือจะดูด้วยปีพิมพ์ พิมพ์ตั้งแต่ปีไหน ลักษณะข้อมูลของเราเนี่ย ถ้ามันเป็นข้อมูลที่ต้องทันสมัย เป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ เหตุการณ์บ้านเมือง หนังสือเก่านั้นมันไม่ควรเอามาใช้ แต่ถ้าเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ วรรณคดี พวกสังคมศาสตร์ หรือเรื่องอะไรที่มันสามารถใช้ได้ตลอดกาล พ.ศ. ก็ไม่มีปัญหา อันนี้หนูก็ต้องดูด้วยเหมือนกัน และก็ดูหลายๆ อย่างว่าพิมพ์ผิดพิมพ์ถูกอะไรมัย ต้องหัดสังเกต

Q : ภาษา ภาษาราชการมัย

A : ใช่ ใช่

Q : เพราะฉะนั้นตรงนี้ ที่อาจารย์พูดก็คือใช่ แสดงว่าอาจารย์สอน วิธีการประเมินสารสนเทศ

A : แต่จะได้ผลหรือเปล่าไม่ทราบ

Q : คือแสดงว่าอาจารย์สอน อาจารย์ให้คำหมดแหละ

A : ให้ แต่อาจจะได้เป็นบางคน หลังๆ ก็เลยคิดว่าอย่างน้อยๆ 50 คน ได้สักคนสองคนก็ยิ่งดีกว่าใครที่ไม่ได้อะไรเลย

Q : อาจารย์ได้แนะนำเด็กอีกมัยคะ ว่าปกติเวลาที่เข้าไปเลือกหาสารสนเทศจากเว็บเนี่ย สิ่งหนึ่งที่เค้าอาจจะพิจารณาก็คือจากโดเมนเนมที่เค้าจะลงท้ายด้วย เช่น .org ; .th

A : อันนี้ คือเด็กเค้าจะเรียนอยู่แล้ว

Q : ซึ่งมันเป็นสารสนเทศที่เชื่อถือได้ แต่ว่าถ้าเป็น .com พวกนี้ มันจะเป็นอะไรอย่างเช่น google.com

A : เราจะไม่นับถึงขนาดนั้น แต่จะบอกเด็กว่า บางทีเด็กเค้าค้นหาจากอะไร เค้าจะบอกค้นหาจาก Google Google ไม่ใช่ หนูต้องดูละเอียดกว่านั้น ลึกกว่านั้น ก็คืออันนั้นคือแหล่งที่สืบค้นกว้างๆ คือเด็กเค้าจะไม่รู้ใจคะ ก็มาสอนเรื่องวิธีสืบค้น เวลาเขียนจากอินเทอร์เน็ต หนูจะต้องทำยังไง ก็จะบอกว่าแหล่ง อย่างเช่นเรื่อง สมุนไพร เนี่ย มหาวิทยาลัยที่จะค้นได้ก็จะมีอย่าง มหิดล เกษตรฯ อย่างเนี่ย เข้ากับพวกนี้ของรัฐก็จะใช้ได้

Q : ที่นี้ อาจารย์ขา อยากเรียนถามนิดนึงนะคะว่า เรื่องของการรู้สารสนเทศ เนี่ย อาจารย์คิดว่าจำเป็นสำหรับเด็กนักเรียนมัยคะ

A : จำเป็น ที่จริงเด็กทุกคนน่าจะจะได้เรียนด้วยซ้ำ แต่ถามเค้าแล้วว่าทำไมไม่ให้เด็กเรียน เค้าก็บอกว่าชั่วโมงไม่พอ และหลายคนก็บอกว่ามีสอนแล้วในวิชาภาษาไทย แต่ดูแล้วครูภาษาไทยเขาก็ไม่เข้าใจเรื่องนี้หรอก ก็ถามเด็ก หนูเรียนมาแล้วไม่ใช่หรอ จำไม่ได้ แคๆ พจนานุกรมหรือคะ การใช้พจนานุกรม หนูเรียนการใช้พจนานุกรมมาแล้วใช้มัย เด็กก็ตอบไม่ได้ แต่ครูๆ ก็บอกว่าสอนกันไปแล้ว จำไม่ได้ การสอนเนี่ยอาจจะเป็นการสอนขึ้นกระดาน เขียน แต่เด็กไม่ได้มีโอกาสใช้พจนานุกรมจริงๆ เราก็เลยบางที เราก็จับแข่งพจนานุกรม แล้วสอนไปก่อน แล้วมาแข่งให้เด็กใช้ เด็กใช้ไม่เป็น คือคนที่สอนเค้าก็สอนไปเรื่อยๆ แต่ไม่ได้เน้นให้เด็กใช้เป็นหรือไม่เป็น เค้าก็สอนไปเรื่อย ๆ

Q : ที่นี้เรื่องการรู้สารสนเทศเนีย มันจะมีอยู่ 3 ลักษณะ 1. ก็คือการเข้าถึง 2. การประเมิน 3. การใช้ สามลักษณะ
นี้อาจารย์รู้ไหมครับว่า มันคืออะไร

A : เข้าถึงก็คือว่า เราจะสามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้ นะคะ เข้าไปได้ ค้นด้วยวิธีไหนก็ได้ เข้าไปค้นเรื่องที่เร
ต้องการได้ นะคะ ที่นี้ประเมินเนีย ที่สอนไปเนี่ยต้องดูว่า คัดกรองสารสนเทศนั้นก่อนว่า อันนี้ตรงกับความต้องการ
มัย นำเชื่อถือมัย ก็บอกเด็กเสมอว่า สารสนเทศก็คือข้อมูลที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้ว ไม่ใช่หยาบอะไรมาเรื่อย
เปื่อย เนี่ยแฉะ ก็ต้องดูสถานการณ์เหมือนกัน นะคะเรา แต่ถึงขั้นประเมินเนีย ตัวบรรณารักษะประเมิน แต่เด็ก
คงไม่ได้ประเมิน

Q : ไม่ได้สอนใช่ไหมคะ

A : ไม่ได้สอนถึงขั้นนั้น

Q : บอกแค่ความน่าเชื่อถือเท่านั้นเอง

A : ค่ะ ค่ะ

Q : ก็คือไม่ได้ประเมิน

A : ค่ะ

Q : แล้วอีกอันหนึ่งการใช้ ละครับ

A : การใช้ การใช้สารสนเทศเนียบางที การเข้าถึงไปแล้วเนี่ย การเลือกใช้ว่าอันไหนจะเหมาะไม่เหมาะเนีย ตัว
บรรณารักษะได้ แต่เด็กก็จะบอกว่า เลือกอันนี้นั้นนั้นนะ อันที่น่าเชื่อถือ เช่น ถ้าคันเรื่องนี้หนูต้องใช้หนังสือ
ประเภทโน้นประเภทนี้ เออ... อ่าอิงนะ หรือแหล่งที่น่าเชื่อถือ ไม่ใช่ความรู้ทั่วไปเนี่ย บางทีความรู้รอบตัวเนีย
หนังสือเล่มนี้เนี่ยก็มีเรื่อง โอเปก อะไรวุ่นๆ เด็กจะเอามาใช้เนี่ย ครูก็ไม่แน่ว่าคนที่เขียนเนี่ยเค้าเขียนว่าเป็น
ผู้เขียนและรวบรวม และแม้กระทั่งปีพิมพ์ ปี พ.ศ. เค้ายังไม่บอกอะไรเลยรายละเอียดบรรณานุกรม หนูก็ดูดี ๆ นะ
แต่เด็กส่วนใหญ่ก็จะอะไรก็ได้ตามที่มีก็ใช้ไปก่อน แต่คิดว่าพอเค้าโตขึ้นเค้าจะประเมินสถานการณ์ได้ ประมาณ
ที่ว่าสารสนเทศอันนั้นสมควรมัยเหมาะสมมัย มันน่าจะเลือกชุดไหนไปใช้ มันน่าจะเอาจากอินเทอร์เน็ตหรือจาก
อ้างอิง หรือจากเรื่องนั้นเรื่องนี้ ถ้าเค้าโตขึ้นเค้าน่าจะพัฒนาเรื่องนี้ไปได้

Q : การเขียนบรรณานุกรมก็สอนใช่ไหมครับ

A : สอนคะ สอน แต่บอกว่าเวลาสอน หนูก็ทางตำรา เขียนตามที่ครูบอก เพราะไม่มีใครจดจำบรรณานุกรมได้หมด
หรอก และครูก็จำไม่ได้ ก็ไม่ให้หนูท่อง ทางตำราเขียนเลย อาจารย์ทำไม พ.ศ. อยู่หลัง แบบ ก. แบบ ข. ละ
มันก็เหมือนกันแหละ แต่ตอนนี้เค้าติดอันนี้หนูก็ทำตามนี้แล้วกัน หนูไปอยู่มหาวิทยาลัยไหน หนูก็ปรับ หนูจะเอา
ก. หรือ ข. หนูก็เลือกมาสักอย่างนึง แต่ไม่ใช่เอา ก. ปนกับ ข. แล้วทำไมต้องไอ้นั้นไอ้นั้นไอ้นั้น ก็เลยบอกว่ามัน
เป็นมาตรฐานสากล มันเป็นมาตรฐานเราก็ต้องใช้หลักสากล ไม่ใช่ว่าหนูอยากเขียนอะไรหนูก็เขียน เขียนวันดีพิมพ์
ครั้งที่พิมพ์ แบบนี้ เบอร์โทรศัพท์เขียนมาหมดเลยนะคะ ตอนแรกเนี่ย เขียนมาเรียบร้อยเลย หนูปรับใหม่ มีวิธีการ
เขียนยังไง หลักการเขียนหนูดูสิ พอเขียนชื่อเรื่องปุ๊บ ผู้แต่งก็จะเขียนผู้แต่ง ผู้แต่งชรินทร์เนี่ย คำว่าผู้แต่งเค้าก็จะ
เขียนมาอีก ชื่อเรื่องเค้าก็ไม่ตัดออก หนูดูตัวอย่างที่ครูให้ไปสิ มีคำว่าผู้แต่งมัย ไม่มี ไม่มีหนูต้องลบออกนะ เห็นมัย
ชื่อหนังสือหนูจะใส่มาทำไมอีกหละ ในตัวอย่างไม่มี ชิดเส้นใต้มัย ก็บอก ครั้งที่พิมพ์เนี่ยก็จะบอก แต่มันจะเป็น
เรื่องจุกจิกสำหรับเด็ก

Q : ผมทราบมาว่าที่โรงเรียนอาจารย์ก็มีการสอนการใช้ห้องสมุดใช้ใหม่ครับ อยากจะให้อาจารย์ช่วยบอกนิดหนึ่งว่า อาจารย์สอนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง

A : คือที่โรงเรียน ที่สอนนี้เราตั้งชื่อวิชาว่า การศึกษาค้นคว้าแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้มีพื้นฐานเริ่มตั้งแต่ ม.1 เลยนะคะ ให้เด็ก ม.1 มีพื้นฐานในการใช้แหล่งเรียนรู้เป็น เราก็เอาตั้งแต่ความหมาย ให้รู้จักห้องสมุดก่อน ว่า ห้องสมุดคืออะไร โดยให้ความหมาย ประโยชน์ แล้วก็ประเภทของห้องสมุด ก็คือการที่ว่าเรามีมารยาทในการ สืบค้น แหล่งค้นสารสนเทศ จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อย่างมีมารยาท อย่างให้นักเรียนรู้ในการใช้ หมายถึงว่า ไม่ต้อง ไปรบกวนคนอื่น คือให้ค้นเป็น แล้วก็พอจากตรงนั้นแล้วก็ ให้นักเรียนรู้จักคำว่าสารสนเทศ สารสนเทศคืออะไร ประเภทสารสนเทศ แล้วก็แหล่งสารสนเทศ ให้นักเรียนรู้จักแหล่ง โดยเราเอาแหล่งสารสนเทศที่แบบว่า ที่คิดว่า นักเรียนระดับ ม.1 ควรจะรู้ ไม่ใช่ต้องเอาทั้งหมด เพราะว่าถ้าระดับปริญญาตรี ปริญญาโทก็อีกอย่างหนึ่ง เรา พยายามหาข้อมูลตรงนั้นนะคะ

Q : แล้วในการสอนนี้ อาจารย์สอนเรื่องเกี่ยวกับการทำรายงานใหม่

A : สอนคะ สอนเป็น นี่ๆ เอามาสอนแรกๆ เลย จริงๆ มันอยู่เรื่องสุดท้าย แต่เอามาสอนแรกๆ ก็ให้นักเรียนรู้จัก ค้นคว้า ตอนแรกก็บอกว่าให้นักเรียนไปค้น เราสอนนี่ก่อน ทำเป็นบทเรียนสำเร็จรูป มีบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องการ เขียนรายงาน ในบทเรียนสำเร็จรูป เราจะมีวาดภาพ ภาพการ์ตูน ภาพรูปผู้หญิงน่ารักๆ อะไรแบบนี้ละ ให้เด็ก ม.1 ได้อ่านและศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง เพราะเราจะเย็บเล่มไว้เลย ตามจำนวนเด็กประมาณ 50 เล่ม พอเรียน บทเรียนสำเร็จรูปเสร็จแล้ว เราก็ให้เด็กไปค้นคว้า โดยมอบไปเลยว่า กลุ่มนี้ดอกไม้ ห้ามซ้ำกัน ดอกดาวเรือง ดอก กุหลาบ กลุ่มนี้เป็นสัตว์ เช่น เสือ หมี ลิง อะไรก็ไม่ซ้ำกัน ห้ามซ้ำกันเด็ดขาด ใครซ้ำกันถือว่าลอกกัน เด็กเขาก็ไป หามา ให้หามาสองแหล่งคือ ห้องสมุดหาในหนังสืออ้างอิงในห้องสมุด แล้วก็หนังสือทั่วไปด้วย แล้วก็หาจาก เว็บไซต์ ต้องค้นเว็บไซต์เป็นทุกคน แล้วก็เอาแบบอย่างของประธานมิตรนี้แหละคะ ไปสอนนักเรียน โทรหา อาจารย์เฉลี่ย โทรหาอาจารย์พวว่า “อาจารย์ถ้าเอามาจากกูเกิ้ลเขียนยังงี้” ยึดแบบประธานมิตรเลยคะ

Q : อันนี้เท่าที่ฟังดูแล้ว หมายถึงว่าอาจารย์พูดในเรื่องเนื้อหา ที่นี้ในเรื่องแบบฟอร์มของมัน แบบฟอร์มรายงาน อาจารย์สอนใหม่ครับ

A : แบบฟอร์มรายงานมีอย่างนี้ละ ให้เด็กทำ มี A4 เย็บครึ่งนึง แล้วให้เด็กนี้ ตอนแรกให้เด็กทำเป็นแบบฟอร์ม พอทำแบบฟอร์มแล้วมันเป็นการสิ้นเปลือง เลยให้เด็กเอาเล่มเล็กนี้เลย เขียนกับดินสอ เขาก็จะเขียนไปเลย ในขณะที่เขียน สอนไปด้วย เขาลบได้ตลอดเวลา รายงานชิ้นนี้เลยกลายเป็นว่าดินสอ เขียนด้วยดินสอ ลบได้ ตลอดเวลา เพราะเราตรวจและสอนพร้อมกัน เอ้า !!นักเรียนเริ่มตั้งแต่คำนำ คำนำคุณควรจะเขียนว่า ในรายงาน เธอเขียนเรื่องอะไร ถ้าเรื่องดอกกุหลาบ เธอต้องเขียนในคำนำเลยว่า ดอกกุหลาบเป็นพืชชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญ อย่างไร ในคำนำเธอควรเขียนอย่างนี้ ใช่มั้ยคะ เด็กก็จะเขียนคำนำเป็น ไม่ใช่ว่า “รายงานฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อนัน เหยยแล้ว ไม่ควรเขียนอย่างนี้แล้ว” ต่อไปสารบัญคุณเปิดสารบัญ สารบัญคุณอย่าเพิ่งใส่จนกว่าคุณจะทำรายงานเสร็จ ก็ปล่อยไว้ก่อน วางไว้ ต่อไปเนื้อหา คุณไปค้นมาเลย คุณค้นมาแล้วคุณเอามาดูด้วยว่าเนื้อหา คุณใส่มาให้ฉันดู ด้วยว่าเป็นยังงี้ คุณสรุป ห้ามลอกมาเด็ดขาด เหมือนเธอมาเล่านิยายช่อง 7 เธอดูนิยายช่อง 7 มาเมื่อคืน เธอมา เล่าเป็นตุเป็นตะ เธอก็เอาเรื่องทั้งหมดที่เธออ่านมาสรุปใส่ในนี้ บางคนก็เขียนได้ดีพร้อมตัดภาพมาด้วย ถ้าเอามา จากในเน็ต ก็ตัดภาพมาใส่ ภาพสี ภาพขาวดำ ดอกกุหลาบก็จะมีภาพดอกกุหลาบ แล้วก็ชื่อสามัญ ชื่ออะไรต่างๆ

ก็บอกไป แล้วเนื้อหาเสร็จไปสุดท้ายเป็นบรรณานุกรม ก็นักเรียนเปิดพร้อมกัน บรรณานุกรมเขียนยังงี้ลูก ก็เรียนมาในนี้แล้วนะคะ ในการเขียนรายงานที่เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป บางคนก็เขียนผิด ก็ยังผิดอยู่ดี ก็ ลบๆ ๗ ก็ลบไปก่อน ทุกคนก็จะมีสมุดรายงานขนาดนี้ทุกคน ทุกคนมีหมดเลยคะ 5 ห้องที่สอน

Q: ที่นี่ย้อนกลับมาที่เรื่องเนื้อหา ที่อาจารย์สอน อย่างพวกเรื่องดอกไม้หรือสัตว์อะไรพวกนี้ อาจารย์ได้บอกนักเรียนหรือป่าวว่า ในเรื่องเกี่ยวกับสัตว์นี้เราควรจะมีหัวข้ออะไรบ้าง

A: อันนี้บอกอาจารย์ตามตรงว่า ไม่ได้บอก

Q: ไม่ได้สอนนะครับ เรื่องโครงเรื่อง

A: เรื่องของเรื่องคือ เด็กไปดูมาเอง

Q: หมายความว่า ให้เรื่องไป เด็กก็ไปหามาเอง

A: ใช่คะ แต่เด็กมันก็เป็นนะคะ ก็ออกมา วิถีชีวิตของสัตว์ ความเป็นอยู่ ถิ่นที่อยู่อาศัย เด็กก็เลือกมา อาจารย์แปลกนะ ไม่ได้บอกจริงๆ อันนี้คือจุดด้อยของเรา เราต้องกลับไปแก้ไข

Q: งั้นสรุปว่าโครงเรื่องเราไม่ได้สอน

A: ไม่ได้สอนคะ บอกแค่ว่า นักเรียนค้นเรื่องดอกกุหลาบมา ค้นเรื่องเสื่อมา ค้นเรื่องลิงมา แต่เด็กมันก็ ...เวลาค้นเนื้อหา เนื้อหามันจะบอกแล้วไงว่า ชื่อ ชื่อสามัญ ถิ่นที่อยู่อาศัย อาหาร ความเป็นอยู่อะไรก็แล้วแต่ ก็จะบอกมาอย่างนี้

Q: เพราะเมื่อกี้ ผมพูดอย่างงี้ก็เพราะว่า ในการทำรายงานถ้ามีโครงเรื่องมันทำให้เราค้นคว้าได้ง่ายขึ้น ได้รู้ว่าจะทำเกี่ยวกับอะไร ลักษณะไหน อย่างไร เท่านั้นเอง ก็เลยเรียนถามดู

A: แต่ที่ดิฉันคะที่อาจารย์เรียกมาสัมภาษณ์วันนี้ เราจะได้เอาจุดตรงนี้ไปปรับปรุงในปีการศึกษาหน้า

Q: ที่นี้ตอนไปค้น เออ...ทุกวันนี้อาจารย์ใช้ระบบอัตโนมัติหรือป่าวครับ

A: ใช่คะ

Q: ระบบอะไรครับ

A: คือไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นระบบอะไร Education หรือ SMS หรือ Library 2000

Q: ไม่เป็นไร ที่นี้ในการค้น พุดถึงในเรื่องของระบบก่อน ระบบมันมี field ให้เลือก ผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง อาจารย์สอนด้วยใช่ไหมครับ

A: คะ สอนคะ ให้เด็กค้น ให้เขาไปค้นที่นั่นเลย เวลาไหนก็ได้ ที่เขาวาง เพราะเขาอาจจะมิชว่โม่งลูกเสือ ชั่วโมงทักษะชีวิต บางที่อาจารย์ไม่สอนก็อาจจะขอมาให้เด็กค้น เพราะว่าวิชานั้นมันไม่ได้เป็นวิชาหลัก

Q: ที่นี้นอกจากค้นจากผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่องที่ว่านี้แล้ว อาจารย์สอนหรือป่าวว่า ถ้าเราไม่รู้อะไรเลยเราสามารถที่จะกำหนดคำขึ้นมาซึ่งเรียกว่า คำค้น ในการค้น สอนหรือป่าวครับ

A: ไม่ได้สอน

Q: ไม่ได้สอน เพราะถ้าจริงๆ แล้วบางทีเรื่องที่จะเกี่ยวข้องมันสามารถจะกำหนดคำได้ เพราะอย่างในโรงเรียนนี้ ข้อมูลยังไม่มากนัก ก็อาจจะยังไม่สำคัญ แต่พอไปอินเทอร์เน็ตบ๊ี้บ นี่มันเยอะมาก ถ้าเราไม่กำหนดคำค้นให้เป็นมันจะเปราะไปหมด แล้วจะได้สารสนเทศเป็นร้อยๆ พันๆ ซึ่งไม่ไหว

A: แต่เห็นเด็กเขาค้นเก่งนะคะอาจารย์ แปลก ! หรือว่าเขาเรียนรู้

Q: อันนั้นก็แสดงว่า เด็กเรียนรู้เอง กำหนดคำค้นเอง

A: เพราะตัวเองก็เจอปัญหาอย่างที่ว่าอาจารย์ว่า บางทีเราไปค้น เราก็ค้นเปราะ...

Q: ไม่เป็นไร ที่นี้ แหล่งที่จะให้ไปค้น ไปหาสารสนเทศ อาจารย์บอกกำหนดให้สองแหล่ง หนังสือกับอินเทอร์เน็ต อย่างอื่นไม่มีใช่ไหมครับ

A : ไม่ค่ะ อย่างวารสารก็ไม่ได้กำหนด

Q : ทำไม มีเหตุผลอะไร

A : คือ ต้องการอยากให้เด็กเขียนบรรณานุกรมจากหนังสือและอินเทอร์เน็ตได้ เพราะส่วนมากเด็กจะค้นในนั้น แต่ว่าปีหน้าอาจารย์จะปรับปรุงให้หาจากวารสารด้วย คือเด็ก ม.1 เราก็คิดว่าอย่าไปให้มันมาก

Q : คือ บางทีถ้าหากว่าเรา โดยความคิดเห็นส่วนตัวนะครับ คือถ้าเราไปสอนแค่สองแหล่ง เด็กอาจจะจำหรือเปล่าไม่รู้ ว่าแหล่งสารสนเทศมีสองแหล่ง มันก็จะทำให้ผิดพลาดไป นะครับ พิจารณาดูด้วยละกัน

A : ค่ะ

Q : ที่นี้ หลังจากนักเรียนไปค้นจากหนังสือในห้องสมุด จากอินเทอร์เน็ตแล้วนี้ ได้สารสนเทศมานี้ อาจารย์ได้สอนเขาหรือเปล่าว่า สารสนเทศเหล่านี้มันจะต้องมีการพิจารณาว่า เชื่อถือได้หรือเชื่อถือไม่ได้

A : ก็ได้บอกค่ะ อย่างเช่น ค้นจากอินเทอร์เน็ต นักเรียน ครูบอกเลยว่า ข้อมูลบางที่เชื่อถือไม่ได้ ถ้าเด็กค้นจากหนังสืออ้างอิง พู้งี้เด็กเอาหนังสืออ้างอิงมาด้วย แล้วก็มาแย้งกัน คือเอาจากหนังสืออ้างอิงมาด้วยนะลูก แล้วก็มาแย้งกัน ว่าดูที่มันเหมือนกันไหม เขาก็ไปเขียนเป็นความคิดของเขาเอง

Q : ความน่าเชื่อถือตรงนี้อาจารย์บอกเขาในลักษณะไหน ที่ว่ามันน่าเชื่อถือ เช่น ป๊ออะไรพวกนี้

A : ที่ความน่าเชื่อถือของหนังสือใช่ไหมคะ

Q : สารสนเทศ ไม่ว่าจะจากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ตก็ตาม

A : ถ้าเป็นหนังสืออ้างอิงจะบอกเด็กเลยว่า นักเรียน ถ้าหนังสืออ้างอิงค่อนข้างจะเชื่อถือได้ 99 เปอร์เซ็นต์ เพราะว่าคนเขียนเป็นคนที่เชื่อถือได้ เหมือนว่าคัดเลือกมาแล้ว เลือกสรรมาแล้ว แต่ถ้าอินเทอร์เน็ตนี่ครูไม่มั่นใจ บอกเด็กไปเลยว่า อินเทอร์เน็ตไม่มั่นใจ บอกเขาเลยว่าเธออย่าไปเชื่อถือนะ ไฉนจริง แต่เชื่อถือทีเดียวไม่ได้ นี่จะให้ข้อคิดเขาไว้ แค่นี้ละคะ

Q : หรือครับ แต่ไม่ได้บอกว่าจะดูยังไงว่า มันน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ

A : ก็ดู แต่ตรงนั้นพูดไปนิดนึงว่า นักเรียนลองดูซิคะว่า ข้อมูลมันเหมือนกันไหม มาเปรียบเทียบดู ก็บอกแค่นี้ละ เปรียบเทียบกับหนังสือละ

Q : อ้อ...ค่ะ เพราะว่าอาจารย์ให้ค้นจากสองแหล่งใช่ไหมคะ คือค้นจากหนังสือและอินเทอร์เน็ต

A : ใช่ค่ะ

Q : อาจารย์เน้นแค่สองแหล่งนี้

A : ค่ะ เน้นแค่เพียงสองแหล่งนี้ แต่ปีหน้าจะเน้นแหล่งอื่นอีก พออาจารย์ให้ข้อคิด เพราะว่าเรากลัวว่า เด็กค้นมาแล้วเด็กจะสับสนในความรู้สึกของตัวเองว่า เออ เด็ก ม.1 เขาทำได้นี้ก็ดีแล้ว เราลืมนึกถึงตรงอื่นที่ว่า เราอาจจะสร้างภาพลักษณ์ที่ผิดๆ ให้เด็กไป

Q : เมื่อไหร่ที่ผมพูดถึงความน่าเชื่อถือ เราดูได้จากชื่อ URL

A : โดเมนเนม

Q : ครับ อย่างของมหาลัยนี้ต้อง

A : .co.th

Q : ถ้ามันเป็น .com มันก็ไม่ค่อยน่าเชื่อถือ .org เป็นของรัฐบาลอะไรอย่างนี้ ก็ค่อนข้างจะเชื่อถือได้ เป็นต้น

A : ดีแล้วค่ะ จะได้เอาไปสอน บางทีเราต้อง บางทีเรามาฟังจากอาจารย์ บางทีอาจารย์พูด อาจารย์เป็นผู้มีประสบการณ์ เชี่ยวชาญ ทางด้านนี้โดยเฉพาะ เราก็ออย่างคุณครูทุกๆ ไป ดีแล้วค่ะ ถือว่าเป็นโอกาสดี ที่ได้รับความรู้ นี้ขอบนะค่ะ ขอบอยากจะทำให้ดี

Q : เพราะว่าอย่างที่เรารู้กันอยู่ว่า สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตนี้มันเชื่อถือไม่ได้มากมาย มันก็สามารถดูได้จาก โดเมนที่ว่าเป็น

Q : โดเมนเนมนี้เท่ากับว่ามันจะเป็นเหมือนกับ authority ตัวนี้ในการตัดสินใจ ที่เราจะเชื่อเขาได้หรือไม่ได้ หมายความว่าเว็บนั้น เจ้าของเว็บจะเป็นบุคคล หรือจะเป็นนิติบุคคล เช่น สมมติว่าอาจารย์อยากจะค้นเรื่องของโรคติดต่อ เช่น ตอนนีเรื่องไข้หวัดนกกำลังระบาด อาจารย์ก็เข้าไปที่กรมควบคุมโรคติดต่อ เพราะฉะนั้นตรงนั้นละคะ เป็น authority ที่เราเชื่อถือเขาได้ หรือถ้าสมมติว่าอาจารย์อยากจะค้น อยากจะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของอินเทอร์เน็ต เรื่องของคอมพิวเตอร์ต่างๆ อาจารย์อาจจะลองค้นดูนะคะ หรือดูสารสนเทศที่มันเกี่ยวข้องที่เขียนโดยอาจารย์ครุฑิต มาลัยวงศ์ หรืออาจารย์อื่น ภูววรรณ อาจารย์ก็จะได้สารสนเทศที่มันน่าเชื่อถือ เพราะฉะนั้น authority ตรงนี้สำคัญทั้งที่เป็นตัวคน ตัวบุคคล และตัวนิติบุคคล

A : คือบางที่อาจารย์ ตัวเองเรียนปริญญาโทอยู่ด้วย ต้องค้นด้วยใช่ไหมคะอาจารย์ บางทีข้อมูลเราดูบางครั้งก็ผิด

Q : คือหยั่งงี้ ที่พูดก็มีอยู่สองลักษณะ คือดูจากชื่อโดเมนเนม กับชื่อผู้แต่ง แต่มันมีอย่างอื่นอีก

Q : จริงๆ มันมีอย่างอื่นอีก แต่อันนี้กว้างๆ อยากให้อาจารย์ได้เห็น อย่างอื่นก็เช่น เรื่องของทรัพยากรสารสนเทศ นั้นมันมีคุณค่าโดยการที่มันล้ำสมัยไหม มันอัปเดตไหม อย่างบนเว็บมีการอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอไหมคะ ต้องดูตรงนี้ด้วย แล้วก็มันครอบคลุมกับเรื่องที่เราให้เขาค้นคว้าศึกษาหรือเปล่า มันเกี่ยวข้องไหมกับเรื่องที่เราให้เขาค้น เขาไปค้นอะไรมา มันเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราได้มอบหมายงานไปไหม เพราะเมื่อกี้อาจารย์บอกว่า วิธีการทำรายงานของอาจารย์คือ มอบหัวข้อให้เด็กไปเลยใช่ไหมคะ

A : อะ มอบหัวข้อไปเลย เช่น สืบค้นนี้สัตว์บก สืบค้นนี้สัตว์น้ำ สืบค้นนี้ดอกไม้ สืบค้นนี้ผลไม้ แล้วก็บอกเด็กเลยว่าห้ามซ้ำกัน ซ้ำเมื่อไหร่มีปัญหาทันที

Q : เพราะฉะนั้นอาจารย์พิจารณาได้เลยคะว่า มันเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรา assign ให้เขาไปไหม มันครอบคลุมเรื่องที่เรา assign ให้เขาไปไหม ข้อมูลที่ได้รับมานั้น ที่เขาไปค้นมานั้น ทันสมัยหรือเปล่า แล้วก็สารสนเทศนั้นแต่งโดยคนที่น่าเชื่อถือได้แค่ไหน คนที่น่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือ อย่างที่เรียนให้อาจารย์ทราบไปแล้วก็คือว่า เป็นบุคคล หรือเป็นนิติบุคคล ตรงนี้เป็นประเด็นหลักๆ ในการที่เราจะไปประเมินสารสนเทศ

A : ดีมากเลยอาจารย์ ขอบคุณมาก บางทีเราให้เด็กไปแล้ว เรามาตรวจ เราก็ตรวจแค่ผ่านๆ เขียนก็ดีนะ แล้วเราก็ไปตรวจหัวข้อสำคัญ คือว่าคำนำ สารบัญ บรรณานุกรม นะสำคัญ ตรงนั้นเน้นมากเลย เนื้อหาเราก็มองแค่ผ่านๆ บอกอาจารย์ตามความจริง

Q : ที่นี้เรียนถามอาจารย์นิดนึงว่า ก่อนที่อาจารย์จะให้งานเด็กนี้ อาจารย์ให้หัวข้อเดียวกันแล้ว อาจารย์กำหนดโครงเรื่องไหมคะ

A : ไม่ได้กำหนด ให้อาจารย์ดูเล่มนี้ ทุกคนต้องมีเล่มนี้ ทุกคนต้องมีเล่มแบบนี้ แล้วให้เขียนกับดินสอ แล้วก็บอกไปที่ละขั้นตอน ให้ทำกับดินสอ ให้ทำกับลายมือเลย อาจจะไม่ค่อยสวยเท่าไร แต่บางคนเขาก็ไปพิมพ์มาที่หลัง แล้วก็บอกที่ละขั้นตอน เอ้า... คุณเริ่มจากคำนำ คำนำคุณควรเขียนอย่างไร ไม่ได้เขียนแบบโบราณ อย่างที่เรียนอาจารย์ไปแล้วละก็ ก็ไม่รู้จะถูกหรือไม่ถูก คือตัวเองไปอ่านคำนำมาจากหนังสือต่างๆ แล้วมาประมวลเอา แล้วก็คิดเอาเองนะคะอาจารย์ ว่าควรจะอย่างนั้นควรจะอย่างนี้

Q : ประเด็นสุดท้ายที่อยากจะเรียนถาม คือว่าอาจารย์คิดว่าการศึกษาสารสนเทศ มีความจำเป็นต่อนักเรียนแค่ไหน

A : คิดว่าจำเป็นมากเลย ในตอนนี้ คือสารสนเทศ อาจารย์ก็ทราบว่ามันมีมาก มากมายเลย ที่นี้การที่ให้เด็กได้รู้ที่คุยไปตอนแรกๆ เราให้ข้อมูลบางครั้งไม่ชัดเจน ทำให้เด็กอาจจะเข้าใจผิดๆ ไปตลอดชีวิต เหมือนที่เราบออะไรบางอย่างมาผิดๆ ตอนเด็กๆ นะ แล้วการรู้สารสนเทศทำให้คนฉลาดขึ้น เป็นการพัฒนาทั้งตัวเอง และเป็นการพัฒนาชาติ เรียกว่าคือว่า ดีมากๆ เลยอาจารย์ ที่โรงเรียนให้โอกาสเรา ให้เราเลือกสอน ม.1 เพราะว่าเขาต้องการให้เราปูพื้นฐาน เกี่ยวกับสารสนเทศ ให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสารสนเทศ ให้ได้เต๋ไปจนถึงปริญญาเอก ถือว่าสำคัญ

Q : อาจารย์เข้าใจไหมคะว่า การรู้สารสนเทศมันเป็นกระบวนการ

A : คืออันนี้พูดจริงๆ นะคะ อาจารย์ เข้าใจแล้วว่า ถ้ารู้ตั้งแต่เด็กๆ แล้ว โตขึ้นนี้เขาก็จะเรียนรู้ไปเรื่อยๆ ไม่ได้ลึกซึ้งนึกถึงกระบวนการอะไรตรงนั้นนะคะ แต่ว่าตามความรู้สึกของเรา ถ้าเด็กเรียนรู้วิธีค้นคว้าที่ถูกต้อง เขาก็จะค้นคว้าไปเรื่อยๆ ของเขา จนกว่าจะจบปริญญาเอก จะให้ข้อมูลเด็กตลอดเวลา นักเรียนเรียนวิชาของครูนะ นักเรียนอย่าคิดว่าไม่สำคัญนะลูก เพราะว่านักเรียนจะต้องใช้ความรู้อันนี้ ไปพัฒนาตัวเอง ตั้งแต่เรอเรียน ม.1 ไปจนถึงใครที่เรียนสูงสุดของเธอ ให้ข้อมูลเขาแค่นี้คะ

Q : จั๊นแสดงว่า อาจารย์ยังไม่ค่อยเข้าใจกระบวนการการรู้สารสนเทศไม่ตลอด

A : ใช่คะ อาจารย์ ยอมรับเลย ถ้าครูระดับมัธยมอย่างเราเข้าใจแค่ตรงนั้น

Q : แต่อย่างน้อยอาจารย์ก็สอนให้นักเรียนค้นคว้าเป็นหลัก

A : ใช่คะ

Q : คือเท่าที่ฟังอาจารย์อีกประเด็นหนึ่งคือว่า ให้นักเรียนเขียนเอง อย่าลอก ซึ่งไอ้ทั้งสองอย่างนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการรู้สารสนเทศ คืออาจารย์อาจจะไม่ได้สอนตามขั้นตอนทั้งหมด

A : แล้วถ้าเป็นกระบวนการนี้ เริ่มตั้งแต่ว่า การค้นหาหนังสือมา มาบันทึกใช้ไหมคะอาจารย์ แล้วก็การเลือกสรรว่า อันไหนควรจะเอามา อันไหนจริง ไม่จริง เขาเรียกว่า ขจัดไอ้สิ่งที่เป็นขยะออกไป

Q : อาจารย์ขา มันเริ่มตั้งแต่เราตั้งคำถามว่า เราอยากรู้อะไร เราอยากจะทำอะไรแก่ตัวเอง หรือว่าเราอยากจะทำศึกษาค้นคว้าเรื่องอะไร เริ่มตั้งแต่ตรงนั้นเลย และกระบวนการตั้งแต่ต้นที่อาจารย์คุยมาให้ฟัง

A : เราก็ก็นึก เราก็ก็นึกว่า ต้องอย่างนี้ คืออาจจะหยั่งงี้ อาจารย์ ครูที่สอนน่าจะมีการพัฒนาโดยที่เรียกมาอบรมสัมมนา อะไรบ้าง บางทีคนอื่นอาจจะฉลาดกว่าเราก็ก็นึก เราก็ก็นึกว่า อันนี้ไม่แน่ใจ แต่ตัวเองคิดว่าตัวเองฉลาดแค่นี้

Q : ถ้าอาจารย์อยากรู้อะไร กระบวนการรู้สารสนเทศ เดี่ยวผมจะคุยให้ฟังอีกทีแล้วกัน นอกเหนือจากที่สัมภาษณ์

A : อยากรู้ความรู้อย่างนี้ เพราะเราจะได้อะไรพัฒนาเด็กนะคะ ตรงนี้เราก็ก็นึก ตัวเองคือพร้อมแล้ว ที่บ้านลูกก็จะมีครอบครัว ตัวเองพร้อมที่จะให้ลูกคนอื่น เติบโตที่จะทำเพื่อสังคม ยอมรับเลยตรงนี้ ใครชวนไปทำอะไรที่ไหน รีบมารับไปเลย...ขอบพระคุณมากที่มาสัมภาษณ์ในวันนี้

บรรณารักษ์ 10

14 กุมภาพันธ์ 2551

Q : อยากรู้เรียนถามว่า อาจารย์มีการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดใช้ไหมคะที่โรงเรียน

A : ครับผม

Q : ที่นี้อาจารย์สอนยังไง อยากให้อาจารย์เล่าให้ฟังว่า อาจารย์สอนอะไรบ้าง

A : คือเดิมเป็นอย่างนี้ครับ...ผมมาใหม่ๆ เนี่ย ผมมาอยู่ (ชื่อโรงเรียน) ใหม่หะครับ ผมมาจาก (ชื่อวิทยาลัย) เพราะว่าลูกคนเล็กเริ่มเกร ผมก็ต้องเริ่ม speed ตัวที่จะมาหาที่อยู่ใหม่หะครับ คือหลังจากที่เข้ามา เจอ(ชื่อโรงเรียน)วันแรกๆ นะครับ ผมเจอเด็กที่ว่าพอตกตอนเย็นเด็กก็เอาหนังสือไปกองวางไว้บนโต๊ะทุกโต๊ะเลย คือเด็กของเรา คือเค้าไม่ทราบว่าจะอยากรู้อะไร เค้ารู้ทั้ง 50,000 กว่าเล่มเลย ที่นี้มันก็เป็นจุดที่ว่าเราคิดว่า เอ๊ะ...ทำไม ทำอย่างไรถึงให้เด็กจะได้รู้จักวิธีการค้นตามหมวดหมู่ เพราะหมวดหมู่เนี่ยเราจัดไว้ตามชั้นอยู่แล้วใช้มั้ยครับ เห็นมันไม่มีการสอนหะครับ หลังจากนั้นผมก็เลยไปปรึกษาวิชาการว่า ผมอยากจะสอนวิชานี้ขึ้นมาเพื่ออย่าง

น้อยเนี่ยเด็กจะได้รู้จักว่า การค้นตามหมวดหมู่หรือว่าหาหนังสือนี้ จะได้สะดวกรวดเร็วขึ้นหรือจะได้ใช้ประโยชน์จากการที่ค้นหาหมวดหมู่เป็น อย่างน้อยเค้าเอาไปเก็บเข้าที่เป็น โกล์เคียงก็ยังมี นี่ก็คือเป็นจุดที่ว่าเริ่มแรกนะครับ ที่นี้ผมก็เลยถามพี่ๆ ที่อยู่ใกล้ๆ อย่างเช่น (ชื่อโรงเรียน) ว่าที่ไหนอย่างนี้เค้ามีสอนมั๊ย เค้าบอกว่าเค้าจะสอนในทำนองที่เป็นวิชาเลือกคืออาจจะ มี 20-30 คนนะครับ ผมบอกไม่ใช่ จุดประสงค์ผมไม่ใช่ ผมจะสอนเด็กทุกคนทั้งระดับเลย ที่นี้ผมก็ขอเริ่มที่ ม.1 เลย course ของผมตอนนั้นมี 12 ห้อง ที่นี้ 12 ห้องถ้าเราสอนปั๊บ งานที่เราสอนเนี่ยมันก็จะมาก ผมก็เลยใช้วิธีที่ว่าบรรณารักษ์ของผมมี 3 คน จะเป็นหัวหน้า 1 คน ลูกน้อง 2 คน ผมก็บอกพี่เค้าบอกว่าผมขอครึ่งนึงขอ 6 ห้อง พี่เค้าก็รับไป 6 ห้องเรียน ที่นี้ตอนนั้น ที่เราเปิดประมาณปี '40 นะครับที่เราเปิดสอน พอสอนได้สักระยะนึงเนี่ยมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร พอปี '43 ปี วิชาการบอกว่าไม่มีแล้ว วิชาห้องสมุดไม่อยู่ในกลุ่มสาระใดทั้งสิ้น ยกเลิกไปแล้ว ไม่ต้องสอน...ที่นี้ผมก็หยุด หลังจากนั้นผมก็หยุดสอน บังเอิญ ส.ม.ศ. เข้าตรวจสอบประมาณตอนต้นนั้นครับ ประมาณกรกฎาคมครับ

Q : ที่ผ่านมานี้ !

A : ที่ผ่านปี '43 พอต่อมาเค้ามาตรวจ เค้าก็แอบสัมภาษณ์เด็ก 10 คน เค้าถามว่า หนูเคยเข้าห้องสมุดมั๊ย เด็ก ม.1 ที่มาใหม่ๆ ก็ตอบด้วยความซื่อสัตย์ว่า ผมไม่เคยเข้าเลย จากตัวเลข 10 คนเนี่ยเคยเข้าห้องสมุดแค่ 2 คน แล้วก็เคยยืมหนังสือเนี่ย 1 คนจาก 10 คนนะครับ ส.ม.ศ. บอกว่าข้อนี้คุณตกแน่นอน บอกวิชาการ วิชาการก็เรียกประชุมด่วนเลยว่า ทำอย่างไร ผมก็เลยเล่าว่า เดิมที่ผมเคยสอนนั้น เด็ก ม.1 ทุกคนได้มาใช้ห้องสมุด ได้มาเรียนรู้การจัดหนังสือ เรียนรู้การจัดหมวดหมู่ เขียนบรรณานุกรมได้ถูกต้องอะไรอย่างนี้ อย่างน้อยเป็นพื้นฐานให้เค้าครับ หลังจากนั้นวิชาการบอกว่า งั้นเทอมปลายเนี่ยก็สอนเหมือนเดิมก็แล้วกัน โดยที่ตามปกติเนี่ยผมจะมี 0.5 หน่วยกิตนะครับที่สอน เอ่อ...วิชาการก็เลยบอกว่าสอนแบบไม่มีหน่วยกิต ก็ให้ผ่านหรือไม่ผ่าน ก็คือเด็กรุ่นนั้นก็คือจบ ม. 6 ปลายปีนั้นครับ หลังจากที่เราก็กว้างแผนการสอน เราก็กว้างหลักสูตร หาอะไรหรือคิดหัวข้อที่เราจะสอนขึ้นมาเอง โดยที่เราก็กว้างหลักสูตรเก่าๆ บ้าง หรือว่าอะไรที่เราสอนเด็กเพิ่มเติมได้ เราก็กว้างมาสอน อย่างเช่น การค้นจากอินเทอร์เน็ต ทางเว็บ หรือว่าเราหาความรู้ให้ตนเองด้วย เพื่อให้เด็กเค้าได้รับรู้ตรงนั้น หลังจากที่เด็กได้เรียนรู้วิชานี้เข้าไปแล้ว เอ่อ...เด็กส่วนหนึ่งนะครับ เค้าก็จะรักห้องสมุด อย่างน้อยเรามีเด็กช่วยงาน เด็กใช้งาน หรือว่าเด็กเอ่อ...บางคนถ้าไม่มา เราก็กว้างโปรแกรมไว้เลยว่า..ของคุณๆ จัดชั้นวันไหน หรือจัดวันจันทร์ อังคาร พุธ พฤหัส ศุกร์ เวลาที่ไหนก็ได้ที่คุณว่างขอ 30 นาที เหมือนทำเวรที่ห้อง ก็คือสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ผมก็แบ่งเด็กทั้ง 12 ห้องมาจัดชั้นหนังสือกันเลย แล้วก็เราก็กว้างขึ้นมาเลยว่า เอ่อ...ใครจัดวันไหนอะไรอย่างนี้ก็ให้เด็กไปลงชื่อหลังจากเค้ามา เค้าจะต้องรายงานตัวว่า...ผมเลขที่ 15 ครับจะมาขอจัดหนังสือ ถ้าหมวดไหนและมากหรือว่าหมวดไหนไม่ดีเราก็กว้างหมวดนั้น หรืออีกอย่างหนึ่งก็หมายความว่าผมเคยลืกวว่า เอ่อ...เธอจัดเฉพาะ 300 นะ เด็กก็จะทราบแค่ 300 ผมก็เลยใช้วิธีการว่า เราไม่สอนแค่หมวด 300 จะให้คล่องกันไป คือวันนี้คุณเอา 300 พรุ่งนี้คุณเอา 500 เพื่อเด็กจะได้รู้จักกับหนังสือ แล้วเวลาที่เด็กเค้ามาเจอหนังสือ เค้าบอกว่าบางเล่มเนี่ย เค้าไม่คิดว่าที่โรงเรียนจะมี ก็คือเราจะเก็บหนังสือตั้งแต่ปี 2400 กว้างๆ อะไรอย่างนี้ ประมาณ 2490 หรือ 2495 อะไรอย่างนี้ ของเราก็กว้างมีบ้างนะครับ หลังจากเด็กเค้ามาเจอหนังสือ เค้าก็เลยบอกว่าอาจารย์ครับ ผมเห็นหนังสือแบบนี้แล้วผมอยากอ่าน คือมีอยู่เล่มหนึ่งนะครับ ฟุตบอลประเพณี (ชื่อโรงเรียน 2 โรงเรียน) เค้ามาเจอหนังสือแล้วเค้าบอกว่า โห...เป็นที่ปลาบปลื้มของเค้าเลย เพราะว่า (ชื่อโรงเรียน 2 โรงเรียน) ก็คือเป็นพันธมิตรกันยังงั้นนะครับผม ก็หมายความว่าผมก็เลยถามที่ (ชื่อโรงเรียน) ว่าของอาจารย์มีมั๊ย เอ่อ..ฟุตบอลประเพณีที่ในหลวง พระราชินี แล้วก็เจ้าฟ้าชาย พระเทพ อะไรอย่างนี้มาเปิดงานวันที่เราแข่งฟุตบอลกัน เอ่อ...เล่มนั้นเนี่ยปี 2508 แล้ว ในเมื่อเรามีหนังสือดีๆ อย่างนี้ ผมก็เลยจ้างร้านเค้ามาเข้าปกเป็นปกหนังสืออย่างดีนะครับ (ชื่อโรงเรียน) ก็บอกว่าว่างๆ เค้าขอมาถ่ายเอกสารบ้าง ขอมาถ่ายที่โรงเรียนเพราะว่าไม่อนุญาตให้เอาไปถ่าย

Q : เป็นหนังสือหายาก !

A : เป็นหนังสือหายากนะครับ เพราะว่ามันจะมีภาพนกก็พา มีภาพที่ในหลวงไปเปิดแล้วก็เราก็แข่งกันตรงนี้

Q : ที่นี้ อย่างในกรณีที่อาจารย์ให้นักเรียนไปจัดชั้นก็หมายความว่าต้องการให้นักเรียนรู้จักหนังสือ !

A : ครับผม

Q : แล้วที่นี้หัวข้ออย่างอื่นสอนมั้ยครับ เช่น หนังสืออ้างอิง บรรณานุกรม

A : สอนครับ คือ อย่างเช่นหนังสืออ้างอิงเนี่ย ข้อมูลค่อนข้างที่จะละเอียดใช้มั้ยครับ เออ...ผมก็จะเอาแค่พินิจ
อย่างรู้จักชื่อ อย่างเช่น พจนานุกรมว่าคำอย่างไร หรือว่ามีวิธีการค้นเรียงลำดับตามตัวอย่างของผม ผมก็เอาง่ายๆ
อย่างให้นักเรียนท่อง ก-ฮ ก่อนเลย แล้วเด็กไทยนะครับไม่เกิน 3 คนภายในห้องนั้นที่ท่องได้ครับ ผมก็เลย
บอกว่าเนี่ยนักเรียนไทยเรา เราสนใจแต่เรื่องอื่น A B C D เธอท่องได้ แต่ ก- ฮ เธอเรียงไม่ได้ เธอลืมความเป็น
ไทย เด็กก็ชอบใจกันใหญ่ แต่พอบอกว่าฉันผมก็สอน ไปเริ่มเรียนอนุบาลนะครับอาจารย์ ก็อย่างอ้างอิงเนี่ย
อย่างเช่นพจนานุกรมจากเบกษา หรือสิ่งพิมพ์รัฐบาล หรืออะไรพวกนี้นะครับ คือเด็กเค้าจำเป็นต้องใช้ แต่เค้า
จะต้องทราบว่ายู่ในหมวดอะไร คือหมายความว่าเอาแค่คร่าวๆ

Q : แล้วเรื่องการทำรายงานล่ะครับ

A : การทำรายงานเนี่ย เราก็จะให้หัวข้อว่านักเรียนจะต้องเลือกเรื่องมา 1 เรื่องที่นักเรียนอยากจะทำ แล้วก็เดี่ยว
พอปลายปีนะครับ พอปลายปีครูก็จะให้นักเรียนส่งโดยที่ให้นักเรียน เออ...ฝึกสืบค้นข้อมูล ฝึกอะไร เพราะว่าเด็ก
ของผมก็จะได้เปรียบกว่าเด็กที่อื่น เพราะว่าเค้ามีบูรณาการทั้งโรงเรียน คือเด็กเค้าก็จะรู้จักวิธีการค้นจากอะไร จาก
ห้องสมุด แล้วเค้าก็เอามาวิธีการค้นหรือการเขียนรายงานตรงนี้เข้าไปผนวกกับการบูรณาการ เพราะว่าการบูรณาการ
ในแต่ละเรื่องอย่างเช่น ทำเรื่องนม ทำเรื่องหมู หรือทำเรื่องอะไรอย่างนี้ คือเด็กจะต้องค้นเป็นด้วย ค้นเป็นแล้วก็
จะต้องอ้างอิงเป็น ก็จะเน้นตรงการเขียนบรรณานุกรมไปด้วย เขียนรายงานอะไรพวกนั้น เค้าก็จะทำ

Q : ที่อาจารย์บอกเด็กว่า อาจารย์จะให้เด็กเค้าเลือกเรื่องที่เด็กเค้าสนใจเอง

A : ใช่

Q : ที่นี้อาจารย์ได้สอนวิธีการที่เค้าจะเขียนโครงเรื่องยังไม้มั้ยคะ หรือขอบเขตของเรื่อง

A : ครับ..คือแรกก็จะสอนในท้ายเป็นวิฉัยน้อยๆ คืออย่างน้อยเราเลือกหัวข้อก่อน เลือกหัวข้อตามความสนใจในห้อง
พอเลือกตามความสนใจในห้องได้ ลอง vote กันซิว่าคุณเลือกมา 4-5 เรื่องจะเอาเรื่องไหนที่เป็นเรื่องที่ว่าค่อนข้าง
ที่จะใหม่ หรือว่าค่อนข้างที่จะเป็นที่นิยมของเพื่อนๆ อีกประมาณ 60 กว่าห้องนะครับ ตรงนั้นก็หมายความว่าเราก็
จะสอนเค้าว่า ถ้าตรงนั้นเราได้แล้ว เราควรจะหาขอบเขต หรือว่าเราจะเอาแค่ไหนบ้าง เราจะต้องมาดูว่า เออ...
รายงานหรือว่าหัวข้อที่เค้าได้เนี่ย เค้าจะเขียนถึงไหน คือเราจะเอาคำว่า หรือว่าหาที่เค้าเรียกว่า ตัวแปร หรือตัว
อะไรว่าที่นักเรียนเค้าสามารถที่จะ scope ไว้ว่าจะเอาแค่ไหน

Q : ซึ่งมันเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เค้าสนใจที่จะทำรายงาน

A : ใช่ครับ

Q : ที่นี้หลังจากที่ทำแล้ว อาจารย์ proof แล้ว แนะนำแล้ว guide แล้วอะไรอย่างนี้ อาจารย์มีการตรวจโครงเรื่อง
ของเด็กก่อนมั้ยคะว่า สมมติเค้าเลือกแล้ว 5 เรื่องในห้องเนี่ย หลังจากนั้นอาจารย์ได้ให้เค้าลองเขียนโครงเรื่องมา
ใหม่ แล้วอาจารย์มาดูก่อนไหมคะว่าโครงเรื่องมันประกอบด้วยอะไรบ้าง ครบคลุมมั้ยกับเรื่องที่ดึงดูดมุ่งหมายที่
เค้าจะเขียนเรื่องนี้ขึ้นมา

A : ครับ มีอยู่ปีหนึ่งนะครับที่ผมสอน ม. 6 นะครับ ผมก็ใช้วิธีที่ว่า ให้เค้าส่งโครงเรื่องตามที่เค้าเลือกนะครับ แต่ที่
นี้ถ้าสมมติเป็นเด็กเล็กเนี่ย เราจะเน้นเป็นกลุ่ม เพราะว่า หนึ่งถ้าเค้าทำงานคนเดียวเนี่ย เค้าจะทำงานแบบลำบาก
แต่ถ้าหากเป็นกลุ่มเค้าช่วยกันจริงๆ เนี่ย เค้าจะสนุกมาก คือบางหัวข้อเนี่ยนะครับเค้าก็จะพากันไปเลย อย่างตาม
แหล่งความรู้ คือหมายความว่าแทนที่จะหาจากห้องสมุดอย่างเดียว เค้าก็จะไปตามที่ หนองโพธิ์ไธย หรือว่าทุกที่ที่
เค้าจะได้ข้อมูลจริงๆ หมายความว่าเด็กก็จะไปค้นข้อมูลจากสถานที่จริงด้วย

Q : อ้อ...นั่นก็แสดงว่าอาจารย์ก็จะแนะแหล่งอื่นๆ ด้วยนอกจากห้องสมุด นอกจากอินเทอร์เน็ตใช่ไหมคะ อาจารย์แนะแหล่งอื่นๆ ด้วย

A : ครับ แหล่งเรียนรู้โดยตรงเลย

Q : ที่นี้แหล่งตรงนั้นเนี่ย อาจารย์แนะทั่วๆ ไปเลย หรือว่าดูเรื่องที่เด็กสนใจ แล้วก็เรื่องนั้นมันจำเป็นต้องไปตามแหล่งต่างๆ ตามสถานที่ ตามบุคคลอย่างนี้คะ

A : ครับ ก็หมายความว่า ตามความเหมาะสมที่เค้าเลือกมานะครับ อย่างเช่นว่าเค้าเลือกเรื่องเกี่ยวกับการทำพวงหรีด พวงอะไร ก็แนะนำให้ไปหอสมุดแห่งชาติ หรือว่าทำพวงเกี่ยวกับเรื่องศิลปะ เราก็ให้ไปพวกพิพิธภัณฑ์ หรืออะไรที่มันเกี่ยวข้อง คือเราไม่ได้สอนแคในห้องสมุดอย่างเดียว เราบอกว่าแหล่งค้นคว้าของเค้ามีมากมายก่ายกอง เราก็ให้เค้าไปตามแหล่ง คือให้ไปตรงตามประเด็นที่เค้าอยากจะทำค้นคว้า

Q : สรุปว่าอาจารย์แนะแหล่งทุกแหล่งที่มีมันควรจะมีสารสนเทศในเรื่องที่เด็กสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นๆ ใช่ไหมคะ

A : ใช่ครับ

Q : เอ่อ...ที่นี้ นอกจากกำหนดโครงเรื่องได้แล้วแล้วเนี่ย อาจารย์สอนแนะนำมัยคะว่า เวลาที่เราอยากจะทำเรื่องอะไรแล้ว เราสอนเด็กให้ตั้งคำถามมัย

A : อ้อ...ตรงนี้นั้นเป็นเกี่ยวกับกระบวนการคิดนะครับ คือของผม ผมก็จะเน้นแบบว่า เอ่อ... ผมจะตั้งใจทำให้เลย อย่างเช่นผมเล่าว่า ลูกชายผม เราเอาชีวิตจริง ลูกชายผมเนี่ย เค้าไปตรวจที่หมอที่โรงพยาบาลกลาง ชื่อหมอตาครับ จบมาจากอเมริกาใหม่ ลูกชายผมเป็นเม็ดฝีออกคล้ายๆ คือการเป็นเม็ดฝีคล้ายๆ เนี่ย ตามที่เราอ่านหนังสือก็หมายความว่า เด็กก็จะเป็นโรคตับ โรคไต หรือโรคอะไรพวกนี้นะครับ ที่นี้หมอก็เลยนัดว่า ผมไปตรวจวันอังคาร หมอก็เลยบอกว่าวันพฤหัสบดีให้มาซูดเล็บไป 1 เล็บ คำว่าซูดเล็บ ขณะที่เราโดนประตูหนีบเนี่ยเราปวดมาก แต่ถ้าซูดเล็บเนี่ยคนปกติเนี่ย โอโห...ฉีดยาชาหรืออะไรเล็บก็จะต้องเสียอย่างนี้ ที่นี้ทางเลือกของเราก็หมายความว่า ผมก็เลยบอกว่าเรายกตัวอย่างอย่างนี้ ที่นี้ผมก็เลยบอกว่าถ้าเป็นเธอ เธอยอมให้ซูดมัย ถ้าเป็นครูเนี่ยครูมีทางเลือกอื่นอย่างเช่นว่า ญาติครูอยู่แถวศิริราชนะ ครูก็ลองดูซิว่าหมอศิริราชเค้าจะเป็นอย่างไร คือเด็กบางคนเค้าก็บอกว่า เป็นไปได้ไงอาจารย์ ถ้าเป็นผม ผมจะซูดอะไรอย่างนี้ บอกเค้า...ถ้าอย่างนั้นเธอแสดงความคิดเห็น หมายความว่า เรื่องที่เราเล่าเรื่องนี้ ใช้หลักการกระบวนการคิดโดยที่ว่า เมื่อก็อาจจะชีวิตจริงหรืออะไรอย่างนี้ หมายความว่าเด็กเค้าก็จะได้คิด หรือว่าก็จะแสดงความคิดเห็นว่า หนึ่งหน้ากระดาษเธอบรรยายมาเลย เด็กเค้าก็จะสนุกมากเลยครับ คือเค้าได้คิดเอง แล้วเด็กของผมบอกว่าเขียนหนังสือภาษาไทยไม่เป็น แรกๆ เนี่ยมาเอาเจอกันแรก เพราะเราจับเด็กจาก(ชื่อโรงเรียน) จาก(ชื่อโรงเรียน) จากอะไร คือเด็กหลายๆ โรงเรียนนะครับที่เข้ามา อยู่ภายในกรุงเทพฯ บ้าง นอกเขตบ้าง ความคิดความรู้ความสามารถจะไม่เท่ากัน ไม่เท่าเทียมกัน ผมก็เลยใช้วิธีอย่างนี้ คือหมายความว่าเราพยายามที่ให้เด็กเขียน เด็กเขียนอะไรก็แล้วแต่ คือให้ออกมาจากความคิด กระบวนการคิดของเค้าเนี่ยได้ทำงานหลังจากที่เค้าได้คิดได้เขียนเอา เธอเขียนถูกมากอาจจะได้คะแนนเยอะ ถ้าเธอเขียนผิดเยอะ สะกดการันต์ไม่ถูกต้อง เขียน รวม เนี่ยเอาไม่เอามาไว้ที่ " ว " เนี่ยไม่ถูกต้องนะครับ คือเราจะดูตรงนั้นด้วย

Q : ก็คือ นอกจากอาจารย์สอนให้คิดแล้ว ในกระบวนการคิดแล้ว อาจารย์ก็ยังดูในเรื่องของการใช้ภาษา เรื่องของการเขียนอะไรตรงนั้นด้วย ซึ่งเน้นเรื่องภาษาไทย

A : ใช่ครับ

Q : เมื่อที่นี้อาจารย์บอกว่าการเขียนโครงเรื่อง วิธีคิดในการตั้งคำถามอาจารย์ได้หมดแล้วใช่ไหมคะ ที่นี้อาจจะเรียนถามอาจารย์อีกนิดหนึ่งว่า วิธีการสืบค้นข้อมูล ตอนที่เราได้โครงเรื่องแล้วใช่ไหมคะ เวลาที่เด็กจะไปค้นข้อมูล อาจารย์ได้แนะนำเด็กมัยคะว่าวิธีการค้นเนี่ย เด็กจะค้นได้ยังไง ซึ่งค้นจากผู้แต่ง หรือเรื่องคำสำคัญเนี่ยอาจารย์เน้นมัยคะ

A : ก็ตรงที่เราจะสอนในเรื่องของบัตรรายการให้ด้วย คือบัตรรายการเนี่ยหลักๆ คือเราจะต้องสืบค้นผู้แต่งเป็น นะครับ นาย นาง นางสาว หรือว่า ผศ. รศ. เราจะไม่เอามาค้น เราให้ค้นตามชื่อเลย แล้วเราก็ใช้วิธีการค้นแบบนี้ นะให้เค้า หรือว่าสอนเค้าว่าอันนี้คือ บัตรผู้แต่ง เราก้เอาตัวอย่างมาให้ดูเลย เอ้า...เรอลองไปสืบค้นตามตัวบัตรช หรือว่า ให้เธอไปเขียนมาให้ครู 3 บัตร โอเค ถ้าเธอเขียนถูกต้องอาจารย์มีคะแนนให้ อย่างชื่อเรื่อง ก็หมายความว่า ให้ค้นจากอินเทอร์เน็ตด้วย หรือว่าให้ค้นจาก โปรแกรมที่เราใช้อยู่เนะครับ แล้วก็อีกอย่างหนึ่งก็คือ หมายความว่า ในตัว บัตรหลักค้นเป็นมัย คือหมายความว่า เป็นงานที่เราจะให้เด็ก คือเป็นการประเมินด้วยว่าเธอทำถูกต้อง หรือไม่

Q : ก็แสดงว่าอาจารย์ใช้ทั้ง 2 ส่วนใช่ไหมคะ คือตัวบัตรก็ยังคงใช้อยู่ ในขณะที่เดียวกันฐานข้อมูลอาจารย์ก็ยังคงใช้ ไข่มัยคะ

A : ครับ

Q : ที่นี้เรียนถามนิดนึงว่าฐานข้อมูลที่อาจารย์ใช้ อาจารย์ใช้ฐานข้อมูลอะไรคะ

A : เดิมทีแรก ผมจ้างเค้าเขียนตามสไตล์ที่เราชอบ หมายความว่าเราก้ให้เค้าศึกษา อย่างเช่นว่าเราต้องการให้วาง รูปแบบอย่างนั้นะครับ แล้วก็ข้างเค้าก็จะเขียนตาม คือ Programmer ก็เขียนตามที่เราก่อนนะครับหมายความว่า เมื่อก่อนผมใช้ของ CDS/ISIS แล้วก็การที่ใช้ของ CDS/ISIS เนี่ย มันจะมีการพัฒนาแต่ละขั้นแต่ละขั้น อย่างที่เรา ได้ CDS/ISIS มาครั้งแรกเนี่ยก็ถือได้มาจากจุฬาฯ แต่จุฬาฯ ไม่ได้พัฒนาเป็นภาษาดั้งเดิม เรายังไม่มีการพัฒนา อย่างเช่นขึ้นเว็บได้หรือทำเป็น barcode เราก้ยังไม่พัฒนา เราก้เลยไปพึ่งพระนครเหนือ พระนครเหนือเค้าก็ทำไป ในระดับหนึ่ง แต่ว่าเค้ามีแค่คนเดียว การที่เค้ามีคนเดียวเนี่ยบางทีจะเรียกเค้ามาแก้ไขก็ลำบาก ผมก็เลยจ้าง programmer มาเขียนเอา โดยที่เค้าจะต้องทำงานตามที่เราก่อน

Q : ทุกวันนี้ก็ยังคงใช้ CDS/ISIS อยู่ !

A : ผมเลิกแล้วครับ ก็ใช้อยู่เนี่ย ของผมชื่อว่า Smart library

Q : ชื่อรีเปล่าครับ

A : ชื่อครับ ชื่อราคาประมาณ 80,000 แต่ว่าเค้าจะต้องมาแปลงตามที่เรา เขียนเพิ่ม ตามที่เราต้องการ

Q : ที่นี้ขอย้อนกลับมาเรื่องของคำค้น ที่เมื่อกี้อาจารย์บอกว่าอาจารย์สอนตั้งแต่บัตรด้วย ใช้บัตรรายการด้วย ที่นี้ พอมาในเรื่องของการใช้ฐานข้อมูล อาจารย์เน้นในเรื่องของคำสำคัญ แค่นั้น อย่างไร

A : ข้อมูลก็คือจะเป็นการค้น ค้นแล้วมันก็มีเลขหมู่ จะมีอะไรออกมาคล้ายๆ กับบัตรรายการ แต่ว่าการค้นจาก เครื่องเนี่ย บางทีบางอย่างเนี่ย เราก้จะให้เค้าออกมาในรูปแบบลักษณะของบัตรรายการก็ได้ หรือว่าให้ออกมาเป็น เอ่อ.. ตามที่เรากำหนดก็ได้

Q : เพราะจริงๆ ในอดีตที่เราทำเครื่องมือช่วยค้น ในเรื่องของบัตรรายการ ก็จะมีการค้นโดยชื่อผู้แต่ง ค้นด้วยชื่อ เรื่อง ค้นด้วยหัวเรื่อง ไข่มัยคะ แต่ปัจจุบันพอเอาระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาใช้เนี่ย คำสำคัญมันเข้ามามีบทบาท ตรงนี้เลยอะนะคะ เพราะฉะนั้นก็เลยอยากทราบว่าโปรแกรมที่อาจารย์ใช้เนี่ยมันค้นตรงนี้แล้ว work หรือไม่ work แค่นั้น ยังไง จากคำสำคัญอันนี้

A : คือเค้าจะเขียนแบบครอบคลุม อย่างเช่น การเล่าเรียน เนี่ย เค้าจะมีให้ค้นคำว่า เล่า ได้ด้วย ค้นคำว่า เรียน ได้ด้วย คือหมายความว่าเค้าจะใช้วิธีคลุมทั้งหมดเลย

Q : ที่นี้ เล่า กับ เรียน เวลาค้นมาแล้ว ผลการค้นมันเป็นเรื่องเล่าเรียน หรือเป็นเรื่องเล่า ที่เล่าแบบ...

A : คือจะออกมาทั้งหมดเลยครับ อย่างเช่น มันจะออกมา 40-50 รายชื่อเลย

Q : เพราะฉะนั้นเล่าอะไรมันก็ออกมาหมดใช่ไหมครับ

A : ครับ

Q : อาจจะไม่ใช่เรื่องเล่าเรียนก็ได้ มันมีเล่าคำนี้ก็ออกมาไข่มัยคะ

A : ครับ...ใช่ ที่นี้เค้าก็ต้องมาคิดว่าอันไหนที่เค้าต้องการ

Q : เพราะฉะนั้นมันก็จะไม่ตรงกับ concept ของคำสำคัญ : ในโปรแกรมที่ว่า smart library เนี่ย ถ้าดูตามนี้ แล้ว การค้นด้วยคำสำคัญจะค้นไม่ได้ใช่ไหมครับ

A : ครับผม

Q : ที่นี้อินเทอร์เน็ตรึเปล่าครับ อาจารย์สอนรีเปลาครับว่าถ้าจะค้นอินเทอร์เน็ตรึจะต้องมีคำสำคัญ

A : ครับ คือผมจะใช้วิธีแบบว่าให้เค้าค้นตามคำที่ต้องการ คือหมายความว่าเค้าอยากค้นคำว่าอะไรก็ให้ search เข้าไป

Q : แบบตามความคุ้นเคยของเค้าใช่ไหมละ

A : ครับ แต่บางครั้งก็บอกว่าไม่มี ถ้าไม่มีเราก็ค้นหาใกล้เคียงหรือว่าหาคำที่ว่ามันคล้ายๆ กันอะไรอย่างนี้ เด็กๆ เค้าจะบอกว่าบางทีก็ไม่เจออะไร ก็จะมีอะไรตรงนี้

Q : แต่ยังไม่ได้พูดถึงว่า วิธีการกำหนดคำสำคัญเป็นยังไงเนี่ย ไม่ได้พูดใช่ไหมครับ

A : ครับ

Q : เพียงแต่ทำให้ค้นจากคำที่เรารู้จักใช่ไหมครับ

A : ครับ

Q : โอเค...แล้วเรื่องการค้นจากอินเทอร์เน็ตรึอาจารย์ให้ค้นมากไหมครับ

A : ผมจะมีให้ค้นด้วยแล้วก็ส่ง e-mail ทางอินเทอร์เน็ตรึด้วย อย่างเช่นว่าผมให้หัวข้อเค้าว่าให้เข้าแหล่งเรียนรู้ 1 แหล่งนะครับ แทนที่เค้าจะค้นอย่างเดียวเค้าจะเขียน mail มาส่งผมด้วย ผมก็ตรวจงานทาง e-mail ด้วย

Q : แหม! ดีจัง...ที่นี้พอค้นได้แล้วนะครับ จากบัตรรายการซึ่งทำให้ได้หนังสือ จากระบบอัตโนมัติที่ทำให้ได้หนังสือ จากอินเทอร์เน็ตรึทำให้ได้บทความ อาจารย์ได้สอนเค้ารีเปลาว่านักเรียนควรจะมีการพิจารณาความน่าเชื่อถือของ สารสนเทศเหล่านี้ อาจารย์สอนยังไงครับ

A : เอ่อ...วิธีการก็อย่างเช่นว่าเราค้นจากอินเทอร์เน็ตรึนะครับ ถ้านักเรียนไม่เอามาปรับปรุงหรือว่าเอาเข้ามาใน word เพื่อแต่งคำหรือแต่งประโยคก่อน บางทีจะได้คำผิดมาเพราะว่าทางอินเทอร์เน็ตรึเนี่ยบางครั้งคำถูกคำผิดมันยังมีอยู่นะครับ

Q : ประเด็นความน่าเชื่อถือเนี่ย หมายความว่าข้อมูลมันเชื่อถือได้ไหมครับ

A : อ้อ...ผมเข้าใจ คือผมก็จะให้เค้าดูว่าหนึ่งมันมีการอ้างอิงที่มาจากอะไร คือว่าถ้ามีการอ้างอิงที่มา ช่างได้ของ อินเทอร์เน็ตรึเนี่ยจะบอกว่าคัดมาจาก... คล้ายๆ กับเป็นวิจัยอย่างน้อย บอกชื่อ บอกชื่อหนังสือ หรือว่าบอก แหล่งที่มา คือให้เค้าดูตรงนั้นด้วย

Q : อย่างอื่นล่ะครับ

A : แล้วก็ อย่างเช่น แหล่งที่มาเนี่ยเราจะดูความสำคัญ อย่างเช่นว่าบุคคลที่เค้าคัดลอกมาเนี่ยเค้ามีความชำนาญ ด้วยรีเปลา

Q : ผู้แต่งใช่ไหมครับ

A : ครับ อย่างเช่นว่าค้นเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์อะไรอย่างนี้ ดูว่ามาจากที่ไหน คือผมก็จะให้เค้าดูตรงนั้นด้วยนะ ครับ

Q : Domain name ล่ะครับ

A : เอ่อ.. Domain name ก็คือจะเน้นก็จะบอกเค้าว่าถ้าสมมติว่าเป็นที่รู้จักกันอย่างเว็บที่เป็นที่รู้จักอย่างพวก yahoo พวก google อะไรอย่างนี้ก็จะมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าไปเจอเว็บแบบที่แปลกๆ หรือว่าเว็บแบบ ที่ว่าเนี่ย นักเรียนก็ควรที่จะพิจารณาว่าควรคัดลอกมามั้ย หรือว่าพิจารณาความน่าเชื่อถือตรงนั้นนะครับ

Q : อาจารย์พูดไปลึกถึงขนาดที่ว่าประเภท .com .co.th อะไรอย่างนี้รีเปลาครับ

A : อ้อ...ตรงนั้นก็ไม่ได้เน้น

Q : เพราะว่าสิ่งนี้มันส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของสารสนเทศด้วยนะครับ อย่างเช่นถ้าเป็น .com ก็พูดว่าเชื่อถือไม่ค่อยได้

A : ครับ

Q : แต่ถ้าเป็น .co.th ของหน่วยงานราชการเนี่ย หรือ .ac.th ; .org อะไรอย่างนี้ ก็จะน่าเชื่อถือได้

A : ตรงนั้นก็จะต้องนำไปปรับปรุงนะครับ

Q : แต่ว่าอย่างน้อยเท่าที่ผมเห็น อาจารย์ก็สอนเรื่องการพิจารณาความน่าเชื่อถือแล้ว เพียงแต่ว่าอาจจะไม่ครอบคลุมทุกประเด็นเท่านั้นเอง

A : ครับผม

Q : ทุกวันนี้ครับ อาจารย์คิดว่าการรู้สารสนเทศมีความจำเป็นต่อนักเรียนแค่ไหน

A : เอ่อ...คือเด็กที่เค้ารับรู้สารสนเทศได้ก่อนเนี่ยนะครับ เค้าก็จะได้เปรียบ

Q : การรู้สารสนเทศนะครับ

A : คือหมายความว่าถ้าสมมติว่า เด็กเค้าได้ข้อมูลหรือว่าจะไรมาก่อนเนี่ยนะครับ คือเด็กที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนเนี่ยเค้าจะได้เปรียบเพราะว่า หนึ่งอย่างน้อยความคิดความอ่านเค้าจะดีกว่า เค้าก็จะตามโลกภายนอกได้เร็วกว่าบางคน อย่างเช่นผมสั่งให้ทำงาน แต่เค้าไม่เคยไปค้นไปหาอะไรอย่างนี้ ตรงนั้นเค้าก็จะตามเรื่องไม่ทันหรือว่ามีข่าวอะไรอย่างนี้ตอนเช้า ผมก็เลยเอ้า...นักเรียนลองเล่าข่าวสัก 1 ข่าวสิ คนไหนที่เค้าไปอ่านมาเนี่ยเค้าก็就会有ความกล้าแสดงออก มีอะไรออกมาคือหมายความว่า ผมสอนถึงกระทั่งว่าการโต้เวทีเนี่ย คนไหนที่มาพูดดีพูดเก่งๆ พูดอะไรเนี่ยผมจับไปโต้เวที ม.1 ทั้งหมดมารวมเลย วันไหนที่เราจัดกิจกรรมนี้คือหมายความว่าระดับ ม.1 เค้าก็ส่งเสริมวิชาสังคมด้วยก็หมายความว่าเราจะจัดเลย แล้วก็จะมีเด็กชอบจริงๆ ชอบได้ว่าที่ อาจารย์เมื่อไหร่จะเอาอีกผมจะได้ขึ้น คือหมายความว่าอะไรตรงนี้เด็กเค้าจะชอบมาก เด็ก ม.1 นะครับ จนบางคนเนี่ยเค้าจะเป็นนักพูดไปเลย มีพิธีกรอะไรเค้าก็จะขอไปพูด เป็นตัวแทนเลยนะครับ ตรงนั้นก็หมายความว่าเราประสบความสำเร็จ

Q : ก็คงจะหมดแล้วมั้ง : ก็คงจะครอบคลุมประเด็นที่สมควรที่จะสัมภาษณ์อาจารย์แล้วนะค่ะ

A : ครับ

Q : ขอขอบพระคุณอีกครั้งหนึ่งค่ะ : ขอบคุณมากครับ

บรรณารักษ์

14 กุมภาพันธ์ 2551

Q : ทราบมาว่าอาจารย์สอนการใช้ห้องสมุดอยู่ทุกวันนี้ อาจารย์ช่วยอธิบายได้ไหมครับว่า อาจารย์สอนเรื่องเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง

A : คือ ที่โรงเรียนจะสอนวิชาเกี่ยวกับห้องสมุดทั้ง ม.1 และ ม.4 นะค่ะ แต่ว่าอย่างดิฉันเนี่ยสอน ม.4 จะเป็นในเรื่อง... วิชานี้จะอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาและเทคโนโลยี และก็ไปเข้าสาระที่ 4 เป็นเรื่องของสารสนเทศนะค่ะ ที่นี้

Q : หัวข้อที่สอนละครับ

A : หัวข้อที่สอนก็จะเป็นในเรื่องของการเรียน ในเรื่องของแหล่งการเรียนรู้ ให้นักเรียนรู้จักใช้แหล่งการเรียนรู้ รู้จักห้องสมุด เอ่อ..พวกวัสดุสารสนเทศ จะอิงกับเนื้อหาของวิชาการใช้ห้องสมุดเดิมนะคะ แต่ก็ไม่ได้อิงทั้งหมดนะค่ะ

Q : เอาเป็นบางหัวข้อ

A : ค่ะ บางหัวข้อค่ะ

Q : เน้นการค้นหา

A : เน้นการค้นหา เพราะเค้าเป็นเด็กโตขึ้นนะคะ เน้นการใช้ห้องสมุดแล้วก็การค้นหา แต่ก่อนนะคะ เคยสอนแบบอิงกับของห้องสมุดเดิมเลย ตอนเริ่มแรกๆ ที่สอนใหม่ๆ แล้วที่นี้อาจารย์บางท่านบอก เอ๊ะ... ไม่ใช่ อันนี้ไม่ใช่สอนให้เด็กเพื่อมาใช้ ให้เด็กทำงานห้องสมุด ยังมาสอนซ่อมหนังสือให้เด็กเนี่ยค่ะ เราได้แรงงานจากเด็กนะคะ ให้เด็กช่วย เราสอนให้เด็กหัดทำหนังสือ เพราะทุกเล่มที่ห้องสมุดเนี่ยจะซ่อมก่อนขึ้นชั้น ก็จะได้แรงงานจากเด็กอะไรอย่างนี้ค่ะ แต่ตอนหลังก็ต้องปรับเปลี่ยน เปิดสอนให้เค้าใช้ห้องสมุดเป็น สืบค้นได้

Q : แล้วเรื่องทำรายงานล่ะครับ

A : เรื่องทำรายงานไม่ได้สอนค่ะ เพราะว่าทำรายงานเนี่ยสอนตั้งแต่ตอน ม.1 แล้ว ที่นี้ทุกวิชาเนี่ยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการรายงาน รายงานเสียทั้งนั้นเลย ที่นี้ในลักษณะของการบูรณาการนะ เนื่องจากว่า ในทุกวิชาจะให้งานเด็กเยอะ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นรายงานๆ เราก็เลยอิงกันว่า คือ ถ้าอย่างห้องสมุดเนี่ย จะทำรายงานเรื่องอะไรก็ได้ ใช้มียะคะ ก็บอกว่าถ้านักเรียนทำรายงานในวิชาอะไรก็ตาม ให้ส่งรายงานอันนั้นกับอาจารย์ผู้สอน แล้วก็ให้ครูดูด้วยนะอิงกัน คือ ใช้รายงานฉบับเดียว ส่งได้ทั้ง 2 วิชา 3 วิชา อะไรแบบนี้ แล้วแต่ครูผู้สอน

Q : ตอนนี ถ้าเป็นอย่างนั้น ในเมื่ออาจารย์ไม่สอนแล้วนี่ เค้าจะทำรายงานถูกหรือคะ หมายถึงขั้นตอนต่างๆ ?

A : เราก็ดูฟอร์ม แล้วก็แนะนำนะคะ

Q : ก็คือ...แสดงว่าอาจารย์ต้องสอนใช้มียะคะ คือ แนะนำโครงสร้าง หรือว่าโครงร่างของรายงานเนี่ยมันต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง ให้อาจารย์แนะนำใช้มียะคะ

A : ค่ะ อย่างนี้จะมีแนะนำค่ะ ซึ่งก็จะเรียนตั้งแต่ ม.1 แล้ว อันนี้ค่ะ

Q : ที่นี้ สิ่งที่อาจารย์แนะ อาจารย์แนะนำอะไรบ้างคะ

A : สิ่งที่จะทำให้ถูกต้อง คือ ถูกต้องตามแบบฟอร์มของการเขียนรายงานนะคะ มีส่วนหน้า ส่วนกลาง ส่วนท้าย อะไรแบบเนี่ยค่ะ

Q : นั่นคือรูปแบบ นั่นคือหน้าปกใน คำนำ สารบัญ นะคะ แล้วก็ รายการอ้างอิงใช้มียะคะ

A : จะเน้นในช่วงนี้ เน้นแบบนี้มากกว่า

Q : แล้วในเรื่องของโครงเรื่อง อาจารย์ได้บอกมียะคะ ได้แนะนำมียะคะว่า ลักษณะโครงเรื่องต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง ?

A : อันนี้ โครงเรื่องจะได้แนะนำ

Q : ไม่ได้แนะนำใช้มียะคะ ก็คือแล้วแต่ว่าเด็กจะไปค้นอะไร ได้แค่ไหน ยังไง ที่นี้เรื่องที่ทำอย่างที่อาจารย์บอกไว้ว่า อาจารย์ไม่ได้กำหนด เพราะว่าในศาสตร์ของบรรณารักษ์เนี่ยมันเป็นเรื่องอะไรก็ได้ ขอให้เด็กไปทำ ไปเลือก ไปค้น มา ก็คือว่าอันนั้นเป็นงานชิ้นหนึ่ง

A : ค่ะ เป็นงานชิ้นหนึ่ง แล้วเนื่องจากว่าวิชาที่สอนเนี่ยมันจะแค่ว่า จะสอนทั้งหมดเนี่ย เอ่อ... เจอนักเรียนทั้งหมดแค่ 20 กว่าครั้งเท่านั้นเอง 20 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมัน น้อยนะคะ บางเรื่องเนี่ยเราสอนเนี่ยอะไรไม่ได้ แล้วบางที่กิจกรรมที่โรงเรียนก็เยอะด้วยนะคะ

Q : เพราะฉะนั้น ถ้าอาจารย์ไม่ได้สอนว่าโครงเรื่องมันควรจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง เขียนยังไงนะคะ อาจารย์ก็คงไม่ได้ตั้งคำถาม ฝึก ที่เค้าจะตั้งคำถามว่า เธออยากจะไปค้นคว้าเรื่องอะไรก็ได้ อาจารย์ฝึกให้เค้าลองตอบตัวเองมัย ตั้งคำถามกับตอบตัวเองมัยว่า เธออยากจะรู้เรื่องอะไร เธอจะต้องทำอะไรยังไง ถามตัวเองว่าอะไร ยังไง

A : ไม่ได้บอกเด็ก ไม่ได้เน้นเด็กคะ

Q : พุดง่าย ๆ ว่าอาจารย์จะสอนเน้นในเรื่องของการสืบค้น

A : จะสืบค้นเท่านั้นคะ

Q : เป็นหลักเลยหรือครับ

A : ค่ะเป็นหลัก

Q : โอเค งั้นก็จะเรียนตามตรงนี้ก็แล้วกัน ในการสืบค้นนะคะ ที่โรงเรียนใช้..เมื่อกี้ว่าได้ใช้ระบบ 2000 ใช่มั๊ยครับ

A : ค่ะ Library 2001

Q : Library 2001 การสืบค้น OPAC เนี่ยอาจารย์สอนเค้ายังไงครับ

A : อันนี้ของเราจะสอน เน้นให้ใช้โปรแกรมของเราเลยคะ

Q : นั่นสิครับ การค้นของมันจะมีผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง อย่างนี้อาจารย์สอนไหมครับ

A : สอนค่ะ วิธีการสืบค้น จะมีให้เค้าดูจากเครื่อง ใช้จากเครื่องเลย เวลาสอนจะเรียกมาเป็นกลุ่ม

Q : ในเครื่องมือมันจะมีเมนูเป็นบล็อครๆ ให้ใช้มั๊ยคะ ว่านี่จะค้นโดยชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง แล้วก็ keyword ที่เป็นชื่อผู้แต่ง keyword ที่เป็นหัวเรื่อง

A : เลขทะเบียนก็ได้ อะไรก็ได้

Q : ที่นี้ตรงนั้นเนี่ย คือสิ่งที่ระบบอัตโนมัติที่มันทำให้ ที่นี้อยากจะเรียนถามอาจารย์ว่า สิ่งที่เด็กจะกำหนดใส่เข้าไปในคำค้น เช่น subject keyword; title keyword; author keyword เนี่ย อาจารย์แนะนำเด็กมั๊ยคะ

A : ก็แนะนำเหมือนกันคะ ยกตัวอย่าง อย่างคล้ายๆ หัวเรื่องเนี่ยนะคะ ที่ว่าเป็นหัวเรื่องอะไรอย่างเงี้ย กับบอกว่า สมมติว่าเธอจะค้นคำว่า ผลไม้ เนี่ย อย่างว่าทุเรียนเนี่ยนะคะ อาจจะใช้ชื่อว่า ทุเรียน เพราะมันเป็นชื่อเฉพาะ เราก็พิมพ์ลงไปเลย หรือบางที่เราอาจจะหาหลายๆ อย่างเราก็พิมพ์ ผลไม้ ลงไปหรืออะไรอย่างเงี้ย เราก็จะสอนเค้า

Q : ถ้าพิมพ์คำว่าผลไม้เข้าไปเลย ผลการค้นก็คือจะมาก

A : ค่ะ มันจะมากกว่า

Q : อาจารย์ก็บอกเด็กอย่างนี้ด้วยใช่มั๊ยคะ

A : ใช่คะ

Q : แต่ถ้านักเรียนจะค้นที่คำว่า ทุเรียน เลยมันก็เฉพาะเจาะจง

A : ค่ะ มันก็จะได้ออกมา เฉพาะขึ้นมา หรืออย่างสมมติว่าชื่ออย่างโปรแกรมที่ห้องสมุด อย่างคำว่า สมชาย เนี่ย เราพิมพ์ลงไปมันก็จะออกมาให้หมด

Q : เช่นสมมติว่าเป็น keyword เนี่ยพิมพ์คำว่า สมชาย ถ้าไปพิมพ์ใน author keyword นะคะ ไม่ว่า จะเป็นชื่อสมชาย หรือนามสกุลสมชาย ก็จะค้นได้

A : หรือบางทีมีชื่อตรงชื่อเรื่องเกี่ยวกับสมชายมันก็จะขึ้นให้ด้วย

Q : อ้อ... อันนี้ต้องกำหนดก่อนตั้งแต่ต้น โปรแกรมมันกำหนดมั๊ยคะว่า ถ้าสมมติว่าจะใช้ author subject มันก็จะมีชื่อสมชายปรากฏอยู่ตรงไหน มันก็จะดึงออกมาให้เราได้หมด

A : ได้ค่ะ

Q : ที่นี้พอมันมีเยอะๆ อย่างนี้แล้ว อาจารย์สอนหรือเปล่า หรือสอนให้เค้ารู้เทคนิคหรือเปล่าว่า ทำยังไง เราถึงจะได้สารสนเทศที่มันเฉพาะเจาะจงจริงๆ น้อยๆ น้อยๆ อย่างนี้นะคะ

A : ก็พิมพ์ให้ถูกต้องตามชื่อนะคะ เจะจลงไปเลย หรืออย่างสมมติว่าเลขทะเบียนหนังสือเนี่ย ถ้าเรารู้เลขทะเบียน เจะค้นเลขทะเบียนเนี่ยนะคะ พิมพ์ลงไปก็จะขึ้นให้เฉพาะเล่มเดียว ก็จะเป็นแบบนี้

Q : นั่นสิครับ ตรงนั้นไม่ค่อยเป็นปัญหา แต่ว่าอย่างกรณีที่มีสมมติว่า เราต้องการจะรู้เรื่องเกี่ยวกับชาวเขาอย่างนี้หะครับ เจะทำยังไง จะกำหนดคำค้นอย่างไรถึงจะให้มันได้เรื่องได้ราว

A : ก็จะใช้วิธีแบบ อย่างเช่น ชาวเขา แล้วบวก เป็นภาค หรืออะไรอย่างเนี่ยหะ

Q : อ้อ มีตรรกะบูลด้วยหรือครับ

A : หะ แต่อันนี้ไม่ใช่หะ ในโปรแกรมนี้ไม่ใช่ อันนี้หมายถึง หมายถึงอินเทอร์เน็ตเวลาที่เราค้น

Q : แต่อาจารย์ก็ได้แนะนำเด็กใช้มีหะ

A : หะ แนะนำ ว่าถ้าเกิดว่า เราไม่ได้ค้นจากโปรแกรมของเรา เราไปค้นจากที่อื่น บางทีมันจะขึ้นมาให้เราเยอะเลย จากอินเทอร์เน็ตอะไรอย่างเงี้ย แต่เรามีใช้อะไรนั้นหะมันก็จะ...

Q : นั่นคือวิธีการที่อาจารย์สุพรรณบอกไปคือการค้นแบบตรรกะบูล หรือตรรกะบูลินที่เค้าใช้กัน

A : ใช่เครื่องหมายควบ

Q : ใช้ทั้งเครื่องหมาย ใช้ทั้งสัญลักษณ์ ใช้ทั้งตัวอักษร ในการที่จะจำกัดผลการค้นให้มันแคบ แล้วก็เฉพาะเจาะจง ตรงกับที่เราต้องการ ทีนี้ อาจารย์พูดว่า นอกจากค้นจากฐานข้อมูลที่ห้องสมุด ที่อาจารย์มีอยู่แล้วคือ Library2000 แล้วเนี่ย ที่นี้นอกจากอินเทอร์เน็ต มันมีแหล่งอื่นๆ อีกมีหะ ที่อาจารย์แนะนำเด็กที่จะไปค้นเรื่องราวที่เค้าอยากจะทำ

A : ที่นี้เราก็คงแนะนำให้ใช้สื่อในห้องสมุดอะไรอย่างเนี่ยหะ

Q : อ้อ... อาจารย์เน้นสื่อในห้องสมุด

A : สื่อในห้องสมุด แล้วก็จากอินเทอร์เน็ต เาก็ไม่รู้ว่ามีนอกจากอินเทอร์เน็ตแล้วเราจะไปใช้จากตรงไหน เพราะมันก็ย่อโลกมาไว้ใกล้ตัวเราแล้ว อันนั้นหะหะ

Q : ที่นี้สารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตเนี่ย อาจารย์ได้สอนนักเรียนหรือเปล่าว่า สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต บางทีมันก็เชื่อถือได้ บางทีก็เชื่อถือไม่ได้

A : ก็บอกเหมือนกันหะ

Q : แล้วถ้าบอก อาจารย์บอกว่าให้พิจารณาความน่าเชื่อถือ พิจารณาอะไรบ้าง บอกหรือเปล่าครับ

A : ก็ดูจากพวก ผู้เขียน หรือผู้แต่ง

Q : หะ โอเค ดู ผู้เขียน ผู้แต่ง มีอย่างอื่นไหมครับ

A : ดูเว็บที่มันน่าเชื่อถือได้ หรืออะไรอย่างเนี่ย

Q : อาจารย์ขา เกณฑ์ที่อาจารย์จะบอกเด็กว่า เว็บนี้อย่าเชื่อถือนะ เมื่อกี้อาจารย์บอกว่า ผู้แต่งหะหะ ทีนี้เกณฑ์อื่นๆ อาจารย์แนะนำเด็กด้วยมีหะหะว่า เจะจะไปเอาข้อมูลจากเว็บมาเนี่ยหะ ตรงไหนที่เราจะไปเอามาใช้ แล้วเรารู้สึกเราสบายใจว่า อันนั้นมันให้ข้อมูลที่มัน...มันไม่ Bias มันไม่เบี่ยงเบน

A : คือต้องดูจากว่าเค้ามีหลักฐานอ้างอิงมีหะ ว่าเอาตรงนี้มาจากที่ไหน เราต้องดูด้วย ความน่าเชื่อถือ แล้วก็อ่าน แล้วต้องพิจารณาด้วย ไม่ใช่คัดลอกเค้ามาอย่างเดียว ทีนี้คือเวลาบางทีการทำรายงานนี้ อย่างเวลาบอกเด็กถ้าทำแล้วไม่เน้นในเรื่องว่าจะเขียนหรือจะพิมพ์ ใจนะไม่ยอมให้ใช้พิมพ์มาเพราะว่าเด็กสมัยนี้ส่วนมากจะก๊อปแล้วมาวางๆ ไม่อ่านอะไรเลย อย่างจะให้เค้าเขียน คือถ้าเป็นไปได้อยากจะให้ทุกแห่งเป็นแบบนี้

Q : ขอย้อนกลับมาเรื่องการประเมินสารสนเทศชนิดหนึ่งหะครับคือ นอกจากว่าจะดูผู้แต่ง ดูชื่อเว็บที่น่าเชื่อถือ ตรงเว็บที่น่าเชื่อถือนี้ อาจารย์ยังตั้งเกณฑ์ยังไงรีเปล่า หรือบอกเค้ารีเปล่า อย่างเช่นว่าดูจาก Domain name อาจารย์เคยบอกเค้าไหมครับ

A : ก็ไม่ค่อยได้บอกอะไรเท่าไร เพราะว่า รู้สึกว่าเหมือนเด็กเค้าเก่งแล้ว คำนึงอะไรอย่างเนี่ย เราก็ไม่ได้เน้นอะไร เพราะตามปกติ แล้วอย่างเราเนี่ยมันคล้ายๆ สู้เด็กไม่ได้ว่าอย่างนั้นนะค่ะ ในเรื่องของการสืบค้นนะค่ะ

Q : ก็ถูกต้องนะค่ะ คืออาจารย์อาจจะค้นสู่เด็กไม่ได้ แต่ว่าสิ่งที่เราจะต้องช่วยเหลือเด็กคือว่า จะทำยังไงถึงจะให้ ได้แหล่งที่ดี ที่ถูกต้อง ตรงนี้ะค่ะ คืออย่างเช่น ถ้าเป็น .com อย่างนี้ะค่ะ .com นี่พูดได้เลยว่าเชื่อถือไม่ได้ นะค่ะ

A : พวกสถาบันอะไรอย่างเนี่ย ก็เชื่อถือได้

Q : ครับ ถ้าสถาบัน อย่างเช่น .co.th อย่างนี้จะเชื่อถือได้

A : ค่ะ พวก .co.th ; .org อะไรอย่างนี้ องค์กรอะไรอย่างเนี่ย

Q : อย่างนี้บอกหรือเปล่าครับ

A : ก็บอกค่ะ อย่างนี้บอก

Q : แล้วอย่างนั้น ดูจากส่วนอื่นอีกไหมครับ

A : ก็ ไม่มีนะค่ะ

Q : อย่างเช่นการอัปเดตข้อมูล อาจารย์บอกหรือเปล่าครับ

A : ไม่ได้บอกเลย

Q : นี่เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะมีการอัปเดตข้อมูล โอเค...ไม่เป็นไรครับ ก็เพียงแต่อยากรู้เท่านั้นเองนะค่ะ ในการค้น ของนักเรียน อาจารย์ได้สอนหรือเปล่าว่าให้นักเรียนรู้ว่า ถ้าค้นหาแล้วเนี่ย เราควรจะมานั่งพิจารณาว่าที่เราค้นหา เนี่ย ถูกหรือไม่ถูก ดีไม่ดี อะไรพวกนี้ะค่ะ คล้ายๆ ประเมินนะค่ะ

A : ให้เค้าดูด้วยค่ะ

Q : ดูด้วยใช่ไหมครับ

A : ค่ะ...ให้ดูตรงนี้ด้วย คือทุกข่าวเนี่ยไม่ได้เชื่อได้ไปหมด ก็ยกตัวอย่าง อย่างการอ่านหนังสือพิมพ์อะไรอย่างนี้ ไม่ใช่ว่า ทุกฉบับ บางทีเนี่ยข่าวเดียวกันมันยังไม่เหมือนกันเลย อะไรแบบเนี่ยนะค่ะ ก็ต้องพิจารณาด้วย

Q : ขอย้อนไปถึงที่อาจารย์พูดถึงว่า ไม่อยากให้เด็กใช้ชีวิตติดแปะ อาจารย์สอนเด็กยังไงคะ

A : อันนี้จะบอกเด็กเลยนะเวลาทำงานเนี่ยนะ อยากจะให้เค้าเขียนนะค่ะ ไม่ว่ากัน แล้วอย่างสมมติว่าทำงานกลุ่ม ถ้าเป็นงานกลุ่มเนี่ย ลายมือจะต่างกันได้ไม่เป็นไร คือเราไม่ได้ว่าเน้นว่าสวยงาม ขอให้เค้าได้อ่าน ได้เขียน จะเอา เป็นแบบนี้ ไม่รู้ว่าที่อื่นเค้าคิดยังไงนะค่ะ

Q : อาจารย์ขา อันนั้นคือประเด็นหนึ่ง ที่ประเด็นที่อยากจะเรียนถามอาจารย์นิดหนึ่ง ก็คือว่า สิ่งที่อาจารย์บอกว่า คือ ไม่เน้นการติดแปะแล้วนะค่ะ คืออันหนึ่ง ที่วิธีการเขียนเนี่ย..

A : ต้องให้มา มีแหล่งอ้างอิงมาให้เรา

Q : อันนั้นคือประเด็นหนึ่งคะ อีกประเด็นหนึ่งเนี่ย อาจารย์ได้เน้นมัยคะว่า ถ้าเด็กไปอ่านแล้วต้องไปหลอมรวม ความคิด หรือความรู้ที่เค้าได้ไปค้นหา แล้วมาเขียนเป็นภาษาเขียนของตนเอง โดยเป็นภาษาทางราชการ

A : จะมีค่ะ ของเราที่โรงเรียนเราจะมีโครงการส่งเสริมการอ่าน รักการอ่านนะค่ะ นักเรียนทุกคนมีสมุดบันทึกการอ่านซึ่งโรงเรียนจะพิมพ์แจกเลย ทุกคนจะต้องมี แล้วอาจารย์ คือทุกกลุ่มสาระเนี่ย สามารถที่จะตรวจเด็กได้เนาะค่ะ การอ่านหนังสือ คืออ่านเนี่ยไม่จำเป็นว่านักเรียนจะต้องอ่านหนังสือ อ่านอะไรก็ได้ วารสารหรือหนังสือพิมพ์หรือว่า อ่านจากเว็บไซต์อะไรมาก็ได้

Q : รู้สึกจะมีเหมือนกันทุกโรงเรียนไหมคะ บันทึกการอ่านเนี่ย เป็นการบ้าน

A : ค่ะ แต่บางทีต้องดู บางทีเด็กเค้าจะลอกกัน

Q : การอ่านยังลอกกัน

A : มีค่ะ... มีค่ะ... ก็ไม่ได้บันทึกเอง เพราะว่าอาจารย์เค้าจะต้องให้ทำทุกคนนะคะ เมื่อตัวเองไม่อ่านก็ไปเอาของเพื่อนมาลอก เคยเจอเหมือนกันค่ะแบบนี้

Q : แล้วอาจารย์มีวิธีการทำไงคะ ถ้าบันทึกการอ่าน แล้วเค้าลอกเนีย อาจารย์ใช้เทคนิคยังไงคะ

A : เทคนิคก็ อันนี้ให้ทำใหม่ ถ่ายเอกสารใหม่ แล้วก็บันทึกใหม่ ก็มีจับได้ แต่ก็ไม่อยากเป็นการบังคับเด็กค่ะ เพราะมันอยู่ที่ความสมัครใจในเรื่องของการอ่าน แต่เราก็จะแนะว่าไม่ควรจะลอกนะ แบบเนียนๆ ให้ทำใหม่แล้ว คือนั่นน่าจะอ่าน เราอ่านเองเพื่อเราจะได้ความรู้เอง เพราะการลอกเค้ามันไม่ได้อะไร

Q : อ่านให้เข้าใจใช่ไหมคะ แล้วให้สรุปมาเป็นภาษาเขียนของตัวเอง

A : ค่ะ อ่านให้เข้าใจแล้วสรุปเรื่องออกมาเองค่ะ

Q : ประเด็นสุดท้าย อยากจะถามความคิดเห็นของอาจารย์ว่า อาจารย์คิดว่าการรู้สารสนเทศมีความจำเป็นแค่ไหนกับนักเรียน

A : อันนี้ก็ยังไม่ค่อยเข้าใจนักนะคะ การรู้สารสนเทศ แต่ว่าสารสนเทศนั่นมันก็คือข้อมูลข่าวสารใช่ไหมคะ ที่นี้การรู้สารสนเทศเนีย คือ อยากจะให้เด็กเรียนรู้ คือรู้ให้จริงไม่ใช่รู้ผ่านๆ หรืออะไรอย่างเนี่ยคะ ขอให้รู้ข้อมูล แล้วข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง มีสาระ

Q : การรู้สารสนเทศมันมีกระบวนการนะครับ

A : แล้วรู้จักที่จะเลือกเอาสารสนเทศนั้นมาใช้ด้วย และรู้จักที่จะไปหา เข้าถึงแหล่งสารสนเทศนั้นให้ได้ค่ะ

Q : ก็แสดงว่าอาจารย์พอจะรู้เหมือนกัน แต่ว่าไม่รู้ในเชิงทั้งหมดเท่านั้นเอง

A : ค่ะ... ไม่รู้ทั้งหมด

Q : ก็อย่างที่อาจารย์พูดถึง ก็เป็นเรื่องของการรู้สารสนเทศ แต่ว่ามันไม่เป็นขั้นตอนตามหลักการของเค้าเท่านั้นเอง

A : ไม่รู้หลักการของเค้าว่าเป็นยังไง

Q : แต่อาจารย์ก็คิดว่ามีความจำเป็น

A : มีความจำเป็นค่ะ เพราะว่าถ้าเรามีความรู้มาก รู้อะไรแบบที่มันละเอียด มันลึกซึ้ง มันก็ทำให้เราเป็นคนทำอะไรจะคล้อยๆ ว่ามีหู ตา กว้าง วิสัยทัศน์ดี อะไรอย่างเนี่ยค่ะ

Q : อาจารย์สามารถชักอาจารย์สุพรรณนอกรอบได้เลยค่ะ เพราะว่าอาจารย์เล่นเรื่องนี้มาเยอะมากเลย

A : อยากให้อาจารย์ช่วยอธิบายค่ะ การรู้สารสนเทศเนี่ยมันเป็นยังไง

Q : ค่ะ ถ้างั้นเดี๋ยวนอกรอบ อาจารย์จะแนะนำอาจารย์ได้อย่างไรเลยคะ ก็คงไม่มีอะไรแล้วนะคะอาจารย์ :ไม่มีอะไรแล้วนะ ก็ขอขอบคุณอาจารย์นะคะ สำหรับวันนี้ เดี๋ยวนอกรอบว่ากันทีหลัง

A : ไม่รู้ได้อะไรบ้างหรือเปล่า

Q : ได้ ได้ ได้ครับอาจารย์ ได้ ได้

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

1. ชื่อ นายสุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์
คุณวุฒิ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)
ตำแหน่งทางวิชาการ รองศาสตราจารย์
สังกัด ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ 02-260-0122, 02-260-1770 ต่อ 6300, 6301

ประสบการณ์การวิจัย

- 1) งานวิจัยร่วม เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย
พ.ศ. 2549 สถานภาพการทำงานและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒปีการศึกษา 2532-2548 (ดำเนินการเสร็จสิ้นในปี
พ.ศ. 2550)
พ.ศ. 2549 ความคิดเห็นของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับ
การใช้กลยุทธ์การตลาดบริการในห้องสมุด (ดำเนินการเสร็จสิ้นในปี
พ.ศ. 2550)
- 2) กรรมการเกี่ยวกับการวิจัย
2.1) ประธานกรรมการควบคุมปริญญาโท กรรมการพิจารณาเค้า
โครงปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ของ
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
2.2) ผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาการทำวิจัย สำนักหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ชื่อ นางบุญยืน จันทรวงศ์
คุณวุฒิ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์
สังกัด ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ 02-260-0122, 02-260-1770 ต่อ 6300, 6301

ประสบการณ์การวิจัย

- 1) งานวิจัยร่วม
พ.ศ. 2549 สถานภาพการทำงานและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒปีการศึกษา 2532-2548 (ดำเนินการแล้วเสร็จในปี
พ.ศ. 2550)

2) งานวิจัยเดี่ยว (อยู่ในระหว่างดำเนินการ)

พ.ศ. 2551 ความถูกต้องของการลงรายการสิ่งพิมพ์ตามรูปแบบ MARC และ AACR2 จากการฝึกงานของนิสิตวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3) กรรมการควบคุมปริญญาโท กรรมการพิจารณาเค้าโครงปริญญาโท นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

3. ชื่อ นางสาวศศิพิมล ประพินพงศกร

คุณวุฒิ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์

สังกัด ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โทรศัพท์ 02-260-0122, 02-260-1770 ต่อ 6300, 6301

ประสบการณ์การวิจัย

1) งานวิจัยเดี่ยว (อยู่ในระหว่างดำเนินการ)

พ.ศ. 2549 การประเมินคุณภาพของตัวแบบประเมินเว็บไซต์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

2) งานวิจัยร่วม

พ.ศ. 2548 สภาพและความต้องการหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ระดับปริญญาตรี ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เสร็จปี พ.ศ. 2548)

พ.ศ. 2550 การใช้และความต้องการบริการสารสนเทศของอาจารย์และนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (อยู่ในระหว่างดำเนินการ)

3) กรรมการควบคุมปริญญาโท กรรมการพิจารณาเค้าโครงปริญญาโท นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

4. ชื่อ นางพวงผกา คงอุทัยกุล

คุณวุฒิ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)

ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์

สังกัด ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โทรศัพท์ 02-260-0122, 02-258-4002 ต่อ 6307, 6308

ประสบการณ์การวิจัย

1) งานวิจัยร่วม

พ.ศ. 2546 การประเมินผลการเรียนการสอนวิชา บส 101 สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า (ดำเนินการเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2546)

- 2) กรรมการควบคุมปริญญาโท การพิจารณาเค้าโครงปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

5. ชื่อ นายธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์
คุณวุฒิ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)
ตำแหน่งทางวิชาการ รองศาสตราจารย์
สังกัด ข้าราชการบำนาญ
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ 02-260-0122, 02-258-4002 ต่อ 5341

ประสบการณ์การวิจัย

1) งานวิจัยร่วม

พ.ศ. 2546 การประเมินผลการเรียนการสอนวิชา บส 101 สารนิเทศและ การศึกษาค้นคว้า (หัวหน้าโครงการวิจัย ดำเนินการเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2546)

2) ประธานและกรรมการควบคุมปริญญาโท การพิจารณา เค้าโครงปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ของนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

6. ชื่อ นางสาวพัชร พิพิทกุล
คุณวุฒิ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์), ค.ม. (วิจัยการศึกษา)
ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์
สังกัด ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ 02-260-0122, 02-260-1770 ต่อ 6307, 6308

ประสบการณ์การวิจัย

งานวิจัยร่วม

พ.ศ. 2549 การติดตามผลหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรสำหรับสังคม ฐานความรู้ (อยู่ในระหว่างดำเนินการ)

